

T.C.
MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI
YENİÇAĞ TARİHİ PROGRAMI

TÜRK DENİZ HARP TARİHİNDE BARBAROS ZIRHLISININ ROLÜ

Yüksek Lisans Tezi

HAZIRLAYAN:
20102064 GÖKHAN ATMACA

DANIŞMAN:
PROF.DR.SÜLEYMAN KIZILTOPRAK

İSTANBUL-2012

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa Nu.</u>
İÇİNDEKİLER	II
ÖNSÖZ	VI
ÖZET	VII
SUMMARY	VIII
KISALTMALAR	IX
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı.....	1
1.3. Çalışmanın Yöntemi.....	1
2. II.MEŞRUTİYET SÜRECİNDE OSMANLI DONANMASI	4
2.1. II.Meşrutiyet'e Girerken Osmanlı Donanmasının Durumu.....	4
2.2. Gemi Alımı Faaliyetleri ve Barbaros Zırhlısı'nın Satın Alınışı.....	9
3. BARBAROS ZIRHLISININ OSMANLI DONANMASINA KATILIŞI, TEKNİK ÖZELLİKLERİ VE İLK SEYİRLERİ	13
3.1. Alman Donanmasında SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm.....	13
3.2. Barbaros Zırhlısı'nın Yurda Gelişi.....	15
3.3 Barbaros Zırhlısı'nın Teknik Özellikleri.....	18
3.3.1. Silahları.....	19
3.3.2. Zırhı.....	19
3.3.3. Bölmeleri.....	20
3.3.4. Güverteleri.....	23
3.3.5. Tulumbaları.....	23
3.3.6. Bölme Kapıları.....	23

3.3.7. Hava Boruları.....	23
3.3.8. Tahliye Çanları.....	24
3.3.9. Filikalar ve Demirler.....	24
3.3.10. Alabanda Fenerleri ve Aydınlatma.....	25
3.3.11. İlk Hız Deneyimleri ve Yakıt Tüketimi.....	25
3.4. Geminin İlk Seyirleri.....	26
3.4.1. V.Mehmet Reşat'ın Rumeli Seyahati.....	26
3.4.2. Adalar Denizi ve Akdeniz Manevraları.....	30
4. OSMANLI-İTALYAN SAVAŞI'NDA BARBAROS ZIRHLISI.....	33
4.1. Savaşın Çıkışı ve Donanmanın Hazırlıkları.....	33
4.2. Osmanlı-İtalyan Savaşı'nın Deniz Cephesi.....	41
4.3. İtalyan Donanmasının Adalar Denizi Harekatı.....	44
5. BALKAN SAVAŞLARINDA BARBAROS ZIRHLISI.....	56
5.1. I.Balkan Savaşı'na Girerken Donanmanın Hazırlıkları.....	56
5.2. I. Balkan Savaşı Cephelerinde Barbaros Zırhlısı.....	61
5.2.1. Varna Bombardımanı.....	61
5.2.2. Midye Çıkarması.....	64
5.2.3. Çatalca Muharebeleri.....	66
5.2.4. Bırakışma Dönemi.....	72
5.2.5. İmroz Deniz Muharebesi.....	75
5.2.6. Keşif Muharebeleri.....	83
5.2.7. Mondros Deniz Muharebesi.....	87
5.3. II.Balkan Savaşı Cephelerinde Barbaros Zırhlısı.....	93
5.3.1 Şarköy Çıkarması.....	93

5.3.2. Gelibolu Çıkarması.....	99
5.3.3. Keşif Muharebeleri ve Savaşın Sonu.....	100
6. I.DÜNYA SAVAŞI'NDA BARBAROS ZIRHLISI.....	102
6.1. I.Dünya Savaşı'na Girerken Donanmanın Hazırlıkları.....	102
6.2. Osmanlı Devleti'nin I.Dünya Savaşı'na Katılışı.....	107
6.3. Savaşın Başında Barbaros Zırhlısı.....	116
6.4. Çanakkale'de Donanmanın Aldığı Savunma Tedbirleri....	120
6.5. Çanakkale Cephesinde Barbaros'un İcra Ettiği Harekat..	127
6.6. Barbaros'un Batırılışı.....	134
7. SONUÇ.....	142
8. EKLER.....	145
EK-1 (I.Komutan Biyografisi).....	145
EK-2 (Aydınlatma Planı).....	147
EK-3 (Barbaros Zırhlısının İlk Hız Deneyimleri Tablosu).....	148
EK-4 (II.Komutan Biyografisi).....	149
EK-5 (III.Komutan Biyografisi).....	151
EK-6 (Nara-Köseburnu Şehitliği).....	153
EK-7 (IV.Komutan Biyografisi).....	156
EK-8 (V.Komutan Biyografisi).....	158
EK-9 (VI.Komutan Biyografisi).....	160
EK-10 (VII. ve IX. Komutan Biyografisi).....	162
EK-11 (Taret Çatlağını Gösterir Çizimler).....	164
EK-12 (Yüzer Hedefleri Gösterir Çizimler).....	166
EK-13 (Faraziyeli Role Kartları ve Teknik Çizimler).....	167

EK-14 (VIII.Komutan Biyografisi).....	168
EK-15 (Şehit Personel Listesi).....	170
9. KAYNAKLAR	195
10. ÖZGEÇMİŞ	202

ÖNSÖZ

Türklerin Anadolu'ya gelişleri ve "mavi vatan" olarak tanımladıkları denizlerle tanışmaları aynı sürecin birbirini tamamlayan iki önemli parçasıdır. Denizi tanıma, onunla mücadele etme ve ona alışarak yaşam biçimi şeklinde kabullenme bin yılı aşan Anadolu egemenliğinin en yaşamsal unsuru olmuştur. "Türk'ün denizlerle sınavı" olarak betimleyebileceğimiz yüzlerce yılı kapsayan denizcilik tarihimizde atalarımızın açık denizlerde en büyük yardımcısı ve dayanağı gemiler olmuştur. Gemi, denizcinin bilmediği sularda en büyük yoldaşı olan kutsal bir baba ocağıdır.

Büyük zaferler barındırdığı kadar ders alınacak büyük yenilgiler ve başarısızlıklarla sürecini tamamlayan İmparatorluk Donanmasının son sancak gemilerinden biri de Alman yapısı olan "Barbaros Hayreddin Zırhlısı"dır. Mali yetersizliklerle boğuşan bir imparatorluğun halk olanaklarıyla elde ettiği bu zırhlı kamuoyunda büyük merak ve sevinçle karşılanmıştır. Barbaros, her ne kadar teknik açıdan yetersizlikleri olsa da görev yaptığı beş yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin denizlerdeki çıkarlarını korumada başarıyla görev yapmıştır. Bu çalışma bu geminin Osmanlı Bahriyesi'nde kısa ancak dopdolu süren yaşamını başta Deniz Tarihi Arşivi'ndeki belge ve bulgulara dayanarak aktarmayı amaçlamıştır.

Tarih yazıcılığı konusunda meslek yaşamım boyunca örnek aldığım; araştırma sürecinde her zaman öngörü ve yöntemleri ile bana ışık tutan çok değerli hocam Prof.Dr.Nejat KAYMAZ'a, çalışmanın biçimlendirilmesinde ve ayrıntılarının oluşmasında bana destek veren İstanbul Deniz Müzesi'ndeki mesai arkadaşlarıma, bu konuda bana çalışma fırsatı veren, varlığı ile beni hep cesaretlendiren tez danışmanım hocam Prof.Dr.Süleyman KIZILTOPRAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunmaktan onur duyarım.

Gökhan ATMACA

İstanbul 2012

ÖZET

İkinci Meşrutiyet'in ilanının hemen akabinde tüm yurttta güçlü bir donanma oluşturma arzusu uyanmış ve 1910 yılında kurulan Donanma Cemiyeti'nin katkılarıyla Yedigöller-i Millet sınıfı dört muhrip satın alınmıştı. O sırada Yunanistan'ın Averoff zırhlı kruvazörünü satın alması üzerine Osmanlı Devleti de hemen zırhlı alınması çalışmalarını başlattı. İngiltere ve Fransa'dan alınan olumsuz yanıt üzerine Almanya'ya başvuruldu. Almanlar ile Brandenburg sınıfı iki zırhlının alımı konusunda anlaşmaya varıldı. Bir Alman amiralinin idaresinde olarak Çanakkale'ye gelen SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm adlı bu gemiye, Osmanlı sancağı çekildikten sonra Barbaros Hayreddin adı verildi. Yaşlı da olsa Osmanlı donanmasındaki en kuvvetli gemi olması sebebiyle sancak gemisi olarak görev aldı. Talim ve manevra devresinden sonra Sultan Reşat'ın Rumeli seyahatinde prestij seyri icra etti. Trablusgarb Savaşı'nda Çanakkale'de karakol vazifesi gören Barbaros Hayreddin, Balkan Savaşları boyunca çok önemli faaliyetlerde bulundu. Varna bombardımanı, Çatalca muharebeleri, İmroz ve Mondros deniz savaşları, Şarköy hareketinde başarılı manevralar yaptı. I.Dünya Savaşı öncesi bir yıla yakın bir süre Tersane'de onarım gören gemi, I.Dünya Savaşı'na girerken sancağı Yavuz'a devretti. 1915 Çanakkale Savaşlarında Boğaz gerisinden aşirtma atışlar icra etti. İstanbul-Çanakkale arasında lojistik destek gemisi olarak görev yaparken İngiliz denizaltısı E-11'in bir torpidosunun kurbanı oldu. Balkan Savaşlarında ve I.Dünya Savaşı'nda önemli deniz hareketlerinde bulunan Barbaros aziz şehitleri ile tarihe mal oldu.

ANAHTAR KELİMELER: Brandenburg Sınıfı Zırhlı, Barbaros Hayreddin, Donanma Cemiyeti, Filo, Komodorluk, Deniz Savaşı, Aşirtma Atış, Seyir, Manevra, Bombardıman, Rota

SUMMARY

Immediately after the declaration of the Second Constitutional Monarchy, the desire for having a powerful navy aroused throughout the country and four Yedigöller class destroyers were purchased with the contributions of the Ottoman Navy Association. As soon as Greece purchased the Ironclad Averoff, the Ottoman Empire began the preparations for purchasing ironclads. After the negative responses by England and France, the Ottoman Empire came to terms with Germany to purchase two Brandenburg class ironclads. The ship named SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm sailed to Çanakkale under the command of a German admiral. After the Ottoman flag was hoisted, she was renamed Barbaros Hayreddin. Although she was old, she served as a flagship. Because she was the most powerful ship in the Ottoman Navy. After the drills, she went on a Rumelia journey for Sultan Reşat as a prestigious service. Barbaros Hayreddin, which served as a patrol ship in Çanakkale during the Italo-Turkish War, also played an important role in the Balkan Wars. She performed successful operations in the bombardment of Varna, the Battles of Çatalca, Imbros, Moudros and Şarköy. Before the First World War, she underwent repair in the Dockyard approximately for one year. While entering the war, she handed over her duty as a flagship to Yavuz. During the Battle of Çanakkale, in 1915, she conducted overhead fire at the back of the Strait. While she was serving as a logistic support ship between İstanbul and Çanakkale, she was shot by a torpedo fired from the British submarine E-11. Barbaros, which conducted in several important naval operations during the Balkan Wars and the First World War, took her place in the history with her glorious martyrs.

KEYWORDS: Brandenburg Class Ironclad, Barbaros Hayreddin, Navy Association, Fleet, Flotilla, Naval Battle, Overhead Fire, Sail, Drill, Bombardment, Route

KISALTMALAR

- a.g.k. : Adı geçen kitap
- a.g.m. : Adı geçen makale
- a.g.t. : Adı geçen tez
- ATASE : Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Başkanlığı
- BOA : Başbakanlık Osmanlı Arşivi
- C. : Cilt
- DTA : Deniz Tarihi Arşivi
- m. : Metre
- mm. : Milimetre
- SAEMK : Stratejik Araştırma ve Etüdlr Milli Komitesi
- TTK : Türk Tarih Kurumu
- Yay. : Yayınları, Yayınevi

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı 1910-1915 yılları arasında Osmanlı Bahriyesi'nde görev yapan Barbaros zırhlısının deniz harp tarihimizdeki önem ve yerini dönem koşullarıyla birlikte ortaya koymaktır. Böylelikle şu ana kadar üzerinde kapsamlı bir çalışma yapılmamış olmasına rağmen Balkan Savaşları sırasında sancak gemisi görevini üstlenmiş, önemli hareket icra edebilme yeteneği ile Osmanlı donanmasının savaş gücüne ciddi katkılarda bulunmuş bir geminin tarihçesi gün yüzüne çıkarılmış olacaktır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmanın kapsamı başta İstanbul Deniz Müzesi'nde bulunan Deniz Tarihi Arşiv belge ve jurnallerinden hareketle Barbaros Hayreddin zırhlısının teknik özelliklerini ve savaş-harekat kabiliyetlerini ortaya koymak, Alman Deniz Kuvvetleri'nde icra ettiği önemli görevleri belirtmek, geminin Osmanlı donanmasına nasıl katıldığını, satın alma işlemlerini, Türk karasularına getirilişini ve Osmanlı sancağı altında yaptığı görevleri belge ve kaynaklara dayanarak anlatmaktır.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Bu araştırmada II.Meşrutiyet süreci ile hızlanan gemi alımları sürecinde Osmanlı deniz gücüne katılan Barbaros Hayreddin zırhlısı çerçevesinde, geminin kendi döneminde meydana gelen askeri gelişmelerin siyasal tarih ve deniz harp tarihi açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç bağlamında şu soruların yanıtlanmasına çaba harcanmıştır:

1908 Devrimi sürecine girerken II. Abdülhamit döneminin deniz politikaları Osmanlı Bahriyesi'nin genel görüntüsüne ve hedeflerine nasıl bir etki bırakmıştır?

Bu süreçte görülen temel aksaklıklara rağmen yeni kurulan Donanma-i Hümayûn Muâvenet-i Milliye Cemiyeti'nin gemi alımlarındaki yönlendiriciliği ne boyutta olmuştur?

Yeni alınan Barbaros Hayreddin zırhlısı yetenekleri ve özellikleri itibariyle gereksinimleri karşılar boyutta bir gemi mi olmuştur?

İttihat ve Terakki yönetiminin sancak gemisi yaptığı Barbaros Hayreddin zırhlısı hangi siyasal amaçlar için kullanılmıştır?

1911'de patlak veren Osmanlı-İtalyan Savaşı esnasında zırhlıya ne gibi görevler düşmüştür?

Çanakkale tahkimatının korunması ve Boğazların geçilme riski göz önüne alındığında Barbaros Hayreddin zırhlısı bu savaşta neden pasif bir görevde tutulmuştur?

Barbaros Hayreddin zırhlısı Balkan Savaşı'nın aşamalarında teknik yeteneği göz önüne alındığında üzerindeki görevleri başarıyla icra etmiş midir?

Adalar Denizi'nde giriştiği muharebelerde nasıl bir taktik izlenmiş ve sonuç nasıl olmuştur?

Donanma gücünün varlığı konusunda tereddütleri olanlara Balkan savaşlarında yaşananlar nasıl bir yanıt vermiştir?

Kara muhareberinde destek veren Barbaros Hayreddin zırhlısı bu görevinde başarılı olmuş mudur?

Barbaros Hayreddin zırhlısının Tersane-i Amire'de bir yıla yakın onarımda tutulması teknolojik yetenekler çerçevesinde nasıl değerlendirilebilir?

Gemiye atanan komutanların mesleki paternleri benzerlikler göstermekte midir?

Birinci Dünya Savaşı'nın başlangıç döneminde Osmanlı hizmetine giren Alman danışmanlar, zırhlının savaş teknolojisi ve taktiklerindeki yeni gelişmelerle tanışmasına yardımcı olmuşlardır mi?

Yavuz'un Osmanlı hizmetine girmesinden sonra Barbaros Hayreddin zırhlısına nasıl bir rol biçilmiştir?

Barbaros Hayreddin zırhlısı Birinci Dünya Savaşı'nda hangi hareketleri icra etmiştir?

Geminin batırılışı bir kusurun sonucu mu yoksa teknik yetersizliklerin bir ürünü müdür?

Barbaros Hayreddin zırhlısı savaş dışı dönemlerde hazırlık amaçlı ne gibi eğitimler icra etmiş ve bunlarda başarılı olmuş mudur?

Sonsuzluğa uğurlanan Barbaros şehitleri yeterince hatırlanmakta mıdır?

Yukarıda belirttiğimiz soruların yanıtları verebilmek çalışmanın ana hedefini oluşturmuştur. Temel olarak Deniz Tarihi Arşivi'nde bulunan gemiye ait jurnaller, yazışmalar ve personelle ilgili künye kayıtları esas alınmıştır. Arşiv taraması sırasında tasnif edilmemiş bölümlerden hiç kullanılmamış belgeler ortaya çıkarılarak çalışmaya dahil edilmiştir. Geminin satın alınışıyla ilgili Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden de belgeler kullanılmıştır. Çarpıcı bulguların çıktığı bu belgeler dışında 20.000'den fazla kitabın bulunduğu Deniz Müzesi İhtisas Kütüphanesi'ndeki kaynaklar kullanılmıştır. Özellikle, Osmanlıca matbu kitaplar, Donanma Mecmuası, Deniz Mecmuası, Ceride-i Bahriye, Deniz Kuvvetleri Dergisi, Belleten, İkdam, Tanin gibi süreli yayınlar çalışmada detaylı bilgilerin ulaşıldığı kaynaklar olmuştur. Geminin batırılışı ile ilgili olarak da yabancı araştırmacıların yapıtlarına başvurulmuştur. Çalışmanın siyasal ve askeri tarih çerçevesi ise kitap, makale, araştırma tezleri gibi ana kaynaklar kullanılarak çıkarılmış ve çalışma tamamlanmıştır.

2. II.MEŞRUTİYET SÜRECİNDE OSMANLI DONANMASI

2.1. II.Meşrutiyet'e Girerken Osmanlı Donanmasının Durumu

XIX. yüzyılın ikinci yarısı, dünya devletlerinin gemi teknolojisi alanında yaşanan gelişmelere kayıtsız kalamadığı bir dönemdi. Bu doğrultuda Osmanlı Devleti de Sultan Abdülaziz döneminde donanmada yeni bir yapılanma yoluna gitmiş ve zırhlı döneme geçmişti. Abdülaziz döneminde dünyanın üçüncü büyük donanması seviyesine getirilen Osmanlı donanması, her ne kadar bu dönemde bir savaşta aktif olarak görev almamışsa da caydırıcı güç olma vazifesini başarıyla yerine getirmişti. Ancak, Abdülaziz döneminde elde edilen bu kazanımların, Abdülaziz'in haleflerinden olan II.Abdülhamit döneminde devam ettirilemedi. II.Abdülhamit'in tahta çıkmasıyla birlikte Haliç'e kapatılan ve zorunlu olmadıkça buradan çıkmasına izin verilmeyen donanma, seyir tecrübesinden yoksun bırakılmış, dolayısıyla denizcilik alanındaki gelişmeleri de takip etme fırsatı bulamamıştı.

II.Abdülhamit döneminde Osmanlı Devleti İngiltere'nin özellikle 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında gösterdiği iki yüzlü siyaset üzerine Avrupa'da yeni bir güç unsuru olarak ortaya çıkan Almanya'ya yaklaşmıştı. Her ne kadar Almanya, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğüne yönelik bir tehdit oluşturmamış ise de özellikle o dönemde Amerika ile ciddî rekabet halinde bulunduğu silah yan sanayiine büyük bir pazar bulmanın heyecanı ile gelen askeri yardım taleplerinin hemen hemen hepsini kabul etmişti. Von Der Goltz, Ristow gibi üst rütbeli Alman paşaların özellikle kara ordusu ve harp okullarında başlattıkları çalışmalar sonucu yeni bir yapılanmaya gidilerek Osmanlı ordusunda taarruzun üstünlüğüne dayalı Alman ekolü tatbik edilmeye başlandı. II. Abdülhamit'in kara ordusunu güçlendirmesinin temel sebeplerinden birini de yeni bir Rus tehdidinin

önlenme gayreti oluşturmuştu. 1878 yılına gelindiğinde devletin içinde bulunduğu sosyo-ekonomik tablo, izlenen politikalarda II. Abdülhamit'i bir yol ayrımına getirdi. Buna göre ya amcası Sultan Abdülaziz gibi donanmanın güçlendirilmesine gayret ederek kara ordusunu atıl bırakacak yahutta bunun tam tersi olacaktı. O kara ordusunu tercih etmiş ve çoğunluğunu zırhlı firkateyn, korvetlerin oluşturduğu elli parçadan müteşekkil bir filoyu Haliç'e göndererek 1890 yılına kadar bekletmişti. Bunda malî iflası yaşamış bir devletin hem kara hem de deniz kuvvetlerini aynı anda modernize etmesinin imkansızlığı büyük rol oynamıştı. Neticede, II. Abdülhamit'in donanmaya ilişkin takip ettiği temkinli ve pasif politikası Osmanlı devletinin deniz gücü itibarıyla 1899 tarihinde dünya devletleri arasında dokuzuncu sırada yer almasına sebep olmuştu.¹

Bu dönemde izlenen politikanın birinci gündem maddesi eldeki zırhlı gemilerin onarımlarının yapılarak savaşa hazır hale getirilmeleri idi ki bu Tersane'nin içinde bulunduğu teknik olanaksızlıklardan hiçbir zaman tam anlamıyla başarılamadı. İkinci gündem maddesi ise özellikle Fransızların deniz aşırı sömürgeleri üzerinde uyguladıkları "gambot diplomasi"sine benzeyen bir yapılanmaya gitmekti. Bunun için de bu politikayı yürütmeye dayalı hafif ve hızlı gemilerden oluşan bir filo kurmak amaçlandı. Fransızların ana filolarını desteklemek maksadıyla oluşturdukları bu taktik mali yetersizlikler yüzünden Osmanlı Devleti'nin asıl donanma gücü haline dönüştürülmeye çalışıldı. Burhaneddin; Mecidiye sınıfı torpido stimbotları, Mahabet, Nasır, Berkefşan, Hâmidiye, Akhisar, Antalya, Demirhisar ve Gilyum sınıfı torpidobotlar, Şahin-i Derya ve Peleng-i Derya sınıfı torpido gambotlar ile Samsun sınıfı muhriplerin çoğu düşük tonajlı ve muharip gücü düşük gemilerdi.

---

¹ Şakir BATMAZ, *II. Abdülhamit Devri Osmanlı Donanması*, 291.

Bunun yanında 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'ndan alınan dersler II. Abdülhamit'i ve döneminin devlet adamlarını uyarmış olmalı ki 1901 ve 1903 yıllarında Abdülaziz donanmasından kalma iki eski zırhlı, Âsar-ı Tevfîk ve Mesudiye sırasıyla İtalya ve Almanya'da modernizasyona tabi tutularak onarılmış, 1903 yılında "Muin-i Zafer", "Feth-i Bülent" ve "Avnillah" korvetleri İstanbul'da tadil edilerek onarılmış, yine aynı yıl İngiltere, Amerika ve İtalyan tersanelerine, sırasıyla Hâmidiye, Mecidiye ve Drama kruvazörleri sipariş edilmişti. Bunlardan Drama kruvazörünün inşası İtalyanlar tarafından geciktirilmiş, 1911-12 Osmanlı-İtalya Savaşı'nın çıkması üzerine de teslim edilmemişti.²

Sisam'da patlak veren isyanın donanma vasıtasıyla bastırıldığı dönemlerde birtakım siyasal dönüşümlerin yaşandığı Osmanlı Devleti'nde, İttihat ve Terakki Partisi'nin yönetimde ağırlığını hissettirmesi ve Meşrutiyet'in ilanı bir kısım çevrelerde rahatsızlık hissi uyanmasına sebep olmuştu. Yeni rejim, sorunlarını kısa sürede göstermeye başlamış ve bu durumdan rahatsız olan bazı çevrelerin kışkırtması sonucu 31 Mart Olayı meydana gelmişti. İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne en çok tepki gösteren Hasan Fehmi Bey'in Galata Köprüsü üzerinde öldürülmesi ve katilinin yakalanamaması bu cinayetin sorumluluğunu İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne yöneltmiş, Hükümet'in de, Cemiyet'e bağımlı olduğu için katili yakalattırmadığı iddiaları ortamı büsbütün karıştırmıştı. Bir irtica denemesi olarak görülen bu ayaklanma Selanik'ten gelen Hareket Ordusu tarafından bastırıldı. Ayaklanmanın bastırılması neticesinde, Padişah II.Abdülhamit, ayaklanmada rolü olduğu gerekçesiyle tahtan indirilerek yerine V. Mehmet Reşat (1909-1918) getirildi.³

---

² Çetinkaya APATAY, **Ege'de Olup Bitenler**, 231.

³ A.İ. GENCER- S.ÖZEL, **Türk İnkılap Tarihi**, 43.

V.Mehmet Reşat'ın tahta çıktığı dönemde donanmada 15 zırhlı, 11 kruvazör, 40 torpidobot, 7 gambot, 52 vapur ve 2 denizaltıdan yalnızca 4 zırhlı, 2 kruvazör, 18 torpidobot, 2 taşıt gemisi kullanıma hazır bulunuyordu. Bu filonun içler acısı hali 1909'da Karadeniz'de yapılan manevra ve 3 Temmuz'da V. Mehmet Reşat için düzenlenen törende tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmıştı. Ancak, 1909 yılında Osmanlı Bahriye Nezareti önemli bir projeyi Mebusan Meclisi'ne sundu. Projeye göre; ilk etapta deniz kuvvetleri için on yılda program dahilinde harcanması amacıyla 1909'da beş milyon lira ayrılmıştı. Proje, deniz kuvvetlerinin yanında nakliye filosunu da güçlendirmeyi istiyordu. Çünkü, kabotaj hakkı olmayan Osmanlı gemilerinin yabancı devletlerin deniz taşıtlarıyla rekabet edebilmesi mümkün değildi. Seyrüsefain teşkilâtının imkânları kısıtlıydı. Kıyı nakliyatının büyük kısmı yabancı vapurlarla yapılıyordu. Seferberlikte devletin askerî nakliyatı gerçekleştirebilecek filosu yoktu. Bu maksatla askerî nakliyatı temin edebilmek için, Harbiye Nezareti'ne Meclis-i Mebusan 1910 yılında 15.613.714 kuruş bütçe ayrılmıştı. Yalnız bu bütçenin 150 bin lirası nakliyat-ı askerîyede kullanılacaktı. Fakat bunun uygulanabilirliğinin az olduğu fark edilince, hedef küçültme yöntemiyle neticeye varılmak istenmişti.⁴

Bu arada donanma personelinin eğitim seviyesi ve tersanelerinin yeterlik durumu donanmadan çok daha kötü idi. Personel eğitimlerini yaptırtmak, talimnameler çıkartmak, tersaneleri düzene sokmak, eski savaş gemilerinden işe yaramayacak olanları hizmet dışına çıkarmak ve nihayet en önemli olarak da yeni bir "Donanma Programı" yapmak üzere, Amiral Gouglas Gamble başkanlığında beş subaydan oluşan bir İngiliz heyeti 1908 yılı sonlarında, İstanbul'a gelerek göreve başlamıştı. Amiral Gamble aynı zamanda fiilen donanmaya komuta yetkisine de sahip olacaktı. Amiral Gamble uygun gördüğü savaş

---

⁴ Umut Cafer KARADOĞAN, **Türk Donanması ve Faaliyetleri(1914-1925)**, 21.

gemilerinden bir filo oluşturarak denize açılmıştı. Basit gemicilik eğitimlerinden başlayarak, ileri gemi ve birlik eğitimlerine kadar pek çok eğitim şeklini yaptırtmaya başlamıştı. Mali portesi 18 milyon lira tutan, 10.000 tonluk zırhlıların ana vurucu unsur olacağı bir "donanma yenileme programı" da hazırlamıştı. Ancak bu program, donanmanın dretnot sınıfı gemilere sahip olması fikrinde olan Bahriye Şurâsı'nı tatmin etmemişti. Bir anlaşma ortamı da oluşamadığından Amiral Gamble, Osmanlı Devleti ile olan sözleşmesinin bitmesinden on bir ay önce Şubat 1910'da ülkesine dönmüş, yerine Mayıs 1910'da yine bir İngiliz amirali, Amiral Williams gelmişti. Amiral Williams da gidenden daha az ateşli değildi. O da, Osmanlı İmparatorluğu'nun küçük bir donanmaya sahip olması taraftarı idi. Sadece Yunanistan'a karşı kullanılmak üzere tek bir büyük gemiye sahip olunmasını yeterli görüyordu. Doğal olarak, Bahriye Şurâsı'nın düşündükleri ile ters düşüyordu.⁵

Amiral Williams, daha da ileri giderek ve inatla Osmanlı İmparatorluğu'nun küçük bir donanmaya sahip olmasını savunuyor ve bu konuda 8 Temmuz 1910 tarihinde Bahriye Nezareti'ne vermiş olduğu raporda; Osmanlı Devleti'nin, esas unsur olarak torpidobot ve mayın dökücü gemilerinden oluşan bir donanma yapmasını teklif ediyordu. Her ne kadar önerilen donanma programları, kabul edilmese de üzerlerinde yapılan tetkik, münakaşa ve müzakerelerle zaman kaybettiriliyor, donanma için bütçeden ayrılan ödeneklerin kullanılmasını imkânsız kılıyordu. Bu arada İngiliz amirallerinin önerilerine karşı Osmanlı Bahriye Şurâsı da 27 Temmuz 1910'da hazırladığı bir rapor ile vuruş gücü kuvvetli bir donanma programını Bahriye Nezareti'ne teklif etmişti. O günlerde Mebusan Meclisi'nde Serfice Mebusu Boşu Efendi şöyle konuşmuştu: "*Biliyorsunuz on altı ay evvel Hükümete, Rıza Paşa Konağı'nda Bahriye için fevkalâdeden*

⁵ Çetinkaya APATAY, A.g.k., 231-232.

bir bütçe kabul ettik. Dedik ki Hükümet 5 milyon lira ile fevkalâdeden bir donanma bütçesi teşkil edecektir. O zaman Bahriye'nin bir donanma satın alma programı mevcut olduğu söylendi. Fakat, Nâzır değişince, bu programında değiştirilmesi icap etti. Şimdiye kadar neden bu paradan beş para dahi sarfedilmemiştir. Hani durum acele idi."

Yukarıdaki sözleriyle Boşu Efendi kamuoyunun da hissiyatını dile getirerek oyalama siyasetinin karşısına çıkıyordu. Kamuoyu; deniz meselelerinde büyük bir yatkınlık ve yakınlık göstermişti ve sabırsızlanıyordu. 19 Temmuz 1909'da Hükümet bütçesinden ayrılan ödeneğe ilâve olarak, donanmanın güçlendirilmesine katkıda bulunmak üzere tarihte eşine ender rastlanabilecek bir anlayışla "*Donanma-i Hümayûn Muâvenet-i Milliye Cemiyeti*" isimli bir cemiyet de kurulmuştu ve bu cemiyet çok kısa bir zaman süresi içinde büyük bağışlar da toplamıştı.⁶

2.2. Gemi Alımı Faaliyetleri ve Barbaros Zırhlısı'nın Satın Alınışı

Cemiyet, kuruluşundan 4-5 ay sonra alımlar için harekete geçti. 1 Ocak 1910 tarihli gazetelerde bütün millete bir beyanname yayınlayarak ilk taksit olarak 20 gün içinde 150.000 lirayı vermeyi taahhüt ettiğini bildirdi. Alacağı ilk savaş gemisine; cemiyetin biricik dayanağı olan millete bir minnettarlığın ifadesi olarak "Yâdigar-ı Millet" ismi verildi. Nitekim, donanmanın geliştirilmesi için 2 dretnot, 1 kruvazör, 4 açık deniz torpidosunun alınması düşünüldüğünden Bahriye Nâzırı Halil Paşa projeyi hükümete takdim ederek bir an evvel ve süratle kabulünü talep ve rica etmişti. Satın alınacak bu gemiler, esasen Almanya ve İtalya'ya sipariş edilen 8 muhrip ile Donanma Cemiyeti'nin alacağı gemiler ve halen mevcut olan kuvvetle birleşince Türk donanması bir hayli güçlenecekti. Bedellerin ödenmesinde

⁶ Çetinkaya APATAY, "Balkan Harbi Öncesi Osmanlı Donanmasını Güçlendirme Çabaları", 10.

çekilen bütün zorluklara rağmen cemiyet bu dört torpido muhribini Türk donanmasına hediye etmeyi başardı. Ancak, bu muhriplerin Çanakkale'de teslimleri kararlaştırılmışsa da Yâdigar-ı Millet'in Manş Denizi'nde arızalanmasından dolayı, bunların sürat tecrübelerinin yapılmasından sonra teslimlerine lüzum görülmüş olduğundan, Çanakkale'ye geldikten sonra daha önce buraya gelen heyetin refakatine ve nezaretinde İstanbul'a kadar sürat tecrübeleri yapıldıktan sonra İstanbul'da teslimlerine karar verilmişti. Yâdigar-ı Millet torpido muhribi 15 Ağustos 1910 tarihinde, "Numune-i Hamiyyet" ve "Gayret-i Vatanîye" 27 Ağustos 1910 tarihinde, Muâvenet-i Milliye ise 29 Ağustos'ta İstanbul'a vardı.⁷

Bu arada, Averoff'un Yunan Hükümeti tarafından alınacak olması Osmanlı Hükümeti zırhlı alımı konusundaki cesaretini iyiyeye arttırmıştı. Ancak, bir savaş kruvazörünün alım işi Almanya'dan alınan torpido muhriplerinden daha karışık bir süreçti. 24 Mart 1910'da Dışişleri Bakanı von Schoen akılsızca Osmanlı elçisine 1909 yapımı SMS Blücher'i ülkesinin verebileceğini söyledi. Von Schoen talimat almadan hareket etmişti ve sözleri yüksek rütbeli deniz subayları arasında şaşkınlığa neden oldu. Genel görüş, yepyeni Blücher teslim edildiği takdirde, değeri, yerine konulacak olanın bedeli olan 44 milyon mark olacaktı. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin gelecekte her tipteki savaş gemisi siparişinin Almanya tarafından karşılanacağı da beklenmekteydi. Krupp, acilen bu beklentilerin yanlış olduğunu açıkladı. Osmanlı Devleti'nin istikrarsız mali durumu önerilen rakamı karşılamaktan uzaktı ve pazarlık Almanya'ya karşı kesinlikle uluslararası politik şantaj olarak kullanılacaktı. Karar vermek Kayzer'e kalmıştı ve 8 Nisan'da Blücher'in 44 milyon marka satılık olduğu açıklandı. Gemi Alman zabitanla donatılacaktı. Hemen hemen aynı zamanda Osmanlı Hükümeti Almanya'ya indirim yapıldığı takdirde

---

⁷ Selahittin ÖZÇELİK, *Donanma-yı Osmanî Muavenet-i Millîye Cemiyeti*, 242-243.

Blücher'i almak isteğinde olduğunu bildirdi, ama gelecekteki tüm gemi inşa çalışmalarının Almanya'da yapılması kabul edilebilir gibi değildi. Kayzer'in kararını hükümete bildirilmesi İstanbul'daki Alman elçisine kalmıştı. Diğer alternatifleri görüşmek üzere 21 Haziran'da bir toplantı yapıldı. Averoff'a karşı bir savaş gemisi alımını çok isteyen Hükümet, çaresizlik içinde Krupp ve Blohm&Voss ile temasa geçti. Blohm&Voss o sırada Hamburg'da donatılan Moltke'nin satışını önerdi. Her ne kadar Y ve Z top taretleri dah yerleştirilmediyse de tamamlanmamış savaş gemisi Averoff'a uygun bir rakipti.⁸

Moltke'nin satışına Almanya Deniz Kuvvetleri Komutanı Amiral Tirpitz yanaşmayınca, Almanya Hükümeti elinde bulunan Brandenburg sınıfı 10.600 tonilato ağırlığındaki dört zırhlıdan ikisini Osmanlı Hükümeti'ne verebileceğini bildirdi. Dışişleri ve Berlin Büyükelçiliği'nin girişimleri ile her biri için 10.000.000 Mark bedel talep edildiği öğrenildi. Bu zırhlılardan ikisi on yedi ve ikisi on altı yaşındaydı yani yeni değillerdi. Zırhları da tamamen çelik olmamakla beraber 280 mm.lik topları ve yeni elden geçmiş makineleriyle elde mevcut bulunan sancak gemisi Mesudiye zırhlısından çok üstün durumdaydılar. Averoff'un Yunan donanmasına katılmasına karşın dengeleri düzeltebilmek için Sadaret makamı bu gemilerin derhal alınmasını uygun görmüştü.⁹

Bunun üzerine durum Bahriye Nezareti'ne 4 Ağustos 1910 tarihinde bildirildi. İki gemi (SMS Weisenburg ve SMS Kurfürst Frederich Wilhelm) Alman mürettebat ve onlara eşlik edecek Türk personelle birlikte Çanakkale ya da uygun görülen bir limana getirileceklerdi. Alman Hükümeti seyir masrafı olarak 250.000 Mark daha talep etmişti.¹⁰ Osmanlı karasularına kadar olan bu masraf

⁸ B.LANGENSIEPEN-A.GÜLERYÜZ, **Osmanlı Donanması 1828-1923**, 26.

⁹ BOA, **Daire-i Sadaret Tahrirat Kalemi**, Dosya No:3788, Gömlek Sıra No:284066/Foto No:2874.

¹⁰ BOA, **Daire-i Sadaret Tahrirat Kalemi**, Dosya No:3788, Gömlek Sıra No:284067/Foto No:2877.

Deutsch Bank vasıtası ile Alman hükümetine ödenmişti. Türkiye'de bu işe Türkiye Millî Bankası aracılık etmişti.

6 Ağustos 1910 tarihli Tanin Gazetesi müzakerelerin bitmek üzere olduğunu yine yabancı ajanslara dayanarak geçerken "Konstantinople" gazetesi kaynaklı bir haberi verirken iki adet zırhlının 18 milyon marka alınmasının 6 Ağustos 1910 tarihinde kesin olarak kararlaştırıldığını ilan etmişti. Barbaros Hayreddin ve Turgut Reis zırhlılarının satış ve sefer masrafı olan meblağın tamamen ödenmesine cemiyetin maddeten malî vaziyeti uygun olmadığından masraf kısmında da olmak üzere 83.083.449 kuruş 20 paralık 20 adet senet imza edildi. Bunların bedelleri 1911 yılı Mayıs'ından itibaren her malî ay başında verilmek üzere yirmi ayda tamamen ödenecekti. Bu zırhlıların kalan bedellerinin ödenmesi için imzalanan bonoların faiz ve komisyonu 35 bin küsur lira olup gerek bu faiz ve komisyonu ve gerek cemiyetçe ödenemeyen miktarı 1909 yılı Bahriye Fevkalade Bütçe Kanunu gereğince hükümetten alınacaktı.¹¹ Ödenemeyeceği düşünülen kalan borcun ticari poliçeler vasıtasıyla bu bütçeden karşılanmasına Divan-ı Muhasebat Riyaseti görevlendirilmişti.¹²

1912 malî raporunda; zırhlıların paralarını verecek kadar cemiyetin parası olmadığından kasada mevcut ve mahfuz olan 271.529.35 kuruş 20 para da Maliye Nezareti'nin kefaletiyle Deutsche-Bank'a borçlanarak verildiği anlatılmaktaydı. Deutsche Bank'tan alınan 83 milyon kuruşun 56.160.000 kuruşu da 13 Haziran 1912 tarihine kadar ve 12.000.000 kuruşu da 13 Haziran, 13 Temmuz, 13 Ağustos tarihlerinde bankaya ödenmiş ve bu bankaya 13.963.449 kuruş borç kalmıştı. Cemiyet, 1912 Temmuzuna kadar Deutsche Bank'a olan borcuna karşılık verdiği 78.160.000 kuruşun 53.850.000 kuruşunu hususî olarak toplanan yardımdan, 14.310.000 kuruşu da kefaleti

¹¹ Selahittin ÖZÇELİK, A.g.k., 245-246.

¹² BOA, **Daire-i Sadaret Tahrirat Kalemi**, Dosya No:3881, Gömlek Sıra No:291013/Foto No:2882.

hesabıyla hükümetten alarak vermişti. Hükümet zırhlıların taksitlerinin zamanında ödenmesi için gerekli hassasiyeti göstermekteydi.¹³

3. BARBAROS ZIRHLISININ OSMANLI DONANMASINA KATILIŞI, TEKNİK ÖZELLİKLERİ VE İLK SEYİRLERİ

3.1. Alman Donanmasında SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm

SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm¹⁴ 16 Kasım 1894 tarihinden itibaren filo manevralarında amiral gemisi oldu. İlk yurtdışı ziyaretini 5-7 Aralık 1894'te Stockholm'e yaptı. İlk büyük seyrini ise Shetland Adaları'na 1895 Martı'nda icra etti. Mayıs ayındaki Kirkwall seyrinden sonra Haziran 1895'te Kiel Kanalı'nın açılışına katıldı. 1 Temmuz'da Atlantik'e açılarak Kuzey İspanya'ya rota verdi. Ağustos'ta Kuzey Denizi'ne geri döndü. Kasım'da SMS Wacht ve SMS Besuch gemileriyle birlikte Göteborg liman ziyareti yaptı. 1896 yılında Hollanda'nın Vlissingen ve Norveç'in Bergen limanlarına eğitim maksatlı seyirler icra etti. O yıl gemiyi Avrupa seyahatinde olan Çinli Vali Li Hongzhang ve Rus Çarı II.Nikola, Kayser II.Wilhelm ile birlikte ziyaret etti. 1897 Ağustosunda kraliyet ailesinin Kronstadt'a yaptığı seyahate eşlik etti. 1898 yılında Britanya adası çevresinde Queenstown, Greenock ve Kirkwall hattında seyir yaptı. 13 Aralık'ta İsveç-Kungsbacka'da liman ziyareti yaptı. 27 Şubat 1899 tarihinde Atlantik'e çıkarak İngiltere'nin Falmouth ve Portekiz'in Lizbon kentlerini ziyaret etti. Portekiz Kralı I.Karl tarafından ziyaret edildi. 24 Mayıs 1899'da Dover Limanı'nda icra edilen Kraliçe Victoria'nın doğum günü tören geçişine katıldı. Yılın sonunda Norveç'in Kristianland limanını ziyaret etti. Tersaneye girdikten sonra 1900 Mayısı'nda Shetland Adaları, Sognefjord ve Bergen'i kapsayan bir seyir daha yaptı. Çin'de patlak veren Boxer ayaklanmasında Alman elçi Baron Clemens von Ketteler öldürülünce geminin sonraki manevraları iptal edildi. Çin'de

¹³ Selahittin ÖZÇELİK, A.g.k., 247.

¹⁴ **Kurfürst Friedrich Wilhelm(1620-1688)**: Merkezi Berlin'de bulunan ve Prusya'nın temellerini atan Brandenburg Prensiği'nin üçüncü elektörüdür. Hohenzollern hanedanına mensuptur. "Büyük Elektör" diye tanınan Wilhelm 1640 yılından ölene kadar Brandenburg elektörü ve Prusya dükü olarak ülkesini yönetmiştir.

Avrupalılara karşı şiddetin yaygınlaşması üzerine büyük devletler ile birlikte bölgeye müdahil olan Almanya, SMS Kurfürst Friedrich Wilhelm'i Doğu Asya Filosu'na takviye olarak yollamaya karar verdi. Burada bulunan SMS Kaiserin Augusta, SMS Hansa ve SMS Hertha muhafazalı kruvazörleri, SMS Irene ve SMS Gefion hafif kruvazörleri, SMS Iltis ve SMS Jaguar gambotları 400 kişilik elçilik koruma gücüne eşlik etmekteydi. SMS Hela hafif kruvazörü ile birlikte bölgeye yollanan gemi, 9 Temmuz'da başladığı seyrini Cebelitarık, Süveyş ve Malakka'yı geçmek suretiyle 30 Ağustos'ta bölgeye ulaşarak tamamladı. Dört Alman gemisi ile birlikte uluslararası güç Pekin'in nehir çıkışlarını kapattı. Ayaklanma bastırıldıktan sonra bölgede bir müddet daha kalan gemi 23 Ocak'ta Nagazaki Limanı'nı ve daha sonra Nanking'te bulunan Alman yerel valisini ziyaret etti. 11 Ağustos'ta SMS Hela ile Almanya'ya döndü. 1902 yılında genel bir yenilenmeden geçen gemi İngilizlerin meşhur HMS Dreadnought denize indirildiğinde kendi kuşağının eski gemileri arasındaydı. Silah, hız, menzil ve zırh teknolojisi açısından çağının gerisinde kaldı. 1907'den sonra da Kuzey Denizi'ndeki yedek filonun eğitim gemisi olarak görevlendirilmişti.¹⁵

Alman Deniz Kuvvetleri'nde görevli iken gemi komutanları şunlardı:

29 Nisan – Haziran 1894	Albay Valette
Haziran – 5 Eylül 1894	Albay Rudolf Rittmeyer
1 Kasım 1894 - Eylül 1895	Albay Oscar Boeters
Ekim 1895	Binbaşı Otto Hoepner
Ekim 1895 – Eylül 1897	Albay Friedrich Baudissin
Eylül 1897 - Ekim 1899	Albay Karl Galster
Ekim 1899 Eylül 1901	Albay Henning von Holtendorff
Eylül 1901 14 Ekim 1902	Albay Johannes Wallmann
14 Aralık 1905 - Ekim 1906	Albay See Karl von Levetzow
Ekim 1906	Binbaşı Franz Brüninghaus

¹⁵ http://www.deutsche-schutzgebiete.de/sms_kurfuerst_friedrich_wilhelm.htm

Ekim 1906 - Eylül 1908   Albay Friedrich Marwede
 30 Eylül 1908 – 30 Kasım 1909 Albay Leo Jacobson
 30 Kasım 1909 – Eylül 1910   Albay Hans Uthemann¹⁶

3.2. Barbaros Zırhlısı'nın Yurda Gelişi

Almanya'dan satın alınan zırhlılara tayin olunan subayların tren ile Almanya'ya hareketlerinin 10 Ağustos 1910 tarihinde olması kararlaştırılmıştı. 26 subay ile 38 mürettebattan meydana gelen bu heyet gemilerle gelirken devamlı eğitim yapacaklardı. Bunların dışında gidecek bir heyet gemileri muayene edecek ve gemiler İstanbul'da teslim alınacaktı. Birinci kaptanlığa Kaymakam Vasıf, Binbaşı Asaf; ikinci kaptanlığa Kolağası Arif, Nazif kaptanlar, Hesap memurluğuna Yüzbaşı Namık, Selahattin Efendiler, birinci Çarkçı Kolağası Rauf, Halit Efendiler tayin olunmuşlar ve harcırahları verilmişti.¹⁷

Kontratın imzalanmasından sonra iki Alman gemisi *Kurfürst Friedrich Wilhelm ve Weixenburg* Osmanlı donanmasından 24 subay ve 38 tayfadan oluşan öğrenim grubuyla 14 Ağustos 1910'da Wilhelmshaven'den ayrılmış, Almanya'dan İstanbul'a gelirken "Le Matin" gazetesinin bildirdiğine göre Cezayir limanlarına da uğramışlar, Cezayir ahalisi bu iki zırhlıyı ziyaret etmişler ve buna karşılık Osmanlı zabitleri de Osmanlı teb'ası reisini ziyaret ederek birlikte namaz kılmışlardı.¹⁸ Turgut Reis ve Barbaros Hayreddin zırhlılarını teslim alacak mürettebat ise "Tîr-i Müjgan" torpidosuyla Çanakkale'ye hareket etmişti. Gemiler burada Hâmidiye tarafından karşılanacaktı.¹⁹

Gemiler, 29 Ağustos 1910'da Çanakkale'ye varmıştı. Bu tarihten bir gün önce Binbaşı Üsküdarlı Vasıf Bey(**EK-1**) geminin ilk komutanı olarak resmen atanmıştı.²⁰

¹⁶ [http://de.wikipedia.org/wiki/SMS_Kurf%C3%BCrst_Friedrich_Wilhelm_\(1891\)](http://de.wikipedia.org/wiki/SMS_Kurf%C3%BCrst_Friedrich_Wilhelm_(1891))

¹⁷ Selahittin ÖZÇELİK, **A.g.k.**, 245.

¹⁸ **Tanin**, 29 Temmuz 1326(11 Ağustos 1910)

¹⁹ **Tanin**, 15 Ağustos 1326(28 Ağustos 1910).

²⁰ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 99.

Turgut Reis ve Barbaros Hayreddin zırhlıları Gemiler Komodor Albay Ramiz Bey komutasında İstanbul'a doğru yol alırken olaylar ilk jurnale şu şekilde kaydolunmuştu:

"Saat 6.45'te Komodor Ramiz Bey'in taht-ı kumandasında olarak avn-il Hakla Dersaadet' müteveccihen hareket olundu.

8.30'da Nara burnu dolaşılarak rota verildi. Torna 60.

10.35'te Gelibolu feneri bordada mürur edildi.

10.50'de tebdil-i rota edilerek gündeğusu 1.3/4 poyraza seyr olundu.

*11.35'te Doğanarслан bordaya alındı."*²¹

Gemiler yoldayken 15 Ağustos 1910 tarihinde Bahriye Nezareti'ne yollanan evrakla isimlendirilme işlemi tamamlanmıştı. İngiltere'te ısmarlanan ikinci dretnota Reşadiye adının verilmesi kararlaştırılırken, Almanya'dan mübayaa edilen bu iki zırhlıya *Barbaros Hayreddin ve Turgut Reis* isimleri verilmişti.²²

Geminin alınışıyla ilgili Donanma Mecmuası o günün heyecanlı atmosferinde şöyle diyordu:

"İlan-ı Meşrutiyeti müteakib bütün millette devletimizin ihtiyacatıyla mütenasib bir kuvve-i bahriye teşkili arzusu uyanmıştı. İaneler toplanmış, Donanma Cemiyeti tesis edilmiş, ilk semere-i gayret olarak Yâdigar-ı Millet sınıfı dört muhrip satın alınmıştı. O sırada Yunanistan'ın Averoff zırhlı kruvazörünü işтира etmesi üzerine Devlet-i Osmaniye de, tesis-i muvazenet fikriyle sefain-i harbiye almaya karar vermişti. Evvela Fransa ve İngiltere'ye müracaat edildi. O zamandan beri Türkiye'ye düşman olan bu iki devlet gemi satmayacaklarını söylediler. Nihayet Almanya vuku bulan müracaat üzerine 1.100.000 liraya Brandenburg sınıfı 4 zırhlısından ikisini Devlet-i Osmaniye'ye

²¹ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 20 Ağustos 1326, 5.

²² BOA, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:3793, Gömlek Nu.:284440/2879.

fürüht eyledi. Kurfust Frederich Wilhelm ile Weisenburg bir Alman amiralinin idaresinde olarak Çanakkale'ye geldiler ve 19 Ağustos 1326 (1 Eylül 1910) tarihinde selam topları arasında merasim-i mahsusa ile gemilere Osmanlı sancağı çekildi. İki gün sonra da Barbaros ile Turgut bütün sahilleri dolduran İstanbul halkının semalara kadar yükselen şiddetli alkışları arasında Mersâ-yi Dersaadet'e muvasalat ettiler."²³

Barbaros Hayreddin ve Turgut Reis zırhlıları Çanakkale'ye geldiğinde Alman amiral ile ve Donanma Cemiyeti mümessili Ramiz Bey arasında 1 Eylül 1910 tarihi itibarı ile bir devir-teslim protokolü teati edilmişti.²⁴ 3 Eylül 1910 Cumartesi günü saat 10.25'te Ayastefanos(Yeşilköy) önlerine gelen Barbaros 11.30'da Küçükçekmece önlerine geldiğinde heyet-i vükeladan gelenleri ağırlamıştı. Saat 18.15'te Dolmabahçe önlerine gelen gemi Padişahı 21 pare top atışı ile selamlamıştı.²⁵

Alman Amiral Foh ve beraberindeki altı subay İstanbul'daki Alman Sefareti'ne geldiler. Amirali İstanbul Liman Reis Miralay Mustafa Bey ve Bahriye Nezareti adına Kolağası Cemil Bey Tarabya'dan almış ve kendisine tahsis edilen stimbotla Dolmabahçe Sarayı'na geçilmişti. Burada Alman amirale padişah V.Mehmet Reşat tarafından davet verilmişti. Aynı gece Alman Sefareti tarafından Tarabya'da bir ziyafet düzenlendi. Ertesi günü Hariciye ve Bahriye Nezareti'nde de kabuller yapılmıştı.²⁶

Alman personel Wilhelmshaven'a geri dönerken İstanbul'a gelen iki zırhlıya donanmaya yeni katılan Muâvenet-i Milliye sınıfı(Schichau) 4 muhrip(destroyer) de eşlik etmişti. Bunlar o günlerin milli duygularını

²³ **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 939.

²⁴ Selahittin ÖZÇELİK, **A.g.k.**, 249.

²⁵ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 21 Ağustos 1326, 6.

²⁶ **İkdam**, 2 Ağustos 1326.

bir şekilde isimlerinde yaşatacak olan Muâvenet-i Milliye, Yâdigar-ı Millet, Numune-i Hamiyyet ve Gayret-i Vataniye idi.

Barbaros 26 Eylül 1910 tarihinde Haydarpaşa önlerinde kendisine eşlik edecek olan Mesudiye'ye yanaşarak donanmaya resmen katılmış oldu.²⁷

3.3. Barbaros Zırhlısı'nın Teknik Özellikleri

Almanya'da iken adı *Kurfürst Friedrich Wilhelm* olan Barbaros Wilhelmshaven Tersanesi'nde 1890 yılında kızağa konmuş 1891 yılında denize indirilmişti. 1893 yılında ilk seyir tecrübelerini yapan gemi Nisan 1894'te Alman Deniz Kuvvetleri'ne katılmıştı. 1902 yılında kendi dönem koşullarına göre yenilenmişti. Bunlar, ahşap aksamın metale döndürülmesi, kıç tarafa ikinci bir zırh kule eklenmesi, denizaltılara karşı başomuzluklarına birer adet torpido tüyübü konulması, elektrik aksamının tamamen yenilenmesi, 105 mm.lik toplara iki tane daha eklenmesi, 37 mm.lik topların iptal edilmesi, birinci bölme içine iki adet perde zırhı eklenmesi, makine ve kazanlarla tüm imla ve tahliye borularının gözden geçirilmesiydi.²⁸

Gemi ilk göreve başladığında genel özellikleri şu biçimdeydi:

TONAJ: 10.040 ton

BOYUT: 361X64X26 ft (110X19.5X8 m)

SİLAHLAR:

4 adet 280 mm.lik, 40 kalibre 6200 metre menzilli top(Krupp)

2 adet 280 mm.lik, 35 kalibre 4340 metre menzilli top(Krupp)

6 adet 105 mm.lik, 35 kalibre 250 metre menzilli top(Schnellader Kanonen)

²⁷ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 13 Eylül 1326, 8.

²⁸ **Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslıhası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat**, 3.

8 adet 87 mm.lik, 35 kalibre 125 metre menzilli top(Schnellader Kanonen)

MAKİNE: 2 adet üçlü genişmeli, 12 silindirli kazanlı, 2 pervaneli, 10.000 beygir(ihp)

HIZ: 14.5 Knot

YAKIT: 800 ton kömür

ZIRH: 110X2 metre.²⁹

3.3.1. Silahları

280 mm.lik 6 adet Krupp topundan 40 kalibrelik olanlar baş ve kış topları olup 35 kalibrelik olanlar vasat taretiydi. Atıştan sonra çıkacak duman için herhangi bir tahliye sistemi mevcut değildi. Hartuçlar kovansız kese hartucuydu. Küçük toplar ise 105 mm.lik ve 88 mm.lik olanlardı. 2 adet de filika için 11 mm.lik mitralyöz mevcuttu. Gemide ikisi denizaltı biri deniz üstü hedeflerine yönelik olmak üzere üç torpido kovanı vardı. Denizaltı torpidoları baş bordada, deniz üstü olanlar kış omurgada bulunuyordu. Denizü üstü torpidosu 1907 yılında iptal edilmişse de 1910'da tekrar gemiye getirilmişti. Bu torpidoların 400-500 metre menzilleri vardı. 8 adet Schwarzkopf torpidosu gemide bulunmaktaydı.³⁰

3.3.2. Zırhı

105 mm.lik topların bulunduğu alanlar 40 mm.lik çelik saca örülüydü. Baş kulenin 300 mm.lik, kış kulenin ise 110 mm.lik sahanlığı vardı. Kule kuşaklarının zırh kalınlığı 300 mm. idi. Yan bölmelerin tamamı zırh ile kaplıydı. Vasatta su üstü kalan sac 400 mm., su altında kalan sac ise 200 mm. idi. Baş ve kış bölümde su üstünde kalan sac 200 mm., su altında kalan sac 150 mm.likti. Kuşağın kalınlığı toplam 2,50 metreyi bulurken, su hattından aşağısı 1,8 metre,

²⁹ Fred T.JANE, *All The World's Fighting Ships*, 60.

³⁰ *Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat*, 4.

su hattından üstte kalan bölümü 0,80 metreydi. Geminin iç bölmeleri ise ahşap olup tık ağacıyla³¹ 600 mm. eşit kaplanmıştı. Ana zırh güverte kuşağının üzerine bindirilmişti. Bu zırh birbiri üzerine perçinlenmiş üç çelik levha tabakasından oluşmaktaydı.³²

3.3.3. Bölmeleri

Gemide muhafaza güvertesinin altında yatay 11 adet bölme ve 90 adet dabil batım³³ postaları mevcuttu. Her iki postanın arası 1,2 metreydi. Dikey ve yatay bölmelerinden başka 21. posta ile 64. posta arasına omurga istikametinde bir bölme perdesi de inşa edilmişti. Bu perde her ne kadar diğer perdelerle denk gelse de 280 mm.lik topların cepheneliği ile baş 88 mm.lik cepheneliklerinden geçmez. Bunun dışında kıç tarafta 1. ve 10. postalar arasında olan 1.bölmede 6. ve 7. postalarda iki perde vardır. Ama bunlar diğer perdeler gibi zırh güverteye varmıyordu. Birinci bölme 1-10. postalar, ikinci bölme 10-17. postalar, üçüncü bölme 17-21. postalar, dördüncü bölme 21-31. postalar, beşinci bölme 31-37. postalar, altıncı bölme 37-49. postalar, yedinci bölme 49-64. postalar, sekizinci bölme 64-72. postalar, dokuzuncu bölme 72-76. postalar, onuncu bölme 76-81. postalar, onbirinci bölme 81-82. postalar ve onikinci bölme 82-90. postalar arasını kapsamaktaydı.

Birinci bölme, dümen donanımı, dümen hidroliği, zincirlik, dümen makinesi, makine tamirathanesi, el dolabı, bir mağaza, iki elektrikli hava motoru, süvari kumanyalığı, torpido cepheneliği ve bir anbardan oluşuyordu.

³¹ Afrika kökenli, bünyesinde bulundurduğu yağ nedeniyle dış hava şartlarına dayanıklı bir sert ağaç çeşidi.

³² **Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat**, 5.

³³ **Dabil Batım**: Gemilerin duruş kabiliyetlerini artırmak üzere sintine döşekleri üzerindeki kaplama saçları ile döşeklerin yanlarından ve boydan boya kaplayan saçlarla karina saçları arasında kalan ve perdelerle bir çok bölmelere ayrılmış geminin iç kısmına denir. Bu bölmeler saf su (fit suyu), yağ ve akaryakıt sarnıçları olarak kullanılır.

İkinci bölme, topçu ve çakmakçı mağazası, soda anbarı, zabitan ve mühendis kumanyalığı, kıyafet anbarı, hafif cepanelik, elektrikli hava motorları, torpido mağazası, soğuk su makinesi, hava tahliye motoru, kış kulesi hidrolik makinesi, gliserin tazyik tulumbası, yelkenlik, buharlı sintine tulumbası, 280 mm.lik top cepanelik ve humbaralığı, torpido cepaneliği ve bir anbardan oluşuyordu.

Üçüncü bölme, makine kalem odası, sancak makine cankurtaran kapısı, ispirotluk, gedikli kumanyalığı, boya anbarı, telsiz telgraf dairesi, iki adet motor, iskele makine cankurtaran kapısı, bir anbar, 88 mm.lik topların asansör makinesi, 88 mm.lik topların cepaneliği ve 280 mm.lik top cepaneliğinden oluşuyordu.

Dördüncü bölme, sancak makine, iki adet tatlı su tulumbası, deniz suyu tulumbası, iki adet yardımcı pompa, iki adet el tulumbası, dört adet elektrikli hava makinesi, iki adet kondansatör, operatör, iskele makine, buharlı sintine tulumbası, kondansatör ve operatörden oluşuyordu.

Beşinci bölme, el tulumbası, iki adet elektrikli hava makinesi, iki adet dinamo makinesi, elektrik mağazası, akümülatör mahali, dört adet yağ sarnıcı, alabanda su sarnıçları, iki adet makine mağazası, vasat taret hidrolik makineleri, 280 mm.lik topların asansör makinesi, gliserin tazyik tulumbası, iki adet hayter, burgucu mağazası, makine mağazası, buharlı tatlı su tulumbası, 3 numaralı elektrik dinamo makinesi, bir adet hava tahliye motoru ve alabanda su sarnıçları oluşuyordu.

Altıncı bölme, iki adet elektrikli hava tulumbası, altı adet silindir kazan, iki adet buharlı sintine tulumbası, ayak pompası, iki geçici kömürlük ve dört adet elektrikli hava makinesinden oluşuyordu.

Yedinci bölme, iki adet elektrikli hava makinesi, 88 mm.lik topların asansör makinesi, elektrik hava makinesi, demirci ocağı, altı adet silindir kazan, ayak pompası, geçici kömürlükler, su sarnıcı, itfaiye komuta merkezi ve sintine tulumbasından oluşuyordu.

Sekizinci bölme, anbar, elbise deposu, elbise dağıtım yeri, elektrikli hava makinesi, porsun mağazası, nakkaşhane, harp hastanesi, üç hapishane, yelkenlik, marangoz mağazası, baş taret hidrolikleri, 280 mm.lik topların asansör makinesi, 105 mm.lik topların asansör makinesi, elektrikli hava tulumbası, 105 mm.lik topların ve hafif silahların cephaneliğinden oluşuyordu.

Dokuzuncu bölme, ırgat mağazası, torpido hava makineleri, el tulumbası, torpido mağazası, bir adet elektrikli hava motoru, torpido dairesi, iki adet denizaltı torpido tüyübü, torpido başlığı, torpido cephaneliği, iki zincirlik, kum, buz ve et depolarının anbar ağızları, soğuk hava makinesi, buharlı sintine tulumbası, buz makinesi mahali hava tahliye motorundan oluşuyordu.

Onuncu bölme, fener ırgatı, hilat anbarı, torpido kalem odası, üç adet hilat dolabı, ekmek deposu, porsun anbarı ve kumanyalıktan oluşuyordu.

Onbirinci bölme, levazım anbarları ve konserve et depolarından oluşuyordu.

Onikinci bölme ise, çarpışma boşlukları ve perdelerden oluşmaktaydı. Çarpışma boşlukları biri yatay ve diğeri dikey bölmelerdi. Üst boşluğun suyunu boşaltmak için ana perdenin gerisine bir valf bağlanmıştı. Bölme kapısı açılmaksızın valf dışarıdan kumanda edilebiliyordu. Valfin bulunduğu perdede üst tarafta iki tane de musluk vardı. Su bölmelere dolduğu zaman tahliye olunan havanın

musluklardan salınması gerekeceğinden suyun hangi bölmeye doldurulmakta olduğu böylece anlaşılmaktaydı.³⁴

3.3.4. Güverteleri

Zırh güvertenin altında güverteye üçüncü güverte; onun altındaki güverteye dördüncü güverte denilmekteydi. Buraya top anbarı ya da tavlun güverte denmekteydi. Dabil batım sintine bölmeleri 11 taneydi. Bunlar 13 perdeydi. Çünkü tulumba süzgeçlerinin korunması için ayrıca 2 perde daha vardı.³⁵

3.3.5. Tulumbaları

El tulumbaları 1., 5. ve 9. bölmelerdeydi. Güvertelyi yıkamak için 4., 5. ve 7. bölmelerdeki tulumbalar kullanılıyordu. Buharlı tahliye tulumbaları 2., 4., 6., 7. ve 9. bölmelerdeydi.³⁶

3.3.6. Bölme Kapıları

Bölme kapıları olduğu gibi zırh güvertenin altında bulunan cephaneliklerin, anbarların, hidrolik ve dinamo makine mahalının kapı ve kapakları vardı. Harp hastanesinin altındaki yaralılara ait mevki önündeki koridorda ve üstünde tahliye kapısı vardı. Sintine bölmelerinin perdelerine hava muslukları monte edilmişti. Bunlar makine bölmelerinden görülmekteydi. Her makine bölmesinin bir cankurtaran kapısı vardı.

3.3.7. Hava Boruları

Bunlar iki tip olup hava veren ya da tahliye eden şeklindeydi. Bu yüzden bölmelerde sürekli elektrik mevcuttu. Hava tahliye edenlere

³⁴ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 12-23.

³⁵ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 5.

³⁶ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 6.

siyah, verenlere kırmızı okla işaretlenmişlerdi. Bölme kapakları kapatılacağı zaman hava borularının valfleri de kapatılırdı. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 18, 19, 20, 23, 24, 26, ve 27. bölmelerine asker görevlendiriliyordu. Olağanüstü durumlarda ise bir asker üç valfe hükmetmek mecburiyetinde kalabiliyordu.³⁷

3.3.8. Tahliye Çanları

Geminin kış tarafında şamandıra nöbetçisi haberdar etmek için filika güvertesinde alabandasında bir adet; baş tarafta liman giriş çıkışında kullanılmak üzere pervane hesap köşkünde bir adet; merkezi harp mevkiinde bölme kapaklarının derhal kapatılmalarını sağlamak için bir adet ve kış taret topları baş omuzluklarında personeli toplamak için bir adet olmak üzere toplam dört adet tahliye çanı bulunmaktaydı.³⁸

3.3.9. Filikalar ve Demirler

İki sandal, iki altı çifte, iki dört çifte ve bir kikten³⁹ ibaretti. Sandallar için kış tarfta iki büyük algarina⁴⁰ vardı.⁴¹ Geminin baş tarafında locaları olan ve ikisi göz, en gerideki ocaklık olmak üzere üç demir vardı. Kış tarafta da bir tonoz demiri vardı. Göz demirlerinin tamamı 5, ihtiyat demiri 4,5 ve tonoz demiri de 2 tondu. Demirler 15 kulaç uzunluğunda idi.⁴²

³⁷ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 9.

³⁸ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 24.

³⁹ Kik: Gemilerde deniz filikası olarak kullanılan, kürek ve yelkenle yürütülen bindirme kaplamalı, aşırma kürekli ince yapılı teknelerdir.

⁴⁰ Algarina: Gemilere ağır yük koymak veya çıkartmakta, batmış tekneleri kurtarmakta ve başka ağırlıkları kaldırmakta kullanılan ve çoğunlukla kendi makinesiyle hareket eden, teknesi saçtan yapılmış duba.

⁴¹ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 24.

⁴² Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 25.

3.3.10. Alabanda Fenerleri ve Aydınlatma

Savaş sırasında elektirik makineleri bozulduğu zaman alabanda fenerleri aydınlatmada kullanılmaktaydı. Bunlar için kibrit ve mum bulundurulmaktaydı. Bunun dışında yelken bezinden yapılmış bir torba içinde mumlar da mevcuttu.⁴³ Gece savunmalarında yapılacak aydınlatmalar belli bir plan çerçevesinde yapılıyordu. Baş, iskele ve sancak taraflardaki projektörlerle gece savunmalarında eğitimler icra ediliyordu.(EK-2)⁴⁴

3.3.11. İlk Hız Deneyimleri ve Yakıt Tüketimi

Geminin yapılan ilk hız deneyimleri sonucunda ilginç bir tablo ortaya çıkmıştı.(EK-3)

Gemi en az zamanda en çok mesafeyi 7 mil süratle hareket ettiği zaman katedebilmekteydi. 6 mil ile seyir yapılacağı zaman her 100 mil için harcanacak kömür miktarı 21,53 ton olup bu 7 mile göre daha fazla harcama demektir. Gemi 6 mil ile hareket ederse 32,42 günde 4668 mil mesafe katedebilmekteydi. 7 mil süratte kömür yeterli olursa 4690 mil yani 22 mil daha fazla gidebiliyordu. Ancak süre 27,91 güne düşüyordu. Sürat 8 mile çıktığında mesafe ve süre daha da azalıyordu. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere gemi için ortalama verimli sürat 7 mildir. Gemi 24 saat içinde limandayken operatör açık halde yazın 12, kışın 13; operatör kapalı iken yazın 8, kışın 9 ton kömür harcamaktaydı.⁴⁵

⁴³ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 22.

⁴⁴ DTA, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, Top Mühimmat Rapor Dosyası, 16 Teşrin-i Sani 1330, 151.

⁴⁵ Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 27.

3.4. Geminin İlk Seyirleri

İlk komutan Binbaşı Vasıf Bey 2 Ocak 1911 tarihinde Washington Deniz Ataşeliğine atanınca⁴⁶ yerine aynı tarihte Binbaşı Beşiktaşlı Mehmet Enver Bey(**EK-4**) atandı.⁴⁷

Donanmaya yeni katılan Barbaros zırhlısı yeni komutanın gelmesiyle birlikte manevra ve eğitimleri arttırmıştı. Bu eğitimler uzun süre Heybeliada önlerinde icra edilmişti. Haydarpaşa-Heybeliada arasında yoğunlaşan bu seyirlerde personelin alışma süreci tamamlanmıştı. Osmanlı donaması için yeni bir talim ve manevra dönemi başlamıştı. Bütün bu harekât esnasında Barbaros, Osmanlı donanmasının amiral gemisi yapıldı. 1911 senesi yazında, padişahın Rumeli'ye yapılacak seyahati sırasında Barbaros zırhlısını kullanmasına karar verildi.⁴⁸ Böylelikle gemi, ilk uzun seyrini önemli bir prestij görevi şeklinde icra edecekti. Bu da Osmanlı donanmasında pek az gemiye verilen bir görevdi.

3.4.1. V.Mehmet Reşat'ın Rumeli Seyahati

Döneminde itibar kazandıkları II.Abdülhamit'in tahttan indirilmesinden hoşnutsuz olan Arnavutlar 1909 Haziranı'nda İşkodra valisinin nüfusun yeniden yazılacağını ilan etmesine ve milletvekili seçiminde İttihat ve Terakki'ye bağlı adayların zorla seçtirilmeye çalışılmasına tepki gösterdiler. 9 Ağustos 1909'da toplanan Elbasan kongresinde Arnavutça'nın eğitim dili olmasına ve Lâtin alfabesinin kabulüne karar veren Arnavutlar Kosova'ya vali olarak atanan Mazhar Bey'in, Üsküp'ü imar etmek için imparatorluğun hiç bir yerinde mevcut olmayan bir dâhili gümrük vergisi tarh etmeye teşebbüs etmesi üzerine protesto mitingleri düzenlediler. Vali Mazhar Bey'in kuvvet kullanması üzerine mitingler isyan halini aldı. Nisan 1910'da başlayan Arnavut

⁴⁶ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 99.

⁴⁷ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 38.

⁴⁸ **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 940.

isyani Mahmut Şevket Paşa komutasındaki kuvvetler tarafından bastırıldı, isyanın bastırıldığı bu dönemde Osmanlı Hükümeti Arnavutluk'a yönelik bir takım önlemler almayı düşünürken bu kez de Nisan 1911'de 4.000 kadar Katolik Arnavut isyan etti. Malisor isyanı olarak bilinen bu ayaklanmada Avusturya isyancılara yardım etmişse de, Haziran ayına kadar devam eden bu isyanda âsilerin çoğunun Karadağ'a sığınması sonucu kısmen bastırıldı. Osmanlı Hükümeti 1910 yılı baharında başlayan Arnavut isyanının bastırılmasından sonra Arnavutluk'ta ıslahat yapmayı düşündü. Bunun için düşünülen çare de Padişah Sultan Reşad'ın Rumeli'ye bir seyahat yaparak Arnavutların gönlünü alması oldu. İttihatçıların bir planı olan bu seyahatin düzenlenmesinde asıl amaç halk nazarında İttihatçıların nüfuz ve itibarlarını arttırmak, Makedonya halkının hükümete ve padişaha bağlılığını teşvik etmek ve Arnavutları itaat altına almaktı. Sultan Reşad da bu teklifi memnuniyetle kabul etti. I.Murad'ın şehit düştüğü yerde halifenin de katılmasıyla kılınacak Cuma namazının Müslüman Arnavutlar üzerinde olumlu etki yapacağı düşünülüyordu.⁴⁹

Padişahın Barbaros'a gelişi o günkü jurnale şöyle kaydolunmuştu:

“Saat 5.15: Zat-ı Şahane gemiye teşrif buyurarak 21 top ile selamlandı.

Saat 5.25: Vira demir edildi.

Saat 5.45: Ahırkapı feneri bordalandı.

Saat 6.10: Pruva hattı teşkil olundu.”⁵⁰

Sultan Reşad, 5 Haziran 1911 günü İstanbul'dan Selanik'e hareket etti. Üniformasını giymiş olan padişahı uğurlamak için Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen uğurlama töreninden sonra sultan, halkın alkışları arasında kendisi için hazırlanmış olan Barbaros

⁴⁹ Mevlüt ÇELEBİ, “Sultan Reşad'ın Donanmayla Rumeli Seyahati”, 89.

⁵⁰ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Journali**, 23 Mayıs 1327, 174.

zırhlısına gitti. Zırhlıda çalınan marş-ı sultanî ve geminin direğine saltanat sancağının çekilmesinden sonra zırhlı yavaş yavaş hareket etti. Padişahla birlikte Barbaros zırhlısında oğulları Ziyaeddin ve Ömer Hilmi Efendilerden başka Sadrazam İbrahim Hakkı, Bahriye Nâzırı Mahmut Muhtar Paşalar, Dâhiliye Nâzırı Halil Bey, Başkâtip Halid Ziya Bey, Başyaver Hurşid Paşa ve Başmabeynci Lütfî Bey de bulunuyordu. Padişahı Selanik'e götüren Barbaros Hayreddin zırhlısına Turgut Reis ve Mesudiye zırhlıları, Hâmidiye kruvazörü, Yunus torpidosu ve Gülcemal ve Reşid Paşa vapurları refakat ediyordu. Padişahın seyahat güzergahı şu şekilde tespit edilmişti: Selanik-Üsküp-Priştine-Kosova Ovası-Selanik-Manastır-Selanik-İstanbul.⁵¹

Ertesi gün donanma Şarköy karşılarına gelmişti. Gelibolu ve Çanakkale'den gelen beş istimbot, ahali ile doluydu. Mızıkâ hürriyet marşları çalıyor bütün halk "Yaşasın Sevgili Padişahımız!", "Yaşasın Donanmamız!" diye bağıırıyordu. Saat 11.30'da Gelibolu'ya yaklaşırken Gelibolu fenerinin önü de binlerce halk ile doluydu. Gelibolu'yu selâmlamak için Barboros'un top atışı üzerine bütün gemiler birer top attılar. Kaleden de karşılık olarak toplar atılıyor, yüzlerce küçük büyük kayık donanmanın önüne koşuyordu. Bunlar, donanmayı epeyce bir zaman takip ettikten sonra geri döndüler. Ayrıca beş adet şirket vapuru da donanma hattını izlemekteydi. Saat 2.30-3.00 sularında Kale-yi Sultaniye'ye(Çanakkale) gelinmişti. Bütün kalelerden beş defa top atıldı. Şehir sancaklarla donatılmış, ahali iskelelere yüksek yerlere toplanmıştı. Herkes, Padişahın gelmesini bekliyordu, yarım saat sonra, Padişah, maiyyeti ile beraber Çanakkale'yi ziyarete çıktı. 1.5-2 saat dışarıda kaldıktan sonra tekrar Barbaros'a döndü. Padişahın hareketini müteakip Çanakkale'den 21 pâre top atıldı. Donanma saat 5.30'da hareket etti. Kumkale önüne gelindiğinde burada da 21 pâre top atıldı. Akşam saat 11.30'da Semadirek Adası karşısındayken gemilerde arya

---

⁵¹ Mevlüt ÇELEBİ, A.g.m., 90.

sofra borusu vurdu. Asker yemeğe başlar başlamaz, topbaşı umumî harp talimleri için boru çaldı. Asker, top başına vazifelerine gittiler. Beş on dakika sonra paydos borusu ile asker mangasına tabur olup hemen müsademe zili vurmaya başladı. Askerler, müsademe kapılarını kapadılar. Tekrar mangaya tabur olduklarında yangın kampanası süratle çalmaya başlayınca asker musluk basma koşup hortum taktılar ve verilecek emre hazır oldular. Bir çeyrek sonra tekrar paydos borusu ile asker yemeğinin başına döndü. Bu talimlerde birinciliği Turgut Reis zırhlısı kazandı. Ertesi Çarşamba günü gemiler Kesendre açıklarında bulunuyordu. Mithat Paşa vapuru, İzmir'den aldığı binlerce ahali ile donanmaya katıldı. Karaburun'a doğru gelirken donanmaya yaklaşan iki üç posta, Selânik'ten binen ahali ile hıncahınç dolu olup sancaklarla donatılmıştı. Artık, Selânik halkı, küçük büyük ne kadar kayığı varsa hepsine dolup bir anda donanmanın ve Barbaros zırhlısının etrafını sarmıştı. Deniz ve liman kayıklardan gözükmez oldu. Bu durum akşama kadar devam etti. Saat 10.00'da Padişah, yedi çifte saltanat kayığına bindiği esnada donanmanın bütün gemileri 21 pâre top attılar. Padişahı götüren kayık iskeleye yanaştığında Beyaz Kule'nin önünden de 21 pâre top atıldı.⁵²

8 Haziran 1911'de Padişah Selânik'te kaldığı müddet zarfında askerî yerleri ve makamları teftiş etmişti. Cuma selamlığı için Selânik'teki Ayasofya Camisi'ne gidilmiş ve öğle namazını müteakip, padişah "*Beş çınar millet bahçesi*"ne gitmişti. Selânik'te Ayasofya Camisi'ne gidiş ve dönüşte batılı kıyafetleriyle çoktan Türk Milletinden ayrılmış cemaatler, kadınları ve erkekleriyle Avrupalı konsolosluk mensupları arasında yer almış, merasimi seyretmişlerdi. 11 Haziran 1911 günü Üsküp'e hareket eden Sultan V.Mehmet Reşad aynı gün akşam şehre girdi. Buradaki merasim ve ziyaretlerle 14 Haziran'a kadar burada kalındıktan sonra, heyet 15 Haziran günü Priştine'ye

⁵² Necdet SAKAOĞLU, "Şehit Yusuf'un İtalyan ve Balkan Savaşlarına Ait Hatıra Defteri", 34-36.

vardı. 16 Haziran günü hemen bütün Arnavutluk ve çevre eyaletlerden akın akın gelen onbinlerce Müslüman Kosova meydanlarına doğru sel halinde akmaktaydı. Bir Osmanlı padişahı tarihte üçüncü defadır ki, Kosova'ya geliyordu. Cuma selâmında bulunmak üzere toplanmış olan ahali 300.000 civarındaydı. Priştine'de bir gece daha ikametten sonra Selânîk'e dönmüş ve burada iki gün kalındıktan sonra Manastır'a hareketle, bu mahaldeki muazzam gösteriler ve resmi geçitte bulundu. Padişah 24 Haziran Cumartesi günü Selânîk'e döndükten sonra Barbaros Hayreddin zırhlısına geçerek İstanbul'a doğru donanmayla yola çıktı.⁵³

Bütün gemiler Selanik'ten ayrılırken kalelerden 21 pâre top atıldı. Padişah ile maiyyeti Barbaros'ta, şehzadeler, Hakkı Paşa, Dahiliye ve Maliye Nâzırları da Mesudiye'deydi. Gülcemal'de ise Mızıka takımı ile Padişah'ın kendisine mahsus eşyası bulunmaktaydı. Aynaroz açıklarına gelindiğinde Mesudiye gerilemeye başladı, işaretle sebebi sorulduğunda istim borularında bir tıkanıklık meydana geldiğini bildirdi. Mecidiye ve Tîr-i Müjgân ile bir torpido yanında kaldı. Çanakkale'ye gelindiğinde, sonradan gönderilen torpido, haberinde, Mesudiye'nin iki üç saate kadar yetişeceğini bildirdi. 26 Haziran Çarşamba günü sabah saat 07.30'da Ayastefanos açıklarına doğru gelindiğinde Avnillah arkasında iki torpido olduğu halde 21 pâre top atarak Padişah'ı selamladı. Padişahın donanmadan ayrılışında gemiler beşer top attılar. Bu sırada Sarayburnu, Bahçekapı, Ahırkapı cihetleri binlerce ahali ile dolmuştu. Barbaros Saray önüne vardığında, Padişah'ın ayrılışını takiben gemiden 21 pâre top daha atıldı.⁵⁴

3.4.2. Adalar Denizi ve Akdeniz Manevraları

Osmanlı donanması Rumeli seyahatinden hemen sonra çeşitli manevralar icra etmek için Akdeniz'e çıkmıştı. Meşrutiyetin ilanından

⁵³ Osman ÖNDEŞ, "Sultan Reşat'ın Donanma ile Seyahati", 42-43.

⁵⁴ Necdet SAKAOĞLU, A.g.m., 38.

sonra Alman yapısı gemilerle görünümü değişmeye başlayan donanma için bu uzak yol seyirleri birer prestij görevi olarak da algılanıyordu. Nihayet, Adalar Denizi'nden çıkmak için, 10 Temmuz 1911 tarihinde Nara'dan hareket eden donanma 16 Temmuz 1911 tarihinde Midilli'ye, oradan da Edremit'e geçecekti.

Saat 15.30'da Midilli'de kale önüne funda demir edildikten yarım saat sonra bütün makineler istaper bulunuyorken gemide makine tornavide işledi ve gemi demirli olmasına rağmen ileriye doğru harekete geçti. Geminin önünde bulunan Yarhisar torpidosu tehlikeye maruz kaldığından hemen demirini vira ederek oradan uzaklaştı. Gemi komutanı Binbaşı Enver Bey köprüüstüne koşup felbest-tornistan kumandası vererek gemiyi durdurttu. Olayın sebebi serdümenlerin makine dairesine verdikleri yanlış bir komuttu. Bu olaydan iki gün sonra, yani Perşembe günü, öğleden sonra üç sıralarında dört İngiliz kruvazörü görüldü. Bir müddet sonra demir mahalline yaklaştılar ve funda demir ederlerken Barbaros'tan 21 pare top atıldı. Dört İngiliz gemisinin her biri buna yirmi birer topla karşılık verdiler. Meşrutiyet'in ilanının kutlandığı gece(24 Temmuz 1911), İngiliz subayları ile karşılıklı ziyaretler oldu. İngiliz donanmasında Amiral Gambel Paşa da bulunuyordu. O sabah İngiliz donanması Midilli'den hareket etti. Osmanlı donanması da öğleden sonra altı buçuk sularında Midilli limanından hareket etti. Gece, adanın etrafında torpido hücumu talimleri ile geçirildi.⁵⁵

Edremit-Sakız-Marmaris-Rodos rotasını takip eden donanma 9 Ağustos 1911 tarihinde Rodos limanına varmıştı. Manevra ve eğitimlerden sonra aynı rota ile 16 Ağustos'ta Çanakkale'ye varan Barbaros ve donanma eğitimlerini yenilemek ve uzun yol seyrini tecrübe etmek için tekrar Adalar Denizi'ne çıktı.

---

⁵⁵ Necdet SAKAOĞLU, A.g.m., 39.

Bu sefer 8 Eylül 1911 tarihinde vardığı Rodos'tan ayrıldıktan sonra 11 Eylül'de Meis adası açıklarında tatbikat icra etmişti. Saat 04.30'da manevraya başlanmış, saat 06.30'da manevra bitirilmişti. 55 pervane devri ile seyre devam eden Barbaros saat 10.40'ta manevra münasebetiyle rotasından sancağa 8 mil düşmüş olduğunu(yanlama) anlayarak rotasını düzelterek Beyrut'a yol vermişti.⁵⁶ Rota Mersin-İskenderun-Beyrut şeklinde çizilmişti.

12 Eylül 1911 günü öğleden sonra birde Mersin limanına funda demir edildikten sonra ahali, küçük büyük kayıklarla gemileri görmeye geldi. Ertesi günü, Mutasarrıf Bey, Barbaros'u ziyarete geldi. Ayrılışında Barbaros 15 top atışı yaptı. Daha sonra ise Adana Valisi Muammer Bey ile Hamdi Paşa da Barbaros'u ziyarete geldiler. Bunlar da ayrılışlarında 19 top ile selâmlandılar. Sonra yabancı konsolosları da gelerek her biri yedişer topla selâmlandılar. Burada dört gün durduktan sonra gidilen İskenderun'da coşkuyla karşılanan Barbaros'u Fransız, İngiliz, Alman Avusturya, Amerika, Yunan ve Rus konsolosları ziyaret etti. Beyrut'ta da donanma yoğun ilgiyle karşılandı. 16 Eylül'de Beyrut limanına demir atan Barbaros valiyi 21 topla selâmladı. Burada bulunan Avnillah korveti de ona karşılık verdi.⁵⁷ Gemilerin halk tarafından gezilmesi, Beyrutlular tarafından verilen ziyafetlerden sonra donanmayı bekleyen sürpriz geri dönüş yolunda aldıkları Osmanlı-İtalyan(Trablusgarp) Savaşı haberi olmuştu.

⁵⁶ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 29 Ağustos 1327, 158.

⁵⁷ Necdet SAKAOĞLU, **A.g.m.**, 42-44.

4. OSMANLI-İTALYAN SAVAŞI'NDA BARBAROS ZIRHLISI

4.1. Savaşın Çıkışı ve Donanmanın Hazırlıkları

İtalya Trablusgarp ve Bingazi eyaletlerini Osmanlı Devleti'nden koparıp kendine bağlamak fikrine çok eski bir tarihten beri bağlanmıştı. İtalya hükümeti, ilk önce, Tunus'u Fransa'ya gönül rızasıyla veren Osmanlı Devleti'nin Trablusgarp ve Srenayk eyaletlerini bu şekilde İtalya'ya verebileceğini düşünmüştü. Ayrıca, Osmanlı Devleti'nin İkinci Meşrutiyet'ten sonra büyük bir donanma yapmak eğilimi göstermesi, İtalya'yı sorunu çarelendirmekte acele etmek kararına götürmüştü. Buna mukabil İbrahim Hakkı Paşa hükümeti Trablusgarp ve Bingazi'deki kara kuvvetlerinin büyük bir kısmını buradan çekip Yemen bölgesine göndermişti. Nihayet İtalyan hükümeti İstanbul'a gönderdiği olağanüstü büyükelçi, Martini aracılığı ile 26-27 Eylül 1911 gecesi Osmanlı Hükümeti'ne nota verdi. Durum karşısında Bahriye Nâzırı Mahmut Muhtar Paşa derhal istifa etmiş; hükümet de 28 Eylül'de toplanıp istifaya karar vermişti. Bu istifa ile birlikte Sait Paşa'nın hükümet kurmasına karar verildi. Osmanlı Hükümeti İtalyan notasına benzer karşı bir nota verdi. Osmanlı Hükümeti isteklerinde çok samimiydi, ancak, İtalyan Hükümeti, Trablusgarp ve Srenayk'i işgal etmeye ve bu konuda vakit geçirmemeye evvelden kararlı olduğu için, Osmanlı fikirlerini oyalayıcı bir nitelikte gördü ve 29 Eylül 1911 saat 14.30'da bu devlete karşı savaş açtı.⁵⁸

Osmanlı Devleti savaşa çok kötü şartlar altında girdi. Trablusgarp'ta sadece 1200 kadar askeri bulunmakta idi. Kuvvet göndermesi de mümkün değildi. Adalar Denizi ve Akdeniz İtalyan donanmasının kontrolü altında olduğundan denizden yardım göndermek hemen hemen imkansızdı. Mısır İngilizlerin kontrolü altında olduğundan karadan da yardım göndermek mümkün değildi. Yine de Osmanlı Devleti Tunus ve Mısır üzerinden kaçak olarak silah

⁵⁸ Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Osmanlı Deniz Harp Tarihi*, 11-13.

göndermişti. Osmanlı Devleti önce büyük devletlere baş vurarak arabuluculuk yapmalarını ve savaşı durdurmalarını istemiş, fakat, bundan bir sonuç alamamıştı. Osmanlı Devleti'nin bu güç durumuna rağmen hamiyetli genç Türk subayları kaçak olarak Trablusgarp'a giderek savunma hareketine katıldılar. Bunların içlerinde Mustafa Kemal ve Enver Beyler de bulunmakta idiler. Bu subaylar yerli ahaliyi Sünisilik tarikatı mensuplarıyla teşkilatlandırarak üstün İtalyan kuvvetlerine karşı başarı ile mücadele ettiler.⁵⁹

İtalyanlar Trablusgarp'tan sonra bu eyaletin diğer bölgelerinde de harekete geçtiler. İtalyan donanması 4 Ekim'de Tobruk'u ele geçirdi. İtalyanların buraya çok önem verdikleri bilinmekteydi. Çünkü bu liman şehri Mısır sınırına yakın olması nedeniyle işgal edilebilirdi. Ayrıca Tobruk, Bingazi çevresi silah kaçakçılığına ve asker ihracına çok müsait bir körfez olduğu için İtalyanlar bunun da önünü almak istiyordu. 13 Ekim'de Derne topa tutularak işgal edildi. 18 Ekim'de Humus, 29 Ekim'de Bingazi İtalyanların işgaline uğradı. Trablusgarp'ta olduğu gibi burada da önce halkın elindeki silahlar toplatıldı. Hükümet memurları ise bir İtalyan vapuruyla Napoli'ye sevk edilmiş ve oradan da Fiume üzerinden trenle İstanbul'a gönderilmişlerdi. Böylece. 1911 yılının Ekim ayı sonunda Osmanlı Afrikası'nın en önemli noktaları İtalyanların işgaline ve yönetimine geçmiş bulunuyordu. İtalyan-Osmanlı Savaşı'nda sonucu belirleyecek olan deniz üstünlüğünün kimin elinde olacağı hususuydu. Ayrıca İtalyanların Büyük Sahra'ya doğru ilerlemeleri de Türk askerinin göstereceği dirence bağlıydı.⁶⁰

Bu savaşta Osmanlı donanması 4 muharebe gemisi, 2 kruvazör, 2 torpido kruvazörü, 3 korvet, 23 torpitobot ve muhrip, 18 gambot, 20 motor gambot ,11 yat ve vapur, 1 fabrika gemisi, 1 mayın depo gemisi, 1 mayın gemisi ve 6 taşıt gemisinden ibaret bulunmakta; 20'ye yakın

⁵⁹ Mehmet MERCAN, *Harb Cerîdesi (İtalya ve Osmanlı Muharebesi ve Balkan Harbi)*, 6.

⁶⁰ Şengül METE, "Trablusgarp Savaşı ve İtalya'nın Akdeniz'deki Faaliyetleri", 266.

römorkör ve stimbot, bir seyyar maçuna, 3 seyyar algarina, su dubası ve mavnalar, yardımcı araçları teşkil etmekte ve bir muharebe gemisi de İngiltere'ye ismarlanmış bulunmaktaydı.⁶¹

Savaşın başında donanma 3.500 ton kömür istediği halde kendisine ancak, oradan buradan derlenen, 2.300 ton kömür verilebilmişti. Donanmanın Çanakkale'deki su ikmali de tek çeşmeden yapılacak ve bu vazifeye sadece iki tane su dubası kullanılacaktı. Osmanlı Bahriye Nezareti emrindeki savaş gemileri, donanma gemileri ve komodorluklar emrindeki gemiler olarak ikiye bölünmüştü. Komodorluklar İzmir, Selanik, Trablusgarp, İşkodra, Preveze, Kızıldeniz ve Basra olarak yedi yerde teşkil edilmişti. Fakat bunların görevi mahallî savunma tedbirleri almak değil, sadece emrinde bulunan savaş gemilerine komuta etmektir. Denizden gelecek saldırılara karşı savunma sorumluluğu da Harbiye Nezareti kuruluşundaki müstahkem mevki komutanlıklarına verilmişti. Osmanlı donanması ve çeşitli komodorlukların kuruluşları Osmanlı-İtalyan Savaşı öncesinde şu şekildeydi.

Donanma Komutanlığı

(Komutan Vekili Alb. Tahir, Kurmay Başkanı Alb. Food)

Kurmay Heyeti: Yb. Rıza, Bnb. Ali Naci, Önyzb. Namık Yzb. Faik
Barbaros Hayreddin zırhlısı (Komutanı Bnb.

Enver)

Turgut Reis zırhlısı (Komutanı Bnb. Arif)

Mesudiye zırhlısı (Onarımda)

Âsar-ı Tevfik zırhlısı (Onarımda)

Hâmidiye kruvazörü (Bnb. Aziz)

Mecidiye kruvazörü (Bnb. Arif)

Filotilla Komodoru (Bnb. Hakkı)

⁶¹ T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı), C.III, 20.

Muâvenet-i Milliye muhribi (Önyzb. Sabri)
 Gayret-i Vataniye muhribi (Önyzb. Sabri)
 Numune-i Hamiyet muhribi (Önyzb. Ali Rıza)
 Yadigâr-ı Millet muhribi (Önyzb. Fahri)
 Basra muhribi (Önyzb. Ali Rıza)
 Taşoz muhribi (Önyzb. Mehmet Emin)
 Samsun muhribi (Önyzb. Şükrü)
 Yarhisar muhribi (Önyzb. Osman)

İzmir Komodorluğu (Komodor Bnb. Hikmet)

Muin-i Zafer zırhlı korveti
 Yunus torbidobotu
 İhsaniye, Timsah, İzzettin silâhlı yatları
 Trabzon vapuru

Selanik Komodorluğu (Komodor Bnb. Bekir Raşit)

Feth-i Bülend zırhlı korveti
 Fuad silâhlı vapuru
 Selanik, Sürat, Teshilât, Katerin römorkörleri

Trablusgarp Komodorluğu (Komodor Bnb. Ahmet)

Seyyad-ı Bahri römorkörü

İşkodra Komodorluğu (Komodor Yb. Yahya)

İki tane silâhlı stimbot

Preveze Komodorluğu (Komodor Bnb. Tevfik)

Hâmidiye, Alpagut, Tokat, Antalya torpidobotları
 Trablusgarp silâhlı yatı
 2 tane motorgambot

Kızıldeniz Komodorluğu (Komodor Bnb. Hamit)

Peyk-i Şevket torpido kruvazörü
 Ordu, Bafra, Antep, Malatya, Gökçedağ, Refahiye,
 Muha, Haliç gambotları
 Şıpka, Beyrut silâhlı yatları
 Bahr-i Ahmer nakliye gemisi
 Yozgat, Nevşehir, Taşköprü gambotları(Onarımda)

Basra Komodorluğu (Komodor Alb. İhsan)

Gemisi yok.⁶²

Son dakikaya kadar İtalya ile ciddi çatışmalardan kaçınan ve çeşitli yollardan barışın devamını temine çalışan Osmanlı Devleti'nin deniz kuvvetlerinin hiç bir sefer planı yoktu. Bahriye Nezareti'nin Birinci Dairesi'nde her ne kadar bir haber alma şubesi varsa da değil sefer plânı hazırlamak, herhangi bir deniz aşırı harekâtla ilgili en basit tasarıya bile sahip değildi. Harbiye Nezareti Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Dairesi ile de işbirliği yapılmış değildi. Bu nedenle, donanma ile ilgili hazırlıkların ve planların yapılmasına ve tedbirlerin alınmasına, ancak harbin ilk günlerinde başlanabilmişse de haber alma örgütünün yeteri kadar görevini yapamaması, Osmanlı donanmasının Komodorluklar emrindeki gemilerinin ve limanlarının baskına uğramasına neden oldu.⁶³

O tarihlerde İtalya'ya karşı Fransa ile bir ittifak yapma düşüncesinden vazgeçilince Trablusgarp'ın savunulması amacıyla önlemler alınması gündeme gelmişti. Sait Paşa devletin içinde bulunduğu durumda düşüncelerini şöyle dile getirmekteydi:

"Trablusgarp'ın İtalya'ya karşı savunulması için savaş halinde Trablusgarp'a gönderilecek asker, donanmanın himayesi altında gitmesi gereklidir. Deniz kuvvetlerimizin bugün ne durumda olduğu

⁶² Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Osmanlı Deniz Harp Tarihi*, 19-20.

⁶³ T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı), 35.

yahut ne hale geldiği herkesçe bilindiğinden Trablusgarp sularına donanma göndermeye kuvvetimizin yetmediğini anlatmaya değmez. Tersanede taşıt gemileri bulunmadığından barış vaktinde ve yahut savaşın çıkmasından önce oraya asker gönderilmesi de mümkün olamayacaktır. Dolayısı ile Trablusgarp'ın gerektiğinde asker kuvveti ile değil başka bir tedbirle savunulmasını sağlamak gereklidir. Bu tedbir için de zemin ve zaman uygun değildir. Bu nedenle Trablusgarp'ın Osmanlı memleketleri arasında kalıp kalmaması, devletler arası genel politikasında ileride meydana gelecek değişikliğe bağlıdır."

Diğer kabine üyeleri Sait Paşa'nın düşüncelerine katılmamakla birlikte Padişah iradesine karşı gelemeyecekleri için savunma önlemleri araştırılmaya başlandı. Bu önlemlerden biri, oradaki kuvvetlerin sayıca arttırılması idi. Bunun için 75.000 lirada karar kılınarak bu miktarda bir ihtiyaç mazbatası düzenlendi.⁶⁴

Eylül başlarından itibaren Osmanlı-İtalyan ilişkilerinin pek gerginleşmiş olduğunun genellikle bilinmesine rağmen, İtalyan Bahriye Nezareti bu konuda herhangi bir şekilde haberdar edilmemişti. Ancak 20 Eylül'de durumdan haberdar olunca, kısa bir etüd yapılarak gelecekteki harekât tespit edildi. Buna göre, İtalyan donanmasının görevleri; deniz egemenliğini sağlamak, Libya'ya yapılacak nakliyatı tertiplemek ve himaye etmek, Libya kıyılarına yapılacak çıkarmaları desteklemek, Güney Adriyatik kıyılarını, özellikle bu denizin doğu kıyısında üslenmiş olan Osmanlı hafif deniz kuvvetlerine karşı korumak, Kızıldeniz'de Eritre sömürgesi kıyılarını korumak ve Osmanlı kıyılarından Libya'ya yapılacak kaçak silah ve malzeme nakliyatına engel olmaktan ibaretti. Bu amaçla donanma yeniden tertiplendiği gibi, Kızıldeniz'deki kuvvet de 1 Ekim'den itibaren gittikçe takviye

---

⁶⁴ Şengül METE, A.g.m., 265.

olunmuştu. Osmanlı donanmasının Çanakkale savunmasına katılma ile görevlendirilmesi ve bu suretle pasif bir durum almasıyla, deniz egemenliğini sağlamak İtalyan donanması için kendiliğinden halledilmiş oldu. Harekâtın diğer safhalarına geçilerek ilk önce, Preveze'de üslenmiş olan Türk gemileri hedef olarak ele alınmıştı.⁶⁵

Savaşa girerken İtalyan donanmasının kuruluşu aşağıdaki gibi idi:

Komutan: Ora. Augusta Aubry (Birinci Filo ve Birinci Tümen Komutanı)

Kurmay Başkanı: Alb. Guglielmo Capomazza

Birinci Filo

Birinci Tümen: Vittorio Emanuele (Alb. Alfredo Acton)

Regina Elena (Alb. Francesco Capace)

Napoli (Alb. Ernesto Filiponi)

Roma (Alb. Giovanni Lovatelli)

İkinci Tümen: Komutanı Tüma. Ernesto Prespitero

Pisa (Alb. Marop Jesevin)

Amalfi (Alb. Lorenzo Roberty)

San Marco (Alb. Emilio Solari)

Agordat (Alb. Albamonte Sicilian)

Partenope (Bnb. Roberto Andrioli)

İkinci Filo

Komutan: Kora. Luigi Faravelli

Birinci Tümen: Benedetto Brin (Alb. Arturo Resio)

Sant Bon (Alb. Vincenzo Fabbrini)

Emanuele Filiberto (Alb. Giacomo Risudo)

İkinci Tümen: Komutanı Tüma. Thaon da Revel

Garibaldi (Alb. Ciavotto Mattia)

Varese (Alb. Alfredo Zavalìa)

⁶⁵ T.S.K. Tarihi (1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı), 35-36.

Femicio (Alb. Michelangelo Leonardi)

Marco Polo (Alb. Maffeo Scarpis)

Minerva (Bnb. Carlo de Rosa)

Okul Gemileri Tümeni

Komutan: Tüma. Rafaele Borea Ricci

Re Umberto (Umberto Cagni)

Sicilia (Alb. Alberto Osvaldo)

Sardegna (Alb. Pino Pini)

Carlo Albarto (Alb. Alfredo Cacace)

Muhripler Komutanlığı

Komutan: Tüma. Abruzzi Dukası

Vittor Pisani (Alb. Enrico Milo)

Lombardia (Bnb. Ernesto Giovanni)

Böylece İtalyan deniz kuvvetleri harekâta 36 modern zırhlı ile 36 muhrip ve 8 yardımcı kruvazör tahsis etmişlerdi. Bu donanma ile birlikte 21 kömür gemisi, 8 resmî nakliye ve 75 tane de özel sektöre ait olup Bahriye Nezareti tarafından hazırlanan toplam 106 gemi harekât yapacaktı. Cephane ve levazım en yüksek stok seviyesinde idi. Donanma için 120.000 ton kömür stok edilmişti.⁶⁶

Osmanlı Devleti ise İtalyan donanmasının Boğazı zorlamasının da etkisiyle, gemilerin bakım ve onarım için İstanbul'a, Tersane'ye gönderilmesi bir yana, kara savaşlarının moraline tesir edeceği gerekçesiyle eğitim için dahi olsa Çanakkale'den ayrılmasına izin vermemişti ve donanma savaş süresince, Boğaz savunma sisteminin yüzen bir unsuru gibi Çanakkale'de kalmıştı. Bakım ve onarım işlerinin yapılamaması dışında bazı gemiler için planlanmış yenilenmeler de yapılamamıştı. Ayrıca, bu savaşta yaklaşık bir yıl atalet ve yokluk dönemi yaşamaları donanma personelinin eğitim seviyelerini

⁶⁶ Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Osmanlı Deniz Harp Tarihi*, 23-24.

düşürdüğü gibi, onları kırıgın ve küskün bir duruma da sokmuştu. Hatta savaşın başında, donanmaya seferberlik emri bile verilmemiş, tepkiler üzerine ancak savaşın başlamasından birkaç ay sonra özel bir seferberlik emri çıkarılmıştı.⁶⁷

4.2. Osmanlı-İtalyan Savaşı'nın Deniz Cephesi

Osmanlı-İtalyan Savaşı 29 Eylül'de başladığında İtalyan tarafının önceliği Trablusgarp'a çıkarma hareketi yapılırken Anadolu'dan gelecek lojistik hareketinin engellenmesiydi. Bu yüzden İtalyanlar, savaşta Orta Akdeniz ve Adalar Denizi eksenine taşımaya başından itibaren niyetliydi. Büyük güçlerin ve özellikle ortakları durumunda olan Avusturya-Macaristan'ın tüm çekincelerine rağmen bunu gerçekleştirmek onlar için yaşamsal bir konuydu.

İtalyanların Adalar Denizi'nde dolaşması ve Çanakkale Boğazı'na saldıracağı söylentileri "Boğazlar Meselesi"ni yeniden gündeme getirmişti. Gerçekten de İtalyan filosunun savaşın başından beri Akdeniz ve Adalar Denizi'nde dolaşması, önüne gelen gemiyi çevirerek arama yapması İtalya'nın Boğazlara saldırı söylentilerini güçlendirmişti. Osmanlı Hükümeti Boğazlara saldırı olasılığının güçlenmesi üzerine savunma önlemlerini arttırma kararı almıştı.⁶⁸

Osmanlı donanması manevralar yapmak üzere Akdeniz'e çıkmış ve çeşitli tecrübelerden sonra 16 Eylül'de 13 parçadan ibaret olarak Beyrut'a varmıştı. Filo, 28 Eylül'de yani İtalya'nın 24 saatlik ultimatoma verdiği gün olaydan habersiz olarak Beyrut'tan hareket etti. Filo yolda çeşitli manevra ve talimler yaparak Rodos yolu ile Adalar Denizi'ne girdi. 1 Ekim'de Sakız Adası'na demirlenecekti. Filonun Beyrut'tan Çanakkale'ye gelirken seyri esnasında bir İtalyan saldırısına uğramamış olması çok büyük bir şanstı. İtalyanlar Türk filosunun

⁶⁷ Çetinkaya APATAY, A.g.k., 240.

⁶⁸ Şengül METE, A.g.m., 268.

Beyrut'tan hareket ettiğini konsolosları vasıtasıyla haber almışlardı. Fakat nereye gittiğini bir türlü kestirememişlerdi. İtalyan Amiral Aubry Türklerin yapabilecekleri bütün hareketleri tartıştı. Aubry Beyrut'tan ayrılan Türk filosunun kendilerine yaklaşacağını düşünüyordu. Bu duruma ve Türklerin yapması ihtimali olan bütün hareketlere karşı tedbir aldı. Türk filosuna bütün vasıtaları ile karşı koymak istedi. Amiral Türklerin en çok Trablusgarp'a veya Bingazi'ye gitmesi ihtimali üzerinde duruyordu. Bu düşüncesinden dolayı Trablusgarp harekâtı biter bitmez Bingazi'ye gitme kararı aldı. Ve Amiral Roma'ya çektiği telgrafta “*düşman ister Bingazi'ye ister doğrudan Trablusgarp'a veya Adriyatik'e gitmeyi tercih etsin ona karşı koyabileceğiz*” diyordu. Hâlbuki Türk filosu doğrudan doğruya Çanakkale'ye çekilmeyi tercih etmiş hatta donanma komutanı mesafenin uzaklığı sebebiyle vaziyetten ancak üç gün sonra haberdar olmuştu.⁶⁹

Barbaros 1 Ekim 1911 tarihinde, 05.22'de Sakız'a doğru yol alırken saat 05.40'da Timsah yatı İtalya'nın savaş ilanı haberini getirdi ve telgrafı almak için istaper edildi.⁷⁰

Gemilere hemen savaşa hazır olmaları emredildi. Barbaros'ta tabur yapılarak durum tüm personele bildirildi. Gemilere 13 mil sürat verilerek Çanakkale'ye yönelindi. Çünkü, donanma, acele olarak Çanakkale'den kömür alıp tekrar Akdeniz sularına geçecekti. Ancak, donanma üç dört gün burada kaldığı halde(1-4 Ekim) ne kömür ne de erzak alınabildi.⁷¹ Donanma Çanakkale'den 4 Ekim'de ayrılarak 5 Ekim 1911 tarihinde saat 09.25'te Haydarpaşa önlerine gelerek demir attı.⁷²

Haydarpaşa önünde duran donanmanın durumunun tespiti hakkında bir komisyon kurulmuş ve komisyon “*Barbaros'un*

⁶⁹ Hale ŞIVGIN, **Trablusgarp Savaşı ve 1911-1912 Türk-İtalyan İlişkileri**, 60-61.

⁷⁰ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Journali**, 18 Eylül 1327, 33.

⁷¹ Necdet SAKAOĞLU, **A.g.m.**, 44.

⁷² DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Journali**, 22 Eylül 1327, 34.

seyrüsefere engel teşkil edebilecek bir arızası bulunmadığı" yönünde rapor vermişti.⁷³

Öte yandan, 1911-12 Osmanlı-İtalya Savaşı, başladığında Harbiye Nezareti donanmanın o günlerdeki kuruluşuna göre bağlı olduğu Bahriye Nezareti'ne sormak gereğini dahi duymadan, donanmaya Çanakkale Boğazi'na gitmesini emretmişti. Bakım ve onarım planları bu kez de Harbiye Nezareti'nin bu emri yüzünden aksamıştı.⁷⁴

Osmanlı-İtalyan Savaşı'nda, İtalya güçlü donanmasına güvenerek denizde çarpışmayı düşünmüş, fakat Türkler buna meydan vermemişlerdi. İtalya hükümeti ayrıca Türkiye'ye karşı silâhlı mücadeleye girerken hedefinin sadece Libya'yı işgal etmek olduğunu ve ayrıca harbi bu topraklardan ve bu toprakları alâkadar eden denizlerden ileri götürmeyeceğini ilân etmişti. Fakat İtalya bu sözünde durmadı. İtalya gerçekten savaşın başında savaşın sadece Libya'da olacağını ilân etmesine rağmen, Adriyatik'te, Beyrut ve Çanakkale'de, Kızıldeniz'de bazı hareketlerde bulunmuştur. İtalyanların ifadesiyle "harp içinde meydana gelen zaruretler" onların Libya'da ummadıkları bir mukavemetle karşılaşmış olmaları idi.⁷⁵

İtalya için Trablusgarp'ın işgali ile başlatılması düşünülen hareket; çıkarma yapılacak bölgenin ablukaya alınmasını, bu bölgelere donanma vasıtasıyla çıkarma yapılmasını ve Osmanlıların Trablusgarp'a asker ve malzeme kaçırmalarını önleyecek karakol faaliyetlerini içeriyordu. Nitekim 29 Eylül'de olası karşı saldırıyı önlemek amacıyla ilk önce Preveze Limanı'ndaki gemilere saldırılmış ve Tokat torbidobotu batırılmıştı. Böylelikle Osmanlıların Çanakkale'den Şingın'a kurdukları ikmal hattı İtalyan kontrolüne girdiği

⁷³ DTA, Gemiler, 4068, **Muavenet-i Milliye Seyir Jurnalı**, 24 Eylül 1327, 154.

⁷⁴ Çetinkaya APATAY, **A.g.k.**, 240.

⁷⁵ Hale ŞİVGİN, **A.g.k.**, 62.

gibi İtalyan deniz hareketinin merkezi olan limanlar da güvence altına alındı. Harekatın asıl amacı olan Trablusgarp'a saldırı 5 Ekim bombardımanı ile başladı; Tobruk'un 28 Ekim'de düşmesiyle İtalyanlar Libya'ya resmen ayak bastı. Osmanlı donanmasına karşı da Girit-Tobruk hattında karakol görevi icra eden İtalyanlar, Kızıldeniz'de İtalyan Somalisi'nden kaldırdıkları gemilerle Konfide'deki Kızıldeniz komodorluğuna bağlı 7 gemiyi batırarak Trablusgarp'a kaçak asker naklini önlemeye çalıştı. Bu arada İtalyan donanmasının ikinci tümenine bağlı olan iki zırhlı, Silifke ve Mersin'e kadar serbestçe seyrederek 24 Şubat'ta Beyrut limanını bombardıman etti ve Avnillah korveti ile Ankara torpidobotunu batırdı. Kara savaşlarında Derne ve Tobruk'ta iyice sıkışan İtalyanlar bu sefer ilgilerini Adalar Denizi'ne çevirdi.⁷⁶

4.3. İtalyan Donanmasının Adalar Denizi Harekatı

Barbaros 15 Ekim 1911 tarihinde Haydarpaşa önünden öğleden sonra altıda hareketle ertesi gün Nara'ya vardı. Akşamları gece müdafaası olarak hiçbir ışık dışarıdan gözükmeyecek şekilde tedbir alınıyordu. Topçular dahi top başında bulunmaktaydılar. Bu sırada Trablusgarp'ın İtalyanlar tarafından işgal edilmiş olduğu haberleri gelmekte idi. Bazı geceler, süvari tarafından top başı borusu vuruluyor, asker hemen yataklarını sarıyor, top veya vazife başına koşuluyor, yarım saat sonra paydos veriliyordu.⁷⁷

1911 yılı sonuna kadar Adalar Denizi ve Akdeniz'de İtalyan harp gemilerinin faaliyeti devam etmişti. Midilli, Sakız, İpsara, Taşoz adaları ve Foça, Anamur, Dedeoğaç ve Fethiye önlerinde zaman zaman İtalyan harp gemileri görülmüş ve bunlar bazı Türk vapur ve yelkenlilerini zapt edip, bazı yabancı ticaret gemilerini de araştırmışlardı. 1911 Ekim sonlarında İtalyanların harekâtı Mersin'e

⁷⁶ L.TONYALI-G.ATMACA , *Türk Deniz Harp Tarihi Atlası*, 80.

⁷⁷ Necdet SAKAOĞLU, *A.g.m.*, 45.

kadar uzamış, özellikle İzmir körfezi ve Çanakkale boğazı önü sıkı bir gözetlemeye tabi tutulmuştu. 24 Şubat 1912 Beyrut deniz muharebesinden sonra Garibaldi zırhlı kruvazörü 26 Şubat'da Mersin limanını yokladıktan sonra, Marmaris'te de aynı şeyi yapmak üzere yola koyulmuş, fakat yolda aldığı bir emirle Sollum'a gelerek 29 Şubat'da burasını yoklamış ve ardından, Port Sait'ten Trablus'a gitmekte olan bir konvoya katılmıştı. Mart 1912 ortasında, İtalyanlar tarafından Türk donanmasına karşı harekete geçmek kararı alındı. Dört muharebe gemisi, iki yardımcı kruvazör, iki muhrip ve altı torpitobot, Amiral Revel'in komutasında olarak bu harekâta tahsis edildi. 14-15 Mart 1912 gecesi muharebe gemileri harekete hazırlanırken, muhrip filotillası daha önceden Stampalya adasına gönderilecekti. Bu filotilla, sözde, adaya bir abluka uygulayacaktı. Her iki uydurma haberle, Çanakkale'ye yöneltilecek olan hareket örtülme isteniyordu. Filotillanın hareketi 24 saat geciktirildiği için bunları Stampalya'da beklemeyi uygun bulmayan Amiral Revel, harekattan vazgeçerek Tobruk'a döndü. Bundan sonra, Güneydoğu Anadolu kıyıları ve Kıbrıs arasında karakol yapmakta olan yardımcı kruvazörü takviye amacıyla gönderilen bir zırhlı kruvazör, 26 Mart'ta Şam Trablusu'nu, 27 Mart'ta İskenderun'u ve ardından Mersin'i, 28 Mart'ta Silifke'yi yokladı. Ertesi gün, Antalya ve Marmaris yoklandı. Ay sonunda Tobruk'a dönüldü. Bununla beraber, Türk ana yurduna saldırı düşüncesinden tamamen vazgeçilmiş değildi.⁷⁸

İtalyan Donanma Komutanı Amiral Faravelli Adalar Denizi'nde harekât yapmayı Bahriye Nezareti kanalıyla hükümete ısrarla teklif etmişti. 27 Mart 1912 tarihini taşıyan bu teklifte harekât hedefleri şöyle gösterilmekte idi :

- Çanakkale Boğazı'na karşı bir gösteri harekâtı,
- Midilli adasının Sığır limanına karşı bir işgal gösterisi,

⁷⁸ T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı), 104-105.

- İzmir ve Çeşme tahkimatına karşı hareket,
- Rodos, İstanköy ve diğer adaların zaptı.

Fakat Bahriye Nâzırının cevabı donanmaya gelinceye kadar Amiral Faravelli hastalanmış; görev yapamayacak hale gelmiş; dolayısıyla onun yerine Amiral Viale atanmıştı. Onun yerine ikinci filo komutanlığına da Amiral Amero d' Este tayin edilmişti. Görev için İtalyan donanması 15 Nisan'da Stampalya adasında toplanmıştı.⁷⁹

Barbaros İtalyan donanmasının hareketlerinden haberdardı. Şubat ve Mart ayı boyunca Nara, Musabankı, Saltık limanı bölgesinde karakola devam etmişti. Keşif ve sıcak temas halinde atış icra etmek maksadıyla 1 ve 8 Nisan 1912 tarihlerinde Çanakkale Boğazı'na çıkmış ancak herhangi bir İtalyan gemisi ile karşılaşmayınca bundan vazgeçerek Nara'ya geri dönmüştü.⁸⁰

17 Nisan 1912 tarihinde ve geceyarısı saat onbirde kumandan gemisinden verilen umum bir işarete göre İtalyanların 27 parçadan oluşan bir filosu Bozcaada önünde görüldüğünden bütün asker ve zabitlerin top başında bulundurulması bildirilmişti. Ertesi Perşembe günü, öğleden önce altı buçuk raddelerinde, tarassutta bulunan Taşoz torpidosu tam yol ile gelerek Nara'ya vardığında, İtalyan harp gemisinin süratle kuzeyden güneye geçtiğini bildirmişti. Bunun üzerine Kumandan, umum gemilere “Kazanlarınızı fayrap ve bir saate kadar harekete hazır bulununuz” emrini verdi.⁸¹

18 Nisan günü saat 05.00'de sancak gemisi Barbaros zırhlısından bütün gemilere şimşekle şu işaret verilmişti:

⁷⁹ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **Osmanlı Deniz Harp Tarihi**, 91.

⁸⁰ DTA, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Journali**, 19-26 Mart 1328, 59-60.

⁸¹ Necdet SAKAOĞLU, **A.g.m.**, 46.

“3 fırka ve 7 parçadan mürekkep bir düşman donanmasının Bozcaada açıklarında bulunmakta olduğunu şimdi haber aldım. Müdafaa-i leyliye tertibatı almanızı ve efrad ve zabitan top başında bulunarak gayet müteyakkız bulunmanızı kemal-i ehemmiyetle beyan ederim.”⁸²

Diğer taraftan Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı Samsun ve İntibah gemilerine, hemen, planda var olan mayın manialarını yaptırmıştı. Muâvenet-i Milliye muhribi İtalyan donanmasıyla saat 10.00’da karşılaştı. İtalyan amirali bu geminin temasını kırmak için üzerine tam bir tümen sevk etti. Lâkin Muâvenet üstün sürati sayesinde kendini İtalyanların top menzili dışında tutarak donanma komutanının istediği bilgiyi getirmişti.⁸³

Gerçekten de İtalyanların birinci filosunun birinci tümeni ile ikinci filonun ikinci tümeni 18 Nisan sabahının ilk ışıklarında, bir arada olarak İmroz sularında mevki alırken, ikinci filonun birinci tümeni, aynı saatlerde, 10 mile kadar Çanakkale’ye yaklaşmış, gösteri devirleri yapıyordu. Fakat, önceden tahmin edildiği gibi, Türk filosunu dışarıya çekmek mümkün olmayınca, harekâtın ikinci safhası da iflâs etmiş oluyordu. Artık İtalyan filosuna avdet etmek veya tahkimatı bombardıman etmekten başka yapacak iş kalmıyordu. İtalyanların birinci filosu Muâvenet-i Milliye torpido muhribini takip için Boğaz’a girmeye kalkışınca Orhaniye bataryasının, 8000 metre mesafeden ateşine maruz kaldı.⁸⁴

Barbaros zırhlısında asker, güverteye çıkarıldı. Filikalar istimbota asıldı ve gemi harbe hazırlanmaya başlandı. Ateş pek şiddetli olup, top sesleri gemiye çok yakın geliyordu. Nara’da bulunan

⁸² Ali Haydar Emir(ALPAGUT), **1327-1328 Türkiye-İtalya Harbi Tarih-i Bahrîsi**, 230.

⁸³ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **Osmanlı Deniz Harp Tarihi**, 95.

⁸⁴ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **Türk-İtalyan Harp Tarihi**, 70-71.

Tîr-i Müjgân, Bezm-i Âlem, Halep ve Trablus vapurları, Nara'nın arkasına gitmişlerdi. Çanakkale önünde bulunan posta vapurları şilepler, römorkörler, hep İstanbul yönüne seyre başlamışlardı. Postaların, römorkörlerin içi ahaliyle doluydu. Nihayet, üç buçuk saat devam ettikten sonra ateş kesildi. Neticede, İtalyan gemileri uzak mesafeden ateş etmiş olduklarından kalelerdeki topların mesafesi haricinde kalmışlardı. İtalyan tarafı 375 mermi attığı halde hiçbir tesir edememiş, sadece Kumkale istihkâmında 1 numaralı top yaralanmış, Orhaniye istihkâmında da bir asker şehit olmuştu. Kalelerden 65 mermi atılmış bunlardan 12'si isabet etmişti. Bunların etkisiyle İtalyanların 1 torpido muhribi, 1 kruvazörü, 1 zırhlısı harp hattından çıkmıştı. Bunların bir sis duman içinde kaldıkları görülmüş fakat ne oldukları anlaşılamamıştı.⁸⁵

Amiral Viale saat 13.15'te harekâta son verilmesi hakkında emir verdi. Amiral Revel'in muharebesi devam ederken, Amiral Presbitero da gemilerle boğazın Avrupa sahillerinde 9.000-11.000 metreye kadar yaklaşmıştı. Bu amiral de Pisa ve Amalfi gemileri ile Seddülbahir bataryasına ateş açmıştı. Amiral Korsi'nin tümeni ise Vittorio Emanuele, Roma ve Napoli gemileri ile Avrupa sahillerinde bulunmasına rağmen Asya sahillerini bombardıman etmişti.⁸⁶

İtalya bu harekâta başarısız oldu. Geri çekilmek zorunda kaldı. İtalya donanması bu başarısızlığını gizlemeye çalıştı ise de harekâtı izlemek üzere harp sahasına gelen gazeteciler durumu bütün İtalyan gazetelerine bildirmişlerdi. İtalyanlar boğazdaki harekâta başarısız oldukları gibi planın ikinci kısmı olan Osmanlı donanmasını boğaz dışına çekerek burada onunla muharebe yapmak düşüncesi de başarısızlığa uğramıştı. Osmanlı donanmasının kendisinden kat kat üstün olan İtalyan donanması ile boğaz dışına çıkarak muharebe

⁸⁵ Necdet SAKAOĞLU, A.g.m., 46.

⁸⁶ Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Türk-İtalyan Harp Tarihi*, 72.

etmesi beklenemezdi. Nitekim Osmanlı donanması İtalyan tahriklerine kapılmayarak şiddetli bir savunma ile mukabele etti.⁸⁷

İtalya, Çanakkale bombardımanından sonra, büyük devletlerin karşı bir durum almalarına karşın, önceden karar verilmiş olan ve sonradan vazgeçilen Adalar Denizi harekâtını devam ettirmeye karar verdi. Kısa zamanda Adalar işgal edilecek, eldeki plana göre bu adalar kademeli bir şekilde ele geçirilecekti. Trablusgarp'taki başarısızlıkları karşısında, Osmanlı Devleti'ni başka başka yollardan barışa zorlamak isteyen İtalya'nın, Çanakkale taarruzundan sonra giriştikleri ikinci hareket, başta Rodos olmak üzere Güney Sporad adalarının işgal edilmesi oldu. Bu suretle, Türklerin Trablusgarb'a yaptıkları kaçak nakliyat daha iyi önlenecek, Türk halkının morali bozulacak ve barışı sağlamak yolunda kuvvetli bir adım atılmış olacaktı. Bundan başka, Türklerin Çanakkale Boğazı'nı kapamaları ve meydana gelen uluslararası durumun da İtalya için önemli bir hareket sayılmadığı da gösterilmiş olacaktı. Esasen bu durum Rodos'un işgalinden üç gün önce, Türklerin Boğaz'ı tekrar ticaret gidiş gelişine açmalarıyla ortadan kalkmıştı. İşgal harekâtına 28 Nisan'da Astropalya adasının ele geçirilmesiyle başlandı.⁸⁸

Aydın Valisi Celal Bey'in Dahiliye Nezareti'ne çektiği telgraf Osmanlı Devleti'nin durum karşısındaki yetersizliğinin adeta bir kanıtı gibiydi:

“Bodrum'dan Astropalya adasına gönderilen kayığın şimdiye kadar avdeti lazım gelirdi, gelmemiş. Mezkur adanın işgal olunduğuna dalalet ediyor. Giritli dört Müslümandan mürekkep olan taifesi de esir edilmiş demektir. İstanköy Kaymakamı da mezkur ada hakkında şimdiye kadar doğru bir haber alamamıştır. Kalimnoz'dan dün Bodrum'a gelen bir kayıkçı dört günden beri Kalimnoz ile Astropalya

⁸⁷ Hale ŞİVGİN, A.g.k., 104.

⁸⁸ T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekâtı), 110.

*arasında posta kayıklarının işlemediğini ve Karyot adasından gelen diğer bir kayıkçı da o civarda iki küçük yelkenlinin düşman tarafından gasb ve zabt edildiğini haber veriyor.*⁸⁹

Astropalya adasının ardından 4 Mayıs'ta Rodos işgal edildi. Adadaki 1200 kişiden ibaret olan Türk garnizonu müdafaa için şehrin merkezine çekildi. Bu yüzden adaya ilk etapta 9000'in üzerinde asker çıkarmış olan general Ameglio ciddî bir mukavemetle karşılaşmadan şehrin merkezine girdi. 5 Mayıs'ta Rodos şehrine girilmiş vali yakalanarak İtalya'ya gönderilmişti. 16 Mayıs'da yeni takviye alan Ameglio şehrin merkezine çekilmiş bulunan Türk kuvvetleri üzerine yürümüş ve buradaki Türk kuvvetleri akşama kadar mücadele ettikten sonra 100 kadar zaiyat vermiş ve sayıca çok üstün İtalyan kuvvetleri karşısında teslim olmaya mecbur kalmışlardı. 3 subay, 950 er teslim olmuş; teslim olmayan birkaç yüz kişi de etrafa dağılmıştı. İtalyanlar çok az zaiyat vererek 1'i subay olmak üzere 9 ölü ve 20 yaralı vererek Rodos'un işgalini tamamlamıştı. Diğer adalara gelince; buralarda zaptiye neferlerinden başka asker bulunmadığı için kolaylıkla İtalya tarafından işgal altına alınmışlardı. 9 Mayıs Herke(Harki), 12 Mayıs Kerpe(Karpathos), Kaşot(Kasos), İncirli (Nisyros), İlyaki(Piskopi, Tilos), Leros, Patmos ve Kilimli(Kalimnos), 16 Mayıs Liptos, 19 Mayıs Sömbeki(Symi), 20 Mayıs İstanköy (Kos). Bu suretle Rodos ve 12 Ada tamamıyla İtalyanlar'ın eline geçmiş oluyordu.⁹⁰

İtalyanların Adalar Denizi'ndeki Türk adalarını işgal etmelerinden doğan Avrupa'nın gergin havası yavaş yavaş hafifledi; sonra da kayboldu. İtalya'ya karşı duran tek devlet Avusturya-Macaristan olmuştu. İtalya'nın Sakız ve İmroz adalarını işgal etme kararını öğrenen Avusturya-Macaristan Üçlü İttifak'tan çıkma isteğini

⁸⁹ İ.BOSTAN-A.KURUMAHMUT, *Trablusgarp ve Balkan Harplerinde İşgal Edilen Ege Adaları ve İşgal Telgrafları*, 18.

⁹⁰ Hale ŞİVGİN, *A.g.k.*, 108.

belirtince durum değişmişti. İtalya böylelikle Sakız'ı işgal etmekten vazgeçmişti. Fakat, İtalyanlar Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak için, başka yerlerin işgal edilme lüzumuna da inanmış bulunuyordu. Zira Temmuz ayından beri İstanbul'da barış istemek için kuvvetli bir cereyan vardı. Daha doğrusu İtalyanlar böyle görmüşlerdi. Çünkü Osmanlı Devleti her iki devletin şerefini düşünecek bir barış yapmak istemekte idi. Yani Trablusgarp ve Bingazide İtalyanlara büyük ekonomik haklar verecek, fakat İtalyan işgaline kesinlikle razı olmayacaktı. Bu arada İtalyanlar Astropalya adasını tam bir ileri üs haline getirmişler; burasını müstahkem bir üs yapmışlardı.⁹¹

Albay Millo'nun donanma başkomutanı ile görüş birliğine vardığı yeni saldırı planına göre birinci filonun her iki tümeni, 16 Temmuz'da başlayacak olan harekâta meydana çıkacaklar ve kendilerine mürettep olan limanlara gideceklerdi. Bunlardan birinci tümen Laki limanında, diğeri de Astropalya'da bulunacaktı. Aynı gün Albay Millo da Borea ve Nembo muhripleri ve altı torpitobot ile (Spica, Climene, Centauro, Astore, Pega'so ve Perseo) güya hidrografi görevi yapmak üzere, Leros'a hareket edecekti. Gerçekte ise Leros'ta taarruz hareketi için son hazırlıklar yapılacaktı. Albay Millo, taarruz hareketini torpitobotlardan bir tanesi üzerinde idare etmek istiyordu. Albay Millo dört veya beş torpitobot ile yapılacak taarruzun daha başarılı olacağını düşünüyordu. Bu yüzden yanında bulunan iki muhribi Hellas burnunda bırakacaktı. Böylelikle geride kalacak olan iki muhrip, Çanakkale ağzında karakol yaptığı bildirilen ve Türk donanmasını alarm edecek olan Türk muhriplerini imha edeceklerdi. Nihayet Albay Millo harekât için lâzım olan komutan ve mürettebatı seçmiş, direk ve telsiz makineleri gibi harekât esnasında lâzım olmayacak tesisatı gemilerden dışarı çıkarmıştı. Bu arada gemilere de 14-15 Temmuz 1912 gecelerinde hep torpido taarruz ödevleri yapmalarını emretmişti.

⁹¹ Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Osmanlı Deniz Harp Tarihi*, 105.

Harekât günü ise Pisani ile torpitobotlar, gayet gizli olarak, Parthana'dan hareket etmişler ve Strati'ye gelmişlerdi. Bu ada Adalar Denizi'nin normal seyir yollarından uzakta olduğu gibi telsiz telgraf ve telgraf muhabere şebekesinden de mahrumdu. Böylelikle taarruz grubunu oluşturan beş torpitobotun isim ve komutanları aşağıdaki gibi belirlenmişti:

Spica torpitobotu: Bucci (Filotilla komodoru)

Perseo torpitobotu: Sirianni

Astore torpitobotu: Di Somma

Climene torpitobotu: Fenzi

Centauro torpitobotu: Moreno⁹²

18 Temmuz 1912 günü boğaz dışında, 5-6 mil yarı çapındaki bir bölgede karakolda bulunan Kütahya torpitobotu, güneş batmasına yakın, önce Hellas feneri altına sonra kuvvetli Lodos dolayısıyla karanlık limana demirlemişti. Gece yarısını beş gece, ay batmışken, ağızdaki iki ışıldak aralıklı olarak aydınlatmalarını sürdürmekteydiler. Bu sırada Kütahya, hafif bir körük sesi işitmiş ve fakat müstahkem mevkide bir hareket görmeyince buna önem vermemişti. On dakika sonra, Seddülbahir ışılacağı yabancı bir tekneyi yakalayıp izlemeye başladı. Ardından iki ihtar topu ve bunun ardından da Kumkale tabyası hakiki mermi attı. Aydınlatılan gemi, Astore torpitobotuydu. Bu durum karşısında filotilla hızını 22 mile çıkarmış, Kumkale ve Seddülbahir ateşe başlamadan Hisarlık burnunu geçmişti. Bundan sonra İtalyan gemilerini yakalayan, Baykuştepe ışılacağı oldu ve 75 mm.lik sahra bataryasının ateş açmasını sağladı. Filotilla Baykuştepe önlerinde iken, donanma ve Müstahkem Mevki set bataryaları da ateşe başladı. Soğanlı önlerindeki rasadı mayın hatları geçidinden başarıyla geçen İtalyanlar, karşılaştığı şiddetli ateş karşısında, Soğanlı önlerinden geri dönmek zorunda kaldı. Filotilla rehber gemisi Spica, bir aralık karaya

⁹² Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Türk-İtalyan Harp Tarihi*, 108-109.

oturmuş, sonra kurtulmuş, diğer torpitobotlar da az çok hasara uğramış, fakat hiçbiri mayına çarpmamıştı. Filotilla geri dönerken, Seddülbahir ışıldağı tarafından tekrar yakalandı ve buradaki toplarla Karanlık limandaki Kütahya'nın ateşine uğradı. Kütahya, 37 mm.lik topuyla etkili olamamış, torpidosunu da üç metre derinliğe göre ayarlamış olduğundan kullanamamış sonradan müsademeye karar vermişse de, buna da 14 milden ibaret olan hızı el vermemişti. Sonunda, İtalyanlar boğazdan çıkmayı başarmışlardı.⁹³

Soğanlıdere'ye kadar gelen torpidobotların istihkâmlardan fark edilince üzerlerine maksim ve mitralyöz ile ateş açılmış ve hemen gerisin geriye firara mecbur olmuşlardı. Bunlardan ikisinin battığı Soğanlıdere projektör memurunun ifadesinden anlaşılmış ve ertesi gün dalgıçlar vasıtasıyla araştırma yapılmışsa da deniz dibinin çok derin olması sebebiyle birşey elde edilememişti. Sadece birkaç asker şapkası ile İtalya donanmasına ait cankurtaran simidi ve diğer bazı eşya sahile çıkarılmıştı.⁹⁴

Çanakkale taarruzunun başarısız olmasından hemen sonra İtalya ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki barış görüşmeleri 13 Temmuz 1912'de Lozan'da başlamıştı. Osmanlı Devleti temsilcisi Sait Halim Paşa adaların İtalya'ya verilmesine karşı çıkmış ancak o günlerde İstanbul'da hükümet değişikliği olunca, temsilci de değiştirilmişti.⁹⁵

20 Eylül 1912'de Lozan'da başlayan barış görüşmelerinin bir sonuç vermediği haberi üzerine, Adalar Denizi'nin Anadolu kıyılarında ikinci bir gösteri hareketine geçilerek Çeşme, Sığacık ve diğer bazı limanlar yoklandı. 23 Eylül'de Sisam adasında Türkiye aleyhinde bir

⁹³ T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı), 114.

⁹⁴ Necdet SAKAOĞLU, A.g.m., 47.

⁹⁵ Çetinkaya APATAY, A.g.k., 240.

ayaklanma olduğu haberi üzerine, bu bölgedeki filoya ada bölgesinde sıkı bir kontrol yapması ve adaya Türk takviye kuvvetlerinin gelmesine engel olunması görevi verildi. Bir torpidobotla bir muhrip filotillasını İzmir körfezinin kontrolüne bırakan filo, Sisam bölgesine geldi. Yapılan kontrole rağmen, bir kısım Türk kuvvetleri 27 Eylül gecesi adaya çıkmayı başarmışlardı. Sonunda, limanda iki İngiliz ve Fransız harp gemisinden Vati'ye kuvvet çıkarılmasıyla İtalya filosuna bir iş kalmamış oldu. Bu esnada dört Balkan devleti ile Türkiye arasındaki ilişkiler oldukça gerginleşmiş bulunuyordu. Filo bundan sonra, Bodrum'a giderek limandaki yelkenleri yokladı; Sisam boğazında bir stimbot ele geçirilmişti.⁹⁶

28 Eylül 1912 tarihinde ise Bahriye'nin 22'li ve 23'lü efradı terhis edilip tekrar görülen lüzum üzerine silah altına alınmıştı. Bunlardan birçoğu yine gemilerine iade edildi. 2 Ekim 1912' de, Bulgar, Yunan, Sırp ve Karadağ hükümetleri ile siyasî münasebetlerimiz gayet gerginleşmiş olduğundan son derece uyanık davranılması Donanma Kumandanlığından bütün gemilere bildirilmişti.⁹⁷

Çünkü, 13 Ağustos 1912'de barış görüşmeleri yeniden başladığı sırada Karadağ'ın Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etmesi, durumu açmaza sürüklemişti. Sonuç olarak, Uşi Şatosu'nda imzalanan antlaşma ile; Osmanlılar Trablusgarp ve Bingazi eyaletlerini birleştirerek, bu topraklarda özerk bir yönetim kurulmasını kabul etmişlerdi. Osmanlılar bu özerk bölgeden askerlerinin tümünü çektikten sonra, İtalya da işgal ettiği Rodos dahil Adalar'dan çekilecek ve bu adaları Osmanlı Devleti'ne iade edecekti. Bunun anlamı adalar üzerindeki Osmanlı egemenliğinin devam etmesinin kabulü idi.⁹⁸

⁹⁶ T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı), 117.

⁹⁷ Necdet SAKAOĞLU, A.g.m., 47.

⁹⁸ Çetinkaya APATAY, A.g.k., 240.

Barbaros Hayreddin zırhlısının bu savaştaki rolü o günlerin atmosferinde şöyle özetleniyordu:

“Bu esnada İtalya muharebesi başlamış olduğundan Osmanlı donanması avdet emrini almış ve İtalyan kuva-yı bahriyesine tesadüf etmeksizin Çanakkale’ye muvasalat eylemişti. Başta Barbaros olmak üzere bütün sefain-i harbiyemiz İtalya harbinin devam ettiği müddet zarfında, bir sene kadar Çanakkale’de kaldılar. Sert rüzgarların güzergah-ı daimisi olan Nara’da her gün, her gece, her saat silah başında müheyya-i harb bir halde nöbet beklediler, karakol vazifesini gördüler. Bu daimi top başında hali Osmanlı donanmasını iyice yormuş, kimileri muhtac-ı tamir bir hale getirmişti.”⁹⁹

---

⁹⁹ **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 940.

5. BALKAN SAVAŞLARINDA BARBAROS ZIRHLISI

5.1. I.Balkan Savaşı'na Girerken Donanmanın Hazırlıkları

1912 Eylülü sonlarında Balkan müttefik devletleri, Osmanlı Devleti'ne karşı genel seferberlik ilan ettikleri zaman Osmanlı donanması bir yıldan beri Çanakkale Boğazı'nda seferber ve harbe hazır bir halde bulunuyordu. Balkan hükümetlerinin seferberlik emirlerini verdikleri tarihte (30 Eylül 1912) Osmanlı donanmasının Çanakkale'de bulunan harp gemileri şu şekildeydi:

Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye, Âsar-ı Tevfik zırhlıları, Hâmidîye, Mecidiye kruvazörleri, Muâvenet-i Milliye, Yâdigar-ı Millet, Basra, Taşoz muhripleri, Akhisar, Kütahya, Sivrihisar, Sultanhisar, Hâmidâbâd torpidobotları, Tîr-i Müjgan onarım gemisi.

Donanmanın komutanı; Kalyon Kaptanı (Albay) Tahir Bey'di. Kalyon Kaptanı Ramiz Bey komodorluk göreviyle Âsar-ı Tevfik zırhlısında bulunuyordu. Torpido filosu komodoru ise Fırkateyn Kaptanı (Yarbay) Hakkı Bey'di.¹⁰⁰

Balkan Savaşlarına girerken Türk, Yunan ve Bulgar deniz kuvvetlerinin genel durumu ise şu şekildeydi:¹⁰¹

	Türk	Yunan	Bulgar
Zırhlı kruvazör	-	1	-
Zırhlı	4	3	-
Kruvazör	2	-	-
Torpido kruvazörü	2	-	-
Korvet	4 (ikisi çok eski)	-	-
Muhrip	8	14	-
Denizaltı	-	1	-
Torpidobot	12	6	6
Torpido gambot	-	-	1

¹⁰⁰ Nizamettin AKERMAN, *Balkanlar Harbinde Osmanlı Donanmasının Deniz Muharebeleri*, 40.

¹⁰¹ *Balkan Harbi*, 184.

Gambot	10	8	-
Silâhlı yat ve vapur	9	-	4
Yardımcı gemiler	8	13	11
Motor gambot	17	-	-
Stimbot	15	-	-
Ticaret filosu	110	97	-

Savaşın deniz cepheleri, Osmanlı cephelerini besleme yolu olan Adalar Denizi ile Çarlık Rusya etkisinde bulunan Karadeniz'di. Karadeniz ve Adalar Denizi cepheleri Başkomutan Vekili'nin donanma idaresini fiilen eline almış olmasından ötürü, âdeta bir kara cephesine benziyordu. Çünkü Nâzım Paşa donanmayı Çanakkale Boğazı Muhafızı'nın emrine vermiş ve onu sadece boğaz savunmasında kullanmak üzere elde tutmuştu. Donanma gemilerinin bir saat için olsa bile Çanakkale'den uzaklaşmasını istememişti. Osmanlı donanması bu biçimde bir kara tümeni birliğine çevrilmiş iken Yunan hükümeti deniz savaşının sorumluluğunu Albay Konduriotis'e vermiş, Kral, donanmanın cepheye hareketinden önce donanmayı denetlemiş; Konduriotis'i amiralliğe yükseltmiş, sonra da harekât alanına uğurlamıştı. Böylece Yunanistan tarafı denizcilik tekniğinin oluşturduğu bir ana fikirle deniz savaşı yaparken Osmanlı tarafı, her türlü denizci gelenek ve gereksinmelerden uzak olarak donanmasını bir kara birliği gibi yönetiyordu Bundan ötürü Yunan donanmasının dağınık bir halde Osmanlı Devleti elinde bulunan Kuzey Ege adalarını işgal etmesi çok kolay olmuştu.¹⁰²

Balkan Savaşı sırasında Berlin Büyükelçiliği makamında bulunan Osman Nizâmî Paşa deniz konularına pek meraklı bir diplomat olduğu için Alman Deniz Müsteşarı Büyük Amiral Von Tirpitz ile yakın dostluk kurmuş ve ondan aldığı bilgileri Nâzım Paşa'ya

¹⁰² Afif BÜYÜKTUĞRUL, "Balkan Savaşı Deniz Harekatı Üzerine Gerçekler", 741-742.

yazmaya başlamıştı. Bir gün von Tirpitz kendisine "Size bir Alman deniz yarbayı yollayayım; onun emrine donanmadan ayrılacak ve tam yetkiyle çalışacak dört muhrip verin de gitsin Averoff'u batırsın!" deyince Nâzım Paşa bu isteği yerine getirmiş ve Alman yarbayı daha istanbul'a gelmeden dört muhribi donanma kuruluşundan çıkararak "Müstakil Fırka" adı altında başına buyruk bir filotilla yaratmıştı. Alman yarbay gelip de "Bu gemilerle hiçbir savaş harekâtı yapılmaz" deyip yurduna geri gidince bu vazifeye Rauf Orbay atanmıştı. Rauf Orbay, Alman yarbayın işe yaramaz dediği bu fırka ile, bazen filosuna Mecidiye kruvazörü ve Berk-i Satvet torpedo kruvazörünü de katarak Adalar Denizi'ne çıkışlar yapmış; yaptığı yedi çıkışta da kendisinden çok üstün savaş kıyafetinde bulunan Yunan muhriplerini kaçırtmıştı.¹⁰³

Balkan Savaşları'na girerken, Bahriye Nezareti'nin genel planı; henüz Osmanlı Devleti'ne karşı savaş halinde bulunan ve devamlı olarak Çanakkale ve İzmir önlerinde hareket yapan İtalyan donanmasının muhtemel bir taarruzuna karşı donanmanın büyük bir kısmını Çanakkale'de tutmak ve müfrez bir filo olarak Bulgarlara karşı taarruzi bir hareket yapmaktır. Bu arada donanma, Karadeniz'in doğu limanlarından Boğaz'a ulaşan seferberlik nakliyatını ve Köstence'den Boğaz'a ulaşan cephane ve silâh ikmal nakliyatını koruyacaktı. Bulgaristan Donanmasına karşı yapılacak taarruzi harekât ise; bu devlete ait kıyıları gözetlemek, harp kaçağı nakliyatın Bulgar limanlarına ulaşmasına mâni olmak ve fırsat olursa torpidobotlardan ibaret olan Bulgar donanmasını imha etmek hedefini taşıyordu. Bu harbin cereyanı sırasında, Osmanlı Donanması, ordu kanatlarını destekleme; Marmara Denizi'ndeki kaçak deniz nakliyatını takip ve Şarköy bölgesine çıkarma yapmak gibi, harpten evvel asla düşünülmemiş ve tahmin edilememiş olan görevlerle karşılaştı. Bu suretle Osmanlı donanması ufak ve materyal itibariyle yetersiz

¹⁰³ Afif BÜYÜKTUĞRUL, A.g.m., 745.

olmasına rağmen çok çeşitli ve yıpratıcı görevler yapmak zorunda kaldı.¹⁰⁴

Nihayet, 8 Ekim’de ilk kurşunu sıkan Karadağ olmuş; ardından 18 Ekim’de Bulgaristan, Yunanistan ve Sırbistan da ona katılmıştı. Deniz harekâtı ise Başkomutanlık Vekâleti’nin 16 Ekim 1912 günü saat 22.00’de Donanma Komutanlığı’na gönderdiği aşağıdaki emirle başladı:

“Bulgaristan ve Sırbistan hükümetleriyle münasebetler kesilmiş olduğundan her iki devletin ordularına karşı taarruzî şekilde hareket edilmesi Şark ve Garp ordularına bildirilmiş olmakla donanmanın da Varna ile Burgaz arasındaki deniz nakliyatını kesmesi ve düşman filosunu tahrip edecek şekilde taarruzî harekâta başlaması tavsiye olunur.”¹⁰⁵

Verilen emrin akabinde 17 Ekim 1912 tarihinde gemiye Binbaşı Kasımpaşalı Süleyman Remzi Bey(**EK-5**) geçici olarak atanmıştı. Asıl ataması 25 Ekim 1912 tarihinde yapılan Binbaşı Süleyman Remzi Bey¹⁰⁶, geminin üçüncü komutanı olarak 17 Ekim günü saat 08.45’te şu işareti çekti: *“Hükümetimiz Sırbije ve Bulgaristan Hükümetleriyle dünden itibaren kat’ı münasebat eylediğinden donanmanın kendi hissesine isabet edecek vazifeyi ifa eylemek üzere her an harekete müheyya bulunması tavsiye olunur.”*

Donanma Komutanı Barbaros’tan bahse konu işareti çektikten sonra Bahriye Nezareti’ne şu telsizi veriyordu:

“Bulgaristan ve Sırbistan Hükümetleriyle kat’ı münasebat edildiği ve mezkûr Hükümetlere karşı orduca harekâtı taarruziyeye iptidai’ edilmiş olduğundan serian donanmanın Varna ve Burgaz arasında vuku

¹⁰⁴ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekâtı), 53.

¹⁰⁵ Deniz Tarihi Arşivi, Fabrikalar Bölümü, Nu.106/128.

¹⁰⁶ DTA, Zabitan Künye Defteri, No:1, Künye No: 111.

bulacak düşman münakalâtı askeriyesini kat'etmek ve filosunu taharri ve tahrip eylemek emrini natık Başkumandan Vekili ve Harbiye Nâzırı namına Hadi Paşa'dan bir telgraf aldım. Taraf-ı devletlerinden bu gibi bir iş'ar olmadığı ve donanmaya ihtiyacı kat'i olan kömürün de hemen gönderilmesi."¹⁰⁷

Çünkü, Donanmanın, Veliahd'ı karşılamak üzere 15 Ekim 1912'de iki defa Boğaz'dan Köstence'ye gidip gelmiş olması dolayısıyla, kömürü kalmamıştı. Bundan ötürü Başkomutanlığın Varna ve Burgaz'ı bombardıman etmek hakkındaki emri Donanma Komutan Vekili derhal yerine getiremedi. Donanma Komutan Vekili, gemilerin kömür alma zamanından faydalanarak, Barbaros zırhlısında, komodor ve gemi komutanlarından kurulu bir harp meclisi topladı. Bu toplantıda verilen kararların neticesi olarak Donanma Komutanlığı tarafından Bahriye Nezareti'ne yeni bir harekât tasarısı yollandı. Tasarının ana hatları şunlardı:

- a. Bulgarların asker ve fedaî çıkarmak suretiyle Osmanlı kıyılarına karşı yapabilecekleri taarruzî harekâta meydan vermemek için, düşmanın en yakın limanı ile kendi kıyılarımız arasını tarassut altında bulundurmak;
- b. Karadeniz kıyıları boyunca yapılan Osmanlı askerî nakliyatını himaye etmek;
- c. Düşman gemilerinin buldukları mevkiileri haber alarak onları da tarassut altında bulundurmak ve fırsat düştükçe tahrip etmek;
- ç. Düşman sahilinin uygun bir noktasına asker çıkararak hakikî bir nümayiş yapmak.¹⁰⁸

Sancak gemisi Barbaros zırhlısı bu bağlamda İğneada merkezli olarak kuzey-güney istikametinde gözetleme yapmakla

¹⁰⁷ Ali Haydar Emir ALPAGUT, *Balkan Harbinde Türk Filosu*, 7-9.

¹⁰⁸ T.S.K. Tarihi, *Balkan Harbi Şark Ordusu*, 72.

görevlendirilmişti. Zaten, Eylül'ün son haftasında bütün gemiler, bir diğerini takiben İstanbul'a gelmişlerdi. En fazla tamire ihtiyaç gösterenler Tersane'ye girdiler. Diğerleri ise Karadeniz'e çıktılar.¹⁰⁹

5.3. I. Balkan Savaşı Cephelerinde Barbaros Zırhlısı

Barbaros Balkan Savaşı başlamadan önce mühimmat açısından tam olarak teçhiz edilmesi gereken bir gemiydi. Kardeşi olan Turgut Reis ile birlikte Almanya'da imal edilen torpidolarla güçlendirilmeleri düşünülmüştü. Bunun için 18 Şubat 1911 tarihinde yapılan ilk mukaveleye istinaden Schwarzkopf fabrikalarından 18 adet torpedo, 1000 adet hartuç ve 2 adet hava makinesi alınması için girişimlerde bulunulmuştu. Burada görevli Birinci Sınıf Yüzbaşı Agâh Efendi bu konuda irtibat noktası olmuş ve ondan 25 Eylül 1912 tarihinde karadan nakil daha ucuz olduğu için(75 Mark) Avusturya-Macaristan ve Sırbistan hükümetleri nezdinde girişimde bulunması istenmişti. Berlin Askeri Ataşesi'nin de girişimlerine rağmen Sırbistan'ın olur vermemesi üzerine 4 Ekim 1912'de Romanya'dan geçiş için izin Bahriye Nezareti'nden talep edilmişti. Fabrikada görevli Hober biraderlerin tüm mesuliyeti Osmanlı tarafına veren nakliyat emrinden sonra müteakip malzemenin yola çıkarılmasına karar verilmişti.¹¹⁰

5.2.1. Varna Bombardımanı

Tüm bunlar olurken, gemi, 17 Ekim 1912 günü akşamı Karadeniz Boğazı'ndan hareket etti. Muhripleri beraber almasındaki amaç zırhlıların yapacağı bombardıman vazifesini Bulgar torpidobotlarının taarruzlarına karşı emniyete almaktı. Zırhlılar bombardıman yaparken onlar da bu torpidobotlara karşı perde teşkil edeceklerdi. Fakat hareketten bir süre sonra çıkan şiddetli poyraz fırtınası bu muhriplere rahat vermemiş donanma komutanı da onları geri göndermeye mecbur olmuştu. Buna mukabil Başkomutanlık Vekâleti de Şark Ordusu

¹⁰⁹ Donanma Mecmuası, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 939-941.

¹¹⁰ DTA, Bahriye Nezareti, No:2007.

Komutanlığının isteği üzerine, donanmaya yeni bir vazife vermek istemişti: *“Burgaz arkasındaki Gorne gölü ayağındaki önemli köprüyü tahrip ediniz.”* diyordu.

Fakat Donanma Komutan Vekili Albay Tahir, Burgaz önündeki Bulgar mayınlarının durumunu bilmediği ve elinde de mayın tarayacak vasıta olmadığı için bu emrin gereğini yerine getirmekte tereddüt etti. Korkulu kanılarını, böylece, Başkomutanlık Vekâletine bildirdi; o da Donanma Komutanlık fikrini uygun bularak köprü tahribi hakkındaki emirleri geri aldı ve durumdan Şark Ordusu Komutanlığı'nı haberdar etti. 18 Ekim sabahı Turgut Reis ile Barbaros zırhlıları Varna'ya doğru yollarına devam ediyorlardı. Fırtına durduğu için saat 14.00'te kendilerine Muâvenet-i Milliye ve Taşoz muhripleri de katılmıştı. Fakat Donanma Komutan Vekili, yanlış bir karar olarak, Varna'ya kıyı seyriyle yaklaşıyordu. Bundan ötürü bu gemilerin Varna'ya gitmekte olduklarını Bulgar kıyı gözetleme istasyonları görerek durumdan Varna Üs Komutanlığını haberli etmişlerdi. Böylece Bulgarlara baskın yapmak imkânı ortadan kalkmış bulunuyordu.¹¹¹

Süzepoli tarassut postası fırkayı görerek bir takım Türk harp gemilerinin şimale doğru ilerlemekte olduklarını ve bir iki saat sonra Burgaz tarassut postası Barbaros ve Turgut ile Yedigâr sınıfı bir, Samsun sınıfı bir muhribin ve Ayıntap sınıfı bir gambotun görüldüğünü Varna Müstahkem mevki Kumandanlığına bildirdi. Kumandanlık bataryaları faaliyete hazırladığı gibi Stroki ve Haraberi torpidobotlarını liman dışında karakola çıkardı.¹¹²

Osmanlı zırhlıları 19 Ekim saat 03.00'de Varna güneyindeki Galata Burnu'nu bordaladılar. Ortalık henüz karanlık olduğu için gemiler burada orsa alabanda yatarak sabahın olmasını beklediler.

¹¹¹ Afif BÜYÜKTUĞRUL, *Osmanlı Deniz Harp Tarihi*, 175.

¹¹² Ali Haydar Emir ALPAGUT, *A.g.k.*, 70.

Donanma Komutan Vekili Albay Tahir'in kararı muhripleri limanı korumakla görevli Bulgar torpidobotlarının üzerine sevk ve zırhlılarla da bombardımana 07.30'da başlamak yönünde oldu.¹¹³

Barbaros, Turgut Reis ile birlikte Bulgarların iki torpidobotunun üzerine baş taretinden 11 adet tam atım yapmış olsa da mesafe uzaklığı ve limanın yakınlığından başarılı olamadı. Daha sonra, Bulgar tarafı, bu sefer 5 torpidobot ile hücum manevrasına girişmiş, ancak Barbaros bu harekate 1 atış yaparak cevap vermiş, gemiler limana geri dönmeye mecbur kalmışlardı.¹¹⁴ Bu durum Muâvenet-i Milliye'nin verdiği rapordan anlaşılıyordu. Bu torpidobotlardan biri karaya oturmuş diğerleri de gözden kaybolmuşlardı.¹¹⁵ 12.000 metreye kadar yaklaşan torpidobotların uzaklaşmasından sonra 08.30'da ateş kesildi.¹¹⁶

Torpil hattı Adabahçe'den Eksinograd açığına doğru bir kavis yapıyordu ki bunun 240 mm.lik bataryadan mesafesi 6.000-8.000 metre idi; fakat methal açığı sığ olduğu için Donanma Kumandanlığı torpil hatlarının 20 kulaç suya kadar uzanabileceğini düşünerek pek uzakta mevki almış olduğundan bombardımanın tesiri anlaşılamadı. Bulgar bataryaları şiddetle mukabeleye çalıştılsa da mermileri pek kısa düşüyordu.

Saat 10.00'da daha yakın menzilden atışlar yaparak Bulgar bataryalarının mevkilerini tespit etmek için Turgut Reis zırhlısı ileriye sevk edildi. Eksinograd önlerine epeyce sokulan bu zırhlı sahilden iki gumena açıkta altı yeşil ve üstü maviye boyanmış flâmayı hâmil bir şamandıra gördü ve torpil işareti olduğuna hükmederek geriye çekildi. Bu şamandıra torpil hattının kuzeyini gösteriyordu ve batırılması daha

¹¹³ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 175.

¹¹⁴ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Journali**, 5 Teşrin-i Evvel 1328, 69.

¹¹⁵ DTA, Gemiler, 3643, **Barbaros Liman Defteri**, 5 Teşrin-i Evvel 1328, 77.

¹¹⁶ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Journali**, 6 Teşrin-i Evvel 1328, 69.

kolaydı. Saat 11.00'de Turgut Reis, aldığı emir üzerine Barbaros'a katıldı. Fırka bundan sonra ateşi tazelemeksizin günün ilerleyen saatlerinde bütün geceyi Varna ve Kaliakra arasında dolaşmakla geçirdi. Gemilerde kömür azalmış olduğundan Donanma Kumandanı, kuvvetini ikiye bölerek nöbetle Büyükdere'ye sevketmeye karar vermiş ve gece yarısından sonra kararını telsizle Bahriye Nezareti'ne bildirip Turgut Reis ile Muâvenet-i Milliye'nin kömür alır almaz tekrar Varna önlerine gönderilmelerini rica etmişti. Sabaha kadar cevap almamakla beraber 20 Ekim günü saat beşte Muâvenet-i Milliye'yi Büyükdere'ye gönderdi. Saat 05.52'de Hâmiye kruzazörü, yedeğinde Çar Ferdinand Goleti bulunduğu halde fırkaya iltihak etti. Saat yedide Bahriye Nezareti'nden muvafakat cevabı geldiği için Çar Ferdinand Goleti Turgut Reis'in yedeğine verilerek bu zırhlı da Büyükdere'ye sevk edildi. Şimdi Kumandanın emrinde Barbaros zırhlısı ve Hâmiye kruzazörü ile Taşoz muhribi kalmıştı.¹¹⁷

Donanma Komutan Vekili, yedeğine Çar Ferdinand goletini de vererek, Turgut Reis zırhlısını İstanbul'a yolladı ve Varna önünde bir gün daha kalan Barbaros Hayreddin zırhlısı 21 Ekim'de Muâvenet-i Milliye ile birlikte Haliç'e girdi. Bu sırada Kaymakam Hakkı Eşref Bey Filotilla Komodorluğuna getirilmişti. Yeni Komodor ayın yirminci günü öğleyin Numune-i Hâmiyet muhribine geçerek filotillanın yönetimini fiilen eline aldı. Barbaros'ta bulunan Donanma Komutan Vekili Albay Tahir 29 Ekim'e kadar Haliç'te kaldı ve oradan Büyükdere'ye geçti. Barbaros 26 Ekim'de Haliç'te 1 No'lu havuza alınarak temizlik ve boyama işlemlerine tabi tutuldu.¹¹⁸

5.2.2. Midye Çıkarması

Bu arada, Başkumandanlık, Şûra-i Bahri'nin "Adalar Denizi hakimiyetinin Yunanlılarda kaldıkça, Bulgar Ordusu'nun her türlü ikmal

¹¹⁷ Ali Haydar Emir ALPAGUT, A.g.k., 71-72.

¹¹⁸ DTA, Tasnifsizler, Klasör No:2853A.

işlerinin kolaylıkla yapılabileceğini, donanmanın her şeyden evvel, Adalar Denizi üstünlüğünün ele geçirilmesinin şart olduğunu, Adalar Denizi hakimiyetinin alınması halinde, Çatalca hattındaki kara muharebelerinin daha sağlam bir şekilde yapılacağı," görüşüne katıldı. Fakat, İstanbul'un korunması hususu, çok kritik olan bu zamanda, Adalar Denizi hakimiyeti yerine, kara harekâtının denizden desteklenmesine öncelik gerektirmekteydi.¹¹⁹

Bunun için, onarım işleri kapanıncaya kadar Donanma Komutan Vekili bizzat Barbaros zırhlısıyla ordu yanını desteklemek üzere Berk-i Efşan Muhribi ile birlikte Karadeniz'e açıldı. 1 Kasım 1912 günü Bezm-i Âlem ve Akdeniz vapurları Midye'ye geldi; Bezm-i Âlem 2571 zabit ve neferle 242 hayvan, Akdeniz 2214 zabit ve neferle 350 hayvan getirmişti. Bunların ihracına başlandı. Öğleden sonra Barbaros zırhlısı Midye önüne demirledi; operasyonun yönetimi böylelikle Donanma Kumandanı tarafından yapılmış oldu. Bu görevin Karadeniz Filosu Komodoru tarafından yapılması daha uygundu. Numune-i Hamiyet karakola çıkararak Deliktaş-Sandal burnu mıntakasını sabaha kadar tarassut etti. 2 Kasım günü Bezm-i Âlem demir alıp gitti; beş tabur piyade ve 400 mekâri ile Trabzon'dan Reşit Paşa vapuru geldi. Sabahleyin fırtına çıkmış, öğleyin ameliyat tatil edilmişti. Bu ağır hava bütün gece devam etti; muhribin sancak ve iskele demirleri kesildi. Çıkarma sekteye uğradı. 3 Kasım günü Numune-i Hamiyet, kömür almak için hareket üssüne gitti; Donanma Kumandanı da aldığı emir üzerine Barbaros'la Midye'den kalkıp Büyükdere'ye döndü. Çıkarma iskelesinde savaş gemisi kalmadı. Fakat Şark ordusunun Çatalca hattını tutmasına karar verilmiş olduğundan Midye'ye yapılan çıkarmanın arkası kesiliyordu. Karaya çıkarılan asker Terkos'a doğru hareket edecekti. Operasyon esnasında Varna müstahkem mevki kumandanı, nakliyelerimize karşı torpidobotlarla bir gece hücumu

---

¹¹⁹ T.S.K. Tarihi, 69.

yaptırmak için Bulgar karargâhından müsaade istemiş, lâkin karargâhça bu teklif kabul görmemişti.¹²⁰

5.2.3. Çatalca Muharebeleri

Midye'deki kara birlikleriyle irtibat kurulamadığı için 3 Kasım 1912 tarihinde cephenin sol kanadını desteklemek üzere Silivri ve Marmara Ereğlisi'ne gidilmesine karar verildi. Barbaros zırhlısı, Yarhisar muhribi, Demirhisar torpidobotu ile birlikte Silivri'ye gönderildi. Başkomutan Vekili ise, ertesi günü, Midye'ye çıkan askerin Terkos'a çekileceğini ve donanmanın, bir kısım gemileriyle, bu çekilmeyi himaye etmesini emrediyordu. Savaş gemileri, bu suretle, kara kuvvetleriyle işbirliği yapmışlar, gördükleri bütün Bulgar birliklerini ateş altında tutmuşlardı. Bu suretle kara kuvvetlerinin çekilmesi kolaylaşmış; Bulgarların bunları izlemesi de geciktirilmişti. Bu hal Osmanlı kara kuvvetlerinin Çatalca hattında daha kolay tertip almasını ve buradaki mevzileri tahkim etmesini sağlamıştı. Bu suretle donanma, savaştan önce asla düşünülmemiş olan bir vazifeyi büyük bir özveriyle yerine getirmişti.¹²¹ 280 mm.lik toplarının hedeflerini başarıyla yok etmesi kara savunmasındaki birlikler üzerinde olumlu etkiler bırakmıştı ki Barbaros ve Mesudiye'ye cephedeki komutanlardan “yaşa Barbaros!” sûretinde çekilen telgraflar bunun en önemli kanıtıydı.¹²²

3 Kasım günü gece yarısından yarım saat sonra Barbaros Hayreddin zırhlısının ikinci kaptanı Birinci Sınıf Yüzbaşı Cevad Bey otuz kadar silahendaz ile Silivri'ye çıkmıştı. Daha Bulgarlardan eser olmadığından Barbaros ikmal yapmak üzere Haydarpaşa'ya, oradan da Büyükdere'ye gitmiş, akşam üzeri tekrar Silivri'ye dönmüştü. Silivri civarında bulunan beşbin kadar kaçak erat kendilerini Anadolu kıyılarına taşıyacak gemi istiyorlardı. Kasım'ın altıncı günü Barbaros'a,

¹²⁰ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 89-90.

¹²¹ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 198-199.

¹²² **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 939.

henüz havuzdan çıkan Hâmidiye kruvazörü de katıldı. İki gündür mütemadiyyen akıp gelen ve Çatalca savunma hattına doğru çekilen göçmenlerle düzensiz kıtaların Silivri'de oluşturdukları kargaşalık pek ziyade olduğu için Barbaros'tan orta taret komutanı Yüzbaşı Osman Ziya Efendi idaresinde kırk silahendaz ile karaya çıktılar.¹²³

3 Kasım günü Haliç'ten gemi çıkarılmadı. Silivri müfrezesinden Yarhisar Tekirdağ'a ve Nevşehir Ereğli'ye sevk edildi. Barbaros bir muhabere postası çıkarıp sahil ile irtibat kurdu. Âsar-ı Tevfik sabaha karşı Tekirdağ'a demirledi, bir adet 470 mm.lik Hotchkiss ve üç adet Nordanfelt ile donanmış küçük ve eski bir gemi olan Nur-ül Bahir gambotu ile birleşti. 5 Kasım günü Sivrihisar torpidobotu Silivri'ye gidip Barbaros ile Demirhisar'a katıldı. Ereğli ve Tekirdağı sularında hiç bir olay kaydedilmedi. 6 Kasım günü Barbaros Haydarpaşa önüne geldi. Ertesi gün Barbaros kömür ve su almak için Haydarpaşa'dan Büyükdere'ye gitti. 8 Kasım gününün sonunda filonun durumu şöyleydi: Barbaros ve Âsar-ı Tevfik Büyükdere'de; Turgut ve Berk-i Efşan Varna yolunda; Hâmidiye, Yarhisar, Sivrihisar ve Demirhisar Silivri'de; Nevşehir Ereğli'de, Mesudiye ve Nur-ül Bahir Tekirdağ'da; Mecidiye ve Berk-i Satvet tersanede.¹²⁴

Hadımköy'de bulunan Baş Komutan Vekili Nâzım Paşa, Bahriye Nezareti'ne çektiği telgrafla Bulgar ordusunun birkaç güne kadar Çatalca'ya varacağını bildiriyordu. Bu yüzden donanmanın Bulgar hatlarını, bataryalarını ve gerideki ihtiyat kuvvetlerini ateş altına alması için bir kısmının Karadeniz'de Terkos Gölü, bir kısmının da Marmara'da Büyükçekmece önlerinde olmasını istiyordu.¹²⁵

¹²³ Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 53.

¹²⁴ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 93-94.

¹²⁵ BOA, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:4111, Gömlek Nu.:308301/2867.

10 Kasım'a kadar, Çatalca savunma hattına göçler ve geri çekilme devam etmişti. Artık büsbütün boşaltılmış ve yalnız gayrimüslim olan ahali ile meskûn kalmış olan Silivri kasabasını bahriye silahendazları korumakta idi.¹²⁶

Ayın onbirinci günü Bulgarların büyük kuvvetlerle Silivri'ye karşı taarruza başladığı görüldü; hükümet memurları ile kasabaya çıkarmış olduğu müfrezeyi gemiye alıp Büyükçekmece'ye dönmesi Barbaros'a emredildi ve gemi bu suretle hareket ederek Büyükçekmece limanına demirledi.¹²⁷

Barbaros'un keşif yapma amacıyla Marmara Ereğlisi'nin Canbaz Burnu'na kadar gittiği bir sırada Bulgar müfrezeleri Silivri'ye girmeye teşebbüs etmişlerse de Yüzbaşı Osman Ziya Efendi komutasındaki silahendazların şiddetli bir ateşiyle karşılanmışlardır. Barbaros Büyükçekmece Köprüsü önünde ordunun kanadını korumak amacıyla görevlendirilmişti. 12 Kasım günü, kıyıdaki arazi ve denizden görünmeyen mevkiiler, aşirtma suretiyle topa tutulabilmek için, ordu ile birlikte karelere bölündü. Ertesi günü Kaliakra sırtlarında görülen Bulgar avcılarına karşı Barbaros ateş açmıştı. 14 Kasım'da günü torpido filosu Körfezin doğusuna demirlemiş, Mesudiye de Çekmece limanına gelmiştir. O gün, mevkisi donanmadan görünmeyen Arnavud Köyü civarındaki örtülü hedeflere kıyıda verilen işaretlere uyularak Mesudiye ve Barbaros tarafından ateş edilmişti. 15 Kasım'da kıyıda, Bulgar karargahının bulunduğu bildirilen mevkiye Barbaros tarafından ateş edildi. Fakat bu atışlar yerini tam bulmadı.¹²⁸

Bu sırada Bahriye Nâzırı Vekili Salih Paşa da gemide bulunmaktaydı. Yapılan atışlar aynı zamanda keşif niteliğinde

¹²⁶ Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 54.

¹²⁷ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 100.

¹²⁸ Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 54.

olduğundan bu keşif sonucunda Bulgarların Silivri, Ereğli ve Tekirdağ etrafını tahkim ederek sahile yakın yolları savaş gemilerine karşı korumak istediği anlaşıldı.

16 Kasım'da Bulgar bataryaları Büyükçekmece'deki gemilerimiz üzerine ateş etmeye başlayınca Barbaros 07.15'te demir alarak Bulgar bataryalarının menzili dışına çıktı. Kıyıda verilen işaretle Bulgar toplarının dokuz numaralı kare içindeki 540 rakımlı tepede olduğu anlaşıldığından, bu mevkiye 08.30'dan itibaren 105 mm.lik ve 88 mm.lik toplarla ateş açıldı. Bir saat kadar süren bu atış sırasında atılan mermilerin hedeflere pek yakın düştüğü karadaki gözetlemeciler tarafından bildirilmişti.¹²⁹

Bu bombardımanla ilgili haberler 17 Kasım 1912 tarihli Ceride-i Bahriye sayfalarında şöyle yer almıştı:

*Büyükçekmece'de Donanma-yı Hümayun Kumandanlığı Vekaletinden Gelen
4 Teşrin-i Sani, Sene 1328 tarihli tahrirat suretidir.*

"Dün gece nisf-ül leyle kadar devam eden sükut 3.50'de düşmanın Kalikratya tepelerinden mitralyöz ateşiyle ihla olunmuş ateş, 4.15'e kadar fasıla ile devam etti. 6.40'da umumi ateş başlaması üzerine düşmanın mevakinin tayini ve endahtın salimiyet ve sıhhati için virademir edilerek mevaki-i lazıma ahz olunduktan sonra saat 8.00'de taşradaki rasadlarımızın tayin eylediği cihete Barbaros ve Mesudiye ile ateş açılarak düşmana hasarat îkâ edildiği rasatların verdiği şu işarettten anlaşılmıştır.

Yaşa nişancı! Düşmanın bir bataryası mahvoldu. Ateşe devam ediniz. Bila fasıla devam eden ateşten hasil olmakta olan netice-i âtîdeki işarettten müsteban olunmuştur. Şanlı donanmamızdan atılan mermiyat, düşmanı sarsmış ise de orada bir batarya topu daha tahmin edilmektedir.(...) Şanlı donanmanın attığı mermiler Papasburgaz köyünü kısmen yaktı ve barınılmayacak bir hale getirdi. Atılan mermiler bilhassa düşmanın

¹²⁹ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 3 Teşrin-i Sani 1328, 76.

maneviyatına tesir etmektedir.(...) Ateş kesilmiş ve telgrafla arz ettiğim üzere sefain ile Büyükçekmece'de bulunulmuş olduğu maruzdur"¹³⁰

19 Kasım sabahı Büyükçekmece koyunda Barbaros, Mesudiye, Âsar-ı Tevfik zırhlıları, Hâmidiye kruvazörü, Yedigâr sınıfı dört ve Samsun sınıfı üç muhrip, Zuhaf ve Nevşehir gambotları ve iki vapur vardı. Saat yedi buçukta Kaliakra sırtlarına ilerliyen bir keşif kolumuz Bulgar tarafından şiddetli ateşe maruz kaldığı gibi biraz sonra da örtülü bataryalar gemilerimize karşı birdenbire faaliyete geldikleri için Barbaros ile Mesudiye vira edip mevzi alarak Kaliakra etrafını dövmeye başladılar. Karadan Sipotin edilen bu endirek bombardıman kısa aralıklarla bir saat sürdü ve her iki zırhlıdan yüz kırk humbara atıldı. Bir Bulgar bataryası tahrip edildi ve müfrezemizin dönmesi üzerine karadan verilen işaretle ateş kesildi.

Bolayır Kolordusu Kumandanı Şevket Turgut Paşa cephesinin savaş gemileri aracılığıyla kuvvetlendirilmesini istediğinden Karargâh, kuvvetli bir müfrezenin Bolayır sularına sevkini Donanma Kumandanlığına emretmişti. O gün Barbaros'ta bir harp meclisi yapıldı ve bu müfrezenin Âsar-ı Tevfik ve Hâmidiye ile bir kaç muhripten teşkil olunarak Ramiz Bey'in kumandasına verilmesi kararlaştırıldı. Asar-ı Tevfik, ikinci kumandan forsunu çekip öğleden sonra Hâmidiye ile beraber hareket etti. Ayın yirminci günü öğleden evvel cephede sessizlik vardı. Kurban bayramının birinci günü olduğundan gemiler alay sancakları ile donatılmıştı. Saat 11.00'de Tîr-i Müjgân ile Demirhisar sınıfı dört torpidobot geldi ve bunlar bir kaç muhriple beraber torpedo atış tecrübeleri yapmak için Maltepe'ye gönderildi. Muhripler toplandıktan sonra Bolayır sularına gideceklerdi. Öğleden sonra sol cenah cephesine karşı Bulgar bataryalarının faaliyete başladığı görüldü; sahilden Arnavutköyü ile 540 rakımlı tepenin topa tutulması hakkında işaret alındı. Mesudiye geceden beri kömür

¹³⁰ Ceride-i Bahriye, 598: 1706.

almakta olduğu için yalnız Barbaros atış mevkiine gelerek bu iki noktayı 105 mm.lik ve 88 mm.lik toplarla taradı. Palapaköyü üzerine de dört adet 280 mm.lik humbara attı. Bulgar topçusu sustu; zırhlı aldığı emirle ateş kesti. Çatalca meydan muharebesinin son safhası da böylece kapandı.¹³¹

21 Kasım günü Barbaros, Çöplüce'ye giden süvari müfrezesini himaye maksadıyla hareket etmiş, Mesudiye ise Büyükçekmece'de Arnavudköyü ile 540 rakımlı tepedeki Bulgarlar üzerine, kıyıdaakilere (aşk olsun) işaretini çektirecek derecede iyi bir atış yapmıştı.¹³²

22 Kasım günü sabahleyin Turgut Reis zırhlısı Karaburun'a gelip sağ cenah mıntakasındaki vazifesine tekrar başladı; o gün bu tarafta savaş olmadı. Sol cenahta da sükûnet devam etti. Bolayır cephesinde Taşoz muhribi gelip Âsar-ı Tevfik ile birleşti. 23 Kasım günü kömürünün bittiğini rapor etmiş olan Turgut Reis'in yerine Mesudiye zırhlısı, sağ cenaha hareket emri aldı. Saat dörtte Büyükçekmece'den kalkarak Boğaz'ı geçti ve Büyüklimanda kendisine katılan Musul torpidobotu ile beraber Karadeniz'e çıktı. Fakat torpidobot ağır denizleri yediremediği için Boğaz'a dönmeye mecbur oldu. Mesudiye öğleden sonra Karaburun'a demirledi ve Turgut Büyükdere'ye döndü. Gündüz her iki cenahta sükûnetle geçti. Büyükçekmece'ye bağlanmış olan Zuhaf korveti gece sekiz zabit ve yüzyirmi efrattan oluşan bir keşif müfrezesi alıp Kumburgaz'a hareket etti; lâkin havanın muhalefetinden dolayı Çöplüce önünden bocaladı. Bolayır sularında savaş olmadı. 24 Kasım günü Batı Karadeniz'de şiddetli fırtına devam ediyordu. Mesudiye, sağ taraf mıntakasındaki mevkiini pek güçlkle muhafaza edebildi; gece barınmak kabil olmadığını gördüğünden Büyüklimana gitmek mecburiyetinde kaldı. Sol cenahta öğleden evvel hiç bir hareket olmadı. Sadece önceki gün bocalamış olan Zuhaf

¹³¹ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 109.

¹³² Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 57.

korveti tekrar hareket ederek keşif müfrezesini Kumburgaz'a çıkardı ve top ateşiyle himaye etti. Müfreme görevini bitirdikten sonra gemiye alındı. Korvet öğleden sonra Büyükçekmece'ye geldi; müfrezeyi karaya çıkarırken Bulgar bataryaları tarafından ateş açıldı. Bu ateşe Zuhaf şiddetle karşılık verdiği gibi Barbaros da ona iştirak etti.¹³³

5.2.4. Bırakışma Dönemi

Bu arada Bulgarlarla bırakışma görüşmeleri sürerken donanmanın da 30 Kasım'da Adalar Denizi'nde durumun iyice kritik hal alması üzerine Büyükçekmece'de toplanması kararlaştırılmıştı.

Çünkü, Yunanistan, Adalar Denizi'nde Çanakkale Boğazi'nı tutmak bu yolla Rumeli'deki savaşa yapılacak ikmalî engellemek için 20 Ekim'de Bozcaada'yı, 21 Ekim'de Limni'yi, 30 Ekim'de Taşoz ve Gökçeada'yı, 31 Ekim'de Bozbaba Adası'nı, 1 Kasım'da Semadirek Adası'nı, 4 Kasım'da İpsara Adası'nı ve 17 Kasım'da da Ahikerya Adası'nı işgal etmişti. Bulgarlarla yapılan bırakışmayı da kabul etmeyen Yunanlılar 24 Kasım'dan itibaren almaya çalıştıkları Sakız Adası'nı 3 Aralık'ta ele geçirdiler.¹³⁴

Akdeniz'de adaların işgali üzerine Osmanlı donanması çıkış yapmaya karar verdiği sırada mecburi olarak Karadeniz ve Marmara'daki harekata iştirak etmişti. Bu durum 9 Kasım 1912 tarihinde Sadaret'ten yazılan bir emirden de anlaşılacağı üzere Adalar Denizi'ndeki hakimiyetimizi temin etmek için herşeyden önce Yunan donanmasının tahribinin geldiği hususunu gölgelemişti.¹³⁵

25 Kasım 1912 günü Bağçeköyü'nde dört müttefikle başlayan bırakışma görüşmesinin nasıl bir sonuç vereceği belli olmadığı için

¹³³ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 122-123.

¹³⁴ Ali KURUMAHMUT, **Ege'de Temel Sorun Egemenliği Tartışmalı Adalar**, 42-43.

¹³⁵ BOA, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:4111, Gömlek Nu.:308301/2863.

büyük karargâhça tertibat alınmasına devam edildi. Teklifin Bulgar ordusu tarafından yapılması Akdeniz Boğazı'na karşı taarruz hazırlığında vakit kazanmak maksadı takip olunduğu şeklinde haklı bir şüphe uyandırabilirdi. Büyük Karargâh, bırakışma olacak ve bunu barış görüşmeleri takip edecek diye harp filosunu Boğaz'a sevk etmek kararından dönmedi; gece Donanma Kumandanlığı'na yeni talimat verdi:

“Midilli'ye gelen düşman sefaini kısmı küllisinin Çandarlı açıklarından şimale tebdili azimet eylediği ve bu hareketin Çanakkale'yi kara tarikinden tazyik için Selânik'ten irkâbı mukarrer olan Bulgar ve Yunan askerlerinin sefaini mezkûrenin tahtı muhafazasında muarız körfezine çıkarılmasını temin maksadına müstenit olduğu işarı mahallîden anlaşılmakta ve düşmanlarımızın Çanakkale boğazı istihkâmatını berren zaptederek Yunan donanmasının Boğazdan geçmeğe teşebbüs edecekleri hakkında iş'arat tahakkuk etmektedir. Bunun ne gibi avakıbı vahimeyi müstelzim olacağı malûm idiğünden berveçhizir tertibatın ittihazı:

- *Mecidiye ile dört torpido Köstence sevkîyatını temine memurdur.*
- *Berk-i Satvet, iki torpido ile Karadeniz'de ordunun sağ yanını muhafaza edecek, İclâliye, Marmara'da sol cenahımızı muhafaza edecek.*
- *Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye, Asâr-ı Tevfik ve mütebaki muhripler ve torpidobotlardan mürekkep donanma Akdeniz Boğazı'na hareketle torpiller hattının gerisinde bulunarak emri ahire kadar Boğazın karadan muhafazasına memur kuvve-i berriyeye Muâvenet edilmesi tebliğ olunur.*¹³⁶

Koşulların nazikliği saatler geciktikçe artmış, Adalar Denizi'nde Yunan ileri hareketini yöneten Amiral Pavlos Kountouriotis'in

¹³⁶ Ali Haydar Emir ALPAGUT, A.g.k., 130.

İstanbul'a çektiği telgraf ortamı daha da germeye yetmişti. Yunan amiral, Bahriye Nezareti'ne çektiği telgrafta şöyle söylemekteydi:

*"Bozcaada'yı aldık. Sizi bekliyoruz, selam ederim."*¹³⁷

Bu tacizkar söylemin ardından Yunan donanması Limni Adası'ndaki Mondros Limanı'nı bir ileri üs haline getirmiş, torpidobotları ise Çanakkale Boğazı'nın girişindeki Bozcaada'da mevki alarak Boğazı adeta abluka etmişlerdi. İkinci derece görevlerini tamamlayan donanmanın artık Adalar Denizi'ne çıkarak Yunan filosuyla çarpışması ve onu mağlup ederek Adalar Denizi'ni kurtarması bekleniyordu. Fakat Albay Tahir Bey, komutası altında bulunan savaş gemilerinden bir kısmının, bütün kuvvetini topladıktan sonra Yunanlıların karşısına çıkmasını istiyordu. Nâzım Paşa ile Tâhir Bey arasındaki bu anlaşmazlık nihayet, donanma komutanlığında değişiklik yapılmasını gerektirdi.¹³⁸

Harp filosunun levazım alması ve Büyükçekmece'de toplanması beş gün sürmüştür; bu müddet içinde de hepsi toplanamayıp bazı gemiler Nara'ya yalnız gittikleri için asıl toplanma mahalli Akdeniz Boğazı olmuştur. Zırhlılardan Barbaros Büyükçekmece'de idi; Turgut Reis Köstence konvoyunu karşılamaya gittiğinden ayın otuzuncu günü Barbaros'a iltihak etti; Mesudiye büyük limandan Büyükdere'ye, oradan da ayın otuzunda Haydar Paşa'ya gelerek levazım almaya başladı ve Büyükçekmece'ye gidemeyip 1 Aralık günü yalnızca Nara'ya yol verdi; Âsar-ı Tevfik emri alır almaz Gelibolu'dan hareket ederek 26 Kasım'da Büyükçekmece'ye gelmişti. Bu zırhlı kömür ve levazımını, gönderilen vapurlardan da alabileceği için celbine lüzum yoktu. Kruvazörlerden Mecidiye 28 Kasım'dan beri Büyükdere'de bulunduğu halde levazımını alamadı ve otuzunda saray önüne gelerek

¹³⁷ BOA, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:4111, Gömlek Nu.:308301/2866.

¹³⁸ 8 Kasım 1912'de bu göreve Albay Ramiz Bey atanmıştır. DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No: 1, Künye No: 13.

ertesesi gün doğruca Nara'ya hareket etti. Muhriplerden Basra ve Samsun halâ tamirde idi; Gayret ile Yarhisar da Tersane'ye alınmıştı; 30 Kasım'da Taşoz Gelibolu'dan geldiği gibi Yedigâr sınıfı üç muhrip te Büyükçekmece'ye gitti. Botlardan Sivrihisar tamirde olduğu için ayın otuzunda yalnız üçü filotillaya katılabildi. Tîr-i Müjgân ve Reşit Paşa Nara'ya sevk edildi.

Toplanışın bu aşamaları, 30 Kasım'dan önce Büyükçekmece'den hareket mümkün olmadığını ve büyük karargâh tarafından verilen talimatın da uygulanmadığını gösterir. Kumandan, 30 Kasım saat 21.45'te vira emrini vererek; üç zırhlı, dört muhrip ve üç torpidobottan oluşan filosunu saat 22.15'te Çekmece'den hareket ettirdi. Ertesi gün etrafı sis kapladığından saat 10.20'de Lapseki önüne demirlendi. Saat 13.30'da tekrar hareket edildi. Bir saat sonra Gayret-i Vataniye muhribi yetişti. Filo 1 Aralık saat 15.50'de Nara'ya ulaştı.¹³⁹

5.2.5. İmroz Deniz Muharebesi

Bu arada, Schwarzkopf fabrikalarından ısmarlanan 18 adet torpido, 1000 adet hartuç ve 2 adet hava makinesi tren yoluyla sigortalı olarak Köstence'ye kadar gelmiş, buradan İstanbul'a naklinde sigortaya ihtiyaç olmadığı Birinci Daire tarafından Şark Demiryolları İdaresi'ne bildirilmişti. Ayrıca, Berlin Askeri Ataşesi Selahattin Bey 7 Aralık 1912'te Köstence limanında nakil için bir gemi bulundurulmasını istemişti. 6 Aralık'ta bunun için Giresun vapurunun görevlendirilmesine karar verilmişti.¹⁴⁰

10 Aralık'ta Turgut ile Barbaros, Karabiga kıyılarında atış talimleri yaparak iyiden iyiye savaşa hazırlanmışlardı. Turgut Reis, Mesudiye, Âsar-ı Tevfik ile birlikte Barbaros zırhlısı zırhlı filonun bir

¹³⁹ Ali Haydar Emir ALPAGUT, A.g.k., 132.

¹⁴⁰ DTA, **Tasnifsizler**, No:2007.

parçasıydı ve sancak gemisi olarak korvet Kaptanı Ramiz Bey komutasında bulunuyordu.

Donanma Komutanı Albay Ramiz, 14 Aralık 1912 günü Barbaros zırhlısında, komodor ve gemi komutanlarından kurulu bir Harp Meclisi yaptı. Gündem, durumu inceleyip Yunan donanmasına karşı yapılacak bir muharebenin esaslarını tespit etmektir. Müzakereye teferruatlı bir kuvvet mukayesesi yapılarak başlandı. Yapılan klâsik mukayesede, esas olarak, Yunanlıların silâh ve sürat üstünlüğü göze çarptı. Averoff zırhlı kruvazörüne ait topların dakikada iki mermi atmasına karşı Barbaros sınıfı zırhlıların topları iki dakikada bir mermi atıyordu. Harp Meclisi bundan ötürü Yunanlıları toptan yana Osmanlı donanmasından üstün mütalâa etmişti. Mesudiye zırhlısındaki kondenser arızası da Yunan donanmasının 16 mil sürat yapmasına mukabil, Osmanlı donanmasının süratini 10 mile indiriyordu. Filotilla üstünlüğü kesin olarak Yunanlılarda idi. Bu durum, muharebe yapmak hususunda Donanma Komutan Vekilini tereddüde sevk etti. Lâkin, stratejik ihtiyaçtan başka, iç ve dış politika sebepleri de, muharebe yapmayı bir zaruret olarak Osmanlı donanmasının karşısına çıkarmıştı.

Harp Meclisi, muharebe yapmak kararını verdikten sonra, yapılacak olan savaşın şekli konuşuldu. Mesudiye ve Âsâr-ı Tevfik zırhlıları, çok eski olduklarından ve az sürat yapmalarından ötürü, donanmaya ayakbağı olacaktı. Muharebenin dört zırhlı ile yapılmasına karar verildi. Bundan başka Yunan filotillasının üstün olması, Osmanlı filotillasının takviye edilmesini gerektirdi. Başkomutanlık Vekâleti'ne telgraf çekilerek Müstakil Filotilla ile Karadeniz Filosu emrinde bulunan, Berk-i Satvet torpedo kruvazörünün, muharebe süresince Donanma Komutanlığı emrine verilmesi teklif edildi.

Yunanlılar ile ilk temas ve muharebe 14 Aralık günü meydana gelmişti. Sultanhisar torpidobotu özel bir görevle Seddülbahir'e giderken Yunanlıların üç torpidobotu Sultanhisar'a beş mermi atmışlardı. Bu haber, Boğaz ağzındaki istihkâmların komutanı tarafından donanmaya bildirilince hemen Mecidiye kruvazörü Boğaz açıklarına gönderilmiş, bir süre sonra Numune-i Hamiyet muhribine de Mecidiye'ye katılması emredilmişti. Mecidiye, önce İmroz Adası istikametinde seyrederken beş Yunan muhribinin bacalarından dumanlar saçarak Bozcaada tarafından geldiklerini görmüş ve doğru üzerlerine hücum etmiştir. Bir süre sonra adetleri sekize yükselen muhriplerle Mecidiye arasında şiddetli bir topçu ateşi başlamış ve Yunan gemileri on dakika sonra geri çekilince Mecidiye de Nara'ya dönmüştür.

Aralığın 15'inci gecesini bağımsız torpido filosu Rauf Bey'in komutasında olarak yine Boğaz ağzına kadar gidip sabahleyin geri dönmüştü. O gün mevcut gemilerin süvarilerinin hepsi Barbaros'ta toplandılar. Kurulan harp meclisinde, ertesi gün icrası kararlaştırılan genel çıkış hareketi hakkında görüşmeler yapıldı. Osmanlı donanması artık âtil durumdan çıkarak Yunanlıları arayıp bulmaya ve hücum ile muharebe etmeye karar vermişti.¹⁴¹

O saatlerde savaş için çok kritik olan ve Giresun vapurunun getirdiği 18 adet torpido, 1000 adet hartuç ve 2 adet hava makinesi Çarkçı Mülazım Edirneli Mustafa Efendi'nin nezaretinde Giresun vapurundan Tîr-i Müjgan gemisine alınmış, oradan da Barbaros ve Turgut Reis'e eşit olarak dağıtılmıştı.¹⁴²

Muharebe için donanma gemileri aşağıdaki şekilde gruplara ayrıldılar:

Ana kuvvet(Donanma Komutan Vekili Albay Râmiz komutasında):

¹⁴¹ Nizamettin AKERMAN, A.g.k., 59.

¹⁴² DTA, **Tasnifsizler**, Klasör No:2007.

4 Zırhlı	Barbaros Turgut Reis Mesudiye Âsâr-ı Tevfik
4 Torpidobot	Demirhisar Sultanhisar Sivrihisar Hamidâbat

Birinci Muhrip Tümeni(Önyüzbaşı Hüseyin Rauf komutasında):

1 Torpido Kruvazörü	Berk-i Satvet
4 Muhrip	Yadigâr-ı Millet Muâvenet-i Millîye Taşoz Basra

İkinci Muhrip Tümeni(Yarbay Hakkı Eşref komutasında)

4 Muhrip	Numune-i Hamiyyet Gayret-i Vataniye Yarhisar
1 Kruvazör	Mecidiye

Üçüncü Tümen(Emrindeki gemilerin hepsi de müstakildir)

Tîr-i Müjgân Tamir Gemisi
Reşitpaşa Hastane Gemisi
İntibah Mayın Gemisi
Samsun Muhribi
Akhisar Torpidobotu

Yunan donanmasının bulunduğu yeri ve miktarını keşfetmek amacıyla her iki Muhrip Tümeni, donanmadan evvel hareket ettirilecekti. Birinci Muhrip Tümeni Saros ve İmroz cihetini

keşfederken, İkinci Muhrip Tümeni de Beşike, Bozcaada ve civarını keşfedecekti.¹⁴³

Yunan donanması ise 14 Aralık 1912 günü Mecidiye'nin harekâtı vesilesiyle denize çıkmış; 14-15 Aralık gecesini İmroz adasının kuzeyinde geçirmiş; 15 Aralık günü tekrar boğaz ağzında gözükmüş ve Osmanlı donanmasının denize çıkmadığını görünce bir kısım muhriplerini ikmal yapmak için Bozcaada'ya göndererek ana kuvvetiyle (1 zırhlı kruvazör, 3 eski zırhlı ve 4 Leon tipi muhrip) 15-16 Aralık gecesini tekrardan İmroz adası kuzeyinde geçirmişti. Kararı, ertesi gün de Osmanlı donanmasının denize çıkmasını beklemek; çıktığı takdirde muharebe yapmak; çıkmazsa Bozcaada'ya giderek süratli bir ikmal yapmaktı. Bu amaçla kömür ve su gemilerini de Bozcaada'ya göndermişti. Yunan donanması komutanı donanmasını Çanakkale'ye, Limni Adası'ndan daha yakın tutmak istiyordu. 16 Aralık 1912 günü saat 06.00'da Yunan donanması aşağıdaki durumda bulunmakta idi :

Ana Kuvvet (Amiral Konduriotis komutasında İmroz adası kuzeyinde)

1 Zırhlı kruvazör	Averoff
3 Eski zırhlı	Hydra
	Psara
	Spetsai
4 Muhrip	Leon
	Panthir
	Ierax
	Aetos

Boğaz önünde karakol hizmetinde

3 Muhrip	Velos
	Doxa
	Aspis

¹⁴³ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekâtı), C.VII, 138-139.

Bozcaada'da ikmal yapıp hareket edenler

2 Muhrip	Neagena
	Keravnos
4 Muhrip	Thyella
	Sfendoni
	Lonchi
	Naphkratoussa

16 Aralık 1912 günü saat 06.00'da ana kuvvetin mevki İmroz adasının kuzeyi olup seyir nizamı da çifte kolona nizamı idi. Averoff zırhlı kruvazörü sağ kolonayı; 3 eski zırhlı da sol kolonayı teşkil ediyordu. 4 muhrip eski zırhlıların kuzey tarafında ayrı bir kolona teşkil etmişlerdi. Pek az sonra Averoff zırhlı kruvazörü eski zırhlıların pruvasında mevki alacak ve bu suretle Yunan nizamı Averoff ve eski zırhlılardan kurulu bir pruva hattı ile bu hattın Çanakkale tarafında da muhriplerden oluşan bir emniyet perdesi şeklinde olacaktı.¹⁴⁴

16 Aralık 1912 günü Kumandanın verdiği emir üzerine saat 06.30'da filotilla vira demir ederek hareket etmiş¹⁴⁵ onları saat 07.00'de Mecidiye izlemişti. Ardından 07.07'de Barbaros demir aldı. 8 mil hızla boğazdaki mayınlı bölge kılavuz eşliğinde geçildi. Saat 08.37'de Yâdigar-ı Millet Yunanlıların görüldüğünü ihbar etti.¹⁴⁶

4 tane Yunan torpidobotunu(skavut¹⁴⁷) görüp ilk rapor eden Turgut Reis olmuştu.¹⁴⁸ Saat 09.00'da donanma artık Boğaz'dan çıkmıştı. Komutanın emri üzerine sürat arttırıldı. Saat 09.30'da Mecidiye Kruvazörü filonun gerisinde mevki alarak Yunan torpidobotlarının hücumu halinde onlara taarruz etmek emrini aldı. Bu

¹⁴⁴ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 236-237.

¹⁴⁵ DTA, Gemiler, 4316, **Taşoz Seyir Journali**, 3 Kanun-u Evvel 1328, 62.

¹⁴⁶ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Journali**, 3 Kanun-u Evvel 1328, 106.

¹⁴⁷ Jurnalde torpidobotlar için bu terim kullanılmaktadır(scout boat).

¹⁴⁸ DTA, Gemiler, 4363, **Turgut Reis Seyir Journali**, 3 Kanun-u Evvel 1328, s.85.

esnada donanmamız Boğaz ağzında ve Rumeli kıyısında Hellas Fenerinden üç dört mil ileride sancağa dönerek İmroz Adasına doğru ilerlemeye başladı. Osmanlı donanmasının Boğaz'dan çıkmakta olduğunu gören Yunan donanması da yönünü değiştirerek ve iskeleye bir dönüş yaparak bizim donanmaya paralel ilerlemeye başladı. Her iki filo da pruva nizamında bulunuyordu. Bizim donanmanın savaş hattında başta Barbaros olmak üzere Turgut, Mesudiye, Asar-ı Tevfik, Yunan filosu ise başta Averoff olarak Hydra, Spetsai, Psara zırhlılarından oluşmaktaydı. Yunanlıların dört muhribinden oluşan bir torpido tümeni Averoff'u, altı muhripen oluşan diğer bir tümeni ise menzil dışında olarak diğer zırhlılarını iskele taraflarından izleyerek koruyorlardı.¹⁴⁹

İmroz'a yönelen Osmanlı filosunun esas amacı, Yunan donanmasının en vurucu gücü olan Averoff zırhlısını savaş dışı bırakmaktı. Bu nedenle çatışma sırasında filonun tüm ateş gücü amiral gemisi olan Averoff'a yöneltildi. 09.30 gibi iki donanma arasındaki mesafe azalınca, saat 09.40'da Barbaros bütün gemilere "başla ateş" emrini verdi. Saat 10.15'te 16 kerte sancağa dönüldükten sonra, saat 10.20'de keşişlemeye seyr edildi. 10.45'e kadar ateş devam etti. Saat 13.00'de Yunanlıların batıya doğru uzaklaşmakta olduğu görülerek boğaza dönüldü ve mayın hatları geçildiğinden muhtelif rota ile saat 13.52'de Nara'da demir atıldı.¹⁵⁰

Bu savaşta, Averoff'un baş ve sancak baş omuzluk taretleri işlemez hale getirildi; buna karşılık Barbaros zırhlısı da iskele tarafından yara aldı. Barbaros zırhlısının hız kesmesi yüzünden Mesudiye hatta en öne çıkmak zorunda kalınca, manevra kabiliyeti yetersiz olduğundan "kes ateş" emri ile hat düzeltilerek Nara'ya dönüldü. Harekatın sonucunda Averoff'un üstün ateş gücü ve yüksek

¹⁴⁹ Nizamettin AKERMAN, A.g.k., 61.

¹⁵⁰ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 3 Kanun-u Evvel 1328, 106.

manevra kabiliyeti Osmanlı donanmasının yetersizliğini gözler önüne serdi.¹⁵¹ Bu muharebede Amiral gemisi olarak filomuzun başında bulunan Barbaros şiddetli ve kahramanca savaşmıştı. Ateşe katılan bütün gemiler arasında ilk mermiye maruz kalmak ve ilk şehit(Ateşçi Zonguldaklı Sait oğlu Arif) vermek Barbaros'a nasip olmuştu. Averoff'un 190 mm.lik bir mermisi geminin iskele bordasına isabet ederek bu neferi şehit etmiş, önemsiz bir hasar vermişti.¹⁵²

Deniz topçuluğu açısından önemli bir muharebe olan İmroz Savaşı Savaşı'ndan şu sonuçlar elde edilmişti:

- Yunan donanması silah açısından üstündü.
- Muharebe azami 10.000 metreden başlayıp 6.000-7.000 metrelerde cereyan etmiş, hatta bir ara 3.000 metrelere kadar mesafe düşmüştü.
- Osmanlı donanması muharebede Yunan sancak gemisi Averoff'u asıl hedef kabul etmişti.
- Filoların hızı atışlardaki isabet oranını etkiliyordu.
- Yunan donanmasının atışları uzak mevkilere düştüğü için etkili olamıyordu.
- Hydra, Psara ve Spetsai hız olarak Âsar-ı Tevfîk ile denk olduğundan Yunan donanması tüm gücünü Averoff üzerinde toplamıştı.
- Yunan komuta heyetine göre her zaman göz önünde dikkatle tutulması gereken bir Türk filotilasası vardı.
- Bir saat süren muharebede Osmanlı subay ve erlerinin manevi kuvvetleri gittikçe artmıştı.
- Osmanlı donanmasının Averoff'a karşı endahat yerine tali atışları seri bir şekilde icra etmesi Yunan donanmasını büyük sıkıntılara sokuyordu.

¹⁵¹ L.TONYALI-G.ATMACA, A.g.k., 83.

¹⁵² **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 940.

- Mermiler o kadar fazla boşa harcandı ki Turgut Reis ve Barbaros'da taneleri atmak mecburiyeti hissedildi.¹⁵³

Savaşın sonucunda Barbaros'un pruva çanaklığında küçük bir hasar meydana gelmiş buradaki mesafe aleti bozulmuştu; stim borularından biri patlamış ve yangın söndürme donanımı tamire muhtaç bir hale gelmişti. Işıldaklardan bazılarının aynaları kırılmıştı. Nihayet, Barbaros'un tamir işleri pek çabuk bitirildi; mesafe aleti yapıldı ve beş gün sonra gemi, kontrollü ateş tecrübesine hazırlandı. Fakat İstanbul piyasasında ışıldak aynası bulunmadığından sağlam kalanlarla idare etmek zorunda kaldı.¹⁵⁴

Osmanlı donanması İmroz deniz muharebesinde olgun bir şecaatle ve fedakarca savaşmış ve Yunan topçularından çok yüksek olan nişancılarının maharetiyle muharebeyi kazanmışken komutanın azm ve şiddetten, sevk ve idare yeteneğinden yoksun bulunması yüzünden son darbeyi indirmeye ve zaferi kazanmaya muvaffak olamamıştır.¹⁵⁵

5.2.6. Keşif Muharebeleri

Sadaret, 22 Aralık 1912 günü, Midilli Adası Savunma Komutanlığı'ndan pırıldakla verilen bir habere dayanarak Başkomutanlık Vekâletine, donanmanın Adalar Denizi'ne çıkıp bir faaliyet göstermemesi takdirinde, Ada'nın hiçbir yardım alamayacağını bildirdi. Hakikaten de Midilli Adası Savunma Komutanı Albay Gani, Yunanlıların 2 piyade taburu ve 4 bataryadan oluşan takviye kuvveti alarak bütün kıyıları işgal ettiğini; bunun için, donanma yardım etmezse, hem asker moralinin düşeceğini; hem de yardım alamayacağını Sadaret'e, Dahiliye Nezareti'ne ve Başkomutanlık

¹⁵³ Sermed FUAD, "Balkan Harbinde Türk Bahriyesi Topçuluğu", 40.

¹⁵⁴ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 247.

¹⁵⁵ Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 63.

Vekâleti'ne yazmıştı. Başkomutanlık Vekâleti, bu müracaatlar karşısında Averoff'un da sakat olduğunu belirterek, donanmaya, gereken yardımın yapılmasını emretti. Donanma Komutan Vekili, fikirlerini daha iyi anlatmak için 25 Aralık'ta Başkomutan Vekili ile görüşmek üzere İstanbul'a gitti. İki gün süren konuşmalar sonunda, Donanma için aşağıdaki yeni harekât tasarısı hazırlandı:

- Deniz hâkimiyeti alınmadan adalara asker sevk edilmeyecekti,
- Donanma, gemilerin tamir edilmesi sonunda, harekâta başlayacaktı. Tamir işleri 13 Ocak'ta bitmiş olacak; donanma da ilk hareketini 14 Ocak gününde yapacaktı,
- Adalara sevk edilecek kuvvet, Akdeniz Boğaz'ı Kuvva-yi Mürettebe Komutanlığınca Ezine havalisinde teşkilâta memur General Tevfîk ve İzmir Kuvvay-i Mürettebe Komutanlığı tarafından hazırlanacak ve lâzım gelen iskelelere getirilecekti,
- Filo, bu askerle birlikte, evvelâ Bozcaada'yı işgal edecek ve sonra Mondros'a taarruz ederek Yunan filosunu imha veya ablukaya muvaffak olduğu takdirde, Midilli ve Sakız sularına gidecekti.¹⁵⁶

2 Ocak 1913'te Kaymakam Hakkı Eşref Bey'in istifası üzerine Filotilla Komodorluğu'na tayin edilerek Hâmidîye ile gelmiş olan Kaymakam Rıfat Bey, Muâvenet-i Milliye muhribine geçti. Komodorun değişmesinden ve üç geminin katılmasından sonra filo kuruluşunda şu değişiklik yapıldı:

Muharebe fırkası: Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye, Asar-ı Tevfîk, Hâmidîye, Mecidiye, Berk-i Satvet.

Birinci muhrip fırkası: Muâvenet-i Milliye, Gayret-i Vataniye, Numune-i Hamiyet.

İkinci muhrip fırkası: Taşoz, Yarhisar, Basra.

¹⁵⁶ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekatı), 159.

Üçüncü muhrip fırkası: Samsun, Akhisar, Demirhisar, Sivrihisar, Sultanhisar, Hamidabat, İntibah.

4 Ocak sabahı bulutlu bir havada saat 05.55'te birinci ve ikinci fırka, saat 06.00'da kruvazör fırkası, saat 07.00'de üçüncü fırka saat 07.04'te filo, saat 07.45'te Tîr-i Müjgân ve saat 08.00'de de Reşitpaşa hareket etti. Yolda filotillayı geçen kruvazör fırkası saat 07.12'de Hellâs'ı bordalayıp 140 torna ile batıya yol verdi. Kruvazör fırkasının rehber gemisi olan Hâmidiye saat 07.31'de iki muhribin İmroz güneyinde beklediğini ve üçüncüsünün güney yönünden onlara doğru gittiğini gördü; 20 mil süratle batıya doğru seyrine devam etti; Mecidiye mesafesini muhafaza etti ise de Berk-i Satvet geride kaldı. İki kruvazör saat 07.04'te Yunan muhriplerine ateş açtı ve Hâmidiye Averoffu görmediğini ve fakat Yunan telsiz muhaberesinin fazlalığından Yunan ana kuvvetinin yakında olacağı kanaatine vardığını, Barbaros'taki Donanma Komutan Vekiline telsizle rapor etti.¹⁵⁷

Saat 10.52'de sırasıyla Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye, Hâmidiye ve Mecidiye olmak üzere, ana kuvvet pruva hattına geçmiş ve batıya doğru seyre devam etmişti. Ana kuvvetin hemen dümen suyunda da Berk-i Satvet vardı. Âsar-ı Tevfîk zırhlısı saat 10.40'da 3. Muhrip Fırkası'nın yanına gönderilmişti. Ana kuvvet saat 11.30'da Tavşan Adaları istikametinde 11 kadar Yunan muhribi gördü. Donanma Komutanı bunlara taarruz görevini Hâmidiye ve Mecidiye kruvazörlerine verdi. Onlar da hemen hattan çıkarak Yunan muhriplerine ateş açtılar. Yunan muhripleri de Osmanlı ana kuvvetini görmüş ve kendi donanma komutanlarına keşif işareti vermişti. Bir taraftan da Osmanlı kruvazörlerinin ateşine karşılık veriyorlardı. Bu durumu Donanma Komutan Vekili görmüş ve kruvazörleri Berk-i Satvet torpido kruvazörüyle takviye etmeye karar vermişti. Taraflar arasındaki

¹⁵⁷ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 274.

muharebe 11.35'ten saat 12.30'a kadar devam etti. Bu saatte Yunan muhripleri gözden kayboldukları için Osmanlı kruvazörleri de ateş kestiler. Donanma Komutan Vekili de bu saatte donanmasına geri dön emrini verdi. Gemiler saat 15.27'de Nara'ya demirlediler. Bozcaada'ya çıkarma yapacak kara birliğinin Plevne vapuruna yüklenememesi yüzünden de donanmanın yaptığı bu harekât boşa çıkmış oldu.¹⁵⁸

4 Ocak'ta yapılan bu girişimin başarısızlığından sonra Barbaros akşam Derne vapuruna yanaşarak kömür aldı ve 7 Ocak'ta Nara'ya avara etti. 7-8 Ocak gecesi Barbaros'ta bir Harp Meclisi toplandı ve İzmir'in donanmanın hareket üssü olması konusu görüşüldü. Ancak, büyük gemilerde şıpkı(torpedo ağı) olmadığı, ışıldaklardan çoğunun kullanılmaz durumda olduğu, topçu personelin gece atışlarına alışmadığı ve torpedo hücumlarına karşı muhrip filotillamızın filoyu müdafaa edemeyecek durumda bulunduğu ortaya konuldu. Yazılı raporlar incelenerek Harp Meclisi azasının şu üç noktada birleştiği görüldü: Gece denizde kalmamak, deniz kontrolünü kazanmadan hiç bir yere asker çıkarmamak, kesin muharebeyi hareket üssünün civarında kabullenmek.¹⁵⁹

10 Ocak 1913 günü Yunan muhripleri tarafından Beşige Limanı'nın topa tutulduğunun Donanma Komutanlığı'na bildirilmesiyle Hâmidîye, Mecidiye, Berk-i Satvet ile Muâvenet-i Milliye, Gayret-i Vataniye ve Numune-i Hamiyet'ten oluşan bir filo Boğaz'dan çıkarak Beşige'ye kadar gitmişse de Yunan gemilerine rastlanmadığından akşam üzeri geri dönmüştü. Ertesi gün Osmanlı donanması başta sancak gemisi Barbaros olmak üzere bütün kuvvetiyle tekrar denize açıldı. Bu defa Yunan donanmasını bulmak geçici ileri üs olarak kullanageldiği Limni Adası'ndaki Mondros Limanı'nı bombardıman etmek kararı alınmıştı. Önde keşif göreviyle kruvazörler ilerliyor, ana

¹⁵⁸ Afif BÜYÜKTUĞRUL, A.g.k., 261.

¹⁵⁹ Ali Haydar Emir ALPAGUT, A.g.k., 278.

kuvvet onları uzaktan izliyordu, İmroz açıklarında uzakta iki Yunan torpidobotu gözük müştü. Bir müddet seyredildikten sonra donanma ve özellikle en önde bulunan kruvazörler Limni'ye iyice yaklaşmışlardı. Fakat Averoff'un İmroz'un güney doğusunda görüldüğüne dair Komutana verilen yanlış bir haber üzerine yön değiştirilerek o tarafa dümen kırıldıysa da Averoff'dan eser görülmedi. Bu sırada Boğaz girişini gözetlemek ve Yunanlıların filomuzun dönüş yolu üzerine mayınlar dökmesine ya da başkaca tedbirler almasına engel olmak üzere Boğaz açıklarında bırakılmış olan Âsar-ı Tevfik zırhlısının bulunduğu taraftan top sesleri işitildiğinden, Hâmi diye ve Mecidiye kruvazörleri bütün süratleriyle Asar-ı Tevfik'e yardıma gönderilmişti. Saat 12.00'ye doğru kruvazörler Âsar-ı Tevfik ile savaşan Yunan muhriplerine rastlayarak bunların üzerine hücum ettiler. Kısa bir top muharebesinden sonra Hâmi diye ile Mecidiye evvela İmroz'a, sonra İmroz'un kuzey batı yönüne doğru seyreden ana kuvvete katıldılar. Bundan sonra da, Yunanlıların asıl filosuyla temas kurulamaması ve tekrar Limni'ye kadar gidip gelmeye vaktin darlığı elvermediği için Nara'ya dönüldü.¹⁶⁰

5.2.7. Mondros Deniz Muharebesi

Hâmi diye'nin 14 Ocak 1913'te meşhur akın hareketi için Adalar Denizi'ne çıkmasından hemen önce Barbaros'ta yapılan Harp Meclisi'nde Averoff'un Osmanlı harekâtına kanıp güneye inmesi takdirinde, donanma himayesinde Bozcaada'ya bir çıkarma yapılmasına karar verilmiş ve bu maksatla Kepez Koyu'nda kara birlikleri hazırlandığı gibi bu birlikleri ismi geçen adaya götürecektir. Plevne Vapuru da bu koya getirilmişti. Başkomutanlık Vekâleti, Yunan ana kuvvetinin güneye çekildiğine dair Hâmi diye komutanından iyimser bir telgraf alınca; 18 Ocak 1913 gününün erken saatlerinde Donanma Komutan Vekili'ne; derhal denize çıkıp Yunan donanmasıyla muharebe

¹⁶⁰ Nizamettin AKERMAN, A.g.k., 63.

yapmasını ve adaları geri almasını emretti. Başkomutanlık Vekâleti'nin verdiği bu emir, Adalar Denizi'ndeki durumun Osmanlıların lehine olarak mütalâa edildiğini gösteriyordu. Halbuki, Amiral Konduriotis, Hâmidîye'nin harekâtına kanmamış ve mukabil harekât için, bütün mevcuduyla donanmayı Limni Adası'nda harekete hazır tutmuştu. İki tarafın da kesin sonuçlu bir muharebe yapmak için kararlı bulunması, aynı gün(18 Ocak) "Mondros Muharebesi" ismi verilen çarpışmanın yapılmasına sebep oldu.¹⁶¹

Osmanlı donanması Mondros Limanı'na yapmak istediği taarruzî harekâta 3 zırhlı(Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye), 1 kruvazör(Mecidiye), 1 torpido kruvazörü(Berk-i Satvet) ve 6 muhrip(Muâvenet-i Milliye, Gayret-i Vataniye, Numune-i Hamiyet, Taşoz, Basra, Yarhisar) kullanacaktı. Buna karşı Yunanlılar da 1 zırhlı kruvazör(Averoff), 3 eski zırhlı(Hydra, Spetsai, Psara) ve 9 muhrip denize çıkaracaktı. 4 tane Thyella tipi muhrip Hâmidîye'yi izlemek vazifesine gönderilmişlerdi. Osmanlı donanmasının 1 zırhlı(Asar-ı Tevfik) 1 muhrip(Samsun) ve Akhisar tipi 5 torpidobotu, donanmanın geri emniyetini sağlamak amacıyla Çanakkale Boğazı ağzında bırakılacaktı. Donanma Komutan Vekili Albay Ramiz tarafından hazırlanan harekât tasarısına göre Yunan donanmasıyla muharebe gündüz saatlerinde yapılacaktı. Bunun için donanma sabahın ilk saatlerinde Çanakkale'den hareket edecek; Mondros Limanı'na kadar gidecek ve bu limanı bombardıman ettikten sonra, gene gündüz saatlerinde Boğaz'a dönmüş olacaktı. Osmanlı donanmasının seyir nizamı şöyle tertiplendi: Zırhlılar pruva hattında bulunacaklar, Mecidiye kruvazörü de zırhlıların 4 mil pruvasında mevki alacaktı. Muhripler, filotillalar halinde Barbaros zırhlısının sancak iskele başomuzluklarında mevki alacaklardı. Muâvenet-i Milliye tipi üç muhrip sancak başomuzluğunda Taşoz tipi diğer üç muhrip de iskele

¹⁶¹ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekati), 173.

başomuzluğunda mevki almış bulunuyordu. Berk-i Satvet torpido kruvazörü ise pruva hattındaki en son zırhlının 2 mil dümen suyunda seyredecekti.¹⁶²

18 Ocak saat 05.30'da Nara'dan hareket eden filo Hellas fenerini bordaladıktan sonra Alman muhripler sancak bordada, stimbotlar iskele başomuzlukta, Mecidiye donanmanın 2 mil pruvasında, Berk-i Satvet de 2 mil gerisinde olmak üzere harekete devam etti.¹⁶³

Limni'nin doğu burnunu kurtarmak ve Mondros ağzının dört mil açığına gitmek üzere 10.12'de gemileri birer kerte iskeleye aldı ve saat 10.40'ta önceki duruma geçildi. Saat 10.43'te Yunan filosu görüldü; Leon ve Aspis kendi fırkalarına katılmışlardı. Takriben onbeş mil mesafeden iki taraf birbirini gördü. Üç büyük muhrip sancak ve dört küçük muhrip iskele kemeresinde bulunduğu halde Yunan filosu kıbleye seyrediyordu. Saat 10.45'te küçük muhriplerin sancak tarafına geçmek için manevraya başladıkları ve filonun iskeleye kıldığı görüldü. Aynı zamanda Barbaros'tan "Muharebeye hazır olunuz" işareti çekildi; Mecidiye Mesudiye'nin dümen suyuna ve üç muhrip ile Berk-i Satvet filonun iskele yönüne geçmek üzere hareket etti. Saat 10.55'te altı kerte iskeleye dönüldü. Şimdi iki filo Barbaros Averoff'tan biraz ileride bulunmak şartıyla yakın rotalar üzerinde güneye doğru seyre başlamıştı.¹⁶⁴

11.35'te mesafe 8800 yarıya kadar düşüncü 11.50'de Barbaros ateşe başladı. Muharebe saat 12.06'ya kadar devam etti.¹⁶⁵ Saat 12.05'te Osmanlı Donanma Komutan Vekili, zırhlılarına, iskeleden 180 derece dönüş işaretini verdi. Bu manevranın yapılması sırasında Barbaros'un orta taretine bir mermi isabet etti. Taret mazgalından içeri

¹⁶² Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 271-272.

¹⁶³ DTA, Gemiler, 4316, **Taşoz Seyir Jurnalı**, 5 Kanun-u Sani 1328, 67.

¹⁶⁴ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 298-299.

¹⁶⁵ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 5 Kanun-u Sani 1328, 104.

giren bir mermi sol topu paraladı ve mürettebatın hepsini şehit etti. Durum karşısında Donanma Komutan Vekili, saat 12.15'de hem süratini 14 mile çıkardı, hem de poyraza doğru dönüş yaptı. Yunan Donanma Komutanı bu durumu hemen fark edip, Osmanlı donanmasını takip etmeye karar verdi. Fakat, emirlerinin geç tatbik edilmesi yüzünden muharebe mesafesi birden 9000 metreye yükseldi. Bunu telâfi etmek için Averoff, derhal, süratini 20 mile çıkardı. Sonradan eski zırhlıları beklemek üzere tekrar 15 mile indirdi. Fakat 1 mil sürat farkı ile Osmanlı donanması üzerinde bir tesir alamayacağına kanaat getirince kararını tekrar değiştirdi.¹⁶⁶

Yunan tarafındaki bu dağınık durumdan istifade etmek isteyen Osmanlı Donanma Komutanı Vekili evvelâ poyraza dönüş yaptı ve saat 12.18'de de pruva hattını aksetti. Saat 12.28'de muharebe durumu şöyle olmuştu: Osmanlı donanması makûs pruva hattında ve sırasıyla Mecidiye, Mesudiye, Turgut Reis ve Barbaros olmak üzere 14 mil süratle 45 derece rotasına seyretmekte idi. Filotilla bu muharebe hattının iskele başomuzluğunda bulunuyordu. Averoff zırhlı kruvazörü Osmanlı muharebe hattının 165 derece istikametinde ve 11.000 metre mesafesinde idi. Üç eski Yunan zırhlısı da, Osmanlı hattının 12.000 metre güneyinde olup 12 mil sürat yapıyorlardı. Averoff'un rotası 33, eski zırhlıların da rotası yıldız idi. Yunan filotillası Averoff'un ateş altı tarafında yer almıştı. Sürat farkının çok olması Averoff'u süratle Osmanlı hattına yaklaştırmakta idi. Osmanlı Donanma Komutan Vekili Yunanlıların ateşinin yalnız Barbaros üzerinde toplandığını görerek bu gemiyle Turgut Reis'in tabiye numarası değiştirmelerine karar verdi. Bu sırada Barbaros' a dört mermi daha isabet etti. Bütün bu isabetler Barbaros zırhlısını iki mil süratten düşürdü. Turgut Reis de bu sürate uymak amacıyla yol kesti. Fakat Mecidiye ile Mesudiye 14 mille yollarına devam etmişler ve bu suretle Turgut Reis ve Barbaros'tan

¹⁶⁶ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekatı), 179.

uzaklaşmaya başlamışlardı. Saat 13.12 olmuştu. Averoff zırhlı kruvazörü, şimdiye kadar hep iskele toplarını kullanmış olduğu için, biraz da sancak toplarım kullanarak muharebeye devam etmeye karar verdi ve Osmanlı hattının iskele tarafına geçmeye başladı. Buna mukabil Osmanlı Donanma Komutanı Vekili de hattının top atış gücünü artırmak için, Mesudiye zırhlısıyla Mecidiye kruvazörüne süratlerini 12 mile indirip Barbaros'la Turgut Reis'i beklemelerini emrediyordu. Osmanlı Donanma Komutan Vekili saat 13.33'te Mesudiye ve Mecidiye gemilerine Barbaros'un iskele başomuzluğu istikametinde mevki aldirtti. Amacı Averoff zırhlı kruvazörünü iki ateş arasında bırakmaktı. İki ateş arasında kalan Averoff zırhlı kruvazörü Osmanlı hattının sancak tarafına geçmek suretiyle tehlikeyi çabuk atlattı ve bu sırada Turgut Reis zırhlısına yeni isabetler kaydetti. Turgut Reis de saat 14.07'de Averoff üzerinde bir isabet elde etti. Averoff çıkan yangını söndürmek için büyük zorluklar çekti. Bundan sonra da Bozcaada'ya yaklaşmış olduğu için Osmanlı hattının tekrar iskele tarafına geçti.¹⁶⁷

Osmanlı donanması saat 14.30'da boğaz rotasını aldı ve Barbaros zırhlısı 14 mil süratle çıkararak Boğaz girme emri ile birlikte bombardımanı kesti.¹⁶⁸

Sonuçta, 3.5 saat kadar devam eden Mondros Savaşı, son zamanlarda Osmanlı donanmasının icra ettiği en büyük deniz savaşıydı. Sancak gemisi Barbaros'un pruva direğine Barbaros Hayreddin Paşa'nın sancağı çekilmişti. Mondros muharebesinde Barbaros'a 31 mermi isabet etmiş, bazıları büyük zorluklarla söndürülebilen 11 yangın çıkmıştı. Personelden 4 subay¹⁶⁹, 28 er şehit olmuş, 4 subay, 40 er yaralanmıştı.¹⁷⁰ Mondros Deniz Savaşı ile

¹⁶⁷ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 275-276.

¹⁶⁸ DTA, Gemiler, 3440, **Barbaros Seyir Journalı**, 5 Kanun-u Sani 1328, 104.

¹⁶⁹ Şehit Subaylar: Topçu Kaptanı Osman Ziya, Orta Taret Yüzbaşı Mehmet Şerafettin, Çark Yüzbaşı Ali Kadri, Katip Muavini Mahmud Celaleddin.

¹⁷⁰ **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 941.

Osmanlı donanmasının adalardaki işgali kaldıramayacağı tam olarak anlaşılıyordu.¹⁷¹

İmroz muharebesinde Yunan topçularına karşı bariz üstünlük gösteren Türk topçuları, Osmanlı tarafı açısından bir mağlubiyet özelliği taşıyan Mondros muharebesinde; İngiliz topçu personeline karşı savaşıyordu.¹⁷²

Donanma Komutan Vekili, Mondros muharebesinin sonucunu Başkomutan Vekâleti'ne arz ederken, raporunda, muharebede verilen şehit miktarına daha fazla önem verdi. Başkomutanlık Vekâleti'ne, donanmanın çok noksan olan savaş yeterliliği hakkında çok raporlar vermiş olmasına rağmen bu rapordaki fikirlerin dikkate alınmayıp emir verilmiş olduğunu; emre itaat etmek maksadıyla gidip muharebe ettiğini; bundan dolayı kötü sonuç aldığını; toplamda 4 subayla 37 er şehit ve 8 subayla 106 er yaralı verdiğini; Barbaros ve Turgut Reis'in önemli derecede hasara uğradığını bildirdikten sonra, bu duruma sebep olanların sorumlu tutulmalarını istedi. O'nun kanaatine göre, Başkomutanlık karargâhında çalışan genç ve deneyimsiz deniz subayları, Başkomutan Vekili'ni yanlış bir yola sevk edip bu sonucu hazırlamışlardı. Başkomutan Vekili bu kanıda değildi. Bilhassa Donanma Komutan Vekili'nin, raporunda şehit miktarını birinci plâna almasına üzülüyordu. *“Şehit vermek her muharebenin tabii bir sonucudur; galip durumda bulunan Bulgarlar bile 100 000'den fazla ölü vermişlerdir”* diyordu, *“ben muharebe emrimi, donanmanın mükemmel olmasından değil, milletin böyle bir fedakârlık yapılmasına muhtaç bulunmasından verdim. 40 şehit, 100 yaralı değil, gerekirse donanma efradı bire ininceye kadar harbetmek bir borçtur.”* Başkomutan Vekili, yaptığı harekâttan dolayı değil de, yazdığı rapordan dolayı Albay

¹⁷¹ L.TONYALI-G.ATMACA, **A.g.k.**, 85.

¹⁷² Sermed FUAD, **A.g.m.**, 41.

Ramiz'in Donanma Komutanlık vazifesini yapamayacağına kanaat getirdi ve 23 Ocak 1913 Bab-ı Ali Baskını'ndan hemen sonra Donanma Komutanlığı Vekâleti'ne 4 Şubat 1913 tarihinde Albay Tahir ikinci defa olarak atanarak Çanakkale'de donanmaya katıldı. Albay Ramiz ise Kütahya torpidobotu ile İstanbul'a gitti.¹⁷³

Bu arada, yaralılar Reşitpaşa vapuru ile gece İstanbul'a sevk edilmiş, şehitler ise ertesi gün Nara'ya defnedilmişti.¹⁷⁴ (EK-6) Barbaros ile Turgut Reis'in yaralarını temizleyen işçiler az olduğu gibi hasarın derecesini ve onarım süresini belirlemek için gemilerin uzmanlar tarafından kontrolü lâzım olduğundan mühendis subaylar ile usta ve işçiler istenildi.

Ancak, karargah, hasar derecesini örtmek için filonun Boğaz önünde kısa bir hareket yapması görüşündeydi ve 21 Şubat'ta filo komutanlığına şu emir verildi: *“Donanmamızın son muharebede duçar olduğu hasarın derecesini düşman nazarından ketim ve ihfa maksadı ile Boğazdan kısa bir mesafeye bir huruç ile avdet edilmesi ve sefainin hasaratı hakkında icap eden raporun sürati mümkün ile irsal-i tavsiye olunur.”* Reşitpaşa vapuru ile İstanbul'dan gönderilen 2 mühendis subay ve 23 işçi Barbaros ve Turgut Reis'e dağıtıldı. Bordalarda, bacalarda ve direklerde bulunan yaraların dışardan fark edilmeyecek şekilde onarımına çalışıldı. Bu yüzden huruç emrine 22 Şubat'ta verilen yanıtta şöyle deniyordu: *“Gemilere denizin duhulünü men edebilecek derecelerde tamirat-ı hariciye icra olunduktan sonra huruç hakkındaki emrin infazına müsaberet olunacaktır.”*¹⁷⁵

5.3. II.Balkan Savaşı Cephelelerinde Barbaros Zırhlısı

5.3.1. Şarköy Çıkarması

¹⁷³ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekatı), 183-184.

¹⁷⁴ Şehitler bugün Nara-Köseburnu'ndaki anıtın dibinde ebedi istirahatgâhlarında yatmaktadır.

¹⁷⁵ Ali Haydar Emir ALPAGUT, A.g.k., 313-314.

31 Ocak 1913'te Bulgaristan'la barış görüşmeleri kesilip tekrar savaş koşulları ortaya çıktığında 3 Şubat 1913 gününde Çatalca cephesinde Osmanlıların 6 kolordusu, ağır topçu taburu ve 1 de müstakil süvari tugayı vardı, bir tümeden ibaret ihtiyat kuvvetleri Sancaktepe'de, bir aşiret tümeni de Selimiye'de bulunuyordu. Bu kuvvetlerden başka Kartal'dan Erdek'e kadar olmak üzere, Marmara Denizi'nin Anadolu kıyılarında da Onuncu Kolordu vardı. Bu kolorduya General Hurşit komuta ediyor; Yarbay Enver de bu kolordunun kurmay Başkanı bulunuyordu. Gelibolu'dan İzmir'e kadar olan bölgede de 6 tümen vardı. Bu kuvvetlere de General Fahri komuta ediyordu. Yarbay Fethi bu kolordunun kurmay başkanı, Binbaşı Mustafa Kemal de harekât başkanı bulunuyordu. Osmanlı kuvvetlerinin karşısındaki Bulgar kuvvetleri dört ordu halinde idi. Birinci ve üçüncü ordular Çatalca cephesinde bulunuyor; ikinci ordu Edirne'yi muhasara etmiş bulunuyor; dördüncü ordu da Marmara'nın kuzey kıyılarını ve Bolayır mevzilerini işgal etmiş duruyordu. Bu sırada Osmanlı deniz kuvvetlerinin konusu da aşağıdaki gibi idi:¹⁷⁶

Çanakkalede Donanma Komutan Vekili emrinde

4 Zırhlı	Barbaros
	Turgut Reis
	Mesudiye
	Asar-ı Tevfik
1 Kruvazör	Mecidiye
1 Torpido kruvazörü	Berk-i Satvet
8 Muhrip	Muâvenet-i Milliye
	Gayret-i Vataniye
	Yâdigar-ı Millet
	Numune-i Hamiyet
	Taşoz

¹⁷⁶ Afif BÜYÜKTUĞRUL, A.g.k., 315.

	Samsun
	Basra
	Yarhisar
4 Torpidobot	Demirhisar
	Sivrihisar
	Sultanhisar
	Hâmidâbâd
1 Hastane Gemisi	Reşitpaşa
1 Onarım Gemisi	Tîr-i Müjgan
1 Mayın Gemisi	İntibah
Marmara limanlarında Marmara Filosu Komutanı emrinde	
2 Eski korvet	İclâliye ve
	Necm-i Şevket
3 Gambot	Zuhaf
	Nurulbahir
	Nevşehir
1 Torpidobot	Musul
Karadeniz Boğazı'nda Karadeniz Filosu Komutanı emrinde	
1 Silâhlı ticaret gemisi	Bezm-i Âlem
2 Torpidobot	Berkefşan
	Draç

Hora'dan Büyükçekmece'ye kadar olan bütün kıyılar Bulgarların elinde bulunuyordu. Sadece Mürefte ve Şarköy birer ayrı girinti halinde Osmanlılarda kalmıştı. Başkomutanlık Vekâleti, Bulgar cephesinin hemen gerisini teşkil etmesi bakımından, Şarköy'ün akıbeti ile yakından ilgileniyordu. Başkomutanlık Vekâleti'ni Şarköy bölgesine bir çıkarma yaptırmak kararına sevk eden sebepler askerî idi. Fakat iç politika, çıkarma gününün evvele alınmasına ve dolayısıyla hazırlığı çok noksan bir çıkarmanın yapılmasına etki etti. Çünkü iktidara yeni gelmiş olan İttihat ve Terakki idarecileri, sırf yaptıkları hükümet darbesini haklı göstermek ve prestij kazanmak için, Edirne'nin ve

Adaların kısa zamanda geri alınacağına dair Osmanlı kamuoyunu fazlasıyla heyecanlandırmışlardı. Halk, bilhassa, Edirne'nin geri alınmasını sabırsızlıkla bekliyordu. Bu esnada karşı tarafta ciddî anlaşmazlıklar belirince ordunun derhal taarruzî bir hareket yapması istendi. Başkomutanlık Vekâleti'ne yeni atanmış olan General Ahmet İzzet ise bu kanıda değildi. O'na göre, ordunun eksik olan hazırlığından başka mevsim şartları da herhangi bir harekâtın yapılmasına engeldi. Ancak, Hükümet, kararında ısrar etti. Hükümetin ısrarı karşısında Başkomutanlık Vekâleti durumu tekrar inceledi ve bu incelemeden de Şarköy'e çıkarma yapmak ve bununla ilgili olarak, Bolayır'dan da taarruzî harekât yapmak kararı doğdu.¹⁷⁷

Ancak, donanmanın bu çıkarmadaki rolü konusunda bazı kaygılar mevcuttu. Ahmet İzzet Paşa harekattan önce Donanma Komutanlığı Vekaleti'nden şu yanıtı almıştı:

“Donanmanın en değerli parçası olan Barbaros zırhlısının 6 topundan yalnız bir tanesi, o da her bir işlevini kaybettiğinden, isabetsiz birkaç atış yapabilir. Tekne konusuna gelince; su bölmeleri kalmamış ve zırh levhadan birkaç adedine isabet eden güllelerden, civataları oynamış ve içinde hiçbir itfaiye aracı kalmamıştır. Turgut Reis zırhlısının da çok fazla hasara uğrayarak silahlarının dağıldığı, zırhının tahrip olduğu ve haddinden fazla ateş ettiği, bu durumda savaşamayacak bir halde bulunduğu benden önceki komutan tarafından bildirilmiştir. Gözlemlerim de tüm bunları doğruluyor. Mesudiye'nin büyük topları da çok fazla ateş ettiğinden yivleri silinmiştir. Sadece küçük topları kullanılabilecek durumdadır. Hâmidîye ise hatalı bir program sonucu donanmadan ayrılmıştır. 8 adet muhripen biri tamirde, ikisi Karadeniz'de, biri hareket edemeyecek halde, bir tanesinin kazanı yandığından geçici bir süre için 19-20 mil yapacak durumdadır. Bu durumda elde 3 muhrip ile 15-17 mil

¹⁷⁷ Balkan Harbi Tarihi(Osmanlı Deniz Harekatı), 203-204.

süratinde 4 küçük torpido kalmıştır. Bu torpidolar, Mecidiye ve Berk-i Satvet gemileriyle birlikte, asker çıkarma girişiminde bulunacak, düşmanı korkutarak Boğaz dışına çıkaracak ve nihayet bir fırsat yakalandığında son bir fedakârlıkla bir gece hücumu yapabilecekse de bundan elde edilecek sonuç da çok şüphelidir. Donanmanın bu haliyle ve elinde kalan kuvvetleriyle ancak Marmara Denizi'nde yardım edebileceğini üzümlere arz ederim."¹⁷⁸

Yine de kara hareketinin korunması işi donanmaya düşmüştü. 6 Şubat günü Mecidiye kruvazörü, Mürettep Kuvvetler Komutanlığı'ndan aldığı emir üzerine Bolayır karşısındaki Bulgar mevzilerini şiddetle topa tuttuğu gibi bir gün önce de Mesudiye zırhlısı, Nûrûlbahir ve Zuhaf gambotları, Berk-i Satvet torpido kruvazörüyle birlikte Şarköy önlerine gelerek mevki aldılar ve tepedeki Bulgar kıtalarına özellikle Mesudiye'nin seri ateşli 15'likleriyle etkin bir ateş açıldı. O gün Zuhaf gambotu da Mürefte şehrini iki saat kadar topa tutmuştu. 6 Şubat günü Mesudiye Şarköy'deki Bulgar kıtalarına ateş ettiği gibi akşam üzeri Bolayır'a giderek Mecidiye kruvazörüne katılmıştı. Ertesi gün Mesudiye Bolayır önünden hareket ederek kıyıyı taraya taraya Bulgar süvarilerine ve gizlendikleri çiftliklere ateş açmıştı.¹⁷⁹

8 Şubat 1913'te çıkarmaya tekrar karar veren 10 ncu Kolordu Komutanı Hurşit Paşa, karargâhının bir kısmıyla Nilüfer gemisinden Berk-i Satvet gemisine geçerek bir müddet kıyıyı inceledikten sonra, Donanma Komutanı'yla buluşmak üzere, Barbaros'a gitti. Nilüfer de Karabiga'ya gitmekte olan nakliye gemilerini tekrar çevirmek ve Şarköy istikametinde donanmanın arkasında toplamakla görevlendirildi. "*Çıkarma sabaha doğru başlayacağı için donanmanın buna göre hareket ederek zamanında Şarköy önünde bulunması*" şeklindeki Genel Karargâhın emriyle Donanma Komutanı, Barbaros, Turgut Reis,

¹⁷⁸ Hüsnü ERSÜ, **Balkan Savaşında Şarköy Çıkarması ve Bolayır Muharebeleri**, 68.

¹⁷⁹ Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 77.

Mecidiye, Yarhisar, Demirhisar, Sultanhisar torpidolarından oluşturduğu kuvvetle ancak saat 05.10'da Nara'dan hareket etmiş ve sabah saatlerinde Şarköy önlerine gelebilmişti. Burada Nilüfer gemisinden başka bir gemi yoktu. Donanma kıyıya yaklaşmayıp açıkta beklemeye başladı. Barbaros'a geçen 10 ncu Kolordu Komutanı, çıkarmanın yapılış şekli ile donanmanın koruması hakkında, Donanma Komutanı ile kısa bir görüşme yaptıktan sonra Barbaros, Turgut Reis, Mecidiye ve Berk-i Satvet gemilerinden oluşan donanma, ağır ağır Şarköy'e doğru ilerledi ve saat 09.30'da Şarköy'ün yaklaşık 1.000 metre açığında mevki aldı ve demirledi. Diğer üç torpido, gemilerin tanzimi, çıkarma işleri gibi görevlere tahsis edilmişlerdi.¹⁸⁰

Şarköy'e asker çıkarılması hususunda donanmanın pek çok yardımı ve hizmeti görülmüştür. Barbaros zırhlısının İkinci Kaptanı Birinci Sınıf Yüzbaşı Cevad Bey, çıkarma komutanı olarak atanmıştı.¹⁸¹ Çıkarma işlerine yardım etmek üzere Barbaros ve Turgut gemilerinin her biri 80, Mecidiye gemisi de 40 deniz eri hazırlamıştı. Donanmanın filikaları ve istimbotları karaya ilk çıkacak birlikleri nakletmek konusunda görevli bu personeli atışlarıyla görevli torpidobotlar korumuştur.¹⁸²

Fakat elde bu kadar kuvveti bir anda karaya çıkaracak deniz aracı yoktu. Bundan ötürü, karaya, ancak bir bölük çıkarılabildi. Deniz çok dalgalı idi. Mavnalar da kıyıların çok sığ olmasından ötürü karaya kadar gidemiyorlardı. Filikalar da karaya ulaşmadan evvel oturduklarından, kara erleri, ancak deniz erlerinin sırtlarında taşınmak suretiyle karaya atılabiliyorlardı. Bu zorluklar karşısında saat 15.30'a kadar kıyıya ancak bir piyade taburu ile bir makineli tüfek bölüğü çıkarılabildi. Dalgalar daha da büyüdüğü için, bir piyade bölüğü ancak

¹⁸⁰ Hüsnü ERSÜ, **A.g.k.**, 144-145.

¹⁸¹ Nizamettin AKERMAN, **A.g.k.**, 77.

¹⁸² Hüsnü ERSÜ, **A.g.k.**, 145.

bir saatte ticaret gemisinden araçlara bindirilebilmiş; bir buçuk saatte de karaya atılabilmişti. Saat 16.30'da çıkarma alanına 31 inci tümeni getiren nakliye gemileri de geldi. Kolordu komutanı geceleyin dahi çıkarmanın devam etmesine karar vermişti. Fakat Gelibolu'daki Kolordu Komutanı yüzde kırk altı zayıat vererek taarruzunda başarısızlığa uğradığı için, Başkomutan Vekili, çıkarma harekâtının durdurulmasını ve onuncu kolordunun Bolayır cephesine götürülmesini emretti. Böylelikle 10 Şubat günü saat 01.30'da karaya çıkmış olan birliklerin tekrardan gemilere alınmasına başlandı.¹⁸³

5.3.2. Gelibolu Çıkarması

Şarköy önünde dolan gemiler müstakil olarak Gelibolu'ya gönderiliyordu. Son geminin dolup hareket etmesinden sonra donanma da 12.30'da bölgeden hareket ederek Çanakkale'ye döndü. Şarköy çıkarması sırasında Kolordu Komutanı karargahı olarak kullanılan Barbaros 250 adet 105 mm.lik ve 180 adet 88 mm.lik top atışı icra etmişti.

Dolan gemiler sırayla Gelibolu'ya gidiyorlardı. Karadaki son birliklerin de gemilere binmesinden sonra, Mecidiye kruvazörü Şarköy ve civarını gözetlemek için bırakılarak, kalan filo ve nakliye gemileriyle Gelibolu'ya hareket edildi. Barbaros zırhlısı 11 Şubat saat 10.00'da Gelibolu'ya ulaştı.¹⁸⁴

Türk birlikleri Doğanarslan cephesinde hücumla geçti. Yoğun top atışına rağmen Bulgar birlikleri geri atıldı. Doğan Aslan Çiftliği geri alındı. Fırtına yüzünden çıkarmayı bir gün geç yapan deniz birlikleri karadan destek görmeyince geri çekildi.¹⁸⁵

¹⁸³ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 321.

¹⁸⁴ Hüsnü ERSÜ, **A.g.k.**, 203.

¹⁸⁵ Mehmet SEREZ, "Atatürk ve Tekirdağ", 99.

Fırtına sırasında kolordu karargahı önce Başlangıç, daha sonra Gülcemal vapuru olmuştu. 13 Şubat saat 12.30'da Nara üssüne hareket edildi. Osmanlı filosu Mondros muharebesinde aldığı hasarları yirmi günde gözle görünmeyecek şekilde kapatmayı başarmıştı. Bolayır cephesinde yapılan 8 Şubat kara taarruzunun başarısızlığa uğraması Bulgarların bariz üstünlüğünden kaynaklanıyordu. 50.000 kişilik Bulgar gücünün 13.000 kişilik bir kuvvetle Bolayır hattında tutulup Gelibolu yarımadasına indirilmemesi donanmanın yaptığı lojistik destek sayesinde olmuştu bu da donanmanın Şarköy muharebelerinde yaptığı aşırma atışlardan sonra bir diğer başarıydı.¹⁸⁶

5.3.3. Keşif Muharebeleri ve Savaşın Sonu

18 Şubat'ta Barbaros son defa olarak Çanakkale'den Adalar Denizi'ne çıkmış ve torpido muhripleriyle biraz dolaşarak dönmüştü. Çatalca'da bulunan Osmanlı ordularına Bulgar ordusu saldırınca deniz desteği vermek üzere Barbaros diğer gemilerle birlikte 26 ve 29 Mart 1913'te yine Çekmece açıklarına gelmiş, Kumburgaz ve Yalos sırtlarını topa tutmuş ve bu esnada 11 sahra topu mermisine hedef olmuştur.¹⁸⁷

Çatalca kara muharebelerine destek vermek üzere katılan Barbaros 30 Mart saat 15.00'de Şatroz önüne gelerek 132 adet 88 mm.lik top atışı icra etti. Ertesi gün artan fırtınada Kumburgaz önlerinde Nur-ül Bahir'den erzak alan gemi, Berk-i Satvet ve Turgut Reis ile birlikte o gün toplam 7 adet 280 mm.lik, 210 adet 105 mm.lik ve 34 adet 88 mm.lik top atışı daha yaptı. 1 Nisan'da Çöplüce'de Nur-ül Bahir'den cephaneye aldıktan sonra Kumburgaz ilerisine giderek Çakılıköy ve Sürgünköy istikametlerine aşırma atışına devam etti. İlerleyen günlerde cephenin sol(batı) kanadına da yapılan yardım atışlarından sonra 10 Nisan günü filo komutanının emriyle gece yarısı Akdeniz(Çanakkale) Boğazı'na doğru yol verildi. 11 Nisan'da Mecidiye,

¹⁸⁶ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 367.

¹⁸⁷ **Donanma Mecmuası**, Numara 59-107, 3 Eylül 1331: 941.

Muâvenet-i Milliye ve Yâdigar-ı Millet'in katıldığı huruç hareketına katılmayan Barbaros, Averoff'a karşı yapılan bu keşif hareketını uzaktan yönetmeyi tercih etti. Donanma ateşlerinin kara hareketına yardımı fazla olmuştu. Aynı ay içinde Londra'da barış görüşmeleri başladıktan sonra Barbaros ile beraber bütün filo Karabiga-Erdek bölgesinde talimler ve manevralar icra etmeye başlamışlardı.

Ancak, Balkan güçlerinin birbirlerine düşmesi sonucu savaşın istikameti değişmiş, Türk ve Romen orduları Bulgarlara karşı taarruzu hızlandırınca filo ve filotilla 8 Temmuz'da Nara'ya geri gelmişti. 10 Ağustos'ta Bükreş'te nihai barış imzalandıktan sonra Barbaros 27 Eylül'de Turgut Reis ve Mecidiye ile birlikte Erdek'e gelmiş, çeşitli eğitimlerden sonra da 30 Eylül'de Haydarpaşa'ya demirlemiş ve 4 Ekim 1913'te Haliç'te tersaneye alınarak onarıma girmişti.¹⁸⁸ Savaşın bitiş sürecinde komuta kademesi değişerek Binbaşı Süleyman Remzi Bey 10 Ağustos'ta merkeze alınırken yerine 23 Ağustos 1913'te dördüncü komutan olarak Kaymakam(Yarbay) Kasımpaşalı İsmail Bey(**EK-7**) atandı.¹⁸⁹

¹⁸⁸ Ali Haydar Emir ALPAGUT, **A.g.k.**, 406,410.

¹⁸⁹ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 35.

6. I.DÜNYA SAVAŞI'NDA BARBAROS ZIRHLISI

6.1. I.Dünya Savaşı'na Girerken Donanmanın Hazırlıkları

Osmanlı donanmasının ana gemileri 1914 yazı geldiğinde henüz onarımdaydı; bunlar yakında denize çıkacak olsalar bile savaş değerleri azalmış bulunuyordu. Filotilla ise Yunan filotillasından zayıftı. Yunanlıların yeni aldığı Kılıkış ve Limni karşısında yurt sularına geleceği tahmin edilen Sultan Osman eski gemiler arasında yalnız kalacaktı. Bu sırada bize önerilen gemilerden elverişlilerinin hemen satın alınmaları gerekmekteydi. Bunlar, Arjantin'in Rivadavia ve Moreno, Brezilya'nın Minas Gerais ve Sao Paulo, Şili'nin Almirante Cochrane ve Almirante Latorre muharebe gemileri ile İngiltere'de iki ve İtalya'da sekiz muhripti. Bazıları ve en fazla Minas Gerais üzerinde önemli konuşmalar yapıldıysa da sonuca varılamadı. Gemileri bir gün önce denize çıkarmak için İstanbul Tersanesi geceli gündüzlü çalışıyordu.¹⁹⁰

Balkan Savaşlarından çıkan ve Ekim 1913'te Tersane'ye giren Barbaros'un onarımı hayli uzamıştı. Bu arada 29 Ocak 1914'te gemiye beşinci komutan olarak Bahriye Nezareti'nden Binbaşı Büyükpiyaleli Şerafeddin Bey(**EK-8**) fırkateyn kaptanlığı rütbesine terfi ettirilerek atanmıştı.¹⁹¹ Ancak, Şerafeddin Bey'in Beyrut Liman Reisliğine ataması yapılıncaya yerine altıncı komutan olarak 21 Nisan 1914'te Binbaşı Kasımpaşalı Şükrü Bey(**EK-9**) atandı.¹⁹²

Mayıs ayındaki onarım durumuna göre Barbaros, Turgut Reis, Mesudiye, Muin-i Zafer, Hâmidide, Mecidiye, Peyk-i Şevket, Yadıgâr-ı Millet, Muâvenet-i Milliye henüz harekete hazır olmaktan uzaktı; fakat hem denizde bir kuvvet bulundurmak hem de personelin yetiştirilmesine başlamak üzere onarımları bitmiş olan muhrip ve

¹⁹⁰ Haydar ALPAGUT, **Büyük Harbin Türk Deniz Cephesi**, 4.

¹⁹¹ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 66.

¹⁹² DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 103.

torpitobotlardan faydalanmak mümkündü. Bundan dolayı filotilla için aşağıda gösterilen kuruluş yapısı öngörüldü:

Komodor gemisi Berk-i Satvet torpido kruvazörü
 Birinci muhrip fırkası
 Gayret-i Vataniye muhribi (Kıdemli muhrip komutanı gemisi)
 Numune-i Hamiyet muhribi
 Yadıgâr-ı Millet muhribi (Onarımı bitince katılacak)
 Muâvenet-i Milliye muhribi (Onarımı bitince katılacak)
 İkinci muhrip fırkası
 Basra muhribi (Kıdemli muhrip komutanı gemisi)
 Samsun muhribi
 Taşoz muhribi
 Yarhisar muhribi
 Birinci torpidobot fırkası
 Draç torpidobotu (Kıdemli torpitobot komutanı gemisi)
 Musul torpidobotu
 Akhisar torpidobotu
 Kütahya torpidobotu
 İkinci torpitobot fırkası
 Sultanhisar torpidobotu (Kıdemli torpido komutanı gemisi)
 Sivrihisar torpidobotu
 Demirhisar torpidobotu
 Hâmidâbâd torpidobotu¹⁹³

Bu arada, Yunanistan'ın Averoff'un yanına Kılıkış ve Limni gemilerini satın almasından sonra deniz gücü dengeleri Adalar Denizi'nde Yunanistan lehine gelişmeye başlamıştı. Halihazırda muhrip ve torpidobotlardan kurulu Osmanlı donanmasının Yunan deniz gücü karşısında pek şansı yoktu. Bu dönemde olası bir savaş ihtimali

¹⁹³ Haydar ALPAGUT, A.g.k., 5.

üzerine Bahriye Nezareti'nden çekilen 3 Haziran 1914 tarihli telgraf durumun hassasiyet ve vehametini gözler önüne sermekteydi:

Birinci Daire Birinci Şubesinden (Bahriye Nezareti) İzmir ve Beyrut Liman Reislerine *MAHREMDİR*

Berk-i Efşân, Bârika-i Zafer, Timsah, Peleng-i Deryâ, Durak Reis, Hızır Reis, İsâ Reis Sûvârilere:

Gambot Sûvârilere verilen talimat sûretidir.

Yunan Hükümeti'nin son günlerdeki hareketından belki ansızın ilan-ı harb edeceği istidlâl olunuyor. Böyle bir hal vuku'unda hatt-ı hareketiniz ber-vech-i âti olacaktır. İlan-ı harbin size gerek cânib-i nezaretten ve gerekse taraf-ı hükümetten resmen iş'ârında mümkün olabilürse düşmana görünmeksizin İzmir, Kal'a-i Sultaniyye ve Port Said Limanlarından münâsib gördüklerinize ilticâ' ediniz.

*Şayet limana ilticâ' etmezden evvel veya etmekte iken üzerinize fâik bir kuvvet gelecek olur ve size tecâvüz ederse hiç tereddüd etmeyerek mukâbele ediniz ve **hiçbir sûrette kaçmayınız.** (Nâmûs ve mevcûdiyyet-i milliyemizi temsil eden şanlı sancağımız düşmanın eline geçmeye) **Türklük şeref ve haysiyyetini muhâfaza için kat'iyyen teslim olmayarak sancağı hem kendinize ve hem de uhde-i himmetinize tevdi' olunan gemiye deniz kefeni ittihâz ediniz.***

31 Mayıs 1330¹⁹⁴

Siyasal ortamın gerginleşmeye başladığı bu dönemde Osmanlı Devleti, çeşitli olasılıklara göre düzenlenmiş olan sefer planları hazırlamıştı. Bu noktada dikkati çeken, bu planların Osmanlı donanmasının bilinen kuvveti hesaba katılmaksızın adeta Karadeniz'de egemenmiş gibi görevler verilmiş olmasıydı. 7 Haziran 1914'te hazırlanan planda Osmanlı Devleti'nin yalnız başına Rusya ve Balkan devletlerine karşı savaşta olması esas alınmıştı. Bu planda, deniz kuvvetlerine düşen görev, Rusların bir çıkarmasına engel olmak, Çatalca ve Boğazların savunmasına katılmak ve şayet Yunanistan

¹⁹⁴ DTA, Bahriye Nezareti, **Tasnifsizler**, 31 Mayıs 1330, No:2731.

harpte ise, kuvvetinin azlığına bakılmayarak Yunan donanmasına taarruz etmekte. Karadeniz boğazı kıyılarına yapılacak bir Rus çıkarmasına karşı en iyi tedbir olarak, Rus Karadeniz filosuna yapılacak bir baskın bu planda yer almaktaydı.¹⁹⁵

Ancak, ilerleyen günlerde 28 Haziran 1914'te Avusturya-Macaristan veliahdı Arşidük Franz Ferdinand'ın Saraybosna'da öldürülmesinden sonra tüm planlar değişti. Saraybosna suikastinden ötürü Avrupa ufuklarını karartan gergin hava Osmanlı-Yunan ilişkilerini de etkilemişti. Yunanistan, esasen, Osmanlı donanmasının İngiltere'den gelecek büyük ve modern gemilerle takviye göreceğinden endişeleniyor; o da büyük devletlerden büyük gemi almaya çalışıyordu. Bu arada Balkan Savaşı'nda işgal ettiği Osmanlı adalarını olağanüstü şekilde kuvvetlendirmek isteyecek ve bu amaçla Limni ve Taşoz Adası bölgelerini yasak bölge ilân edecekti. Yunanistan, bu hazırlıkları yaparken Osmanlı donanmasının tümü Haliç'te onarımda bulunmaktaydı. Osmanlı Devleti Yunanistan'a karşı duyduğu endişenin bir gereği olarak Çanakkale'de bölgesel bir seferberlik de ilân etmiş ve donanmasını Haliç'ten çıkararak Erdek'e yollamıştı. Osmanlı donanması, Cemal Paşa'nın Bahriye Nâzırı olmasından sonra, bir reform havası içine girmişti. Donanma Komutan Vekili Albay Tahir emekliye ayrılmış; yerine Yarbay Arif getirilmişti. Yeni Donanma Komutan Vekili Erdek'te ikmal imkânsızlıklarından yakınırken 3 Ağustos 1914 günü Hükümdarın seferberlik iradesini aldı. Bundan önce de, 29 Temmuz 1914 günü, keşif ve tarassut görevlerinde kullanılmak üzere, uygun görülecek sayıda torpidobotun Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı emrine gönderilmesi için emir almıştı. Harbiye Nezareti harekât dairesinde oluşturulan kurul Yunanlıların, Çanakkale Boğazı olduğu kadar İzmir'e de saldırabileceğini tasarlamış ve böyle bir saldırıya karşı bir tedbir olarak yeni gambotlarla birkaç torpidobotun İzmir'e yollanmasını uygun mütalaa etmişti. Fakat

¹⁹⁵ Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi(Deniz Harekatı), 43.

Harbiye Nezareti, Yunan muhriplerinin daha üstün kifayetli olmasından ötürü bu tedbirin uygun gelmeyeceğine karar vermiş; bunun yerine Çanakkale Boğazı ve İzmir'in mayınlarla kapatılmasını emretmişti.¹⁹⁶

Bu arada unutulmaması gereken bir konu da Sultan Osman ve Reşadiye drenotları meselesiydi. Donanma Muâvenet-i Milliye Cemiyeti'nin yardımları vasıtasıyla İngiltere'ye Balkan Harbi yenilgisinden hemen sonra ısmarlanmış olan ve inşaaı tamamlanan gemileri teslim almak üzere, Reşit Paşa vapuru ile 500 kişilik mürettebat Haziran 1914'de New Castle'a gönderilmişti. "Sultan Osman" ve "Reşadiye" muharebe gemilerinin (23.000 ton ve 21.5 mil sürat) inşaları tamamlanmıştı. Bu iki gemiye ve henüz tezgaha konulan "Fatih" muharebe gemisine (27.500 ton ve 22 mil sürat) ve diğer küçük gemilere, İngiltere, henüz hiçbir devletle harbe girmemiş olduğu halde, 14 Temmuz 1914 günü el koydu. İngilizler tarafından Reşadiye'ye "Erin", Sultan Osman-ı Evvel'e "Agincourt" adları verildi ve bu iki gemi İngiltere donanmasına katıldı. Gemilerin altın olarak tamamen ödenmiş bulunan bedelleri iade edilmedi. Bu gemilere el konulması, gemilerin bedelinin büyük kısmını iane olarak bağışlamış bulunan halk arasında, İngiltere'ye karşı büyük bir tepki doğurdu. Alman İmparatoru Wilhelm, İstanbul'daki Büyükelçi Baron von Wangenheim'in uyarıları ile bu tepkiden fazlasıyla yararlandı.¹⁹⁷

2 Ağustos 1914'te, Almanlarla bir askerî ittifak imzalandıktan hemen sonra yürürlüğe girmek üzere seferberlik ilân edilmişti. Bunu, 4 Ağustos'ta Çanakkale Boğazı'nın kısmen mayınla kapatılması hakkındaki Başkumandanlık emri takip etti. Aynı tarihte Selanik gemisinin döktüğü 22 mayınlık (Havuzlar-Kepez Burnu yukarısı) hattı Osmanlı donanmasının 1.Dünya Savaşı öncesindeki ilk icraatı olarak kabul edebiliriz. O gün fenerler söndürüldüğü gibi boğazda bir de

¹⁹⁶ Afif BÜYÜKTUĞRUL, *A.g.k.*, 374-375.

¹⁹⁷ Şemsettin BARGUT, *I.Dünya Harbi'nde ve Kurtuluş Savaşı'nda Türk Deniz Harekatı*, 6.

kılavuz hizmeti kurularak ticaret gemilerinin yalnız gündüz girip çıkmaları ve çıkacak olanların İstanbul Liman Reisiğinin bir vesikasını taşımaları usulü kabul edildi. Bundan başka, lüzum görülecek gemilerin muayenesi için de bir muayene heyeti teşkil edildi. Bu vaziyet, boğazın tamamen kapandığı 27 Eylül 1914 gününe kadar devam etti. Boğazlar yabancı savaş gemilerine ise daha 4 Ağustos'tan itibaren kapanmış bulunuyordu.¹⁹⁸

Savaşın ayak sesleri duyulmaya başladığında Osmanlı donanmasının konuşlanması şöyle tertiplenmişti:

İstanbul'da; 3 muharebe gemisi, 2 kruvazör, 2 torpido kruvazörü, 8 muhrip, 9 torpidobot, 3 mayın gemisi, 5 yat, 2 gambot, 6 yardımcı gemi, 11 motorgambot.

İzmir'de; Peleng-i Derya, Hızır Reis; Timsah ve Burak Reis gambotu.

Trabzon'da; Zuhaf korveti.

Basra'da; Marmaris gambotu, 6 motor gambotu, 8 motorbot.

Cidde'de; Burak Reis, Aydın Reis, Sakız, Malatya, Taşköprü, Nevşehir gambotu, Yozgat gambotu, Beyrut yatı.¹⁹⁹

6.2. Osmanlı Devleti'nin I.Dünya Savaşı'na Katılışı

3 Ağustos 1914 tarihinde donanmanın asıl ancak eski unsurlarından Barbaros, Mecidiye ve Peyk-i Şevket yeniden donatılmak üzere İstanbul'daki tersaneye geldi. Çok kısa süre bunları Mesudiye izledi. Almanlar, burada gemileri inceledikten sonra tamir ve bakımdan uzak olduklarını gördüler. Yine de bu gemilere olan ihtiyaca binaen kısa bir zaman zarfında yalnızca önemli eksiklikler giderildi. Gemiler boyandı, cephaneye, yakıt, erzak ve diğer ihtiyaçlar gemilere yüklendi.²⁰⁰

¹⁹⁸ Saim BESBELLİ, "Çanakkale'de Türk Bahriyesi", 13.

¹⁹⁹ **Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi(Deniz Harekati)**, 32.

²⁰⁰ B.LANGENSIEPEN-A.GÜLERYÜZ, **A.g.k.**, 39.

Birinci Dünya Savaşı, bugünlerden itibaren bütün Avrupa'yı sarmaya başladığında aynı gün İtalya tarafsızlığını ilan etti. Akdeniz'de Fransa'nın elinde bulunan Kuzey Afrika limanlarını vururken İngiliz filosu takibinden kaçan Alman savaş gemilerinden Goeben ve Breslau 10 Ağustos'ta Çanakkale Boğazı önüne gelerek geçiş izni istedi ve verilen emirle içeri alındı. Osmanlı Devleti Almanya'nın müttefiki olduğu için bu hareketi doğal gibi görünse de "silahlı tarafsız" durumu nedeniyle bu gemileri kara sularında tutamazdı. Bu koşullar karşısında her iki gemi Almanya'dan satın alınarak isimleri Yavuz ve Midilli olarak değiştirildi.²⁰¹

I.Dünya Savaşı'nın Avrupa'da hızla yayılması üzerine Osmanlı Devleti savaş planlarında revizyona gitmek zorunda kalmıştı. 20 Ağustos 1914'te kaleme alınan ve İtilâf devletlerine karşı hazırlanan bu plan, Romanya ve Bulgaristan'ın Türkiye ile beraber olduğuna göre hazırlanmıştı. Plana göre 1nci ve 2nci Ordular Besarabya üzerinden Rusya'nın yan ve gerisine taarruz edeceklerdi. 8nci ve 12nci Kolordular ise Mısır'a taarruz edecekleri. Odesa'ya ve diğer Rus kıyılarına yapılacak çıkarmalar, deniz egemenliğine ve Romanya'nın dostane tarafsızlığına bağlıydı. Deniz egemenliği ise, başlangıçta bir baskınla Rus Karadeniz filosunun yok edilmesine veyahut, bunun çıkarmayı önleme hareketleri sırasında yapılmasına bağlı olup, küçük Osmanlı donanması için çözümü güç bir sorun teşkil etmekteydi. Çıkarmanın başarılı olup olmayacağı bir tarafa, çıkarılan kuvvetlerin sürekli olarak ikmallerinin yapılması, bunun dışında, Karadeniz boğazının savunulması ve Doğu Cephesine yapılacak nakliyatın korunması, Osmanlı Deniz Kuvvetlerinin diğer önemli görevleri arasında bulunmaktaydı. Bulgaristan'ın tarafsız kalması, Sırbistan'ın henüz ortadan kaldırılamaması ve Odesa'ya yapılacak çıkarmanın şüpheli görülmesi üzerine, bu plan 6 Eylül 1914'te değişikliğe uğradı. Buna göre, üç kolordu Kafkas cephesine ayrılacak, bir kolordu

²⁰¹ Ömer ÇEKMECELİGİL, "Çanakkale Zaferi", 61.

Başkomutanlık Karargâhı emrine verilecek ve Suriye'deki 4ncü Ordu da Mısır'a taarruz edecekti. Amiral Souchon, 10 Eylül 1914 tarihli raporunda Genel Karargâha, Odesa'ya yapılacak bir çıkarmanın güçlüğünden söz edince, bundan tamamen vazgeçildi.²⁰²

Amiral Souchon'un Donanma Komutanlığına atandığı 9 Eylül 1914'de Türk donanmasının son yapılanması şu biçimde tertiplenmişti:

Birinci Tümen: Yavuz, Barbaros Hayreddin, Turgut Reis, Mesudiye

İkinci Tümen: Midilli, Hâmidiye, Mecidiye, Berk-î Satvet, Peyk-i Şevket

İki takımdan mürekkep muhriplerden kurulmuştur.

Birinci Takım: Yedigâr-ı Millet, Gayret-i Vataniye, Muâvenet-i Millîye, Numune-i Hamiyet

İkinci. Takım: Taşoz, Yarhisar, Samsun, Basra muhripleri, Nilüfer mayın dökme gemisi, Tîr-i Müjgan onarım gemisi.²⁰³

Osmanlı donanması savaş hazırlıklarına şimdiden girişmiş ve manevralar icra etmeye başlamıştı. 29 Ağustos sabahı Souchon, şimdiye değin komutasına girmiş olan gemilerle Tuzla'dan kalkıp Marmara'ya açıldı. Filoya ve filotillaya manevralar yaptırdı. O akşam filo Büyükçekmece'ye demirledi; filotilla da manevraların bitiminde levazım almak üzere birkaç saat için Haydarpaşa'ya uğrayıp gece Büyükçekmece'ye gitti. 1 Eylül gecesi filotilla, oradan çıkıp ateşli talimler yaptıktan sonra önceki mevkisine döndü. Onarımı biten Barbaros 2 Eylül sabahı Haliç'ten çıktı ve Marmara'da provalar yaparak Haydarpaşa'ya demirledi. Yarbay Arif bu gemiye ikinci komutan forsunu çekti ve hareket ederek öğleyin Büyükçekmece'ye vardı; Amirali topla selamlayıp filoya katıldı.²⁰⁴

²⁰² **Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi(Deniz Harekatı)**, 44.

²⁰³ Umut Cafer KARADOĞAN, **A.g.t.**, 45-46.

²⁰⁴ Haydar ALPAGUT, **A.g.k.**, 45-46.

3 Eylül 1914'te filo saat 09.00-11.00 arasında Yavuz Sultan Selim, Turgut ve Barbaros'tan teşkil olmak üzere muhtelif manevralar yapmış ve gemiler mayın tarayıp, tatbikat icra etmişlerdi. Manevra icabı tornistan yapılmış. Sonra muhtelif suretler ile Büyükçekmece-Bandırma rotasında seyir yapılmıştı.²⁰⁵

7 Eylül'de Gemlik-Pendik istikametinde Barbaros rutin faaliyetlerin dışında askere top talimi yaptırmıştı.²⁰⁶ 9 Eylül'de saat 08.00-09.00 saatleri arasında virademi yapan Barbaros torpedo hücumu talimi için harekete geçmiş ve gece müdafası eğitimi de icra etmişti. Bu faaliyet sırasında torpidolar tarafından Barbaros'a gece hücumu icra edildi.²⁰⁷

11 Eylül'de rutin faaliyetler ve "*harb-i umumi ve Ekim ayı talimleri*" için vira demir edildi. 12 Eylül tarihinde ise gemi Pendik'ten Ayastefanos dolaylarına gelmiş ve rutin faaliyetlerinin yanı sıra top talimleri icra etmişti. 13 Eylül ve 14 Eylül tarihlerinde Ayastefanos'ta aynı işlemlere devam edilerek talimler sürdürülmüştü.²⁰⁸

Almanya, Osmanlı Devleti'ni bir an evvel savaşa sokmak için yaptığı baskıları, donanmanın Karadeniz'de Rusya'ya karşı bir baskın hareketine girmesi noktasında yoğunlaştırmıştı. Eylül ortalarından itibaren Amiral Souchon, Karadeniz'e çıkmak için sürekli olarak izin istemeye başlamış, 14 Eylül'de Bahriye Nezareti'ne, 15 Eylül günü Karadeniz'e açılmak istediğini bildirmişti. Ancak Bahriye Nâzırı Cemal Paşa aynı gün Amiral'e, bu izni ancak kabine heyetinin verebileceğini, bu sebeple yanlış bir harekete meydan verilmemesini bildirdi.²⁰⁹

²⁰⁵ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 21 Ağustos 1330, 10.

²⁰⁶ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 25 Ağustos 1330, 12.

²⁰⁷ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 27 Ağustos 1330, 13.

²⁰⁸ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 29 Ağustos 1330, 14.

²⁰⁹ Berrin SÖNMEZ, **Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi**, 86.

15 Eylül'de görevini Yavuz'un ikinci komutanı Binbaşı Madling'e bırakan filotilla komodoru Korvet Kaptanı Küçükmustafapaşalı Muzaffer Adil(**EK-10**), yeni görevi olan Barbaros komutanlığına başladı.²¹⁰

17 Eylül günü Yavuz, Turgut, Barbaros, Midilli, Berk ve filotilladan oluşan filo, pruva hattında Ayestefanos'tan Haydarpaşa'ya ilerleyerek 21 pare top atışıyla padişahı selamlamış ve daha sonra top talimleri icra etmişti.²¹¹ Barbaros 19 Eylül'de Marmara'da Durak(Kemal) Reis'in çektiği suüstü hedefine atış yapmış²¹²; 23 Eylül'de ise saat 08.00'de vira demir edilerek talim amacıyla Karadeniz'e doğru hareket etmişti. Saat 09.00'da Boğaz'a giren gemi, personelini saat 10.00'da top başına alarak 11.45'te Boğaz'dan çıkmış ve Ereğli istikametine seyre devam etmişti. Buradaki manevra ve atışlardan sonra 22.00 sularında Haydarpaşa'ya dönmüştü.²¹³

Barbaros savaşa hazırlık anlamında 29 Eylül'de 3 numaralı istimbotun yedeğinde bulunan suüstü hedefine karşı ateş talim yaptıktan sonra ertesi gün saat 07.30 sularında Turgut Reis ile beraber top talimi için Karadeniz'e hareket etmişti. Saat 09.45'te kılavuz eşliğinde Boğaz'dan çıkan gemi saat 10.30 sularında Turgut Reis'in yedeğindeki suüstü hedefine ateş açmıştı.²¹⁴

Bu arada, Amiral Souchon, filo ile Karadeniz'e çıkmak isteğini tekrar etti. Ancak bu istek geri bırakıldı. Amiral Souchon, 1 Ekim'de, Başkumandanlığa verdiği bir raporda; "Filonun eğitimi için toplu ve bir bütün halinde, Karadeniz'e çıkararak keşif ve atış tatbikatı yapılmasına kesin gerek vardır. Filo, bugünkü durumu ile Karadeniz'de görev

²¹⁰ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:2, Künye No: 246.

²¹¹ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journali**, 4 Eylül 1330, 17.

²¹² DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journali**, 6 Eylül 1330, 18.

²¹³ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journali**, 10 Eylül 1330, 20.

²¹⁴ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journali**, 16 Eylül 1330, 23.

almaya yeterli değildir. Mürettebat denize alışmamıştır." diyordu. Bütün bunlar, asıl amacı örtmek için uydurulmuş sözlerdi.²¹⁵

Souchon, genel karargâha haber vererek 4 Ekim'de birinci ve ikinci fırkalarla Karadeniz'e çıktı; top talimleri yaparak ertesi gün İstanbul limanına döndü. Bu hareket için ayrıca müsaade almasına gerek yoktu; 1 Ekim tarihli emir, yalnız boğaz müstahkem mevkiine bildirmek şartıyla kendisine salâhiyet veriyordu. 6 Ekim akşamı Başkomutan Vekili ile maiyetini Yavuz'a alıp filo ile (Yavuz, Barbaros, Turgut Reis, Midilli, Berk-i Satvet, Basra, Draç) Çanakkale'ye gitti; Başkomutan Vekili 7 Ekim günü müstahkem mevki teftiş etti ve filo o akşam İstanbul'a yol vererek 8 Ekim sabahı Haydarpaşa önüne demirledi.²¹⁶

Nihayet 25 Ekim 1914 günü, Başkumandan Enver Paşa tarafından Amiral Souchon'a "Atış talimleri yapmak için, donanma Karadeniz'e çıkabilecektir" izni verildi. Artık Amiral Souchon'un istediği olmuştu. Bahriye Nâzırı Ahmed Cemal imzasıyla verilen bir talimatla "Amiral Souchon kumandasında Karadeniz'de bulunulduğu sırada Amiralin vereceği her emrin tereddüt gösterilmeden ve hangi şartlar altında olursa olsun yerine getirilmesi" emredilir. 26 Ekim 1914'te eğitim için Karadeniz'e çıkılacağı, komutanlara bildirilir, öğleden sonra Yavuz'da gemi kaptanlarının katıldığı bu toplantıda yukarıda bahsedilen Cemal Paşa'nın talimatı da mühürlü bir zarf içinde Amiral Souchon tarafından verilmiştir.²¹⁷

Donanma Karadeniz'e çıktığında idare yapısı şu şekildeydi:²¹⁸

²¹⁵ Şemsettin BARGUT, **A.g.k.**, 7.

²¹⁶ Haydar ALPAGUT, **A.g.k.**, 53.

²¹⁷ Berrin SÖNMEZ, **A.g.t.**, 87.

²¹⁸ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 393.

Görev	Görevli Personel
Donanma komutanı	Amiral Souchon
Kurmay başkanı	Yarbay Enver (Sonra Albay Sıtkı)
Kurmay başkanı	Binbaşı Vilhelm Busse
Donanma ikinci komutanı	Komodor Arif
Kurmay başkanı	Binbaşı Von Armin
Yavuz muharebe kruvazörü komutanı	Albay Ackermann
Midilli kruvazörü komutanı	Yarbay Kettner
Turgut Reis zırhlısı komutanı	Binbaşı Ali Rıza
Alman danışmanı	Önyzb.Rosentreter
Barbaros zırhlısı komutanı	Binbaşı Muzaffer
Alman danışmanı	Binbaşı Von Armin
Hâmidiye kruvazörü komutanı	Binbaşı Vasıf
Alman danışmanı	Binbaşı Von Koovitz
Berk-i Satvet torpido kruvazörü	Binbaşı Reşit Hasab
Alman danışmanı	Yzb.Von Mellenthin
Peyk-i Şevket torpido kruvazörü komutanı	Binbaşı İbrahim Cevat
Alman danışmanı	Yzb.Bieler
Filotilla komodoru Alman danışmanı	Binbaşı Madling
Muâvenet-i Milliye muhribi komutanı	Binbaşı Ahmet Saffet
Alman danışmanı	Önyzb.Firle
Gayret-i Vataniye muhribi	Önyzb.Cemil
Alman danışmanı	Yok
Taşoz muhribi komutanı	Önyzb.Tevfik Halit
Alman danışmanı	Yzb. Cann
Samsun muhribi komutanı	Yzb.Nezir Abdullah
Alman danışmanı	Yok
Nilüfer mayın dökücü komutanı	Yzb.Murat
Alman danışmanı	Yzb.Cederhalm
Samsun mayın dökücü komutanı	Önyzb.Harmann

Karadeniz'e çıkılmasından sonra gelişen bu olaylar Muâvenet-i Milliye muhribi ve Hâmidiye kruvazörünün resmi kayıtlarına göre şu şekildeydi:

"7 Ekim 1914 sabah saat 03.05'te Haydarpaşa'dan hareketle Karadeniz'e yol verildi. 29 Ekim 1914 sabah saat 03.00'te bir Rus gambotuna, Gayret-i Vataniye torpido atışı yaptı ve gambot battı. Saat 03.25'te Muâvenet-i Milliye'den baş ve kış top ateşine başlamakla beraber baş taraftaki 4575 numaralı torpido diğer Rus gambotuna atıldı. Saat 03.45'te Gayret-i Vataniye'de komodordan verilen emir üzerine iç mendireklerdeki gaz depolarına ateş edilmek üzere hareket edildi. Saat 04.00'te iç mendireklerdeki gaz depolarına ateş edildi. Saat 04.20'dermendirekten çıkılıp Gayret'e iltihak edildi. Saat 07.10'da Hâmidiye tarafından Kefe Limanı bombardıman edildi ve bir yelkenli gemi ile bir şilep batırıldı. Öğleden sonra saat 13.35'te Midilli ve Berk-i Satvet tarafından Novorosiski bombardıman edildi."²¹⁹

Turgut Reis ve Barbaros zırhlıları ve Durak(Kemal) Reis gambotu ve 2 torpidobot, mayın dökülmesine karşı İstanbul Boğazı'nı muhafaza ve taarruzdan dönecek gemilerimizi karşılamak üzere İstanbul Boğazı'nda kalmışlardı. Bunlar, hafif Rus gemilerini boğazdan uzak tutacak, yardımcı kuvvetler de oyalanmak suretiyle torpidobotların taarruzuna imkân hazırlayacaklardı. Bu kuvvetler genel karargâhtaki Alman danışmanı emekli deniz Albayı Von Kühlvetter'in emrine göre hareket edeceklerdi.²²⁰

27 Ekim sabahı Haydarpaşa'dan Beykoz'a gitmiş olan Barbaros ve Turgut Reis zırhlıları sisin açılması üzerine Karadeniz'e çıkarak baskın filosu ile birlikte manevra yapmışlar ve öğleden sonra filodan ayrılarak deneme atışlarına başlamışlardır. Bu sırada Barbaros'un orta taret sol topunun caketisi(**EK-11**) çatladı. Akşama doğru her iki gemi

²¹⁹ Berrin SÖNMEZ, A.g.t., 87.

²²⁰ Afif BÜYÜKTUĞRUL, A.g.k., 395.

boğazı geçerek Haydarpaşa'ya demirledi. Kömür ve gereç eksikliği tamamlandı; uğraşta işe yaramayacak eşya Tersane'ye gönderildi. Barbaros gece savunma eğitimleri ve atış talimleri yaptığı Ekim ayı boyunca 110 mm.lik ve 88 mm.lik top atışları icra etti. Ayrıca 280 mm.lik ana toplarıyla 18 adet eğitim atışı yapmıştı. Bu atışlar diğer gemiler tarafından çekilen yüzer hedeflere(**EK-12**) karşı yapıldı.²²¹

29 Ekim akşamı Büyükdere'ye gidilerek gece orada geçirildi. 27, 28, 29, 30 Ekim geceleri küçük gemilerle karakol yapıldı ve hiçbir şey görülmedi. Yarbay Arif 30 Ekim sabahı iki zırhlı ve iki muhriple Karadeniz'e çıktı ve kendisine gösterilen alanda gözetleme işini yapmaya başladı. İkinci zamanı Yavuz'u gördü. Amiral Souchon 6 subay, 1 gedikli, 41 eratlık Rus tutsaklarını Barbaros'a verdi ve kendisi denizde kalarak yedek filoyu Boğaz'a gönderdi. O gece Basra muhribi dışarı çıkararak karakol yaptı ve sabahleyin Anadolu Kavağı'na demirledi. 31 Ekim günü yalnız Durak(Kemal) Reis gambotu boğazdan çıktı; fakat Yavuz o gün akşama kadar boğaz önlerinde idi. Gözetleme işini Yarhisar muhribi yaptı. 1 Kasım günü iki zırhlı yine Karadeniz'e çıkıp boğaz açıklarını gözettikten sonra akşam Büyükdere'ye döndü. O gece karakol sırası Basra'da idi, görevini yaptı. Ertesi gün bütün gemiler içeriye girmiş bulunuyordu.²²²

Rus limanlarının bombalandığının duyulmasını müteakip İtilaf devletleri, Osmanlı Devleti'ne verdikleri ultiमतlarla Osmanlı Devleti Hükümeti'nde görevli tüm Alman subay ve askeri personelinin 24 saat içerisinde ülkeden çıkarılmasını istedi. Sayet bu istek yerine getirilmez ise ülkelerinin sefaret personelinin geri çekileceğinden bahisle İngiltere, Fransa ve Rusya ittifakının Osmanlı Devleti'nin karşısında olacağı bildirildi. Bu istek Almanya'nın etkisi ile reddedilince Osmanlı

²²¹ DTA, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, **Top Mühimmat Rapor Dosyası**, 1 Teşrin- Sani 1330, 139.

²²² Haydar ALPAGUT, **A.g.k.**, 71.

Devleti bir oldu bittiyle Almanya'nın yanında taraf olarak I.Dünya Savaşı'na girmiş oldu.²²³

6.3. Savaşın Başında Barbaros Zirhlisi

Bu olayın hemen ardından 1 Kasım 1914'te Ruslar Kafkas sınırına saldırdılar, İngiliz Deniz Kuvvetleri de Akabe körfezi, İzmir körfezi ve Çanakkale Boğazı'ndaki hedeflere ateş açtılar. Türk doğu cephesinde Rusların taarruza geçmesi, İngiltere'nin Türk liman ve müstahkem mevkiilerini bombardıman etmesiyle gelişen olaylar sonucu Osmanlı Devleti 11 Kasım 1914 tarihinde Rusya, İngiltere ve Fransa'ya resmen savaş ilan etti ve böylece Birinci Dünya Savaşı'na fiilen katılmış oldu. 1914 Eylülü'nde boğazları kapayan ve Kasım ayı başında da savaşa giren Türkiye'nin bu hareketi İngiliz-Fransız-Rusya üçlü birliğini güç bir duruma düşürmüştü. Ancak savaşın başında hızla gelişen Alman taarruzları Marn'da durdurulunca, Avrupa kara cephesinde bir denge meydana geldi. Bu durumda İngiltere ve Fransa harbin nihai hedefleri konusunda düşünce ve görüşlerini şu noktalar üzerinde yoğunlaştırmaya başladılar:

- Yeni bir cephe açarak harbi genişletmek ve Rusya'ya en kısa zamanda yardım ulaştırmak,
- İstanbul'u ele geçirerek Almanya'nın en önemli müttefiklerinden biri olan Osmanlı Devleti'ni harp dışı bırakmak,
- Türklerin Süveyş bölgesine kuvvet kaydırmasına engel olmak,
- Balkan devletlerini ve özellikle Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya'yı müttefiklerin safına çekmek.

Bu amaçlara ulaşmanın yolu ise Çanakkale'den geçiyordu. İngiliz Bahriye Bakanı Churchill'e göre yalnız deniz kuvveti ile Çanakkale Boğazı'nı geçmek mümkün ve yeterliydi. Denizci bir milletin bireyi olarak Churchill bir kara parçasının denizden gelecek tehditlere

²²³ Erdinç SANCAR, 21.Yüzyıl Stratejilerinde Türk Denizcilik Tarihi, 292.

karşı en iyi şekilde savunmasının üslerle ve tahkimatla değil, ancak ve ancak güçlü bir deniz kuvveti ile mümkün olabileceğini gayet iyi biliyordu, ve gene biliyordu ki; Türklerin kendilerine denizde engel olup onları durdurabilecek kudrette bir donanmaları yoktu.²²⁴

Osmanlı tarafı Çanakkale Boğazı'nı kapattıktan sonra burada açılacak bir cephe açısından İstanbul-Çanakkale deniz yolunu oldukça değerli görmekteydi ve bu yolun güvenliğinin sağlanması adına Osmanlı bahriyesine büyük görev düşmekteydi. Çünkü Çanakkale Cephesine kara yolu ile yapılan nakliyatla özellikle V. Ordu'nun ihtiyacı yeterli miktarda karşılanamamaktaydı. Ayrıca Çanakkale'ye karadan ikmal sağlayacak olan; Balıkesir'e gelen yollar ile tren hattına ek olarak buradan Gönen-Bandırma-Biga-Çardak-Lapseki-Burgaz kıyısını izleyerek gelen bir yol daha vardı ki, taşımaya uygun olmayan bu yolun onarımına çalışılmışsa da harbin sonuna kadar bitirilememişti. İstanbul'dan ve devamında Uzunköprü'den, yarısı tren yoluyla yarısı da şoseler halinde Gelibolu'ya uzanmaktaydı. Bu yolun bir kısmının bozuk bir kısmının da kıyı boyunca devam etmesi nakliyatı zorlaştırmakla beraber Saros ve Marmara'dan tehdit edilmekteydi. Dolayısıyla İstanbul-Çanakkale deniz nakliyesi bir kat daha önem kazanmıştır. Bu şekilde Türk denizcileri üzerine yüklenen nakliyenin temini gibi ağır bir sorumluluk karşısında müttefik deniz unsurları bu nakliye faaliyetleri karşısında harekete geçmeye karar vermişlerdir. Yukarıda bahsedilen nakliyenin kesilmesi, Çanakkale savunmasını kritik bir duruma düşürebilirdi. Bu kritik nokta müttefiklerin denizaltılar ile Marmara içerisine seferler düzenlenmesi sonucunu doğurmuştur.²²⁵

Çanakkale cephesinde ilk denizaltı olayı Mesudiye zırhlısının 13 Aralık 1914'te B-11 denizaltısı tarafından batırılması ile başladı.

²²⁴ Ömer ÇEKMECELİGİL, "Çanakkale Zaferi", 62.

²²⁵ **Birinci Dünya Harbinde Türk Deniz Harekati**, 270.

Boğazda ve Marmara'da denizaltılara karşı önlem alınmasının başlangıç tarihi o gün olmuş ve netice itibariyle Çanakkale bölgesinde iki gambot, Marmara'da bir gambotla bir vapur ve doğu kısmında da üssü Mudanya olmak üzere bir yat tahsis edildi.²²⁶

Müttefik denizaltı gemilerine karşı ilk karakol vazifesini Aydın Reis ve Nur-ül Bahir gambotları aldı. Bunlar Çanakkale Boğazı içinde devamlı şekilde düşman denizaltı gemisi aradılar. Bu sırada boğazdaki Alman Amirali Schack geri alınarak onun yerine Amiral Von Usedom atandı. Yeni komutan boğaz savunma sorununu yeniden ele almış ve mayın manialarının takviye edilmesini lüzum görmüştü. Fakat Amiral, İngilizlerin, maniaların yapılması tamamlanmadan da boğaza saldıracaklarını düşünmüş; karşı çare olarak Turgut Reis ve Barbaros zırhlılarının Çanakkale'ye gönderilip, mayın manialarının tamamlanmasına kadar, kendi emrine verilmesini teklif etmişti. Amiral Souchon, ilk önce, torpido şıpkalarının bulunmamasından ötürü bu iki zırhlıyı müttefik denizaltı taarruzlarına karşı tehlikeli durumda mütalaa edip onları Çanakkale'ye göndermek istemedi. Lâkin Amiral Usedom'un ısrarları karşısında denizaltılara karşı ciddi şekilde savunulmalarını şart koşarak iki zırhlıyı 14 Aralık 1914 günü Çanakkale'ye yolladı.²²⁷

Barbaros, 14 Aralık 1914'te Beykoz'dan demir alarak tekrar Marmara'ya hareket etmişti. Bu sefer rota Çanakkale'ydi. Saat 02.50'de Beykoz'dan kalkan gemiye 08.20 sularında Çanakkale'den gelen Peleng-i Derya katılmış ve 13.06'da Doğanarslan önlerine gelinmişti. Saat 16.10'da kendisine eşlik eden Peleng-i Derya Çanakkale'ye dönmüş; Barbaros saat 16.58'de Nara'ya demirlemiştir.²²⁸

²²⁶ Saim BESBELLİ, **A.g.m.**, 26-27.

²²⁷ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 415.

²²⁸ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 1 Kanun-ı Evvel 1330, 62.

Gemiler, Çanakkale Boğazı'nda, denizaltı gemilerine karşı bir savunma tedbiri olarak, daima seyir halinde bulunduruldu. Sadece geceleri boğazın değişik yerlerine gidip demirliyorlardı. Tabiatıyla bu tedbir, bugünkü düşüncelerle, dar bir alanda güvenlik sağlayacak bir hareket sayılamazdı. Fakat denizaltı gemisi hakkında pek az bilgi sahibi olduğu o dönemde, gemileri daimî şekilde dolaştırılmakla denizaltılara karşı çare bulunduğu sanılmıştı.²²⁹

Barbaros bu anlamda 16 Aralık'ta saat 06.00'da gece müdafaası için talim yapmaya başlamış, 07.45'te geri dönmüştü. Saat 09.55'te Nara açıklarında bekleyen gemi, Çanakkale'den stimbotla gelen gemi komutanı Muzaffer Bey'i alarak 12.45'te tekrar hareket etmişti. 13.56'da Akbaş civarından dönerek bu sefer 21.05'te Karabiga limanına demir atmıştı.²³⁰

Amiral Souchon, Boğazlar Umum Kumandanlığı'na tedbir olarak Çanakkale boğazının tamamen kapanması lüzumunu beyan etmişse de Boğazlar Umum Kumandanlığı bu lüzumu reddetmişti Donanma, Çanakkale Boğazı'nı âğ maniası ile kapama yoluna başvurdu. Maniaların tamamlanmasından sonra Turgut Reis ve Barbaros zırhlıları 19 Aralık 1914 günü donanmaya iade edildiler. İngilizler, Fransızlar, Çanakkale ve İzmir'den başka, Anadolu ve Doğu Akdeniz'in teknil limanlarına kontrol koymuşlardı. Fakat buralarda, Çanakkale'de yapıldığı şekilde daimî olarak, gemi bulundurulmuyor, zaman zaman gambotlar gönderilerek Osmanlı kıyıları taranıyor ve halk üzerinde heyecan uyandıracak hareketler yapılıyordu. Savaş başında sadece, İngilizler tarafından Akabe Limanı'na bir kaç mermi atılmıştı.²³¹

1915 yılına girerken Doğu Avrupa'da zor durumda bulunan Rusya'nın acil yardım teklifi üzerine Churchill Akdeniz Filo Komutanı

²²⁹ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 415.

²³⁰ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 3 Kanun-ı Evvel 1330, 63.

²³¹ Afif BÜYÜKTUĞRUL, **A.g.k.**, 415.

Amiral Carden'e şu mesajı gönderdi: "Alınacak netice ağır kayıpları göze aldirtacak kadar önemli olup, Çanakkale Boğazı'nın yalnız gemilerle alınması için planlarınızı yaparak ihtiyaçlarınızı bildiriniz." İhtiyaçlar ve planlar, Bahriye Nâzırı Churchill tarafından Harp Konseyi'ne 15 Ocak 1915'de kabul ettirildi ve İngilizler tarafından donanmanın üs ihtiyacını karşılamak üzere seçilen Limni Adası'na Amiral Carden'in istediği gemiler Şubat ayının ilk haftasında toplanmaya başladılar.²³²

Çanakkale önündeki İngiliz filosu Fransız filosu ile birlikte üs olarak, Yunan işgalindeki Limni, Bozcaada, İmroz ve Midilli adalarından yararlanmışlar, Osmanlı Devleti ve Yunanistan arasındaki Adalar sorununun henüz çözümlenmemiş olmasını ve dolayısıyla bunların Osmanlı malı olarak da kabul edilebileceğini ileri süren Yunanistan; İngiltere ve Fransa'ya bu olanağı sağlamıştır. 1915 başlarında Çanakkale önlerinde 11 muharebe gemisi, bir muharebe kruvazörü, dört kruvazör, bir uçak ana gemisi, 16 muhrip, altı denizaltı gemisi ve 21 mayın arama-tarama gemisi, Süveyş'te, iki kruvazör ile altı torpidobot, Basra Körfezi'nde silahlı nakliye gemileri ve römorkörler bulunmaktaydı. Fransızlar ise Çanakkale önlerinde dört muharebe gemisi, altı muhrip, bir uçak ve balon gemisi ve 14 mayın arama-tarama gemisi bulunduyordu. Suriye, Filistin ve Güney Anadolu kıyılarında da 12 kruvazör ve dört muharebe gemisi faaliyette bulunmuş, bunlardan bir kısmı zaman zaman Çanakkale cephesinde de görevlendirilmişti.²³³

6.4. Çanakkale'de Donanmanın Aldığı Savunma Tedbirleri

Çanakkale'deki esas savunma hattı 1914 Eylül ayında Boğaz tahkimat görevi kendisine verilen Alman Amiral Usedom ve Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanlığı'na getirilen Mirliva Cevat Paşa

²³² Ömer ÇEKMECELİGİL, A.g.m., 62.

²³³ Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi(Deniz Harekatı), 38.

tarafından hazırlanan plana göre yapıldı. Bu planda en çok önem verilen ve üzerinde durulan nokta merkez grubunun karşısında Boğaz giriş istihkâmlarının düşebileceği endişesiydi. Bu nedenle ilk olarak 4 torpido iki koruma gemisi ve bir uçak birliğinden oluşan hafif filo Müstahkem Mevki Komutanlığı emrine verildi. Boğaz önünde her gemi 24 saat İmroz-Limni hattında karakol yapmakla görevlendirildi. 6 Eylül 1914'te bu filodan Aksihar torpidosu Boğaz dışına çıkınca iki İngiliz harp gemisi tarafından durduruldu ve Boğazın abluka altında olduğu, hiçbir geminin boğazdan dışarıya çıkamayacağı kendisine bildirildi. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Boğazı 27 Eylül 1914'te resmen seyruşefere kapattığını duyurdu.²³⁴

Çanakkale Müstahkem Mevkii, seferberlik hazırlıklarına başladığı esnada Boğaz'ın mayınlar ile müdafaası hususu gündeme gelmişti. Çanakkale Mayın Müfrezesi için, mayın hatlarının tesisinde gereken mayın, mayın dökme vapurlar ve mayın çıkarmaya mahsus motorbotlar Bahriye Nezareti tarafından temin edildi. 27 Temmuz 1914'ten itibaren Çanakkale'de bulunan ve depo hizmeti görmekte olan Giresun vapuru ile mayınları dökerek olan Selanik ve İntibah römorkörlerinde bütün hazırlıklar tamamlanmış olarak faaliyete geçildi. Çanakkale Boğazı'na dökülen mayın hatları şu şekilde oluşturulmuştu:

1. Mayın Hattı: 4 Ağustos 1914'te Selanik römorkörü 40 dk gibi kısa bir zaman zarfında 22 mayını Kepez-Havuzlar hattına döktü. Mayınlar deniz yüzeyinden 4,5 m aşağıda olmak üzere ayar edilmişti ve her torpilin üzerine yağlı boya ile sıra numarası konulmuş ve torpiller birbirine halat ile bağlanarak kolayca çıkartılabilecek duruma getirilmişti. Gemilerin geçişi için Rumeli yakasında bir aralık bırakılmış ve geçit bir şamandra ile işaretlenmişti. Daha sonra ilk 22 mayına

²³⁴ Yaşar SEMİZ, "18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Savaşı: Sebepleri, Gelişimi ve Sonuçları", 232.

ilaveten batısına 17-19 Ağustos 1914 tarihinde 8, doğusuna ise 1 Ekim 1914 tarihinde 9 mayın dökülerek geçitler kapatılmıştı.

2. Mayın Hattı: 6 Ağustos 1914 tarihinde Selanik römorkörü tarafından birinci hattın kuzeyine 26 mayın döşenmişti. Mayınlar deniz sathından 4 metre aşağıda ayar edilmişti. Hattın batısına 19 Ağustos 1914 tarihinde 9 mayın dökülerek geçitler kapatıldı.

3. Mayın Hattı: Üçüncü hattın yeri olarak Soğanlıdere-Kepez Feneri arası tespit edildi. 15 Ağustos 1914 tarihinde İntibah römorkörü bu hatta 40 mayın bıraktı. Bu hattın batısına 24 Ağustos 1914 tarihinde 3, 27 Eylül 1914 tarihinde ise 4 mayın dökülerek geçitler kapatıldı.

4. Mayın Hattı: 24 Eylül 1914 tarihinde üçüncü hattın güneyine dördüncü hat olarak İntibah römorkörü tarafından 29 mayın döküldü. Mayınların arası 40 metre ve yüzey derinliği 4 metredir.

5. Mayın Hattı: 1 Ekim 1914 tarihinde İntibah römorkörü tarafından Anadolu ve Rumeli Tabyaları arasına beşinci hat olarak 29 mayın döküldü. Mayınların arası 46 metre ve yüzey derinlikleri 2,5 metredir.

6. Mayın Hattı: 9 Kasım 1914'te İntibah römorkörü tarafından üçüncü hattın kuzeyi, Anadolu tarafına altıncı hat olarak 16 mayın döküldü. Mayınların arası 45 metre ve yüzey derinliği 4 metredir.

7. Mayın Hattı: 17 Aralık 1914'te Nusret gemisi tarafından Kepez Havuzlar güneyi arasında yedinci hat olarak 50 mayın döküldü. Mayınlar arası 45 metre, yüzey derinlikleri 4-5 metredir.

8. Mayın Hattı: 17 Aralık 1914 tarihinde Samsun gemisi tarafından beşinci hattın güneyinde sekizinci hat olarak 28 mayın döküldü. Mayınlar arası 45 metre yüzey derinlikleri 4-5 metredir.

9. Mayın Hattı: 30 Aralık 1914 tarihinde Nusret gemisi tarafından iki ve sekizinci mayın hatları arasına dokuzuncu hat olarak 39 mayın döküldü. Mayınların arası 45 metre ve yüzey derinlikleri 4-5 metredir.

10. Mayın Hattı: 26 Şubat 1915 tarihinde İntibah gemisi tarafından Çimenlik-Değirmenburnu arasında onuncu hat olarak 53 mayın döküldü. Mayınların aralıkları 40 metre, derinlikleri 4 metredir.

11. Mayın Hattı: 8 Mart 1915 sabahı Nusret gemisi tarafından Karanlık Liman'da, Poyraz-Lodos yönünde onbirinci hat olarak 100'er metre aralıkla 26 mayın döküldü.²³⁵

Dökülen mayınlar ve denizaltılara karşı kurulan ağ manıları dışında savaştan önce Çanakkale'nin savunma projesini hazırlamakla görevlendirilen heyet arasındaki deniz uzmanı Alman Amirali Von Schack, Temmuz 1914 başında verdiği raporun ikinci kısmında, torpido bataryalarının mayın hatlarından daha tesirli olacağını kaydetmişti. Ağustos 1914 ortasında Başkumandanlık Turgut Reis ve Barbaros zırhlılarından çıkarılmış olan 450 mm.lik torpido kovanlarının mevzilerinin tespitini Müstahkem Mevki'den istemiş bulunuyordu. Dört gün sonra boğaza gelen bu iki kovan, daha önce Çimenlik önündeki bir dubaya yerleştirilmiş olan diğer bir kovanla birlikte Kilitbahir'in Namazgah mevkiine tabya edilerek ilk atış talimini 18 Şubat 1915'te Başkumandanın huzurunda yaptı. Elde başka kovanın bulunmaması ve torpidobotlardan çıkarılmalarının da uygun görülmemesi dolayısıyla bu çeşitten başka tesisler yapılamadı.²³⁶

Gerek mayın hatlarının savunmasında ve gerekse gemilerle muharebede deniz bataryalarının hizmeti hatırı sayılır derecedeydi. Boğaz seferber olduğu zaman burada deniz topu olarak yalnız, Dardanos Bataryası'ndaki Muin-i Zafer korvetine ait 2 adet 150 mm.lik top vardı. Âsar-ı Tevfik zırhlısından çıkarılan 3 adet 50 mm.lik topla Ekim 1914 başında takviye edilen bu batarya Çanakkale muharebeleri esnasında düşman gemilerinin başlıca hedeflerinden birini teşkil etmiştir. 10 Ocak'ta İstanbul'dan 6 adet 37 mm., 6 adet 47 mm. ve 4

²³⁵ Şemsettin BARGUT, **A.g.k.**, 13-14.

²³⁶ Saim BESBELLİ, **A.g.m.**, 19-20.

adet 57 mm.'lik gemi topu geldi. Bu günlerde Boğaz önü, müttefiklerin yalnız muhrip ve denizaltı gemileriyle gözetlenmekte ve Türk harp gemileri Marmara'da denizaltı araştırmasını sürdürmekteydi. 12 Ocak'ta batık Mesudiye'nin cephaneliklerinin açılmasına başlandı. Bundan üç gün sonra Plevne vapuruyla Çanakkale'ye gelen General Liman von Sanders ve Veber Tavşan Adaları ve Bozcaada'ya karşı Boğaz girişine, Anadolu kıyısındaki Yeniköy ve Geyikli'ye yerleştirilmiş olan 120 mm'lik kara bataryalarını ve Seddülbahir'i gördüler. 27 Ocak'ta İstanbul'dan 32 kişilik personeli ile birlikte, 4 adet 75 mm., 5 adet 47 mm. ve 6 adet 37 mm.'lik gemi topu daha geldi ve sırasıyla Rumeli yakasına, Baykuş, Kumburnu ve Soğanlı'ya mevzilendirilmeleri kararlaştırıldı. Şubat'ta, ilkel balık ağlarından bir kaçının bîr araya getirilmesiyle meydana getirilen ağ, denizaltı gemilerine karşı kullanılmak üzere, ilk mayın hattının ön tarafına şamandıralarla atıldı. Aynı tarihte, İstanbul'dan gelen altı adet 57 mm.'lik gemi topunun Nara'ya yerleştirilmesi kararlaştırıldı. Şubat'ta havanın elverişli olması, Mesudiye cephanelikleri üzerinde çalışmanın sürdürülmesini ve uçak keşfinin yapılmasını sağladı. Bu keşifte muhrip, denizaltı gemisi ve taşıt gemilerinden başkasına rastlanmamıştı. Bu günlerde Mesudiye'nin top ve cephanesinin çıkarılması sürdürülüyordu, 2 adet 75 mm.'lik namlu ve parçalarıyla erlere ait emanet kasası gibi eşya çıkarıldı. 12 ve 13 Şubat'ta Boğaz önündeki düşman filosu, atış eğitimleriyle meşgul oldu. Bu tarihte Boğaz tahkimatında bulunan gemi topları aşağıdakilerden ibaretti:

- Nara'da 6 adet 57 mm.lik
- Kepez'de 3 adet 57 mm.lik ve 3 adet 75 mm.lik
- Dardanos'ta 5 adet 150 mm.lik
- Namazgah'ta 2 adet 37 mm.lik
- Soğanlı'da 6 adet 47 mm.lik
- Anadolu Hâmidisi'nde 2 adet 37 mm.lik
- Seddülbahir'de 2 adet 37 mm.lik
- Baykuş'ta 3 adet 150 mm. ve 4 adet 75 mm.lik.

Bunların dışında kalan 30 adet Nordenfelt'ten 8'i çıkarmalara karşı kullanılmak üzere tmene, 6'sı 4nc Alay'a; diğer 6'sı da 3nc Alay'a verilmiş, kalanı da muhrip ve denizaltılara karşı kullanılmak üzere çeşitli yerlere yerleştirilmişti.²³⁷

19 Aralık'ta İstanbul'a dönen Barbaros ve Turgut Reis'e Çanakkale muharebelerinde verilen görevler şunlardı:

- Boğazı geçecek olan düşman filosunu, son savunma hattı olarak, mayın hatları arkasında karşılamak,
- Düşmanın Çanakkale bölgesine yaptığı endirekt top atışlarına karşılık vermek.
- Düşmanın ıkarma yerlerini bombardıman etmek. (Bombardıman mevziinin uzaklığı ve topların menzilin azlığı dolayısıyla bu bombardımanlar ancak Arıburnu bölgesine etki etti).

16 şubat 1915'e kadar Haliç'te onarım, ikmal ve Marmara'da top atışlarıyla meşgul olan iki gemi, belirtilen tarihte Donanma İkinci Komutanı Albay Arif komutasında Beykoz'dan hareketle 17 şubat saat 10.27'de Gelibolu'ya vardı. Albay Arif, Muzaffer Bey ve maiyyeti Basra torpidobotu ile Çanakkale'ye geçmişler ve saat 17.00'de gemiye dönmüşlerdi. Bu arada Nara ile Gelibolu arasında, düşman denizaltılarından ve endirekt atışlarından kaçınmak maksadıyla zikzak seyrettiler, biri Anadolu, diğeri Rumeli yakasında seyir halinde kalarak bu arada Gelibolu, Saltık ve Lapseki'ye uğradılar.²³⁸

18 şubat'ta Gelibolu'dan Bolayır'a Turgut Reis, Akhisar ve Basra torpidobotuyla birlikte geçen Barbaros burada gece savunması için eğitimler icra etti.²³⁹ çünkü, Mtfevikler gece hücumlarında sahilden gayet kuvvetli ve sayıca fazla projektör yakarak personelin üzerinde fiziki baskı uyguluyorlardı. Özellikle top başı yapacak

²³⁷ Çanakkale Deniz Savaşları 1915, 70-71.

²³⁸ DTA, Gemiler, 3637, Barbaros Seyir Jurnalı, 4 şubat 1330, 94.

²³⁹ DTA, Gemiler, 3637, Barbaros Seyir Jurnalı, 5 şubat 1330, 95.

personel gözleri kamaştığı için görevlerini yapmakta zorluk çekiyorlardı.²⁴⁰

Bu eğitimlerin yanında Barbaros zırhlısında Müttefiklerin denizaltı saldırılarına karşı da önlemler alma ihtiyacı doğmuştu. Gemide ağ tertibatı olmadığından ön tarafında ağlar gerilmiş mavnalar vasıtasıyla koruma yapılıyordu. Mavna bulunamadığı zamanlarda ise su çekimi fazla posta gemileri bu amaçla kullanılıyordu. Bu perdeleme metodu denizaltı saldırısı olduğu anda karşılık vermeyi menzil açısından zorlaştırıyordu. Bunun için nakliye gemilerinin açık kalan bordasına da bir torpidobot yanaştırılarak onun toplarından yararlanılıyordu. Müttefiklerin Boğaz'ı geçme ihtimaline karşı da Nara'nın arkasından Barbaros ve Turgut Reis'in karşı atış yapması düşünülmüştü. Bu atış sırasında denizaltı saldırısı olur diye de Nara sığılığı üzerine Garp Vapuru²⁴¹ oturtulmuştu. Ancak bu vapur bir müddet sonra Boğaz'a giren denizaltılara kerteriz veren bir noktaya dönüşünce oradan çekilmişti.²⁴²

20 Haziran 1915'te Alman subayların önerisi ile Barbaros zırhlısında II.Komutanın sorumluluğunda bir *savaş hareket merkezi* kuruldu. Bu hareket merkezinde savaş sırasında köprüüstünün devre dışı kalması esas alınmıştı. Geminin herhangi bir yara alması durumunda yapılacaklar buradan planlanacak ve uygulanacaktı. Bölmeler su aldığıında yapılacaklar, bölme kapaklarının kapatılması, elektriğin kesilmesi ve geminin dengesinin sağlanması için hangi bölmeye ne kadar su alınacağı bunlardan bazılarıydı. Bölmelerde ve savaş hareket merkezinde görevli müdahale ekipleri, buralarda

²⁴⁰ DTA, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, **Top Mühimmat Rapor Dosyası**, 6 Haziran 1331, 207.

²⁴¹ 1879 İngiliz yapısı uskurlu bir vapur olan Garp, 1898'de İdare-i Mahsusa tarafından satın alınmıştı. 1911 yılında hizmet dışına çıkarılmasına karar verilse de I.Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine donanma gemilerini koruma maksatlı Çanakkale cephesinde görevlendirilmişti. 26 Nisan 1915'te Nara'da Queen Elizabeth'in atışlarına maruz kaldı. Mayıs ayında da bir İngiliz denizaltısı tarafından batırıldı. 30 Ağustos 1915'te tekrar yüzdürülmek istense de büsbütün battı.(Eser TUTEL, **Seyr-i Sefain Öncesi ve Sonrası**, 103.)

²⁴² DTA, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, **Top Mühimmat Rapor Dosyası**, 6 Haziran 1331, 208.

bulunacak alet torbaları ve yedek malzemeler önceden belirlenmişti. Buradaki temel esas düşman saldırısı olduğunda bunun harita üzerinden takibi ve analiziydi. Muharebe usülleri ve yangına müdahale özellikle üzerinde durulan konulardandı. Eğer kaptan kulesi devre dışı kalırsa II.Komutan ve seyir subayı köprüüstünde görevi üstlenecekti. Bunlar çizimlerle ve faraziyeli role kartlarıyla desteklenmişti.(EK-13)²⁴³

6.5. Çanakkale Cephesinde Barbaros'un İcra Ettiği Harekat

İngiltere ve Fransa'nın Çanakkale'ye denizden saldırı için hazırlıklar ancak Şubat ayında tamamlanabildi. Bu yüzden 3 Kasım'da Çanakkale'nin dış tahkimatına yaptığı gösteri taarruzundan sonra ilk ciddi taarruzun 15 Şubat'ta başlatılmasına karar verildi. Ancak hava şartlarının muhalefeti yüzünden ilk taarruz 19 Şubat 1915 saat 10.00'da başlatılabildi. 19 Şubat taarruzu karanlık basıncaya kadar devam etti. Müttefik gemiler açıktan ateş ettiklerinden karadaki Türk tabyalarından herhangi bir karşılık verilmiyordu. Saat 16.45'te gemilerden Vengeance, Cornwallis ve Suffren zırhlıları kıyıya yaklaştıklarında iki üç tabyadan ateşle karşılık verilebildi. Diğer bataryaların önünde toz ve duman vardı ancak gemilerden boğaz içindeki torpidolar görülmüştü. Keşif için gönderilen bir deniz uçağı da gemilerin güvertelerinden yapılan gözlemleri doğruluyordu. Tabyalar tahrip edilememişti.²⁴⁴ 19 Şubat bombardımanından sonra 21 Şubat'ta Lapseki'den Turgut Reis ile birlikte hareket eden Barbaros, Nara bölgesine yaklaşarak Anadolu ve Rumeli kıyılarında seyre devam etti.²⁴⁵

Ancak 19 Şubat gecesi başlayıp 24 Şubat akşamına kadar devam eden fırtına yüzünden 25 Şubat 10.00'dan itibaren Irresistible, Queen-Elizabeth, Agamemnon ve Gaulois zırhlıları denize demir

²⁴³ DTA, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, **Top Mühimmat Rapor Dosyası**, 7 Haziran 1331, 212-220.

²⁴⁴ Yaşar SEMİZ, **A.g.m.**, 235.

²⁴⁵ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 8 Şubat 1330, 96.

atarak Orhaniye, Seddülbahir, Ertuğrul ve Kumkale tabyalarını ateş yağmuruna tuttu. Saat 17.00'ye doğru Türk tabyalarının tamamen tahrip edildiği düşünülduğünden Amiral Carden ateşkes emrini verdi. Ardından İngilizlerin taraklı balıkçı gemileri mayın taramaya başladı. Zırhlı torpidoların himayesi altında Kumkale ile Seddülbahir arasındaki tüm geçiş yolları taranmaya çalışıldı fakat 6 ve 8.2 pusluk 50 kadar obüsün ateşine maruz kaldıklarından gemiler öğleden sonra geri çağrıldı.²⁴⁶

26 Şubat'ta Turgut Reis ile birlikte saat 06.30'da Nara'dan hareket eden Barbaros, saat 07.00 sularında İstanbul'dan gelen Demirhisar, Hamidabat, Akhisar torpidoları ve Halep vapurunu karşıladı. Anadolu sahilinde seyre devam eden gemi Nara açıklarında savaş talimi yaptı. Saat 12.05'te Kilitbahir üzerinde İngiliz uçakları görülmüş ardından saat 12.30'da Dardanos'a yönelik atışlar başlamıştı. Saat 15.40'ta Nara civarında denizaltı görüldüğü zannedilerek personel top başına alınmış; ancak ihbarın asılsız çıkması üzerine saat 06.00'da Gelibolu'ya demir atılmıştı.

27-28 Şubat günleri hava fırtınalı olduğu için bombardıman yapılmadı. Bununla beraber 27 Şubat'ta karaya çıkarılan bir müfreze vasıtasıyla Seddülbahir'de 6 havan topu tahrip edildi. Bu arada İngilizlere ait mayın tarayıcıları fırtına ve akıntıya rağmen boğazdan 6 mil kadar içeriye girerek Çanakkale şehrinin en yakın mesafesine kadar olan mayınları temizlemiş ve üstelik Türklerin tekrar mayın dökmemesi için gerekli önlemi almışlardı.²⁴⁷

4 Mart'ta Saltık limanına gelen Barbaros, 5²⁴⁸ ve 6 Mart'ta Nara ve Kilya'da bulunurken, indirekt atışla Kilitbahir'i bombardıman eden

²⁴⁶ Yaşar SEMİZ, **A.g.m.**, 236.

²⁴⁷ Yaşar SEMİZ, **A.g.m.**, 236.

²⁴⁸ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journali**, 20 Şubat 1330, 101.

Queen-Elizabeth İngiliz muharebe gemisine ilk defa karşılık verdi.²⁴⁹ 21 adet 280 mm.lik mermi harcamak suretiyle yapılan bu karşı atışta, daha önceden yarımada üzerinde kurulmuş olan gözetleme yerlerinden ve muhabere postalarından faydalanıldı. Bu karşılık dolayısıyla adı geçen İngiliz muharebe gemisi Barbaros'un atış menzili dışına çıkmak için geri çekilmek zorunda kaldı. Barbaros ve Turgut'un ağır toplarının azami atış menzili 15.000 metre olmasına karşılık Queen-Elizabeth 380 mm.lik toplarıyla bu menzilin çok dışından atışına devam edebilmekteydi. Atışları süresince deniz tarafındaki bordalarında bulundurulmuş Ceyhun ve Üsküdar vapurları, Barbaros ve Turgut'u muhtemel bir denizaltı taarruzuna karşı korumaktaydılar. Başlangıçta demirli olarak yapılan bu atışlar, sonradan makineler çalıştırılmak suretiyle yerinde tutunularak yapıldı ve bu suretle düşman mermilerinden kaçınmak mümkün oldu.²⁵⁰

Barbaros, 7 Mart'a kadar Nara'da kaldıktan sonra 8 Mart'ta Turgut Reis'le beraber Boğaz ve Lapseki bölgesinde kaldı. 9, 10 ve 11 Mart'ta Nara ve Kilya civarında hareket halinde bulunduktan sonra, Barbaros'un İstanbul'a dönmesiyle Turgut Reis yalnız kaldı.²⁵¹ 11 Mart'ta İstanbul'a giden Barbaros, ikmal yaparken²⁵² Turgut Reis, 12-18 Mart'ta Saltık limanı, Nara ve Akbaş bölgesinde muharebeye hazır bir durumda zikzak seyirlerine devam etti. 18 Mart 1915 büyük Boğaz muharebesinin devam ettiği günde, Nara ve Maydos bölgesinde bulunmaktaydı.²⁵³

18 Mart 1915 günü Müttefikler, Boğaz geçişi için verilen temiz raporu üzerine sabah harekate başladı. Müttefik filo önce kıyı batarya ve tabyalarını bombardımanla ezecek; akşam da mayın tarayıcılar herhangi bir tehdit olmaksızın kanalı temizleyeceklerdi. Bundan sonra

²⁴⁹ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journalı**, 21 Şubat 1330, 102.

²⁵⁰ **Birinci Dünya Harbinde Türk Deniz Harekatı**, 271.

²⁵¹ **Çanakkale Deniz Savaşları 1915**, 72.

²⁵² DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journalı**, 27 Şubat 1330, 105.

²⁵³ **Çanakkale Deniz Savaşları 1915**, 72.

İtilaf donanması Marmara'ya geçecek, İstanbul'a doğru yol alacaktı. Saat 10.30'da 10 savaş gemisi iki sıra halinde Boğaz'a girdi. Zırhlılar Türk tabyalarını bombalamaya başladı. Gemiler menzil dışında oldukları için Türk bataryaları yarım saat boyunca bu bombardımana karşılık veremedi. Giderek ağırlaşan bombardıman devam ederken saat 13.45'te Boğaz'ın tam ortasında müthiş bir patlama oldu. Fransız zırhlısı Bouvet'nin cephaneliği isabet almıştı. Önce gemiden göğe doğru bir duman yükseldi. Sonra da koca gemi iki dakika içinde yana devriliverdi. Hemen ardından İngilizlerin hiç beklemedikleri bir sürpriz meydana geldi. İngiliz donanmasının en gözde zırhlılarından Inflexible, mayın gemisi Nusret'in bir gece önce döşediği mayınlardan birine çarptı ve korkunç bir patlamayla yan yattı. Nusret'in mayınları o gün Irresistible, Ocaen ve Bouvet'yi batırdı; Inflexible'ı savaş dışı bıraktı. Suffren ve Galuois zırhlıları da kıyı tabyalarının atışlarından dolayı savaş dışı kaldılar. Saat 18.00 sularında dünyanın en güçlü donanması 3 büyük gemisini Çanakkale Boğazı'nın derinliklerine terk ederek geri çekildi. Çanakkale hareketi müttefikler için büyük bir başarısızlıkla sona ererken aylar sürecektir kara hareketinin de başlaması neden oldu.²⁵⁴

19 Mart'ta İstanbul'dan kalkan Barbaros o akşam Şarköy'e ve ertesi günü Nara'ya geldi.²⁵⁵ Bu büyük zaferden sonra 22 Mart saat 10.00'da Cevat Paşa ve Harbiye Nâzırı Enver Paşa Barbaros'a gelmiş ve burada gelişen durumla ilgili bir toplantı yapmışlardı.²⁵⁶ Gemi ertesi gün atış eğitimlerine devam etmişti.²⁵⁷

7 Nisan 1915'te, Müstahkem Mevki Komutanlığı, Başkomutanlık Vekâleti'nden yazı ile Turgut Reis ve Barbaros gemilerindeki 4 adet 105 mm.lik ve Hâmidiye'den 4 adet 120 mm.lik. toplar isteyince gemi

²⁵⁴ L.TONYALI-G.ATMACA, **A.g.k.**, 93.

²⁵⁵ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 27 Şubat 1330, 105.

²⁵⁶ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 9 Mart 1330, 110.

²⁵⁷ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**, 10 Mart 1330, 110.

İstanbul'a gelmişti.²⁵⁸ Turgut Reis ve Barbaros gemilerinden 4 adet 280 mm.lik (iki orta taret) top ile 11 Nisan'da Barbaros'tan çıkarılarak gönderilmiş olan 3 adet 105 mm.lik topun Soğanlıdere'ye konması kararlaştırıldı. 25 Nisan 1915'te, 3 adet 105 mm.lik gemi topu Soğanlı'ya konmuş ve atışa hazır bir duruma getirilmişti.²⁵⁹

Bu arada 12 Nisan 1915'te gemi komutanı Korvet Kaptanı Küçükmustafapaşalı Muzaffer Adil, Turgut Reis komutanlığına atanmış; yerine Korvet Kaptanı Cibalili Mehmet Nazmi Bey(**EK-14**) getirilmişti.²⁶⁰

3 Nisan 1915'ten itibaren tarassut mevkileri tesis ve birbirlerine telefonla bağlandığı gibi yardımcı hedef olarak da vetetler²⁶¹ dikildi. Bu tertibat ancak 25 Nisan 1915'te bitirilmiş bulunuyordu. 25 Nisan 1915 altı muhtelif yerde karaya ayak basan kuvvetlerden Arıburnu'ndakiler Turgut Reis'in ateşine mâruz kaldıkları gibi buradaki nakliye gemileri de uzaklaşmak zorunda kaldılar. Çıkarma işlemi bu yüzden hayli sekteye uğradı. Müttefik gemilerinin daha uzağa ateş edebilmeleri ve bunu sabit balonlarla tanzim ve idare edebilmeleri, iki zırhlımızı daima müşkül bir duruma sokmuş, bazen ateş kesmelerine sebep olmuş fakat bütün bunlara rağmen imkân nispetinde karşılık vermelerinin önüne geçememişti. 27 Nisan'da her iki gemi vazifelerine devam ederlerken Barbaros'un orta taret sağ namlusunun parçalanması neticesi 15 kişi yaralanmıştı.²⁶²

Bu olaydan bir gün önce saat 11.40'da Nara açıklarında bulunan Turgut Reis, Nara şamandırası ile Boğaz Kalesi arasında bir su kütlesi görmüş ve bunun torpido olduğuna kanaat getirmişti. Ayrıca bu sırada

²⁵⁸ DTA, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Journali**, 19 Mart 1330, 119.

²⁵⁹ **Çanakkale Deniz Savaşları 1915**, 71.

²⁶⁰ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 166.

²⁶¹ Kıyı boyunca yapılan ölçümlerde kestirilecek noktalara dikilen direk.

²⁶² Saim BESBELLİ, **A.g.m.**, 13.

Barbaros ve Yarhisar da bu bölgedeydi. Aynı gün Yapıldak Feneri önlerinde Barbaros AE-2 tarafından saldırıya uğramıştı.²⁶³

Bu arada Barbaros ve Turgut zırhlıları için denizaltılara karşı müdafaa yapmak üzere tahsis edilen Ceyhun vapuru her zaman Turgut Reis'in bordasında yatarak denizaltılara karşı siperlik yapmaktaydı. 27 Nisan 1915 Salı günü Ceyhun vapurunun görevini yapmak üzere Üsküdar vapuru Nara'ya gelmişti. Ceyhun vapurunun komutanı Kıdemli Yüzbaşı Nizamettin Kaptan, vapurun kırık ırgat kastanyolasını²⁶⁴ tamir ettirmek ve eksik levazımını tamamlamak üzere İstanbul'a dönen Turgut Reis ile beraber gitmek için izin istemek üzere Donanma İkinci Komutanı'na telgraf çekmek üzere Nara'da bulunurken Nara'daki nakliye gemilerine müttefik donanma gemilerinin endirekt atışlarının başlamasıyla Nara'da bulunan gemiler limandan hareket etmişti. Ancak Üsküdar vapuru mermi yedikten sonra battı. Bu sırada Turgut Reis ve Barbaros Akbaş ile Kepez Burnu arasında dolaşmaktaydı.²⁶⁵

28-30 Nisan günlerinde ise harekâta yalnız başına devam eden Barbaros, 1,2, 3 Mayıs günlerinde yaptığı atışlarda sırası ile 10, 17, 33 ve üç mermi olmak üzere hepsi 63 mermi harcadı. 29 Nisan'da Müttefikler 73 mermi atmak suretiyle Eceabat'ı yakmış ve buna Barbaros ancak sekiz mermi ile karşılık verebilmişti. 3 Mayıs'ta Müttefikler Eceabat'ı yeniden dövdü. Aynı günde Barbaros, Swiftsure İngiliz muharebe gemisi üzerinde bir isabet sağlamış ve çıkarma işini, kısa bir zaman için de olsa geciktirmişti. 6 Mayıs'ta Barbaros'un İstanbul'a dönmesiyle 7 Mayıs'ta Çanakkale'ye gelen Turgut Reis, o gün zikzak seyirlerine devamla akşama Musabankı'na demirledi. 8 Mayıs'ın çeşitli saatlerinde Arıburnu bölgesine yaptığı atışta dokuz mermi harcadı. Boğaz önlerinden yaptığı bu atışlardan sonra

²⁶³ **Birinci Dünya Harbinde Türk Deniz Harekâtı**, 277.

²⁶⁴ Demir zinciri akarken durdurabilmek için ırgat etrafına konan demir veya çelik şerit çember.

²⁶⁵ DTA, **Mülga Bahriye Nezareti**, 1219, 21-41.

Musabankı'na tekrar demirledi. 15 Mayıs'ta Çanakkale'ye hareket eden Barbaros, ayın 18'ine kadar atışlarına devam ettikten sonra 19'unda İstanbul'a döndü. İkmal yaptıktan sonra 26 Mayıs'ta Barbaros Çanakkale'ye tekrar geldi.²⁶⁶

Bu sırada Marmara'ya sızmış olan E-11 denizaltısı çok yoğun bir hafta geçirmiş ve gemi komutanı Nasmith ile mürettebatı kısa bir moladan yararlanmak istemişlerdi. Güneydoğu Marmara'ya çekilen gemi personeli ertesi günü gemiyi temizleyerek, giydikleri kıyafetleri ve yattıkları nevresimleri yıkayarak, banyo yaparak, küçük tamirat işleriyle uğraşarak ve İmralı adasının rüzgar almayan yerinde güneşlenerek geçirdiler. 27 Mayıs günü erken saatlerde E-11 su üzerinde devriyeye çıktı. Parlak ve mehtaplı bir gece olduğundan gözetleme yapmaya devam etti. Ufukta muhriplerin eşlik ettiği zırhlı bir gemiye benzer şekiller belirmişti. Bu muhtemelen Barbaros zırhlısıydı. Torpido saldırısı yapmak için çok uzaktan ve açıktan geçiyorlardı, bu yüzden Nasmith aradaki mesafeyi kapatana kadar dalmaktan vazgeçti. Hala gözükmediği için daha yakına geldi. Yüzeydeyken saldırmaya niyetlendi. Fakat muhrip gemilerden biri Nasmith'in yerini belirleyip ona doğru yöneldiğinde, Barbaros zırhlısı hala menzil dışındaydı. E-11 çok hızlı ve ani bir dalışla gözden kayboldu. O gün ilerleyen saatlerde bir yat durup gizli silahını çıkartıp ateş açtığı zaman E-11 yine kıl payı kurtulmuştu; muhtemelen bu gemi balıkçı gemisi süsü verilmiş savaş gemisiydi(Q ship).²⁶⁷

Barbaros'un Boğaz'da o tarihe kadar uyguladığı endakt atışlarla ilgili 19 Haziran 1915'te Topçu Subayı Ali Rıza Bey'in hazırladığı raporda özetle şu bilgiler veriliyordu:

“Müttefikler önceleri bir karakol gemisi yollayarak bunu gözetlemede kullanmaya başlamışlardı. Menzilleri uzun, çapları büyük

²⁶⁶ Çanakkale Deniz Savaşları 1915, 73-74.

²⁶⁷ William JAMESON, Submariners VC, 63.

olan Queen Elizabeth, Agamemnon, Lord Nelson gibi savaş gemileri Saros Körfezi civarında Kabatepe istikametinde demirli olarak mevki aldı. Buradan harita vasıtasıyla belirlediği Kilidü'l-bahr, Hâmidîye, Çimenlik istihkamlarına aşırma endahat yapmışlardı. Mermilerin hedefleri vurup vurmadiğı telsiz muhaberesiyle karakol gemisinden öğrenilmekteydi. Bu harekate karşı Barbaros'da da aşırma endahat icrası planı tertiplendi. Aynı zamanda telsiz muhaberesine müdahale edildi. Kabatepe önünde bulunan ve taret toplarımızın menzili dahilinde bulunan Müttefik gemilerine karşı atış tanzim edildi. Barbaros, Maydos ile Kilidü'l-bahr arasında bulunan Çam Kal'ası önünde mevki aldı ve demirledi. Sahildeki rasadlarımızın vermiş olduğu istihkam ve mesafe ile karşı aşırma endahatına başlandı. Bu endahatın Müttefik donanmasına pek büyük etkisi oldu. Demirli bulunan gemilerden birisine birkaç isabet ve aynı zamanda telsizle yaptıkları muhabereye müdahale edilmesi donanmanın ateş kesmesine neden oldu. Daha sonra Müttefik donanması uçurdukları sabit balon ve uçaklarla aşırma endahat icrasına başladı. Balon gemisi Kabatepe sahilinden takriben 10.000 ile 15.000 metre uzak olarak demir veya seyr üzerinde bulunduğu halde yükselen sabit bir balon Maydos Çanakkale önlerini rahatlıkla gözleme yapabiliyordu. Bu gözlemeden birkaç gün sonra Çam Kal'ası ve Maydos önüne doğru atışlara başlandı. Muharebe balonda bulunan telefon tertibatıyla ve işaret flamaları aracılığı ile endahat eden sefineye veriliyordu. Müttefik balonundan başka uçakları tarafından gözleme yapılarak aşırma endahat icra eylediği görülmüştü.²⁶⁸

6.6. Barbaros'un Batırılışı

İngilizler, Çanakkale'deki Türk birliklerinin başlıca ikmal yolu olan Marmara Deniz ulaşımının tehlikeye girmesi halinde açlık ve cephanesizlikten teslim olacağı kanaatindeydiler. Nitekim Lord

²⁶⁸ DTA, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, Top Mühimmat Rapor Dosyası, 6 Haziran 1331, 205.

Kitchener, "*Denizaltılarımızdan biri Marmara Denizi'ne girip sancağını gösterse, Gelibolu Yarımadasındaki bütün Türkler aman diyecektir.*" demişti. Nitekim, B-11 İngiliz denizaltısı, 13 Aralık 1914 günü saat 11.40'ta Sarısığlar koyunda bulunan Mesudiye muharebe gemisini torpilleyerek batırmayı başarmıştı. E-15 denizaltısı, 17 Nisan 1915 günü saat 06.00'da Kepez önünde dibe oturtulmuştu. Kurtulma manevrası yaptığı sırada su üstüne çıkan kumanda kulesinin görülmesi üzerine ateş altına alınan denizaltı gemisi, yaralanmış ve mürettebatı esir alınmıştı. E-14 denizaltısı, 1 Mayıs 1915'te Mürefte-Şarköy arasında Nur-ül Bahir gambotunu batırmıştı. Aynı denizaltı gemisi, 10 Mayıs'ta bir muhribin himayesi altında Çanakkale'ye er ve malzeme götüren Gülcemal vapurunu attığı torpidoyla yaraladı. E-11 denizaltısı, Çanakkale Boğazi'ndan geçtikten sonra, bir Türk yelkenlisini zaptetmiş ve kendi gövdesini kulesine kadar suyun içine sokup yelkenliyi kuleye bağlamış; bu suretle, su üzerinden gözetleme yapmıştı. Aynı gemi, 23 Mayıs 1915 05.30'da Bakırköy önlerinde denizaltı karakolunda bulunan Peleng-i Derya gambotunu batırdı. 24 Mayıs'ta, Tekirdağ önlerinde 480 tonluk Nara vapurunu batırmış, Tekirdağ iskelesinde bulunan Şirket-i Hayriye'nin 62 No.lu vapurunu tahrip etmişti. 25 Mayıs'ta İstanbul limanına girmek cesaretini gösteren E-11 denizaltısı, rıhtımdaki taşıt gemilerine torpedo atmış; bunun üzerine, gemilere yüklenmekte olan 1nci Tümenin karadan gönderilmesine karar verilmişti. Marmara'da harekâtına devam eden E-11, 28 Mayıs'ta, Bandırma vapurunu; 31 Mayıs'ta da, Madlen Rikmers vapurunu batırdı. 2 Haziran 1915'te Tekirdağ önlerinde, Çanakkale'ye gitmekte olan Tecelli vapurunu batırdı. Aynı denizaltı gemisi, 8 Haziran'da, Barbaros ve Turgut Reis muharebe gemilerini bordalarında bulunmak suretiyle denizaltı hücumlarına karşı koruyan Ceyhun vapurunu batırmayı başarmıştı.²⁶⁹

²⁶⁹ T.S.K. Tarihi, **Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi**, 508-509.

Bu arada 12 Nisan'da görevini Mehmet Nazmi Bey'e bırakan Muzaffer Adil Bey 8 Temmuz 1915'te tekrar Barbaros komutanlığına atandı.²⁷⁰ Mehmet Nazmi Bey ise aynı tarihte Turgut Reis'in komutasını devraldı.²⁷¹

5 Ağustos'ta E-11 ikinci devriyesi için Marmara Denizi'ne girdikten sonra Akbaş önündeki Halep vapurunu batırdı. Kraliyet Donanması Marmara Denizi'nde iki denizaltı muhafaza etmeye karar vermişti. E-11, 2.4 inçlik silah monte edilmiş, 775 ton ağırlığında bir torpido gambotu olan Peyk-i Şevket'i 6 Ağustos'ta torpidoladı. Torpidobot batmamak için karaya oturdu.²⁷²

E-11, ertesi gün, batmadan önce kıç tarafından kıyıya yanaşmayı başaran ikinci bir nakliye gemisini yakaladı. E-11'e 12 librelik bir silah monte edilmişti. Yüzen hedeflerin ikmalleri azalmıştı, dolayısıyla çok sayıda askerin Gelibolu yakınlarından geçmekte olduğunu gören gemi komutanı Bnb.Nasmith günün geri kalanını, kendisine etkili bir menzil sağlayan şamandıranın etrafından bu askerlere bomba atarak geçirdi. Sonunda iyi yönlendirilmiş ateş açabilen bir sahra topuyla etkisiz hale getirildi. Anafartalar çıkarması Nasmith Marmara'ya girip yeni bir yerden Türkleri tehdit etmeye başlamadan hemen önce gerçekleşti (6 Ağustos gecesi). Baskı altındaki Türkler toplarını büyük silahlarla güçlendirmek için Barbaros Hayreddin zırhlısını göndermeye karar verdiler. 8 Ağustos günü sabah 04.40'ta Nasmith bir muhribin eşlik ettiği zırhlıyı gördü. 20 dakika sonra ortadaki büyük gemiye isabet eden bir torpido ateşledi. E-11'in periskobuna ağır top ateşi açmasına rağmen, sancağa yatan ve kıyıya doğru rotasını değiştiren zırhlı gemi çok zor bir durumdaydı. Nasmith

²⁷⁰ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:2, Künye No:246.

²⁷¹ DTA, **Zabitan Künye Defteri**, No:1, Künye No: 166.

²⁷² John F. O'CONNELL, **Submarine Operational Effectiveness in the 20th Century: Part One(1900-1939)**, 76.

sanki bir cephaneliğin hava uçması gibi şiddetli bir parlama gördüğü sırada Barbaros hala derin sulardaydı.²⁷³

Barbaros 7 Ağustos 1915 günü Çanakkale cephesine götürmek üzere İstinye'den aldığı mühimmat ve malzeme ile saat 19.00'da hareket etmiş, Galata önlerinde kendisine refakat edecek Sivrihisar torpidobotu da ona katılmıştı. Aralarında 10 dakika mesafe ile seyre 16 mil hızla devam edildi.²⁷⁴

Boğaz'da endirekt atış ile kara kuvvetlerini (5 nci Ordu) desteklemek görevini almış olan Barbaros savaş gereçleri²⁷⁵ dışında bir miktar para da götürmekteydi. Barbaros'a eşlik etmekte olan Sivrihisar torpidobotu hızının azlığından emniyet görevini tam olarak yapamamaktaydı.²⁷⁶

8 Ağustos saat 05.00'da, sabahın alacakaranlığında, Barbaros E-11'nin attığı bir torpido ile sancak taraf, sekizinci bölme, baş kazan dairesinden vuruldu. Elektrikler söndü ve sancak makinesi durdu. Torpido izi, alacakaranlık dolayısıyla güçlükle görülebilmiş ve yapılan kaçınma manevrası bir işe yaramamıştı. Önce kıyıya yönelen gemi, denizaltıya hedef göstermemek amacıyla sonradan tekrar denize açılmış ancak geminin kurtarılamayacağı anlaşılınca yeniden karaya yönelmişti.²⁷⁷

Barbaros'un güvertesine cephane sandıkları yüklenmişti. Kıtalarına katılacak birçok mitralyöz, tayyare ve piyade zabitanı güvertede bulunmakta idi. Yola çıkarken Marmara'yı gece geçişi ile geçerek denizaltılara karşı avantaj sağlamak istiyordu. E-11'in pusu

²⁷³ William JAMESON, **A.g.k.**, 67.

²⁷⁴ DTA, Gemiler, 4457, **Sivrihisar Seyir Journali**, 25 Temmuz 1331, 78.

²⁷⁵ 9600 bomba, 4836 sahra mermisi, 1791 dağ topu mermisi, 400 adet 105 mm.lik obüs mermisi.

²⁷⁶ W.D. PULESTON, **The Dardanelles Expedition**, 138.

²⁷⁷ John LAFFIN, **Damn The Dardanelles**, 190.

kurduğu Bolayır önlerine geldiğinde ortalık iyice aydınlanmıştı. 14 mil hızla seyreden Barbaros sahil müsaadesinden dolayı büyük zikzaklar çizmeden ilerliyordu. E-11'e 300 metre yaklaştığı zaman periskop ve atılan torpidonun izi ancak görülebilmmişti. Dümen sancak alabandaya vurulsa da çok geç kalınmıştı. Sancak bataryadan denizaltıya ateş edilirken torpedo sekizinci bölmenin sancak tarafından isabet etmişti. İsabetin etkisiyle gemi sancağa doğru yatmaya başladı. Bir süre sonra sancak makine dairesi su içinde kalarak istaper edildi. Sekizinci bölmenin dışında diğer üç bölme de su almaya başladı. Güvertedeki cephane sandıkları devrilince meyil artmış ve alabora tehlikesi ortaya çıkmıştı. Geminin ikinci komutanı Binbaşı Mehmet Bey geminin dengede kalması için çok uğraş verdi. İskele tarafındaki dabil batımlarına(çift sarnıçları) alınan sular da etki etmemişti. Teknenin eski olması mukavemeti azalttı. Gemi nihayet sancak taraftan alabora olarak birkaç dakika o durumda kaldıktan sonra battı. Henüz omurgası üzerinde bulunan personel de denize doğru sürüklendi. Gemiye eşlik eden Sivrihisar torpidobotu ile bölgede bulunan Basra muhribi denize düşen personeli kurtarmayı ancak başarabilmişti.²⁷⁸

Barbaros 40 derece, 28 dakika enlem ve 26 derece, 47,8 dakika boylam mevkiinde 11 kulaçta battı. Üzerinde bir buçuk kulaç su bulunmaktaydı. Yüklemiş olduğu 9.600 bomba, 4.836 sahra mermisi, 1.791 dağ topu mermisi, 400 adet 105 mm.lik obüs mermisi ve bir miktar para da bu suretle kayboldu.²⁷⁹

Geminin batırılışı o anda gemiye refakatle görevli bulunan Sivrihisar torpidobotunun jurnaline şu cümlelerle geçmişti:

“Saat 05.10: Bolayır önünde zırhlı Barbaros düşman tahtelbahir tarafından torpillenerek pruvasından ve sancak tarafından eğilmiştir. 12 dakika zarfında meyli artarak birden bire alabora olarak gark olmuş

²⁷⁸ Fevzi KURTOĞLU, *Cihan Harbinde Deniz Muharebeleri: Türk Donanması Ne Yaptı*, 164-165.

²⁷⁹ *Birinci Dünya Harbi'nde Türk Deniz Harekati*, 283.

ve mürettebatından 200 kadarı denizden tahliye edilmiştir. Bu esnada taht-ı muhafazasında iki transport götüren Basra torpidosu olay yerine gelerek ol dahi mürettebattan 100 kadarını tahliye ettikten sonra Gelibolu'ya müteveccihen seyr olundu.

Saat 08.00: Gelibolu iskelesine aborda olundu. Mağruk zırhlı Barbaros mürettebatından zinde olanlar Gelibolu'ya çıkarılmış, mecruh olanlar ise Lapseki hastanesine nakledilerek Gelibolu'dan hareket edildi.

Saat 08.35: Lapseki önünde demirlendi. Lapseki hastanesine çıkarılan mecruha sefineden 5 adet fanila battaniye ve 1 adet yastık verilmiştir.

Saat 09.30: Lapseki'den vira demir edilerek hareket edildi.²⁸⁰

Doğanarslan feneri hizasında 4 dakika içinde batan gemide şehit olanlar ile kurtulanların listesi Başkumandan Vekili Enver Paşa tarafından 17 Ağustos'ta Donanma Komutanlığı'ndan istenmiş, bu liste 21 Ağustos'ta Bahriye Nezareti'ne gönderilmişti. Donanma 2nci Komutanı Albay Arif ve Gemi Komutanı Albay Muzaffer, Lapseki Liman Reisi Binbaşı Osman Fevzi denizden kurtarılanlar arasında bulunmaktaydı.²⁸¹

Bu listeye göre 26 güverte sınıfı subay(Komutan ve tabip dahil), 23 makine sınıfı subay, 2 asker, 320 gedikli olayda kurtulanların arasındaydı. 27 asker de yaralı kurtarılmıştı.²⁸² Toplam 19 subay, 11 gedikli adayı, 226 gedikli ve er şehit olmuştu.²⁸³ **(EK-15)**

Barbaros zırhlısından kurtulanları İstanbul'a nakledecek hiçbir vapurun Gelibolu'ya gelmemesi ve kara yolunun daha güvenli olması

²⁸⁰ DTA, Gemiler, 4457, **Sivrihisar Seyir Jurnalı**, 26 Temmuz 1331, 78.

²⁸¹ DTA, **Künyeler Bölümü**, No:326, 93.

²⁸² DTA, **Künyeler Bölümü**, No:326, 94.

²⁸³ Deniz Tarihi Arşivi, **Birinci Dünya Savaşı Şühedâ Defteri**, No: 164 ve165.

üzerine mürettebat, 9 Ağustos günü müfrezeler halinde arabalar vasıtasıyla İstanbul'a sevk edilmişlerdi.²⁸⁴

Barbaros son olmadı ve Müttefik denizaltıları 1.Dünya Savaşı boyunca Marmara Denizi'deki faaliyetlerine devam ettiler. Bu savaşta 38.000 ton ticari ve 21.000 ton muharip yüzer unsur bu denizaltıların kurbanı oldu. Osmanlı tarafı ise ağ maniaları, gözetleme istasyonları ve torpido hücumbotları marifetiyle Müttefik denizaltılarından sekizini batırmışlar; birini ise ele geçirmişlerdi.

Olaydan sonra, Müttefik denizaltısı tarafından batırılan Barbaros zırhlısı hakkında, benzeri batık ve kazazede gemiler gibi tahkikat yapılması için gemi komutanı tarafından verilen raporlar, Dîvân-ı Harb-i Daimî'ye 25 Eylül 1915 tarihinde havale edilmişti.²⁸⁵

Ancak, rapor Heyet-i Tahkîkiye tarafından incelenirken Birinci Daire (Deniz Kurmay Başkanlığı), Barbaros'un batışı hakkındaki raporların incelenmesi için ayrı bir komisyon kurulmasına dair bir muhtıra yazmıştı. Bu muhtıraya İkinci Daire Birinci Şube tarafından bir derkenar hazırlanmıştı. 3 Kasım 1915 tarihli bu bilgi notunda, savaş sırasında olağanüstü durumlar altında meydana gelen beklenmedik kazaların, önlenmesi mümkün olmayan ve olay sırasında ortaya çıkması doğal olan zorunlu durumlara karşı alınan tedbirleri hâriçten eleştirmenin ve çekiştirmenin doğru olmadığına vurgu yapılmıştı. Bununla beraber bu olayla ilgili durumun araştırılması Heyet-i Tahkîkiye tarafından yapılırken ayrıca bir komisyon kurulması, aynı olayın çeşitli heyetler tarafından incelemesinin karar alınmasını geciktireceği ve doğal akışında giden bir işlemin gereksiz yere büyütülmesiyle sorumluluk arandığı fikrini doğuracağı ileri sürülmüştü. Bu durumun ise donanmada bulunan bütün subayların gayret ve

²⁸⁴ DTA, **Künyeler Bölümü**, No:326, 90.

²⁸⁵ DTA, **Mülga Bahriye Nezareti**, 1219, 55.

cesaretlerinin kırılmasına ve sorumluluklarını yerine getirmekten kaçınmalarına yol açacağı ve dolayısıyla savaş zamanında çok büyük sakıncalar doğmasına neden olacağı değerlendirilmişti. Ayrıca bu gibi savaş olayları sırasında ortaya çıkan sorumlulukları araştırmanın, komutan veya diğer subaylar tarafından alınan tedbirlerin hepsini hakkıyla incelemenin ve eleştirmenin hemen hemen mümkün olmadığı belirtilmişti. Bilgi notunda Tetkik Komisyonu tarafından olay sırasındaki herşeyin bilinemediği ve geçmiş olayları eleştirmenin nazik zamanlarda daima çok kolay olduğuna dikkat çekilmişti. Kısaca raporda aydınlatılması gereken hususlar hakkında gemi komutanının kendisinden gerekli açıklama ve ayrıntıların alınmasıyla karanlık görülen hususların aydınlatılmasının daha uygun olacağı görüşü ağır basmıştı.²⁸⁶

---

²⁸⁶ DTA, **Mülga Bahriye Nezareti**, 1219, 55-57.

7. SONUÇ

1908 Devrimi sürecine girerken İmparatorluk donanması II. Abdülhamit döneminin getirdiği sorun ve aksaklıkların sonuçlarını yaşamaktaydı. Her ne kadar 1897'den sonra bir modernizasyon atılımı gerçekleştirilmeye çalışılmışsa da genel görünüm itibariyle bu yeterli olmamıştır. Mali olanaksızlıklarla boğuşan devlet, Rus tehdidi ekseninde kara ordusunun güçlendirilmesini tercih etmiştir. Dünyada dretnot çağının başladığı bu yıllarda Fransa'nın yürüttüğü gambot diplomasisine benzeyen bir anlayış izlenmiştir. Gemi alım politikaları bu anlamda ağır zırhlı filo tedarikini karşılamamıştır. V.Mehmet Reşat'ın tahta çıkmasından sonra kurulan Donanma-i Hümayûn Muâvenet-i Milliye Cemiyeti'nin çabaları ve Türk halkının gayretleriyle yeni bir donanma kurma çalışmaları hız kazanmıştır. Bu bağlamda gemi inşasında önemli bir mesafe kaydeden Almanya nihai bir bağlaşık olarak görülmüş ve gemi alımlarında söz konusu devletle anlaşma yoluna gidilmiştir.

Tam bu noktada yeni alınan Barbaros Hayreddin zırhlısı yetenekleri ve özellikleri itibariyle tam istenilenleri karşılamasa da mali olanaklar içinde mevcut donanmanın atış gücüne hayli güç katmıştır. Yapısal olarak pre-dretnot çağının tipik özelliklerini taşıyan gemi, ana muharebe gücünün vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Mesudiye, Hamidiye, Mecidiye ve teslim alınamayan Drama kruvazörlerinin yanında ateş gücü ve zırh bakımından Turgut Reis ile birlikte önemli bir açığı kapatmıştır.

İttihat ve Terakki yönetiminin tarihsel denizci önderlerin ismini verdiği bu gemilerden Barbaros, sancak gemisi yapılarak halkın donanmaya olan inancını arttırabilmek ve yapılan yardımların karşılığını ortaya koyabilmek için siyasal arenada propaganda malzemesi olarak da kullanılmıştır. Padişah V.Mehmet Reşat'ın Rumeli seyahatini Barbaros zırhlısı ile yapması bu politik düşüncenin ürünü olmuştur.

1911'de patlak veren Osmanlı-İtalyan Savaşı esnasında deniz aşırı toprakların korunması konusunda zırhlıya çok fazla görev verilebilecekken akılcı bir kararla yeni alınan bu gemiler güçlü, istekli ve enerjik İtalyan donanmasının hedef alanına sokulmamışlardır. Barbaros bu savaşta Çanakkale tahkimatının korunması ve Boğazların geçilme riski göz önüne alındığında pasif bir görevde tutulmuştur.

Söz konusu savaşın sonlarına doğru başlayan Balkan Savaşlarına Osmanlı Devleti büyük eksikliklerle girmiştir. Savaşlar kara muharebeleri şeklinde oluşagelirken deniz cephesinde kara cephelerinde olduğu gibi ders alınacak sayısız aksaklıklar yaşanmıştır. Özellikle lojistik destek merkezinde muhasım güçlerin donanmalarını etkin kullanmaları, kara cephesinde de başarıyı beraberinde getirmiştir. Çanakkale'de müstahkem bir mevkiye bulunan Osmanlı donanmasının komuta kademesindeki yetersizlik ve kararsızlık sebebiyle iki kez karşılaştığı Yunan donanmasıyla baş edememesi oldukça düşündürücüdür. Donanmanın önemsenmediği, onarıma ihtiyaç duyduğu ve yeni gemilerle takviyesinin şart olduğu açık olmakla birlikte donanmanın savaşamayacak durumda olduğunu söylemek de doğru değildi. Nitekim, İmroz ve Mondros Deniz Savaşları donanmanın savaşabilecek durumda olduğunun göstergesi olmuştur.

Balkan Savaşlarında sancak gemisi olarak görev yapan gemi girdiği muharebelerde başarılı manevralar icra etmiştir. Özellikle zırh, sürat ve top mevcudu açısından Averoff'a göre eski teknoloji ile donanmasına rağmen Barbaros özellikle İmroz'da başarılı atışlar icra etmiştir. Bolayır çıkarmasında karargah olarak görev yapan gemi Kolordu Komutanı Hurşit Paşa'nın kara hareketini yönetmesine ev sahipliği yapmıştır. Çatalca muharebelerinde de aşırma atışlar yaparak Bulgar saldırılarına karşı gelmeye çalışmıştır. Balkan Savaşları içinde Yunanistan'ın Adalar'ı işgal etmesi ve bu durumun geriye döndürülememesi donanmanın varlığı konusunda tereddütleri olanlara çok iyi bir yanıt olmuştur.

4 Ekim 1913 tarihinde Tersane'ye alınarak bir yıla yakın onarımda tutulan gemi Birinci Dünya Savaşı'nın başında Osmanlı hizmetine giren Alman danışmanlar tarafından savaş teknolojisi ve taktikleri açısından yeniden ele alınmıştır. Yeni gelişen denizaltı ve torpido hücumlarına karşı faraziyele eğitimler icra edilmiş ve roller oluşturulmuştur. Top atış eğitimleri arttırılmış ve gece manevraları yapılmıştır. En önemlisi donanmada ilk kez olarak gemide savaş hareket merkezi kurularak savaşın idare edilmeye başlanması bu süreçte gerçekleşmiştir. Sultan Osman-ı Evvel ve Reşadiye drenotlarına Büyük Britanya tarafından el konulmasının ardından hizmete alınan Yavuz'la birlikte Barbaros Hayreddin zırhlısı sancak gemisi görevini yeni ve daha modern olan bu gemiye bırakmıştır.

Barbaros zırhlısı savaşın başladığı yıllarda Karadeniz manevralarına katılmışsa da Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesinden sonra Donanma Komutanı Amiral Souchon'un istekleri doğrultusunda Marmara Denizi'nde manevralar icra etmiş, Çanakkale cephesinin açılmasıyla birlikte İstanbul-Çanakkale hattında görev yapmıştır. İtilaf donanmasının kara savaşlarına destek verdiği günlerde Maydos'dan yaptığı aşırma atışlar ile Müttefikler üzerinde etkili olmuştur. Barbaros, aşırma atışlarının dışında Gelibolu'ya yapılan lojistik destek konusunda da önemli görevler icra etmiştir. Mesudiye'nin denizaltı marifetiyle batırılmasından sonra TurgutReis ile bölgede görev icra eden gemide savunma tedbirleri arttırılmıştır. O dönemin koşullarında gemide torpido ağ maniası bulunmadığından limandayken geminin bordadan hedef olmaması için hizalarında yük gemileri perdeleme görevi yapmıştır. Ayrıca açık seyir sırasında saldırılara karşı torpidobotlar eşlik etmeye başlamıştır. Tüm yapılan eğitim ve önlemlere karşın gemi 8 Ağustos 1915'te ona eşlik eden torpidobotun yavaşlığından ve perdeleme görevi yapan bir geminin bulunmamasından faydalanan İngiliz denizaltısı E-11 tarafından batırılmıştır. Böylelikle 21 yaşındaki Barbaros 5 yıllık Osmanlı donanmasındaki önemli görevleri ve 256 şehidi ile tarihe malolmuştur.

I.KOMUTAN**EK-1****ÜSKÜDARLI AHMET OĞLU VASIF(TEMEL) EFENDİ KAPTAN**

Mart 1871 doğumludur. Taşra Rüşdiyesi, Kasımpaşa Askeri Rüşdiyesi ve Mekteb-i- Bahriye'yi bitirmiştir. Fransızca ve İngilizce bilmektedir. 13 Mayıs 1890'da Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 19 Nisan 1931'de emekli edilmiş; ancak Mart 1936'da yaş haddinden emekli olmuştur. Buna rağmen göreve 25 Kasım 1939'a kadar devam etmiştir.

Aldığı Rütbeler:

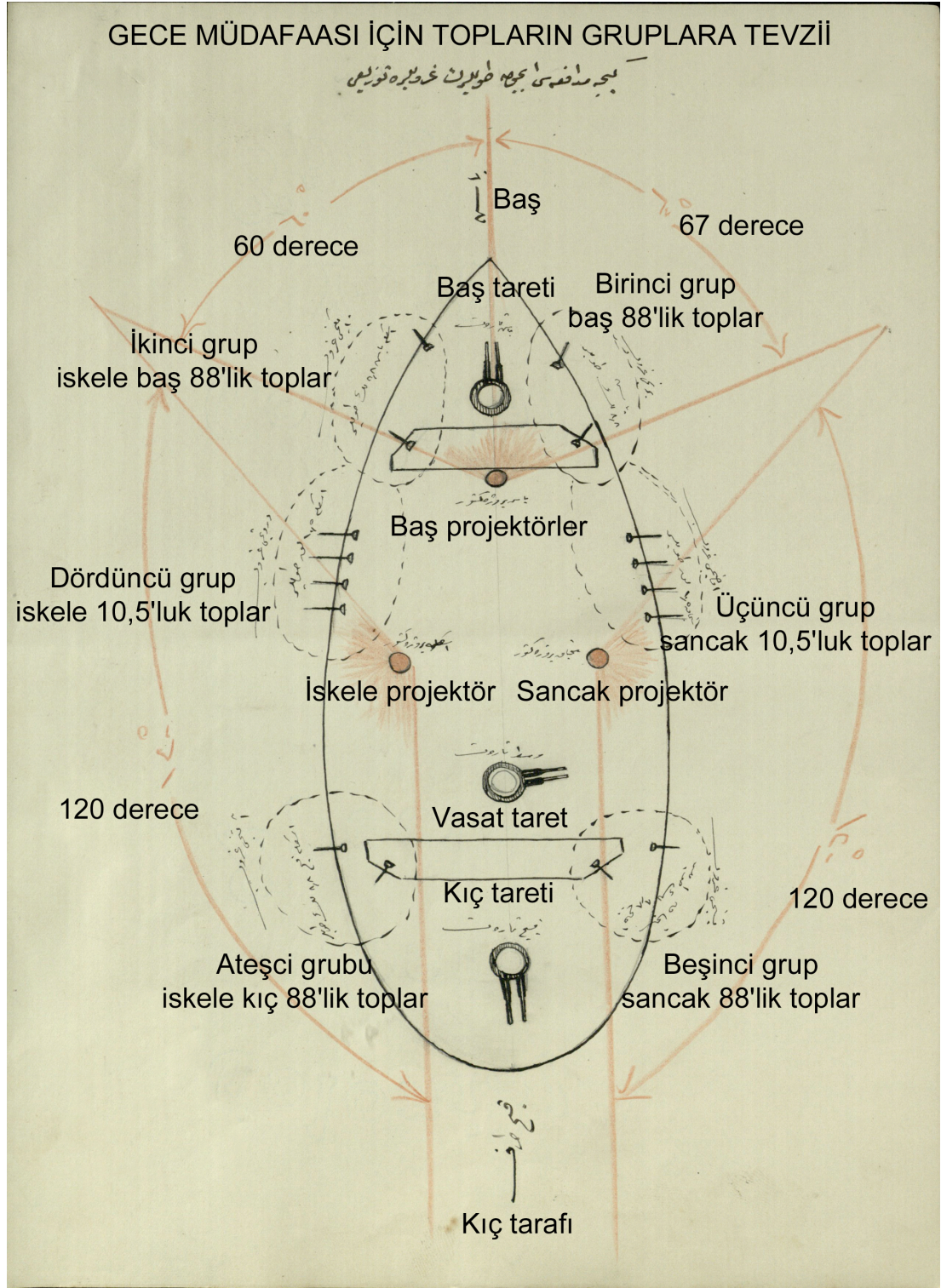
21 Mayıs 1882	Mülazım-ı Sani
24 Mart 1894	Mülazım-ı Evvel
8 Eylül 1895	Yüzbaşı
8 Mayıs 1898	Kol-ı Sani
3 Kasım 1901	Kol-ı Evvel
27 Ocak 1903	Binbaşı
7 Ekim 1905	Kaymakam
7 Ağustos 1909	Binbaşı
29 Ocak 1914	Fırkateyn Kaptanı
10 Temmuz 1915	Kalyon Kaptanı
7 Ekim 1917	Liva Amiral
9 Mayıs 1918	Kalyon Kaptanı
7 Kasım 1920	Liva Amiral

Görev Yerleri:

21 Mayıs 1892	Mehmet Selim Okul Gemisi
10 Şubat 1894	Fethiye Kalyonu
14 Mart 1894	Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
16 Mart 1895	Muhbir-i Sürur
8 Eylül 1895	Bahriye Nezareti Yaverliği
3 Kasım 1904	Londra Deniz Ataşesi
24 Mayıs 1904	Hâmidîye Kruvazörü II.Komutanı
2 Aralık 1905	Ertuğrul Korveti II.Komutanı
15 Eylül 1908	Şûra-yı Bahri Üyeliği

28 Aralık 1908	Merkeze
5 Haziran 1908	Zırhlı Mesudiye Komutanı
1 Temmuz 1910	Hâmidiye Kruvazörüne
28 Ağustos 1910	Barbaros Zırhlısı Komutanı
2 Ocak 1911	Washington Deniz Ataşesi
22 Aralık 1911	Reşadiye Dretnotu Komutanı(İnşaat Başkanlığı)
1 Aralık 1912	Donanma Kurmay Başkanlığı
23 Nisan 1913	Reşadiye Dretnotu Komutanı
24 Aralık 1914	1.Daire Reisi
2 Ocak 1916	Bahriye Nezareti Müsteşarı
7 Kasım 1918	Seyrüsefain Müdüriyeti Vekili
10 Aralık 1918	Ayrılma
19 Şubat 1919	Merkeze
24 Ağustos 1920	Merkeze geçici açığa
3 Ekim 1920	Merkeze geçici açığa
1 Şubat 1923	Emekli
31 Temmuz 1923	Boğazlar Komisyon Başkanı
11 Mayıs 1924	Karma Boğazlar Komisyon Başkanı
11 Nisan 1925	Karma Boğazlar Komisyon Başkanı
1 Temmuz 1926	Karma Boğazlar Komisyon Başkanı
1 Haziran 1928	Karma Boğazlar Komisyon Başkanı
25 Kasım 1939	Ayrılma

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/99.

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, **Top Mühimmat Rapor Dosyası**, 16 Teşrin-i Sani 1330.

BARBAROS ZIRHLISININ İLK HIZ DENEYİMLERİ TABLOSU

EK-3

Her saatte yapılan yağ sarfiyatı		Tam kömürle seyir mesafe/süresi		Ton olarak kömür tüketimi		Ocak sayısı	Tam yanan kazan	Hız (mil)	Devir sayısı	
Silindir	Makine	Mill olarak	Gün olarak	100 milde	Günlük				İskele	Sancak
0,1	3,5	4238	38,65	21,67	26	12	4	5	30	30
	4	4668	32,42	21,53	31	15	5	6	36	36
0,3	5	4690	27,91	21,43	36	15	5	7	42	42
	6	4594	23,93	21,90	42	18	6	8	49	49
0,4	7,2	4523	20,94	22,22	48	18	6	9	55	55
0,5	8	4307	17,94	23,33	56	18	6	10	61	61
	12	4082	15,46	24,62	60	21	7	11	67	67
	15	3664	12,72	27,43	79	24	8	12	74	74
	17	3199	10,26	31,41	98	27	9	13	79	79
	20	2680	7,97	37,50	126	30	10	14	86	86
1,2	25	2128	5,91	47,22	170	36	12	15	96	96
	45	1795	4,27	55,99	215	36	12	16	102	102
1,5	60	1572	4,02	63,91	250	36	12	16,5	106	106

KAYNAK: Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, 27.

II.KOMUTAN**EK-4****BEŞİKTAŞLI HAKKI OĞLU MEHMED ENVER BEY**

1871 doğumludur. Mekteb-i- Bahriye'yi bitirmiştir. 13 Mayıs 1888'de Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 15 Ağustos 1917'de emekli olmuştur.

Aldığı Rütbeler:

16 Mayıs 1890	Mülazım-ı Sani
14 Ağustos 1892	Mülazım-ı Evvel
2 Aralık 1895	Yüzbaşı
5 Nisan 1898	Kol-ı Sani
7 Ekim 1905	Kol-ı Evvel
8 Nisan 1907	Binbaşı
7 Ağustos 1910	Fırkateyn Kaptanı
10 Temmuz 1915	Kalyon Kaptanı
21 Nisan 1920	Tekrar Muvazzaf

Görev Yerleri:

16 Mayıs 1892	Mehmet Selim Okul Gemisi
22 Haziran 1892	Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
3 Temmuz 1893	Ümera Defteri
6 Haziran 1896	Muhbir-i Sürur'a naklen Şihap Torpidosu Komutanı
12 Temmuz 1897	Osmaniye Fırkateynine
5 Nisan 1898	Şihap Torpidosu Komutanı
21 Aralık 1898	Mehmet Selim Fırkateynine
25 Nisan 1899	İdare-i Mahsusa
3 Mart 1901	Atina Deniz Ataşesi
24 Mart 1902	Alman donanmasına
23 Ağustos 1902	Tir- Güverte Kurmay Makamı
23 Ağustos 1904	Avnillah Korvetine
18 Mart 1907	Nimet-hüda Vapuruna
30 Nisan 1908	Abdülhamit Kruvazörü II.Komutanı
21 Şubat 1909	Avnillah Korveti Komutanı

2 Ocak 1911	Barbaros Zırhlısı Komutanı
17 Ekim 1912	Merkeze
19 Ocak 1913	Ordu Erkan-ı Harp Refakatine
15 Ekim 1913	Merkeze
9 Nisan 1914	Mekteb-i Bahriye Müdürü
15 Ağustos 1914	Yavuz Zırhlısına
16 Eylül 1914	Donanma Kurmay Başkanı ve Yavuz Komutan Yrd.
27 Ekim 1914	Askeri Temyiz Mahkemesi Üyesi
10 Temmuz 1915	Donanma 1.Komutanlığı Kurmay Başkanı
21 Haziran 1920	Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı
3 Şubat 1921	Bahriye Nezareti Müsteşarı

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/38.

III.KOMUTAN**EK-5****KASIMPAŞALI MEHMED OĞLU SÜLEYMAN REMZİ BEY**

1871 doğumludur. Mekteb-i- Bahriye'yi bitirmiştir. 13 Mayıs 1888'de Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 15 Ağustos 1917'de emekli olmuştur.

Aldığı Rütbeler:

16 Mayıs 1890	Mülazım-ı Sani
14 Ağustos 1892	Mülazım-ı Evvel
2 Aralık 1895	Yüzbaşı
5 Nisan 1898	Kol-ı Sani
7 Ekim 1905	Kol-ı Evvel
8 Nisan 1907	Binbaşı
7 Ağustos 1910	Fırkateyn Kaptanı
10 Temmuz 1915	Kalyon Kaptanı
21 Nisan 1920	Tekrar Muvazzaf

Görev Yerleri:

16 Mayıs 1892	Mehmet Selim Okul Gemisi
22 Haziran 1892	Tir- Güverte Kurmay Makamı
3 Temmuz 1893	Ümera Defteri
6 Haziran 1896	Muhbir-i Sürur'a naklen Şihap Torpidosu Komutanı
12 Temmuz 1897	Osmaniye Fırkateynine
5 Nisan 1898	Şihap Torpidosu Komutanı
21 Aralık 1898	Mehmet Selim Fırkateynine
25 Nisan 1899	İdare-i Mahsusa
3 Mart 1901	Atina Deniz Ataşesi
24 Mart 1902	Alman donanmasına
23 Ağustos 1902	Tir- Güverte Kurmay Makamı
23 Ağustos 1904	Avnillah Korvetine
18 Mart 1907	Nimet-hüda Vapuruna
30 Nisan 1908	Abdülhamit Kruvazörü II.Komutanı
21 Şubat 1909	Avnillah Korveti Komutanı

2 Ocak 1911	Barbaros Zırhlısı Komutanı
17 Ekim 1912	Merkeze
19 Ocak 1913	Ordu Erkan-ı Harp Refakatine
15 Ekim 1913	Merkeze
9 Nisan 1914	Mekteb-i Bahriye Müdürü
15 Ağustos 1914	Yavuz Zırhlısına
16 Eylül 1914	Donanma Kurmay Başkanı ve Yavuz Komutan Yrd.
27 Ekim 1914	Askeri Temyiz Mahkemesi Üyesi
10 Temmuz 1915	Donanma 1.Komutanlığı Kurmay Başkanı
21 Haziran 1920	Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanı
3 Şubat 1921	Bahriye Nezareti Müsteşarı

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/111.

NARA - KÖSEBURNU BARBAROS ŞEHİTLİĞİ**EK-6**

Barbaros Şehitliği Çanakkale-Nara yolu üzerinde, akaryakıt İskelesinin karşısındadır. Şehitliğin yakınında ve Çanakkale tarafında Cezayirli Gazi Hasanpaşa tarafından yaptırılmış bir çeşme de bulunmaktadır. Şehitlik ilk olarak 1956 yılında Şehitlikleri İmar Cemiyeti tarafından restore edilmiş müteakiben 1998 yılında MSB Balıkesir İnşaat Emlak ve NATO Enf.Bşk.lığı tarafından onarılmış olup en son 2007 yılında MSB Balıkesir İnşaat Emlak Başkanlığınca restore edilmiştir. Restore edilen şehitlik 29 Şubat 2008 tarihinde dönemin Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral M.Metin ATAÇ, Donanma Komutanı Oramiral Uğur YİĞİT ve Çanakkale Valisi Orhan KIRLI'nın katıldığı törenle yeniden hizmete açılmıştır.

Şehitlikte esas olarak Osmanlıca Kitabeleri bulunan iki abide yer almaktadır. Bu abidelerden biri Mesudiye Zırhlısı'nda şehit olanlara ait olup, diğeri ise Barbaros Hayreddin Zırhlısı'nda şehit olanlara aittir. Bu abideden dolayı da şehitliğe Barbaros Şehitliği adı verilmiştir. Bu abidelerin dışında şehitlik arkasında diğere deniz kazalarında şehit olanları hatırlatan Türkçe yazılı anıtlar yapılarak şehitlik, bir Deniz Şehitliği haline getirilmiştir.

Barbaros'a ait anıtın ön yüzü bir geminin pruvadana görünüşü şeklinde inşa edilmiş olup şehitlik avlusunda yer almakta ve mermerden yapılmıştır. Anıtın ön yüzünde Balkan Savaşı sırasında Barbaros ve Turgut Reis zırhlılarında şehit olan subay ve erlerin isimleri yazılıdır.

ŞEHİTLİKTE İSMİ GEÇEN SUBAY VE ERLER

Sıra No	İsimler
1	Topçu Zabiti Yzb.Şerafettin Bin Hasan Efendi
2	3.Bl.Yzb.Osman Bin Ali ZİYA (Atina)
3	Yzb.İsmail Bin Hacı KADRİ
4	Katip Muavini Mehmet Celalettin Bin AHMET (Atina)
5	Burgatacı Mehmet Bin Ali KALFA (Karahisarlı)
6	Hakkı Bin ALİ (Hopalı)
7	Tayyip Bin HASAN (Ofu)
8	Mehmet Bin ALİ (Sürmene)
9	Mehmet Bin YUSUF (Perşembe)
10	Murat Bin SELİM (Seyak)
11	Kadri Bin MEHMET (İzmir)
12	Osman Bin HÜSEYİN (Maçka)
13	Hüseyin Oğlu AHMET (Cide)
14	Mevlüt Bin SALİH (Tirebolu)
15	Ahmet Bin AHMET (Ereğli)
16	Süleyman Bin MUSTAFA (Fatsa)
17	Nuri Bin AHMET (Maçka)
18	Yusuf Bin MUSTAFA (Ordu)
19	Hüseyin Bin ALİ (Şarlı)
20	Mehmet Bin CEVAVİR (İzmit)
21	Osman Bin İSMAİL (Bandırma)
22	Mustafa ŞAKİR (Akçaabat)
23	Ali Bin AHMET (Gelibolu)
24	Yusuf (Bartın)
25	Osman Bin MEHMET (İzmit)
26	Ali Bin AHMET (Temet)
27	Mustafa Bin OSMAN (Adapazar)
28	Murat Bin NURİ (Rodos)
29	Recep Bin İBRAHİM (Şile)
30	Recep Bin ŞAKİR (Akçaabat)
31	Hakkı Bin HASAN (Bartın)
32	Hasan Bin ALİ (Akçaabat)
33	Hüseyin Bin MUSTAFA (Giresun)
34	Akif Bin SAİT (Zonguldak)
35	Halil Bin Ali OSMAN (Yalova)
36	Ali Bin HASAN (Gemlik)
37	Ferhat Bin ŞAKİR (Ezine)
38	Besim Bin MUSTAFA (Ordu)
39	Halil Bin KADİR (İnebolu)
40	Mustafa Bin AHMET (Cide)
41	Ali bin MUSTAFA (Ordu)
42	Mehmet Bin EMİN (Karamürsel)
43	İbrahim Bin MEHMET (Sinop)

Anıtın arka yüzünde ise olayın anlamını belirten Hüseyin SUAT'ın dizelerinden oluşmuş ve o tarihte yazılmış şu şiir yer almaktadır:

Gerçi taştır bu şehit abidesi
Vatanın üstünde yükselir sesi
Üzerinde kuru taş da görsen
Sevilir her vatan uğrunda ölen
Ölmeyi bilmese millet yaşamaz
Yaşar evladı gömüldükçe biraz
Dinle ey zair-i matem-i perver
Ne diyor bak şu muazzam minber
Mondros'ta filomuzla heyhat
Ne kadar azm ile ettikse sebat
Düşmanın gülleleri katil idi
Bizi dendan-ı lehibiyle yedi
Görmeyin har-u hakir burda bizi
Kanımızla boyadık Akdeniz'i
Galayan et te'sir ey millet
Göster adamıza mevcudiyet
İleri arş, ileri arş ileri...
Geri kalsın denizin kahpeleri.

Hüseyin SUAT
1328 Rumi 5 Ocak Cumartesi
Miladi 19 Ocak 1912 Pazar

IV.KOMUTAN**EK-7****KASIMPAŞALI AHMED OĞLU İSMAİL BEY**

Mekteb-i- Bahriye'yi bitirmiştir. 31 Temmuz 1884'de Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 17 Kasım 1914'te emekli olmuştur. 6 Temmuz 1923'te vefat etmiştir.

Aldığı Rütbeler:

- 28 Temmuz 1886 Mülazım-ı Sani
 17 Temmuz 1888 Mülazım-ı Evvel
 3 Ocak 1895 Yüzbaşı
 6 Eylül 1901 Kol-ı Sani
 28 Ağustos 1903 Kol-ı Evvel
 28 Temmuz 1908 Binbaşı
 27 Nisan 1911 Kaymakam
 24 Mayıs 1919 Fırkateyn Kaptanı
 15 Mart 1923 Son rütbe iptali

Görev Yerleri:

- 13 Ekim 1885 Mehmet Selim Okul Gemisi
 16 Haziran 1888 Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
 3 Temmuz 1893 Ümera Defteri
 9 Aralık 1889 Necm-i Feşan hesap memurluğu
 4 Haziran 1892 Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
 23 Ağustos 1892 İstanbul Vapuru hesap memurluğu yardımcısı
 14 Haziran 1898 İstanbul Vapuru hesap memurluğu
 12 Ağustos 1903 Fethiye Kalyonu emrine
 28 Şubat 1904 İzmir Vapuru II.Komutanı
 24 Mayıs 1904 Ertuğrul Korvetine
 29 Ağustos 1905 Fethiye Kalyonu zabitan mahali
 2 Eylül 1905 Edremit Vapuru Komutanı
 8 Mayıs 1906 Nimet-hüda merkez gemisine
 7 Şubat 1907 Babil Vapuru Komutanı
 1 Aralık 1907 Kosova Vapuru Komutanı
 25 Ağustos 1908 Tîr-i Güverte Kurmay Makamı(Seyrüsefain Şube)

- 14 Ağustos 1909 Feth-i Bülend Korveti Komutanı
24 Nisan 1910 Âsar-ı Tevfik Komutanı
16 Ağustos 1910 Zırhlı Mesudiye Komutanı
2 Ocak 1911 Basra Komodorluğu Muavini
23 Mayıs 1911 4.Daire Reisi
19 Şubat 1912 Fen Müşaviri Williams refakatine
11 Haziran 1912 Muhakemat Dairesi Üyesi
17 Haziran 1912 Donanma Fevkalade Erkan-ı Harbiye Nezaretine
22 Ağustos 1912 Turgut Reis Zırhlısı Komutanı
8 Şubat 1913 Merkeze(hastalık)
23 Ağustos 1913 Barbaros Zırhlısı Komutanı
7 Ocak 1914 Tersane-i Amire Liman Komutanı
8 Mart 1914 Aydın Reis gambot filotilasını teslim almaya
20 Ekim 1914 Bahriye Divan-ı Harp Mahkemesi Başkanı
25 Kasım 1918 Tetkik-i Hesabat Komisyonu Başkanı
31 Temmuz 1919 Merkeze
1 Ekim 1919 Tevhid-i Mübayaat Komisyonu Başkanı
1 Mayıs 1920 Merkeze

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/35.

V.KOMUTAN**EK-8****BÜYÜKPİYALELİ SALİM OĞLU ŞERAFEDDİN EFENDİ KAPTAN**

1866 doğumludur. Kasımpaşa Askeri Rüşdiyesi ve Mekteb-i Bahriye'yi bitirmiştir. İngilizce bilmektedir. 31 Temmuz 1884'de Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 19 Eylül 1921'de emekli olmuştur.

Aldığı Rütbeler:

- 28 Temmuz 1886 Mülazım-ı Sani
- 16 Temmuz 1888 Mülazım-ı Evvel
- 22 Mayıs 1893 Yüzbaşı
- 23 Mayıs 1899 Kol-ı Sani
- 28 Temmuz 1908 Kol-ı Evvel
- 27 Nisan 1911 Binbaşı
- 29 Ocak 1914 Fırkateyn Kaptanı

Görev Yerleri:

- 31 Temmuz 1886 Utarit Korvetine
- 13 Ekim 1886 Mehmet Selim Okul Gemisi
- 16 Haziran 1888 Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
- 24 Aralık 1889 Utarit Korvetine Seyir Subayı
- 25 Haziran 1891 Babil Seyir Subayı
- 20 Aralık 1891 Pars Vapuru Seyir Subayı
- 1 Ocak 1892 Talia Vapuru Seyir Subayı
- 14 Haziran 1898 İstanbul Vapuru hesap memurluğu
- 10 Ocak 1894 Söğütlü Seyir Subayı
- 27 Aralık 1895 Hâmidiye Zırhlısı Seyir Subayı
- 2 Kasım 1895 İzzettin Seyir Subayı
- 5 Kasım 1896 Konfide Vapuru Komutanı
- 12 Mayıs 1898 İdare-i Mahsusa
- 26 Ekim 1898 Şat Gambotu Komutanı
- 5 Kasım 1899 İstanköy Vapuru Komutanı
- 14 Kasım 1899 Fethiye Kalyonu Cild-i Sani Mahli
- 11 Şubat 1901 Şahin-i Derya Komutanı

22 Haziran 1901	Nüvid-i Fütuh Komutanı
23 Ağustos 1902	İdare-i Mahsusa
14 Mart 1908	Bafra Komutanı
25 Ağustos 1908	Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
3 Eylül 1908	Cenova'daki Kruvazöre Nezareten(Drama)
2 Haziran 1909	Merkeze
17 Kasım 1909	Aziziye(Avrupa'dan gelerek)
13 Temmuz 1911	1. Daire 2.Şube
11 Mart 1913	1.Daire 1.Şube Müdürü
29 Ocak 1914	Barbaros Zırhlısı Komutanı
9 Nisan 1914	Beyrut Liman Reisi
26 Ekim 1918	Merkeze
19 Şubat 1919	Merkeze
10 Nisan 1919	Kömür Şubesi Müdürü
11 Temmuz 1920	Bahrye Tedrisat Müfettişi

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/66.

VI.KOMUTAN**EK-9****KASIMPAŞALI SÜLEYMAN OĞLU ŞÜKRÜ BEY**

1874 doğumludur. Mekteb-i- Bahriye'yi bitirmiştir. İngilizce bilmektedir. 13 Mayıs 1890'da Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 20 Kasım 1923'te emekli olmuştur.

Aldığı Rütbeler:

21 Mayıs 1892	Mülazım-ı Sani
23 Mart 1894	Mülazım-ı Evvel
11 Mart 1902	Yüzbaşı
27 Ağustos 1907	Kol-ı Sani
27 Nisan 1911	Binbaşı
16 Eylül 1915	Fırkateyn Kaptanı

Görev Yerleri:

21 Mayıs 1892	Mehmet Selim Okul Gemisi
21 Şubat 1894	Fethiye Kalyonu mühendis
14 Mart 1894	Hâmidiye Zırhlısına
22 Mayıs 1894	Tair-i Bahri Seyir Subayı
31 Ağustos 1895	Nüzhet Vapuru Seyir Subayı ve II.Komutan
10 Aralık 1895	Fethiye Kalyonu İdare-i Mahsusa Mahali
2 Eylül 1896	İnebolu Vapuru Seyir Subayı
17 Ocak 1898	Fethiye Kalyonu Zabitan Mahali
9 Mayıs 1898	Cidde Vapuru Seyir Subayı
31 Ağustos 1898	Selamet Vapuru Seyir Subayı
25 Kasım 1901	Midilli Vapuru Seyir Subayı
19 Mart 1904	İdare-i Mahsusa
26 Eylül 1905	Kastamonu Vapuru II.Komutan
10 Ocak 1906	Sayyad-ı Derya Gambotu Komutanı
1 Ağustos 1908	Nimet-hüda Vapuru
28 Aralık 1908	Saadet Vapuru
8 Mart 1909	Taşoz Komutanı
28 Kasım 1909	İhsaniye Komutanı
30 Mayıs 1910	Yâdigar-ı Millet Komutanı

9 Ocak 1911	Muin-i Zafer Komutanı
27 Eylül 1911	Aziziye Geçici Görevlendirme
26 Ekim 1911	1.Daire 4.Şube Müdürü
17 Aralık 1911	Âsar-ı Tevfik Komutanı
26 Ekim 1912	Zırhlı Mesudiye Komutanı
21 Nisan 1914	Barbaros Zırhlısı Komutanı
15 Eylül 1914	Merkeze
22 Ekim 1914	4.Daire 1.Şube Müdürü
23 Kasım 1914	Bahriye Divan-ı Harbi Daimi Reisi
6 Temmuz 1915	İzmir Liman Reisi Vekili
2 Kasım 1916	Bahriye Divan-ı Harbi Daimi Reisi
11 Nisan 1917	Merkeze
2 Ekim 1917	İskele ve Limanlar Komutanı
19 Eylül 1918	Kafkas İslam Ordusu Kuva-yi Bahriye Komutanı
9 Ekim 1918	Merkeze
23 Ekim 1918	İskele ve Limanlar Komutanı
22 Aralık 1918	4.Daire Reisi
17 Mayıs 1919	Dersaadet Liman Reisi
26 Kasım 1922	Çekilme
1 Şubat 1923	Gayr-ı Faal Zabitan
21 Ağustos 1923	Yavuz Komutanı

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/103.

VII. ve IX.KOMUTAN**EK-10****KÜÇÜKMUSTAFAPAŞALI ADİL OĞLU MUZAFFER BEY**

1878 doğumludur. Dersaadet Hususi Mektebi ve Mekteb-i Bahriye'yi bitirmiştir. İngilizce bilmektedir. 13 Mart 1894'te Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 15 Nisan 1925'te emekli olmuştur.

Aldığı Rütbeler:

18 Şubat 1896	Mülazım-ı Sani
15 Mart 1898	Mülazım-ı Evvel
12 Mart 1902	Yüzbaşı
13 Kasım 1907	Kolağası
29 Ocak 1914	Korvet Kaptanı
24 Kasım 1915	Fırkateyn Kaptanı
8 Ocak 1918	Kalyon Kaptanı

Görev Yerleri:

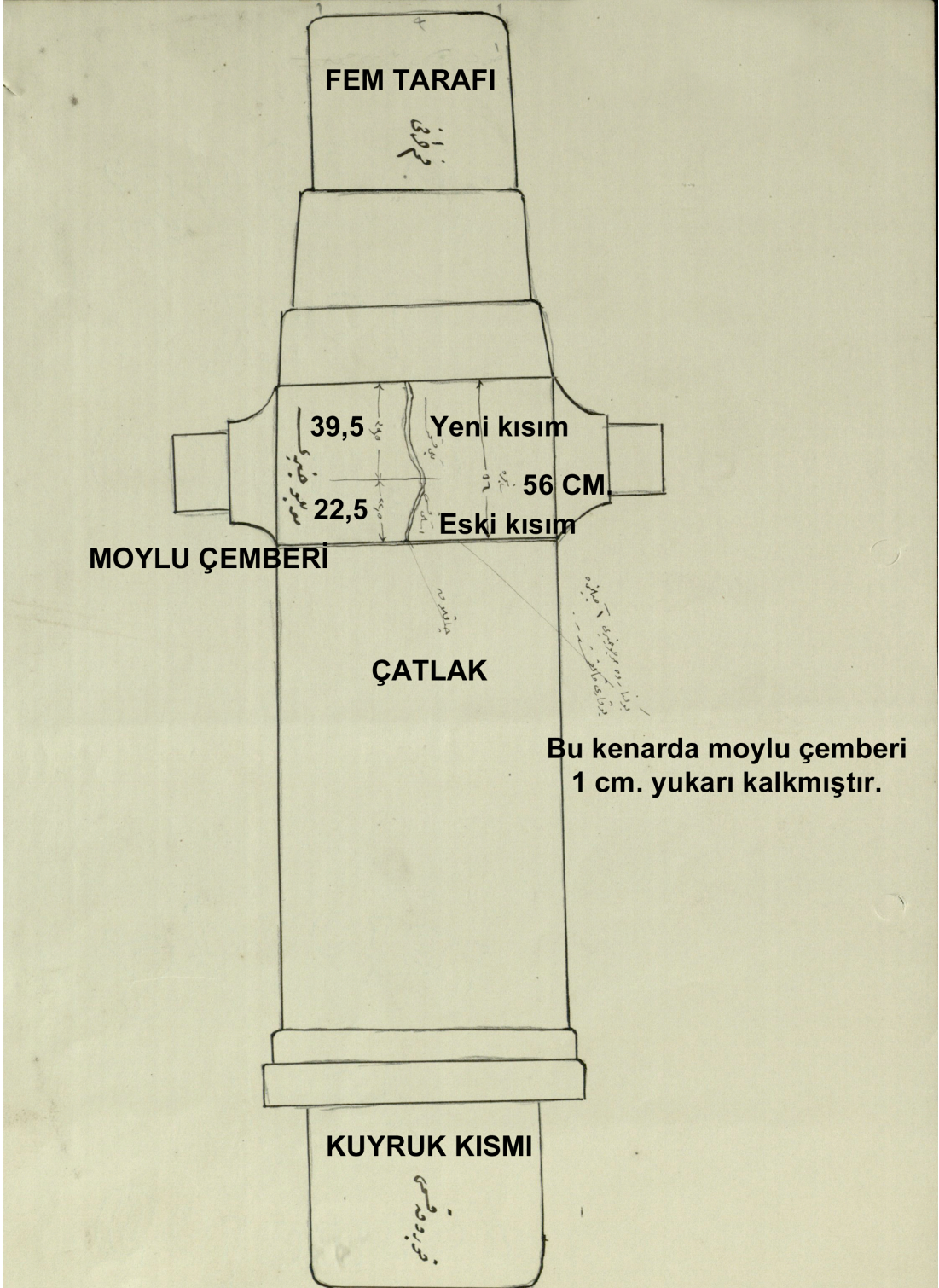
18 Şubat 1896	İzmir, İnayet, Fuat Vapuru Mühendis
13 Haziran 1896	Heybetnüma
6 Aralık 1897	Peleng-i Derya Seyir Subayı
15 Haziran 1897	Tîr-i Güverte Kurmay Makamı
26 Eylül 1897	Mekke Vapuru Seyir Subayı
18 Aralık 1897	İzzettin Vapuru Seyir Subayı
16 Nisan 1898	İsmail Vapuru Seyir Subayı
18 Temmuz 1898	Asir Vapuru Seyir Subayı
17 Aksım 1900	İzzettin Vapuru Seyir Subayı
11 Ekim 1904	Muin-i Zafer Seyir Subayı
24 Temmuz 1905	Fethiye Kalyonu Ümera Mahali
3 Ağustos 1905	Safa Vapuru Seyir Subayı
28 Ocak 1906	Misafirin İdaresi
3 Mart 1906	Sayyad-ı Derya Seyir Subayı
28 Nisan 1906	Tevfikiye Komutanı
14 Ağustos 1906	Nimet-hüda
21 Mart 1907	İdare-i Mahsusa Süvari Muavini(Bingazi ve İnebolu)

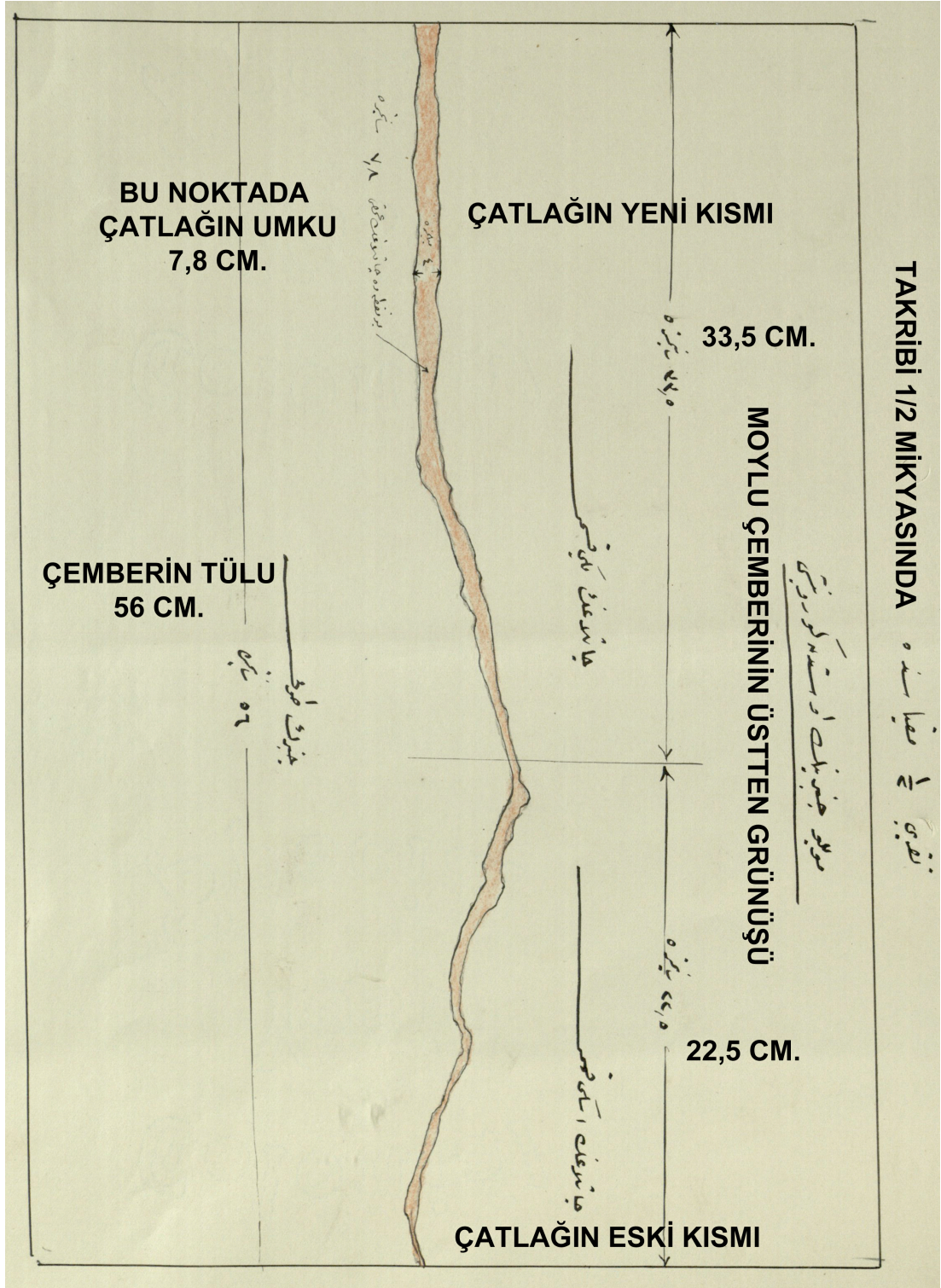
19 Aralık 1907	Peyk-i Şevket Torpido Kruvazörü II.Komutanı
8 Haziran 1909	Zırhlısı Mesudiye III.Komutanı
24 Kasım 1909	Hâmidiye Kruvazörü II.Komutanı
5 Mayıs 1910	Muâvenet-i Milliye Muhribi Komutanı
5 Mayıs 1910	Feth-i Bülend Korveti Komutanı(Sisam İsyanı)
23 Nisan 1911	Mecidiye Kruvazörü Komutanı
23 Ağustos 1911	Aziziye Geçici Görevlendirme
2 Ekim 1911	Genelkurmay 5.Şube
17 Haziran 1912	Donanma Erkan-ı Harbiye Heyeti
12 Ekim 1912	Başkomutanlık Harbiye Heyeti Müstakil Bahriye Şb.
3 Kasım 1912	Mecidiye Kruvazörü Komutanı
9 Nisan 1914	3.Daire Reisi(Padişah Emri İle)
16 Ağustos 1914	Filotilla Komodoru(Padişah Emri İle)
15 Eylül 1914	Barbaros Zırhlısı Komutanı
12 Nisan 1915	Turgut Reis Zırhlısı Komutanı
8 Temmuz 1915	Barbaros Zırhlısı Komutanı
18 Ağustos 1915	Merkeze geçici görevlendirme
15 Aralık 1915	4.Daire Reisi
8 Mayıs 1916	2.Daire Reisi
10 Mayıs 1919	Askeri Temyiz Mahkeme Üyesi
27 Kasım 1920	Seyrüsefain İdaresi Genel Müdürü
19 Ağustos 1922	Merkez Hizmet Kadrosuna
23 Aralık 1922	Seyrüsefain İdaresi Genel Müdürü
1 Aralık 1923	İstanbul Bahriye Komutanı
11 Mayıs 1924	Erkan-ı Harbiye Bahriye Müdürü
3 Aralık 1924	Açığa

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 2/246.

TARET ÇATLAĞINI GÖSTERİR ÇİZİMLER

EK-11

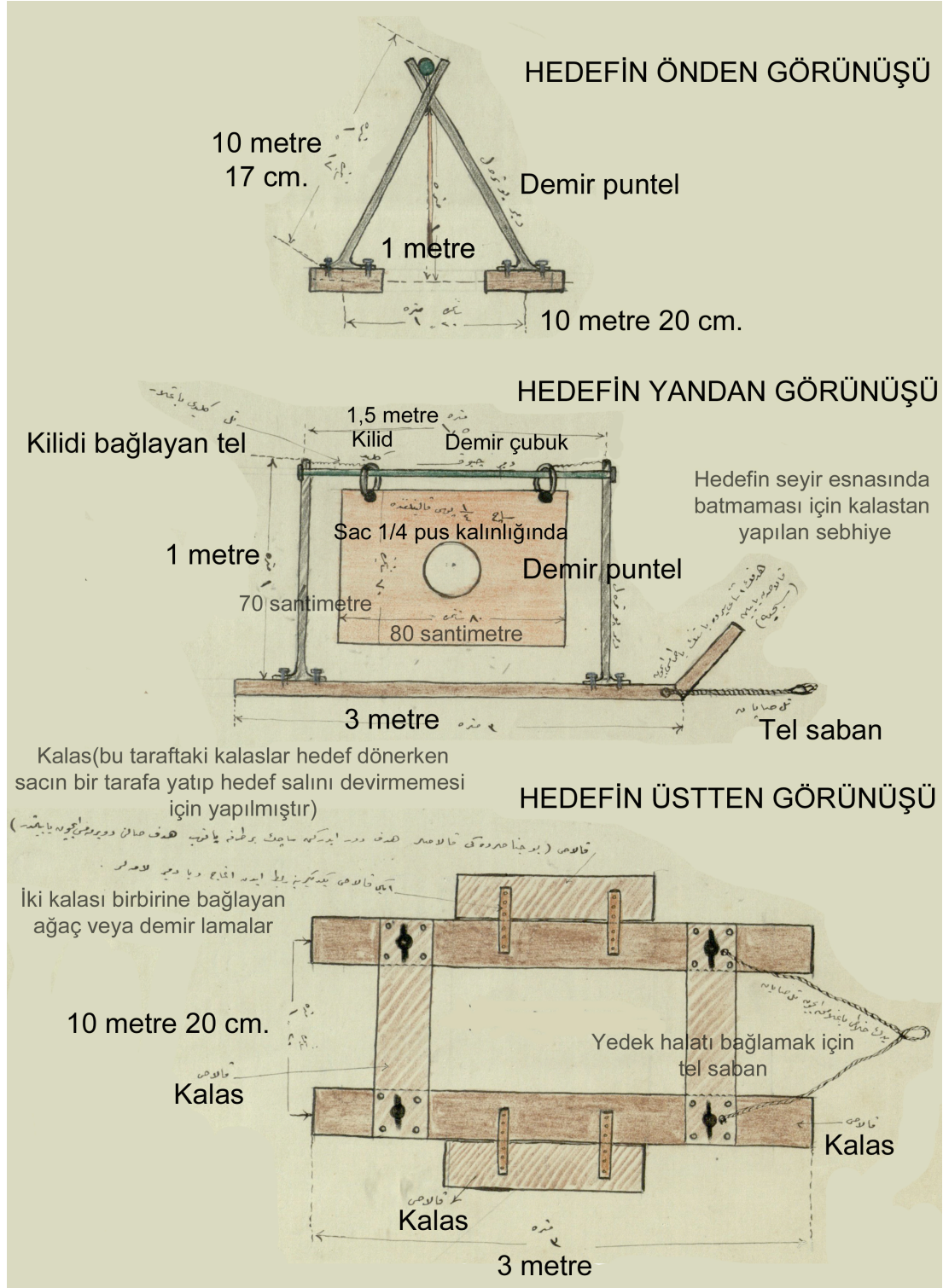

Kaynak: Deniz Tarihi Arşivi, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, Top Mühimmat Rapor Dosyası, 16 Teşrin-i Sani 1330.

YÜZER HEDERLERİ GÖSTERİR ÇİZİMLER

EK-12

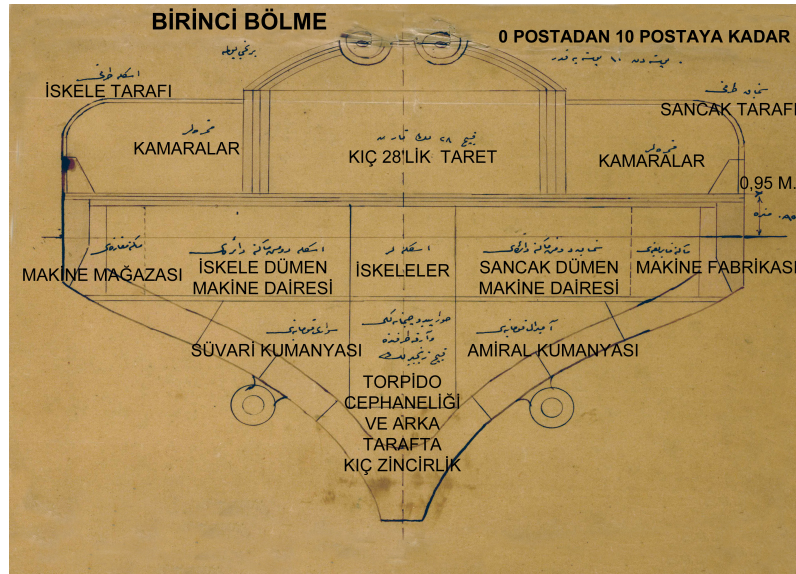

Kaynak: Deniz Tarihi Arşivi, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, Top Mühimmat Rapor Dosyası, 16 Teşrin-i Sani 1330.

FARAZİYELİ ROLE KARTLARI VE TEKNİK ÇİZİMLER

EK-13

<p>- ۱ -</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p>	<p>- ۱ -</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p>
<p>- ۲ -</p> <p>Saat Dakika 00 2</p> <p>Taret yüzbaşısına</p> <p>Baş taret nişangah kulesine bir humbara isabet etti. Nişangah ve nişancı ziyana uğradı.</p>	<p>- ۱ -</p> <p>Saat Dakika 00 0</p> <p>Makine askerine</p> <p>Sancak dümen makinesi piston rodu kırıldı.</p>
<p>- ۲ -</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p>	<p>- ۲ -</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p> <p>تاریخ: ۱۳۳۱</p> <p>مکان: ۱۳۳۱</p>
<p>- ۴ -</p> <p>Saat Dakika 00 7</p> <p>İskandilciye</p> <p>Yedinci bölme sancak tarafına bir torpido isabet etti.</p>	<p>- ۳ -</p> <p>Saat Dakika 00 5</p> <p>Dinamo Nöbetçisine</p> <p>1 numaralı dinamo kontak etti.</p>

Kaynak: Deniz Tarihi Arşivi, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, Top Mühimmat Rapor Dosyası, 6 Haziran 1331.

VIII.KOMUTAN**EK-14****CİBALİLİ HASAN OĞLU MEHMED NAZMİ BEY**

1873 doğumludur. Zeyrek Rüşdiyesi ve Mekteb-i Bahriye'yi bitirmiştir. İngilizce bilmektedir. 1905'te evlenmiştir. 13 Nisan 1891'de Harbiye sınıfına geçerek donanmaya katılmıştır. 19 Eylül 1926'da emekli olmuştur.

Aldığı Rütbeler:

23 Mayıs 1893	Mülâzım-ı Sâî
10 Nisan 1895	Mülâzım-ı Evvel
7 Ekim 1905	Yüzbaşı
27 Nisan 1911	Kol Ağası
29 Ocak 1914	Korvet Kaptanı
24 Kasım 1915	Fırkateyn Kaptanı
1 Mart 1922	Kalyon Kaptanı

Görev Yerleri:

23 Mayıs 1893	Mehmet Selim Talim Sefinesi Mühendis
7 Ekim 1894	Fethiye Kalyonu Mühendis
21 Mayıs 1895	Muhbir-i Sürûr
4 Ağustos 1895	Suda Vapuru Seyir Subayı
27 Kasım 1896	Mürüvvet Vapuru Seyir Subayı
16 Eylül 1905	Adana Vapuru (Şark Vapuru Seyir Subayı)
3 Temmuz 1906	Bezm-i Âlem Seyir Subayı
29 Eylül 1907	İdare-i Mahsûsa Süvarilikle
20 Ekim 1908	Demirhisar Torpidosu Süvari
8 Kasım 1909	Tersane Memuriyeti Seyyâr Torpido Mahalli
8 Haziran 1910	Destroyer Süvari
9 Ekim 1910	Fatih Torpidosu Süvari
26 Nisan 1910	Timsah Torpidosu Süvari
13 Ekim 1910	İkinci Daire Yazı İşleri
20 Mayıs 1911	Beyrut Yatı Süvari
15 Mayıs 1912	Peyk-i Şevket Süvari
14 Nisan 1914	Mecidiye Kruvazörü Süvari

7 Nisan 1915	Merkez Geçici olarak
12 Nisan 1915	Barbaros Zırhlısı Süvari
8 Temmuz 1915	Zırhlı Turgut Reis Süvari
17 Mayıs 1919	Haliç Komodoru
3 Aralık 1921	Merkeze
18 Mayıs 1922	Özel Dîvân-ı Harp stajyer üyeliğine
19 Ağustos 1922	Merkez Çeşitli Hizmetler Kadrosuna
8 Kasım 1922	İstanbul Bahriye Kumandan Vekâleti'ne
1 Aralık 1923	İstanbul Bahriye Daimî Dîvân-ı Harp Başkanlığı'na
11 Mayıs 1924	İstanbul Bahriye Daimî Dîvân-ı Harp Başkanlığı'na
11 Nisan 1925	İstanbul Bahriye Daimî Dîvân-ı Harp Başkanlığı'na
1 Temmuz 1926	İstanbul Bahriye Daimî Dîvân-ı Harp Başkanlığı'na

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, 1/166.

ŞEHİT PERSONEL LİSTESİ

EK-15

ZIRHLI BARBAROS'TA ŞEHİT OLAN SUBAYLAR

Sıra No	İsimler
1	Güverte Kıdemli Yüzbaşı Tekfurdağlı Ömer oğlu Mehmet Efendi
2	Güverte Yüzbaşı Beşiktaşlı Salih oğlu Edhem Efendi
3	Güverte Yüzbaşı Selanikli Sami oğlu Hıfzı Efendi
4	Güverte Yüzbaşı Üsküdarlı Remzi oğlu Hüseyin Avni Efendi
5	Güverte Yüzbaşı Kadıköylü Hasan oğlu Mehmet Galip Efendi
6	Güverte Teğmen Üsküdarlı Ahmet oğlu Mehmet Sabri Efendi
7	Güverte Teğmen Kadıköylü Aziz oğlu Mahmut Cemal Efendi
8	Güverte Teğmen Sultanahmetli Ahmet oğlu Neş'et Efendi
9	Güverte Teğmen Kasımpaşalı Hafız Mehmet oğlu Mehmet Hilmi Efendi
10	Mühendis Kasımpaşalı Mustafa oğlu Salim Efendi
11	Mühendis Tarsuslu Veli oğlu Ömer Lütfi Efendi
12	Mühendis Nevşehirli Osman oğlu Mehmet Rif'at Efendi
13	Makine Yüzbaşı Asitaneli Ali Rıza oğlu Ahmet Şemsettin Efendi
14	Makine Yüzbaşı Sivaslı Kasım oğlu İsmail Hakkı Efendi
15	Makine Yüzbaşı Ünyeli Mehmet oğlu Ahmet Efendi
16	Makine Teğmen Varnalı Sait oğlu Hamit Efendi
17	Makine Teğmen Bursalı Mehmet oğlu Ahmet Hamdi Efendi
18	Kalyon İmamı Dadaylı Süleyman oğlu Mehmet Efendi
19	Eczacı Teğmen Ankaralı Adem Vasfi oğlu Bedrettin Efendi

ZIRHLI BARBAROS'TA ŞEHİT OLAN GEDİKLİ NAMZETLERİ

Sıra No	İsimler
1	Bodrum Kazası Gülyalık Mahallesi'nden Giritliibrahimoğlu Mustafa oğlu Ali Hâne 42 1889-1890 Gedikli namzedi nasbı 30 Nisan 1914
2	İnebolu Kazası Göynükler Köyü'nde Hacıoğlu Mehmet oğlu Hüseyin Hüsnü Hâne 30/2 1889-1890 Gedikli namzedi nasbı 14 Kasım 1914
3	İzmit Kazası Velihoca Mahallesi'nden Salim oğlu Halit Hâne 52/3 1890-1891 Gedikli namzedi nasbı 27 Nisan 1915
4	Görece Kazası Çanaklı Köyü'nden Toysuzoğlu Ali Osman oğlu Safvet 1887-1888 Gedikli namzedi nasbı 22 Aralık 1913

5	Mecitözü Kazası'nın Çakır Köyü'nden Hâderoğlu Ali oğlu Nurettin Hâne 101/6 1887-1888 Gedikli namzedi nasbı 22 Aralık 1913
6	Mekri Kazası Kisek Mahallesi'nden Selimçavuşoğlu Kamil oğlu Mehmet Hâne 178 1888-1889 Gedikli namzedi nasbı 9 Ekim 1914
7	Foça Kazası Cedidbâdesbâb Mahallesi'nden Softaoğlu Mehmet oğlu Ali Hâne 64/2 1890-1891 Gedikli namzedi nasbı 27 Nisan 1915
8	İzmir'in Birincidolaplık Mahallesi'nden Alemderâlı oğlu Rahmi Gedikli namzedi nasbı 23 Temmuz 1914
9	Edirnekapısı yakınında Salmatomruk Caddesi'nde Cedidsultan Mahallesi'nde 5 numaralı hânedede oturan Baba-yı atik muhâcirlerinden Ali oğlu Recep Ziya Hâne 145/3 Gedikli namzedi nasbı 25 Kasım 1913
10	Ordu Kazası Nezdilü Köyü'nden Bölükbaşoğlu Hasan oğlu Yusuf Hâne 35/2 1888-1889 Gedikli namzedi nasbı 22 Aralık 1913
11	Elmalı Kazası'nın Nuhtar Mahallesi'nden Kabamusaoğlu Ahmet oğlu Musa Kazım Hâne 24/3 1888-1889 Gedikli namzedi nasbı 11 Temmuz 1915

ZIRHLI BARBAROS'TA ŞEHİT OLAN GEDİKLİ VE ERLER

Sıra No	İsimler
1	Çarşamba Kazası Ayvacık Nahiyesi'nde Çayırçöken Köyü'nde Hatipoğlu Ali oğlu Mahmut Makine Onbaşı Hâne 80 1886-1887 Duhûlü 18 Mayıs 1909
2	Vakfikebir Kazası Samsun Köyü'nde Dereköylüoğlu İsmail oğlu Mustafa Hâne 67/2 1887-1888 Duhûlü 6 Temmuz 1914
3	Rize Kazası Varangöz Köyü'nde Seyyitoğlu Recep oğlu Ekabil Nefer Hâne 11/2 1888-1889

	Duhûlü 5 Ağustos 1914
4	Ünye Kazası Karakuş Nahiyesi'nde Dere Köy'ünde Kazaşoğlu Süleyman oğlu Tevfik Güverte Onbaşı Hâne 139/5 1887-1888 Duhûlü 11 Temmuz 1914
5	Beşiktaş'ta Rumeli Mahallesi'nde Örünceova'da Kılârî-i hazret-i şehriyârî amcası Selim Ağanın hânesinde oturan Kılârî-i sâlis Müteveffa Ömer Ağanın oğlu Mehmet Lütfi Nefer Hâne 29 1887-1888 Duhûlü 2 Ağustos 1914
6	Fatsa'nın Gûşnevâk Köyü'nden Meynioğlu Ahmet oğlu Mehmet Nefer Hâne 25/2 1887-1888 Duhûlü 6 Temmuz 1914
7	Ordu Kazası Perşembe Nahiyesi'nin ..... Köyü'nde Durmuşoğlu Mehmet oğlu Abdulkadir Makine Onbaşı Hâne 10/4 1887-1888 Duhûlü 22 Haziran 330
8	İzmir Kazası'nın Aliğa Mahallesi'nden Hasan oğlu Osman Nuri Nefer Hâne 3 1887-1888 Duhûlü 28 Temmuz 330
9	Mekri Kazası Karalya Köyü'nden Karadağlıoğlu Bekir oğlu Hüseyin Nişancı Çavuşu Hâne 198 1889-1890 Duhûlü 6 Temmuz 325
10	Karadeniz Ereğli Kazası'ndan Alli Köyü'nden Hasanustaoğlu Veli oğlu Mehmet Nefer Hâne 4/3 1889-1890 Duhûlü 15 Teşrin-i Evvel 325
11	Ordu Kazası Alibey Köyü'nden Curidoğlu Ahmet oğlu Şükrü Nefer Hâne Hâne 48/3 1887-1888 Duhûlü 4 Teşrin-i Sani 325
12	Marmaris Kazası Dadya Nahiyesi'nin Yeke Köyü'nden Karaimamoğlu Topal Ömer oğlu Mahir Güverte Onbaşı 1889-1890 Duhûlü 12 Nisan 325
13	Karadeniz Ereğli Kazası'ndan Yerad Köyü'nden Kömürcüoğlu Hasan oğlu Mustafa Güverte Onbaşı

	Hâne 24/2 1889-1890 Duhûlü 6 Temmuz 325
14	Bartın Kazası Amasra Nahiyesi Lazlar Köyü'nde Tataroğlu İbrahim oğlu Mehmet Topçu Onbaşı Hâne 24/4 1889-1890 Duhûlü 6 Temmuz 325
15	Kandıra Kazası Akâbâd Nahiyesi'nde Karamidye Köyü'nde Odabaşoğlu Mahmut oğlu Mustafa Güverte Onbaşı Hâne 10/3 1889-1890 Duhûlü 25 Teşrin-i Evvel 325
16	Lapseki Kazası Çardak Nahiyesi'nden Hacıyakupbey Mahallesi'nden Yakup oğlu Halil Nişancı Başçavuşu Hâne 82/3 1889-1890 Duhûlü 25 Haziran 325
17	Bandırma Kazası Bendbaşı Mahallesi'nden Köstenceli Abdurrahman oğlu Hasip Nefer Hâne 284/2 1889-1890 Duhûlü 27 Haziran 325
18	Ordu Kazası Hapishane Nahiyesi Tenelli Köyü'nde Çağkinoğlu Halil oğlu Abdurrahman Güverte Onbaşı Hâne 19/3 304 Duhûlü 12 Teşrin-i Evvel 325
19	Ordu Kazası Hapishane Nahiyesi Karahasan Köyü'nde Cüceoğlu Süleyman oğlu Ali Çavuşu Hâne 214/2 304 Duhûlü 9 Teşrin-i Sani 325
20	Küçükçekmece Kazası Fener Nahiyesi'nde Kilyos Köyü'nden Ahmet oğlu Mahmut Güverte Çavuşu Hâne 61 1889-1890 Duhûlü 27 Haziran 325
21	Ordu Kazası Aybasdı Nahiyesi Beylerli Köyü'nde Mizahmetoğlu Mehmet oğlu Mehmet Nefer Hâne 32/3 304 Duhûlü 9 Kanun-ı Evvel 325
22	Sürmene Kazası Sıhhat Köyü'nde Hintalıoğlu Hasan oğlu Ali Makine Onbaşı Hâne 7 1889-1890

	Duhûlü 13 K.S. 325
23	Çarşamba Kazası Hisarcık Köyü'nden Koçoğlu İbrahim oğlu İbrahim Onbaşı Hâne 11/2 1889-1890 Duhûlü 22 T.E. 325
24	Bornova Kazası Söke Köyü'nden Dervişoğlu Feyzi oğlu Veli Ateşçi Onbaşı Hâne 21/3 1889-1890 Duhûlü 19 T.E. 325
25	Bartın Kazası Amasra Nahiyesi'nde Sipahiler Köyü'nde Salihalemdaroğlu Mustafa oğlu Ahmet Çavuşu Hâne 33/2 1889-1890 Duhûlü 17 te 325
26	Sinop Kazası Gerze Nahiyesi'nde Abdaloğlu Köyü'nde Mahmut oğlu Abdullah Makine Çavuşu Hâne 16/2 1889-1890 Duhûlü 19 Te 325
27	Marmaris Kazası Beldibi Köyü'nde Sarıömeroğlu Mustafa oğlu Ömer Makine Çavuşu Hâne 53/2 1889-1890 Duhûlü 29 Temmuz 325
28	Kandıra Kazası Şeyhler Nahiyesi Sucâhlı Köyü'nde Çakıroğlu Nazif oğlu Muharrem Elektrikçi Çavuşu Hâne 56/2 1889-1890 Duhûlü 20 ts 325
29	Bandırma Kazası Hâmidiye Mahallesi'nden Halil oğlu Mahmut Makine Onbaşı Hâne 56/2 1889-1890 Duhûlü 17 Haziran 325
30	Akçaabad Kazası Şiari Köyü'nden Köseoğlu Yusuf oğlu Hamdi Nefer Hâne 44/2 1889-1890 Duhûlü 15 Ağustos 1910
31	Samsun Kazası Kavak Nahiyesi Mahmutbeyli Köyü'nde Karakaçakoğlu Mehmet oğlu Halim Nefer Hâne 36 1889-1890 Duhûlü 15 Ağustos 1910
32	Silivri Kazası Alibey Mahallesi'nden Hüseyin Çavuş oğlu Halil

	Borazancı Çavuşu Hâne 58/2 1890-1891 Duhûlü 24 te 326
33	Şarköy Kazası'nın Cami-i Kebir Mahallesi'nden Mehmet Salim oğlu Kadir Nefer Hâne 57 1890-1891 Duhûlü 29 Ekim 1910
34	Lapseki Kazası Çardak Nahiyesi'nden Gaziyakupbey Mahallesi'nden Arnavut Kahraman Çavuş oğlu Hüseyin Nefer Hâne 54/2 1890-1891 Duhûlü 20 teşrin-i evvel 326
35	Ordu Kazası Şeyhler Köyü'nden Muratoğulları'ndan İbrahim oğlu Kadir Nefer Hâne 21/4 1889-1890 Duhûlü 25 Temmuz 326
36	İnebolu Kazası Yukarı Köyü'nden Tekebaşoğlu Mehmet oğlu Mustafa Nişancı Çavuşu Hâne 9/2 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
37	Ordu Kazası Bulaman Nahiyesi Haylar Köyü'nden Kapurgaoğlu Hasan oğlu Dursun Onbaşı Hâne 9/2 1889-1890 Duhûlü 15 Ağustos 1910
38	Ordu Kazası Bulaman Nahiyesi Uzundere Köyü'nde Kulaçoğlu Ahmet oğlu Muhsin Nefer Hâne 56/2 1889-1890 Duhûlü 15 Ağustos 1910
39	Üsküdar Sancağı Tekfur Kazası İshaklı Köyü'nden Abdioğulları'ndan Recep oğlu İsmail Nefer Hâne 8 1890-1891 Duhûlü 30 Kasım 1910
40	İzmir Kazası İkinciabdullahefendi Mahallesi'nde Polis Komiseri Gani Bahri Efendi oğlu Ali Hhaydar Telsiz-telgraf Çavuşu Hâne 166/2 1890-1891 Duhûlü 26 Temmuz 326
41	İzmir Vilayeti'ne bağlı Menemen Kazası Helvacı Köyü'nden Hacıilyasoğlu Zekeriya oğlu Yusuf Makine Onbaşı Hâne 120/2

	1890-1891 Duhûlü 22 teşrin-i sani 326
42	Görece Kazası İshaklı Köyü'nden Çuraoğlu Mahmut oğlu Yunus Makine Çavuşu Hâne 41/4 1889-1890 Duhûlü 15 Ağustos 1910
43	Lapseki Kazası'nın Çardak Nahiyesi Gaziyakupbey Mahallesi'nden Hacıaliminoğlu Recep oğlu Ali Makine Çavuşu Hâne 31/2 1890-1891 Duhûlü 15 Ekim 1910
44	Rize Kazası Kurâ-yı seb'a Nahiyesi'nde Enderulyâ Köyü'nde Holoğlu Ali oğlu Hüseyin Başçavuş Hâne 16/2 1889-1890 Duhûlü 15 Ağustos 1910
45	Karamürsel Kazası Cami-i Atik Mahallesi'nden Mehmet oğlu Hüseyin Makine Çavuşu Hâne 141 1890-1891 Duhûlü 22 Temmuz 1910
46	İnebolu Kazası Meâzin Köyü'nde Kocababaoğlu Raşid oğlu Hakkı Nefer Hâne 10/2 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
47	Bodrum Kazası Seralvas Nahiyesi'nde Akçaalanhızır Köyü'nde Mustafa oğlu Hüseyin Güverte Onbaşı Hâne 36 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
48	Cide Kazası Hoşalay Nahiyesi'nde Alaboş Köyü'nde Şifaoğlu Ali oğlu Halil Nefer Hâne 7/7 1890-1891 Duhûlü 25 teşrin-i evvel 326
49	Antalya Kazası Meydan Mahallesi'nde Mustafa oğlu Hasan Nişancı Başçavuşu Hâne 20/3 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
50	Foça Kazası Eypeykâr Köyü'nde Cafer oğlu Ahmet Hayri Topçu Onbaşı Hâne 125 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326

51	İzmir'e bağlı Bornova Kazası'nda Sıralı Köyü'nden Sancaklı Köyü'nden İsmail ..... oğlu Musa Onbaşı Hâne 9/4 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
52	Bodrum Kazası Seralvas Nahiyesi'nde Karabağ Köyü'nden Musulluoğlu Hacı İbrahim oğlu Mehmet Şevket Makine Başçavuşu Hâne 35 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
53	Antalya Kazası Hâmidiye Mahallesi'nden Arif oğlu Hamza Onbaşı Hâne 148 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
54	Burhaniye Kazası Kazâ-yı Ağaç Köyü'nden Karaosmanoğlu Halil'in ..... oğlu Salih Makine Onbaşı Hâne 52/2 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i sani 326
55	Cide Kazası Sipahi Köyü'nden Softaoğlu Ömer'in oğlu İzzet Onbaşı 1890-1891 Duhûlü 25 teşrin-i evvel 326
56	Nif Kazası Evvelcek Köyü'nden Kasapoğludamadı Mustafa oğlu Ahmet Onbaşı Hâne 62 1890-1891 Duhûlü 22 teşrin-i sani 326
57	Bartın Kazası Sehebkarar Mahallesi'nden Deliosmanoğlu Mahmut oğlu Mehmet Şükri Onbaşı Hâne 88 1890-1891 Duhûlü 27 Aralık 1910
58	Bartın Kazası Gürgenpınarı Köyü'nde Bekiroğlu Osman oğlu Ömer Nefer Hâne 18 1890-1891 Duhûlü 27 Aralık 1910
59	Bartın Kazası Karasu Köyü'nden Arabistanlıoğulları'ndan İbrahim oğlu Ahmet Nefer Hâne 13 1890-1891 Duhûlü 27 Aralık 1910
60	Bartın Kazası Kuvvetlibeyyazıcılar Köyü'nden Yazıcıoğlu İbrahim oğlu Ömer Onbaşı Hâne 1 1890-1891 Duhûlü 27 Aralık 1910

61	Bartın Kazası Hâmidiye Mahallesi'nden Arifoğlu Habibullah'ın ooğulu Mustafa Nefer Hâne 54 1890-1891 Duhûlü 27 Aralık 1910
62	Burhaniye Kazası Dere-i kesr Köyü'nden Hacıibrahimoğlu Mehmet Ali oğlu İbrahim Nefer Hâne 142/2 1890-1891 Duhûlü 14 Ocak 1911
63	Bartın Kazası Sehbekadar Mahallesi'nden Fırınciahmet oğlu Mehmet Emin'in oğlu Ali Nefer Hâne 164 1890-1891 Duhûlü 27 Aralık 1910
64	Karasi Sancağı Burhaniye Kazası Dere-i Kebir Köyü'nden Çerkes Küçük Hasan oğlu İsmail Güverte Çavuş 1890-1891 Duhûlü 14 Ocak 1911
65	Seferihisar Kazası Zıya'cık Köyü'nden Kundakçioğlu Hüseyin oğlu Ahmet Nefer Hâne 8/4 1890-1891 Duhûlü 23 teşrin-i evvel 326
66	Trabzon Viilayeti Akçaabad Kazası Polathane Mahallesi'nden Mollahasanoğulları'ndan Ali oğlu Temel Güverte Onbaşı Hâne 96/2 1890-1891 Duhûlü 22 Mart 1911
67	İstanbul Beyoğlu Sancağı Rumelikavağı Köyü'nde İsmail oğlu Mehmet İzzet Serdümen Onbaşı Hâne 19 1890-1891 Duhûlü 29 Mart 1911
68	İstanbul Beyoğlu Sancağı Beşiktaş Kur'a Dairesi Ortaköy Köyü'nden Gürcüoğlu Sokağı'nda Hüseyin oğlu Mehmet Salahattin Güverte Onbaşı 36 Duhûlü 22 mart 327
69	Canik Sancağı Terme Kazası Yeşilköy'de Eyüpoğulları'ndan Mehmet oğlu Hasan Güverte Onbaşı Hâne 52/2 1890-1891 Duhûlü 22 mart 327
70	Giresun Kazası Ballıklı Köyü'nde Aşıkoğulları'ndan Ömer oğlu Abdullah Nefer Hâne 56/3

	1889-1890 Duhûlü 23 Mart 327
71	Giresun Kazası Düz Köyü'nde Reisoğulları'ndan İsmail oğlu İsmail Makine Çavuşu Hâne 221/3 1889-1890 Duhûlü 23 Mart 327
72	Ünye Kazası Karakuş Nahiyesi Aldirti Köyü'nde İlyasoğulları'ndan Hasan oğlu Şaban Makine Onbaşı Hâne 48/2 1890-1891 Duhûlü 19 Mart 327
73	Ünye Kazası Karakuş Nahiyesi Duncilu Köyü'nde Kumruoğulları'ndan İbrahim oğlu Cemal Başçavuş Hâne 90/3 1890-1891 Duhûlü 19 mart 327
74	Ünye Kazası Karakuş Nahiyesi Dereköy'de Çekiçoğulları'ndan Recep oğlu Ramazan Makine Onbaşı Hâne 127/4 1890-1891 Duhûlü 19 Mart 327
75	Samsun Sancağı Dargıç Köyü'nde Devrikoğulları'ndan Şerif oğlu Şaban Makine Onbaşı Hâne 55 1890-1891 Duhûlü 19 Mart 327
76	Ordu Kazası Perşembe Nahiyesi Mersin Köyü'nde Recepoğulları'ndan Mehmet oğlu Abdulkadir Makine Onbaşı Hâne 23/2 1890-1891 Duhûlü 23 Mart 1911
77	Ordu Kazası Perşembe Nahiyesi Firenkköy'de Karahasanoğulları'ndan İbrahim oğlu Ali Nefer Hâne 61/4 1890-1891 Duhûlü 19 Mart 327
78	Ordu Kazası Aybasdı Nahiyesi Toykar-maa Sufil Köyü'nde İmamoğulları'ndan Salih oğlu Ruşen Nefer Hâne 1/8 1890-1891 Duhûlü 19 mart 327
79	Giresun Kazası Harçe Köyü'nden İmamoğulları'ndan Hüsyin oğlu İzzet Makine Onbaşı Hâne 32/2 1889-1890 Duhûlü 23 Mart 327

80	Giresun Kazası İsmail Köyü'nde Mollahasanoğulları'ndan Mehmet oğlu Mustafa Makine Onbaşı Hâne 11/2 1889-1890 Duhûlü 23 Mart 327
81	Giresun Kazası Uğurca Köyü'nde Devocioğulları'ndan Dursun oğlu Bekir Makine Çavuşu Hâne 153/2 1890-1891 Duhûlü 23 Mart 327
82	Ordu Kazası Perşembe Nahiyesi Kısacık Köy'de İnoğulları'ndan Hasan oğlu Abdulkadir Makine Onbaşı Hâne 15/3 1890-1891 Duhûlü 19 Mart 327
83	İzmir Vilayeti Kuşada Kazası Dağ Mahallesi'nde Gîrli-zâde Tevfik Efendi oğlu Aziz Telsiz-telgraf Başçavuş Hâne 58/4 1890-1891 Duhûlü 18 Mart 1911
84	Çatalca Sancağı Rumelifeneri Köyü'nde Ahmet oğlu Mahmut Çavuş Hâne 15 1890-1891 Duhûlü 27 Nisan 327
85	Hopa Kazası Viçe Nahiyesi'nde Ayaulıâ Köyü'nde Navidoğlu Hasan oğlu Osman Güverte Onbaşı Hâne 163/2 1889-1890 Duhûlü 23 Mayıs 1911
86	Akçaabad Kazası Falkara Köyü'nde Turnaoğlu Osman oğlu Yusuf Güverte Onbaşı Hâne 91/2 Duhûlü 23 Mayıs 1911
87	Ünye Kazası Karakuş Nahiyesi Hapura Köyü'nde Kaygısızoğulları'ndan Mehmet oğlu Mevlud Nefer Hâne 14/3 1890-1891 Duhûlü 19 Haziran 1911
88	Ordu Kazası Aybasdı Nahiyesi'nde Çakırlı Köyü'nde Kokuoğulları'ndan Ali oğlu Ali Kemal Makine Çavuşu Hâne 27/4 1890-1891 Duhûlü 18 Haziran 1911
89	İzmit Sancağı Karamürsel Kazası Suludere Köyü'nde Faytuzoğlu Ahmet'in oğlu Mehmet Makine Onbaşı Hâne 17/2

	1889-1890 Duhûlü 20 Mayıs 1911
90	Sivas Sancağı Hafik Kazası Hisarcık Köyü'nde Korkocaoğulları'ndan Sadık oğlu Bektaş Makine Onbaşı Hâne 105/5 1890-1891 Duhûlü 20 Mayıs 1911
91	Çarşamba Kazası Taşdemir Köyü'nde Hacıalioğulları'ndan Abdullah oğlu Mustafa Makine Onbaşı Hâne 22 1890-1891 Duhûlü 20 Mayıs 1911
92	Tokat Sancağı Niksar Kazası Yarbaşı Köyü'nde Mahmutoğulları'ndan Kadir oğlu Ahmet Ateşçi Onbaşı Hâne 1 1890-1891 Duhûlü 20 Mayıs 1911
93	Giresun Kazası Tepeorak Köyü'nde Ahmetoğulları'ndan Ali oğlu Yunus Nefer Hâne 5/4 1890-1891 Duhûlü 20 Haziran 327
94	İzmit Kazası Arslan Köyü'nden Fıçıcioğulları'ndan Nezret oğlu Agob Güverte Onbaşı Hâne 1895-1896 1889-1890 Duhûlü 29 Haziran 327
95	Gekbuze Kazası Güzeller Köyü'nde Muhâcir Halil oğlu Hafidi Recep Nefer Hâne 44 1891-1892 Duhûlü 29 Ekim 1911
96	İzmit Sancağı Yalova Kazası Mer'akapı Mahallesi'nde Silistrelî Ahmet oğlu Nuri Nefer Hâne 18/3 304 Duhûlü 20 Mayıs 1911
97	Tirebolu Kazası Taşlıardı Köyü'nde Kandiroğlu Hüseyin oğlu Halil Nefer 1890-1891 Duhûlü 19 Haziran 1911
98	Ereğli Kazası Murike Köyü'nde Emiroğulları'ndan Halil oğlu Hüseyin Nefer Hâne 12/2 1891-1892 Duhûlü 21 teşrin-i evvel 327
99	Edremit Kazası Zeytinli Köyü'nde Hamzaoğulları'ndan Feyzi oğlu

	İbrahim Nefer Hâne 219/1 1891-1892 Duhûlü 30 teşrin-i evvel 327
100	Ciide Kazası Keşiş Köyü'nde Lazoğulları'ndan Ali Osman oğlu Aziz Güverte Onbaşı Hâne 34/2 1891-1892 Duhûlü 19 teşrin-i evvel 327
101	Sürmene Kazası Günşere Köyü'nde Porteloğulları'ndan İsmail oğlu Bahadır Nefer Hâne 72 1890-1891 Duhûlü 29 Eylül 327
102	İzmit Sancağı Yalova Kazası Çalica Köyü'nde Dursunoğlu Ahmet oğlu Yusuf Nefer Hâne 39/3 1891-1892 Duhûlü 18 teşrin-i evvel 327
103	İnebolu Kazası Tonoş Köyü'nde Kokuoğulları'ndan Hacı Vasil oğlu Vankosi Nefer Hâne 83/6 1891-1892 Duhûlü 28 Ekim 1911
104	İnebolu Kazası Erekdos Köyü'nde Köseoğulları'ndan İstavri oğlu Yorgi Nefer Hâne 5/8 1891-1892 Duhûlü 28 Ekim 1911
105	Bursa Sancağı Mihaliç Kazası Akçasuharlı Köyü'nde Çerkes Aynagöllü Süleyman oğlu Osman Topçu Onbaşı Hâne 11 1891-1892 Duhûlü 22 teşrin-i evvel 327
106	Kartal Kazası Tuzla Köyü'nde Rum Mahallesi'nden Dimitri oğlu Lefter Nefer Hâne 234 1891-1892 Duhûlü 18 teşrin-i evvel 327
107	Ereğli Kazası Alab Nahiyesi İsafakıhlı Torabeyoğulları'ndan Halil oğlu İbrahim Nefer Hâne 5/4 1891-1892 Duhûlü 26 Teşrin-i evvel 327
108	Ereğli Kazası Kitabcılar Köyü'nden Delikadioğulları'ndan İlyas oğlu Mehmet Nefer 1891-1892 Duhûlü 24 teşrin-i evvel 327

109	Ereğli Kazası Alab Nahiyesi Topallı Köyü'nde Delimustafaoğulları'ndan Mehmet oğlu Ali Nefer Hâne 16/6 1891-1892 Duhûlü 26 teşrin-i evvel 327
110	Sinop Sancağı Varoş Mahallesi'nden Yakifoğulları'ndan Pıraşkova oğlu Lefter Nefer Hâne 158 1891-1892 Duhûlü 28 Ekim 1911
111	Üsküdar Sancağı Şile Kazası Kalıçlar Köyü'nde Beşeoğulları'ndan Veli oğlu Hüseyin Topçu Onbaşı Hâne 12/2 1891-1892 Duhûlü 18 teşrin-i evvel 327
112	Karamürsel Kazası Bağçecik Nahiyesi Şerefiye Köyü'nde İslamoğulları'ndan Seyhan/Sekman oğlu Hüseyin Nefer Hâne 20/2 1891-1892 Duhûlü 26 teşrin-i evvel 327
113	Ereğli Kazası Tepeviran Köyü'nde Kalfaoğulları'ndan Hüseyin oğlu Ali Osman Ateşçi Çavuşu Hâne 13/7 1891-1892 Duhûlü 26 teşrin-i evvel 327
114	Bursa Sancağı Mihaliç Kazası Çakıl Köyü'nde İshakoğulları'ndan Osman oğlu Kamil Onbaşı Hâne 15 1891-1892 Duhûlü 22 teşrin-i evvel 327
115	Görel Kazası Terziali Köyü'nde Karavelioğulları'ndan Ali oğlu Hüseyin Onbaşı Hâne 221/2 1890-1891 Duhûlü 20 Haziran 327
116	İzmit Sancağı Yalova kazası Çınarcık Köyü'nde Na'bülendoğulları'ndan Rıza oğlu Mehmet Ali Nefer Hâne 64/4 1891-1892 Duhûlü 18 teşrin-i evvel 327
117	Rodos Sancağı Kadımescid Giritli Hüseyin Reis damadı Nuri oğlu Hamid Nefer Hâne 12 1891-1892 Duhûlü 17 Şubat 1912
118	Trabzon Sancağı Vakfıkebir Kazası Furça Köyü'nde Yetimustaoğulları'ndan Mehmet oğlu Hüsni Nefer

	Hâne 35/3 1891-1892 Duhûlü 23 teşrin-i sani 327
119	Antalya Sancağı Barbaşçanuri Köyü'nde Ali Çavuş oğlu Ahmet Onbaşı Hâne 44 1891-1892 Duhûlü 26 teşrin-i sani 327
120	Akçaabad Kazası Mersin Köyü'nde Halilbeşeoğulları'ndan Osman oğlu Mustafa Ser-dümen Onbaşı Hâne 19/1 1890-1891 Duhûlü 22 Kasım 1911
121	Kal'a-ı Sultaniye Sancağı Ermeni Mahallesi'nden Çivici Ohannes oğlu Karakin Makine Onbaşı Hâne 177/3 1891-1892 Duhûlü 29 teşrin-i sani 327
122	Milas Kazası Kazıklı Köyü'nde Başaoğulları'ndan Mustafa Ali oğlu Mehmet Nefer Hâne 88 1891-1892 Duhûlü 18 Kasım 1911
123	Milas Kazası Aşağıkalışağlı Köyü'nde Sarılioğulları'ndan Mehmet oğlu Emin Nefer Hâne 9 1891-1892 Duhûlü 18 Kasım 1911
124	Cide Kazası Hoşalay Nahiyesi Çuvarta Köyü'nde Safoğulları'ndan Şaban oğlu Osman Nefer Hâne 29/2 1891-1892 Duhûlü 16 Şubat 327
125	Akçaabad Kazası Mersin Köyü'nde Şabanoğulları'ndan Mustafa oğlu Hasan Nefer Hâne 117 1891-1892 Duhûlü 21 Kasım 1911
126	Silifke Sancağı Say Mahallesi'nden Dormen Ali oğlu Ahmet Onbaşı Hâne 57/3 1891-1892 Duhûlü 24 Ocak 1912
127	Bolu Sancağı Ereğli Kazası Aşağıdağ Köyü'nde Zeyneboğulları'ndan Receb oğlu Ali Onbaşı Hâne 17/3 1891-1892 Duhûlü 26 Şubat 327

128	Giresun Kazası Çınarlı Mahallesi'nden Yosmaoğulları'ndan Temel oğlu Ahmet Makine Onbaşı Hâne 33/3 1891-1892 Duhûlü 27 Şubat 1912
129	Ereğli Kazası Germanlı Mahalle'de Kocabıykoğulları'ndan Hüseyin oğlu Mehmet Çavuş Hâne 27/3 1891-1892 Duhûlü 26 Teşrin-i evvel 327
130	Rize Sancağı Kalamoz Köyü'nden İsmailoğlu Halil oğlu Mevhud Nefer 1890-1891 Duhûlü 26 Ağustos 1911
131	İzmit Sancağı Süleymaniye Köyü'nde Saracoğulları'ndan Receb oğlu Şaban Onbaşı Hâne 43/2 1890-1891 Duhûlü 30 mart 327
132	Sürmene Kazası Mukavele köyü'nde Hacimehmetoğlu Kibar oğlu Mikdad Onbaşı Hâne 40 1890-1891 Duhûlü 23 Mayıs 1911
133	Bursa'nın Gemlik Kazası Kumla-ı Kebir Köyü'nde Küçük İbrahim Damadı Mustafa oğlu Hüseyin Nefer Hâne 31/3 1891-1892 Duhûlü 25 Kasım 1911
134	Çarşamba Kazası Rum Mahallesi'nden Çatalloğulları'ndan Manuşak oğlu Kiryako Nefer Hâne 45/3 1892-1893 31 Temmuz 328
135	İzmir Sancağı Karantina Mahallesi'nden Resnevili Müteveffa Ahmet oğlu Mehmet Kamacı Çavuşu Hâne 45/1 1891-1892 Duhûlü 25 Mart 328
136	Sinop Sancağı Varoş Mahallesi'nden Hacinipayotoğulları'ndan İstfan oğlu Dimitri Nefer Hâne 615 1892-1893 Duhûlü 19 Ağustos 1912
137	Karasi Sancağı Erdek Kazası Kaçora Mahallesi'nden Camgöz Mehmet oğlu Ahmet Nefer Hâne 157/2

	1892-1893 Duhûlü 24 temmuz 328
138	Kırkkilise Sancağı Babeski Kazası'nda Hacıhasan Mahallesi'nde Ali Bey oğlu Hasan Güverte Çavuşu Hâne 132 1892-1893 Duhûlü 31 mayıs 328
139	Mekriköy Kazası Rumelifeneri Mahallesi'nde Uskumru Köyü'nde Rüstem Çavuş oğlu Hasan Güverte Onbaşı Hâne 8 1892-1893 Duhûlü 29 Temmuz 1912
140	Sinop Sancağı Gerze Nahiyesi Köşk Mahallesi'nde Yazıcıoğulları'ndan Hasan oğlu Ali Talib Güverte Onbaşı H3ane 190/1 1889-1890 Duhûlü 19 Mart 1912
141	Rize Sancağı Hopa Kazası Arhavi Nahiyesi Yoma Köyü'nde Musaoğulları'ndan Hasan oğlu Mahmud Güverte Onbaşı Hâne 66/2 1889-1890 Duhûlü 24 haziran 328
142	Of Kazası Fokşi Köyü'nde Mollaoğulları'ndan Hasan oğlu Aziz Makine Onbaşı Hâne 26 1890-1891 Duhûlü 22 Nisan 1912
143	Kal'a-ı Sultaniye sancağı Ayvacık Kazası Körler Köyü'nde Hacıyahyaoğulları'ndan Mehmet Çavuş oğlu Haliil Ateşçi Onbaşı Hâne 56/2 1891-1892 Duhûlü 24 nisan 328
144	Karasi Sancağı Edremit Kazası Karahisar Köyü'nde Yakuboğulları'ndan Ali oğlu Mustafa Ateşçi Onbaşı Hâne 6/4 1891-1892 Duhûlü 29 Nisan 1912
145	İzmir Sancağı Selatinoğlu Mahallesi'nden İbrahimogulları'ndan Giritli Mustafa Reis Debbâğâni oğlu Nusret Onbaşı Hâne 170/2 1893-1894 Duhûlü 24 Eylül 328
146	Trabzon Sancağı Of Kazası Malino Köyü'nde Badikoğulları'ndan Mustafa oğlu Mehemd Nefer Hâne 58 1892-1893

	Duhûlü 18 Kasım 1912
147	Of Kazası Zito Köyü'nde Mamozoğulları'ndan Esad oğlu Hilmi Nefer Hâne 196 1892-1893 Duhûlü 18 Kasım 1912
148	Vakfikebir Kazası Modra Köyü'nden Musaoğulları'ndan Mehmet oğlu Ali Nefer Hâne 7 1892-1893 Duhûlü 31 teşrin-i evvel 328
149	Trabzon Sancağı Yomra Nahiyesi Arsin Köyü'nde Nemsenoğulları'ndan Hüseyin oğlu Osman Nefer Hâne 98/4 1892-1893 Duhûlü 20 Teşrin-i evvel 328
150	İzmit Sancağı Karamürsel Kazası Karaahmedli Köyü'nde Kutbeahmetoğulları'ndan İsmail oğlu Osman Nefer Hâne 1/2 1892-1893 25 Teşrin-i evvel ?
151	İzmit Sancağı Karamürsel Kazası Debbâğhane Mahallesi'nde Mahmudoğulları'ndan Osman oğlu Mahmud Nefer Hâne 69/3 1892-1893 Duhûlü 28 Teşrin-i evvel 328
152	Trabzon Sancağı Ordu Kazası Perşembe Nahiyesi Kabakdağı Köyü'nde Kokudizeoğulları'ndan Recep oğlu Ali Nefer 1892-1893 Duhûlü 31 Aralık 1912
153	Mekriköy Kazası İhsaniye Köyü'nde Musa oğlu Osman Nefer Hâne 14/2 1893-1894 Duhûlü 19 K.s. 328
154	Karasi Sancağı Bandırma Kazası Çınarlı Mahallesi'nden Pıradiili Bekir oğlu Tevfik Onbaşı Hâne 82/2 1893-1894 Duhûlü 25 Ocak 1913
155	Trabzon Sancağı Of Kazası Hanabulut Köyü'nden Karakullukçuoğulları'ndan Hamid oğlu Hasan Nefer Hâne 118/2 1890-1891 Duhûlü 18 Kasım 1912
156	Kal'a-ı sultaniye Sancağı Ayvacık Kazası Çeşmi-i kebir Köyü'nde Karacasuluoğulları'ndan Mehmet Emin oğlu Hüseyin Güverte Onbaşı Hâne 48

	1893-1894 Duhûlü 30 Ocak 1913
157	Kal'a-ı sultaniye Sancağı Ayvacık Kazası Külahlı Köyü'nde Halil oğlu Hasan Nefer Hâne 28 1893-1894 Duhûlü 30 Ocak 1913
158	Trabzon Sancağı Of Kazası Reyno köyü'nde Kosofoğulları'ndan Hacı Hasan oğlu Vahid Onbaşı Hâne 34/5 1893-1894 Duhûlü 28 Şubat 328
159	Sinop Sancağı Ayancık Kazası Teveses Köyü'nde Cinoğulları'ndan Hasan oğlu Mehmet Nefer Hâne 8/8 1893-1894 Duhûlü 24 Şubat 328
160	Aydın Sancağı Germencik Nahiyesi'nde Cedidgüzeller Köyü'nde Muhâcir Mustafa oğlu İbrahim Onbaşı Hâne 155 1893-1894 Duhûlü 28 Şubat 1913
161	Sinop Sancağı Ayancık Kazası Canbay Köyü'nde Sarımehmetoğulları'ndan Ali oğlu Hüseyin Nefer Hâne 54/2 1893-1894 Duhûlü 24 Şubat 328
162	Trabzon Sancağı Giresun Kazası Sayhiye Köyü'nde Çavuşoğulları'ndan Hamit oğlu İdris Nefer Hâne 30/3 1893-1894 Duhûlü 28 Şubat 328
163	Trabzon Sancağı Giresun Kazası Cenekran Köyü'nde Kel/Güloğulları'ndan Ahmet oğlu Ali Onbaşı Hâne 25 1893-1894 Duhûlü 28 Şubat 328
164	Gelibolu Sancağı Uzuncaibrahim Mahallesi'nden Çonguroğlu Ahmet oğlu Süleyman Nefer Hâne 10 1892-1893 Duhûlü 19 Şubat 328
165	Beykoz Kazası Kanlıca Köyü'nden Mustafa oğlu Muammer Hüseyin Onbaşı Hâne 131 1893-1894 Duhûlü 27 Kanun-ı sani 328

166	Cide Kazası Kile Köyü'nde Gökmüşoğulları'ndan İbrahim oğlu Bilal Nefer Hâne 2/8 1892-1893 Duhûlü 20 Ağustos 1912
167	İnebolu Kazası Abana Nahiyesi Aşağıabana Köyü'nde Keşablıoğulları'ndan Hüsni oğlu Hamdi Onbaşı Hâne 4 1891-1892 Duhûlü 16 Ekim 1912
168	Mersin Sancağı Kiremithane Mahallesi'nden Fırıncı Mustafa oğlu Mehmet Nefer Hâne 13 1893-1894 Duhûlü 10 Şubat 1913
169	Menteşe Sancağı Bodrum Kazası Yeniköy Mahallesi'nden Oduncuoğulları'ndan Ali oğlu Mutafa Nefer Hâne 22/4? Duhûlü 17 Mart 1913
170	İnebolu Kazası Abana Nahiyesi Mecr Köyü'nde Karamustafaoğulları'ndan Hüseyin oğlu Süleyman Nefer Hâne ¼ 1893-1894 Duhûlü 15 Mart 1913
171	Trabzon Sancağı Giresun Kazası Kadiakköy Nahiyesi'nde Hacıhasanoulları'ndan Osman oğlu Mustafa Nefer Hâne 46 1893-1894 Duhûlü 23 Mart 329
172	Lazistan Sancağı Rize Kazası Mapavri Nahiyesi'nde Me'mul Köyü'nde Citaoğulları'ndan Ahmet oğlu Mustafa Nefer Hâne 67/2 1893-1894 Duhûlü 23 mart 329
173	Sinop Sancağı Ayancık Kazası Ortalık Köyü'nde Köroğulları'ndan Ramazan oğlu Mehmet Nefer Hâne 1/3 1893-1894 Duhûlü 26 Mayıs 1913
174	Trabzon Sancağı Maçka Kazası Bulanga Köyü'nde Mehmet oğlu Hayrullah Nefer 1892-1893 Duhûlü 26 Temmuz 1913
175	Trabzon Sancağı Maçka Kazası Ebisayla? Köyü'nde Boşnakoğulları'ndan Ali oğlu Ömer Nefer Hâne 12/2

	1893-1894 Duhûlü 22 Eylül 329
176	Canik Sancağı Bafra Kazası Alaçam Nahiyesi'nde Kozköy Köyü'nde Kadaklıoğulları'ndan Alii oğlu Yusuf Onbaşı Hâne 38 1893-1894 Duhûlü 30 Ekim 1913
177	Trabzon Sancağı Atina Kazası Yaylalı Köyü'nde Esiroğlu hafidi Mehmet oğlu Şakir Nefer Hâne 2 1893-1894 Duhûlü 20 Teşrin-i evvel 329
178	Nif Kazası Evvelcek Köyü'nde Çallıoğulları'ndan Mustafa oğlu Hüseyin Nefer Hâne 138/2 1895-1896 Duhûlü 21 T.e. 329
179	Sinop Sancağı Dağyeri Köyü'nde Bakıoğulları'ndan İsmail oğlu Misad Nefer Hâne 3 1893-1894 Duhûlü 23 Şubat 1914
180	Mersin Kazası Karaduvar Köyü'nde Ali Ubûd oğlu Selim Nefer 1893-1894 Duhûlü 26 Ocak 1914
181	Antalya Sancağı Kızılkaya Nahiyesi Avadaymak Köyü'nde Durmuş Ali oğlu Ali Onbaşı Hâne 23 1892-1893 Duhûlü 15 Eylül 1913
182	İstnbul Tophane'de Defterdar Ebulfazıl Mehmet Efendi Mahallesi'nde Hüseyin Bilal oğlu Hüsameddin Nefer Hâne 3 1894-1895 Duhûlü 21 Ekim 1913
183	Trabzon Sancağı Ordu Kazası Güzar Limanı Mahallesi'nden Tokoğulları'ndan Mehmet Ali oğlu Ali Nefer Hâne 12/5 1892-1893 Duhûlü 18 Haziran 1913
184	Görelle Kazası Güceköy Köyü'nde Halill oğlu Mehmet Nefer 1893-1894 Duhûlü 31 Mart 1914
185	Gümüşhane Sancağı Kelkit Kazası Merokomm Köyü'nde Salihoğulları'ndan İsmail oğlu Nuri Nefer Hâne 64/2 1892-1893

	Duhûlü 31 Mart 1914
186	Trabzon Sancağı Görele Kazası Yeniköy Köyü'nde Aydınoğulları'ndan Hacı Hasan oğlu Bilal Onbaşı Hâne 51/4 1892-1893 Duhûlü 15 Mart 1914
187	Bursa Sancağı Kozludaklar Köyü'nde ...oğulları'ndan Ali oğlu Mehmet Nefer Hâne 49/2 1893-1894 Duhûlü 24 Mart 330
188	Rize Sancağı Hopa Kazası Kise Köyü'nde Odabaşoğulları'ndan Hüseyin oğlu Ahmet Nefer 1889-1890 Duhûlü 25 Temmuz 1914
189	İzmir Sancağı Bergama Kazası Kozak Nahiye'de Yeşiller Köyü'nde Mehmetoğulları'ndan İbrahim oğlu Hüseyin Nefer Hâne 10/2 1889-1890 Duhûlü 28 Nisan 1914
190	Isparta Sancağı Uluborlu Kazası Senirgez Nahiyesi Durgunlar Köyü'nde Musulluoğulları'ndan Hasan oğlu İsmail Nefer Hâne 55/2 1892-1893 Duhûlü 27 Haziran 330
191	Rize Sancağı Mapavri Nahiyesi Barastan Köyü'nde Karagüloğulları'ndan Mustafa oğlu Mehmet Nefer 1892-1893 Duhûlü 18 Temmuz 1914
192	Trabzon Sancağı Ordu Kazası Kiraz Limanı Köyü'nde Fortunoğulları'ndan Hallil oğlu Mehmet Ali Nefer Hâne 146/2 1894-1895 Duhûlü 17 Haziran 1914
193	Rize Kazası Dirvi Köyü'nde Terzialioğulları'ndan Oosman oğlu Mehmet Nefer 1890-1891 Duhûlü 27 Temmuz 1914
194	Lazistan Sancağı Rize Kazası Kurâ-yı seb'a Nahiyesi Mahura Köyü'nde Tüfekçioğulları'ndan Kemal oğlu Zü-l-kefel Nefer Hâne 7/5 1889-1890 Duhûlü 27 Temmuz 1914
195	Lazistan Sancağı Rize Kazası Mapavri Nahiyesi Sert Köyü'nde Süleymanoğulları'ndan Raşid oğlu Yakub Nefer Hâne 27/4

	1890-1891 Duhûlü 27 Temmuz 1914
196	Hüdavendigâr Sancağı Mudanya Kazası Hüseyinbey Mahallesi'nde Müteveffa Ahmet oğlu İbrahim Nefer Hâne 30/2 1896-1897 Duhûlü 21 Temmuz 1914
197	Trabzon Sancağı Of Kazası Fırat Köyü'nde Kaçoğulları'ndan Abdullah oğlu Ali Nefer 1893-1894 Duhûlü 21 Haziran 330
198	Rize Sancağı Senos Köyü'nden Mehmetoğulları'ndan Kadir oğlu Mehmet Nefer 1889-1890 Duhûlü 15 Temmuz 1914
199	Trabzon Sancağı Akçaabad Kazası Ahende Köyü'nde Topaloğulları'ndan Ahmet oğlu Abdullah Nefer Hâne 61/3 1892-1893 Duhûlü 19 Temmuz 1914
200	Lazistan Sancağı Rize Kazası Kurâ-yı seb'a Nahiyesi Alesnet Köyü'nde Köroğulları'ndan Mehmet Ali oğlu Nusret Hâne 207/7 1891-1892 Duhûlü 24 Temmuz 1914
201	Lazistan Sancağı Rize Kazası Kurâ-yı seb'a Nahiyesi Mahura Köyü'nde Korımatoğulları'ndan Halid oğlu Ali Nefer Hâne 23/2 1892-1893 Duhûlü 27 Temmuz 1914
202	Dersaadet'te Şehremini yakınında Kürekçibaşı Şemseddin Mahallesi'nde Şakir oğlu Hüseyin Hüsni Nefer Hâne 34 1894-1895 Duhûlü 26 Nisan 330
203	Dersaadet'te Keçeciler Köyü'nde Hocahayrettin Mahallesi'nde Mehmet Said oğlu Abdurrahman Nureddin Nefer Hâne 4 313 Duhûlü 23 Mayıs 1914
204	Kartal Kazası Dudulluuşağı Mahallesi'nde Müteveffa Hsan oğlu Mehmet Nazmi Nefer Hâne 14 1894-1895 Duhûlü 23 Nisan 1914
205	Samsun Sancağı Ordu Kazası Bulaman Nahiyesi Kabadağlı Köyü'nde Yahyaoğulları'ndan Hüseyin oğlu Tahsin Nefer

	Hâne 26/4 1893-1894 Duhûlü 21 Nisan 1914
206	Samsun Sancağı Ordu Kazası Seferli köyü'nde Toysuzoğulları'ndan Hafidi Ahmet oğlu Osman Nefer Hâne 110/30 1894-1895 Duhûlü 23 Haziran 1914
207	Rize Sancağı Kale Mahallesi'nde Mahmudoğulları'ndan Süleyman oğlu Mehmed Nefer Hâne 8/2 1892-1893 Duhûlü 20 Nisan 330
208	Görece Kazası Karaburun Köyü'nde Macanoğulları'ndan Hasan oğlu Temel Nefer 304 Duhûlü 30 Haziran 330
209	Rize Sancağı Vandalı Köyü'nde Bekiroğulları'ndan Arslan oğlu İsmail Nefer 1891-1892 Duhûlü 30 Haziran 1330
210	Lazistan Sancağı Rize Kazası Kurâ-yı seb'a Nahiyesi'nde Enderulyâ Köyü'nde Kadgelloğulları'ndan Abdulkadir oğlu İbrahim Nefer Hâne 76/4 1892-1893 Duhûlü 30 Haziran 330
211	Lazistan Sancağı Rize Kazası Karadere Nahiyesi'nde Şehadyos Köyü'nde Sufioğulları'ndan Kasım oğlu Yusuf Nefer Hâne 19/2 1893-1894 Duhûlü 30 Haziran 330
212	Trabzon Sancağı Görece Kazası Daylu Köyü'nde Öküz nâm-ı diğer Kalafatoğulları'ndan Salih oğlu Ömer Nefer Hâne 77/3 1894-1895 Duhûlü 22 Temmuz 1914
213	Dersaadet Aksaray'da Sufiler Mahallesi'nde Osman oğlu Ömer Fahri Onbaşı Hâne 22 1894-1895 Duhûlü 31 Mart 1914
214	Dersaadet Kasımpaşa'da Cami-i Kebir Mahallesi'de Hacı Veysel oğlu İzzet Nefer Hâne 14 1894-1895 Duhûlü 19 Nisan 330
215	İzmir Sancağı Menemen Kazası Kakiç Köyü'nden Çerkes Yusuf oğlu İsmail Nefer

	Hâne 6/4 1894-1895 Duhûlü 27 Teşrin-i Evvel 1330
216	Bandırma Kazası Servi Mahallesi'nden Vasil oğlu Ahhaş Neefer Hâne 70/3 1889-1890 Duhûlü 25 Temmuz 1910
217	Ordu Kazası Aybasdı Nahiyesi Pelidözü Köyü'nde Karaahmetoğlu Ahmet oğlu Kadir Nefer Hâne 17/2 1889-1890 Duhûlü 15 ağustos 1910
218	Ereğli Kazası Kilise Köyü'nden Kiliselioğlu İzzet oğlu Nâzım Çavuş Hâne 1/5 1890-1891 Duhûlü 22 Şubat 326
219	Ayancık Kazası Kolbend Köyü'nde Şakir oğlu Mehmet Nefer Hâne 8/4 1893-1894 Duhûlü 27 Haziran 1914
220	Bursa Sancağı Mudanya Kazası Muradoba Köyü'nde Bıçakçioğulları'ndan Mehmet oğlu Hüseyin Nefer Hâne 14/4 1891-1892 Duhûlü 25 Kasım 1911
221	Ordu Kazası Perşembe Nahiyesi Görze Köyü'nde Fadıllıoğlu Molla İzzet oğlu İsmail Nefer Hâne 44/4 1887-1888 Duhûlü 29 Haziran 1914
222	Trabzon Sancağı Tirebolu Kazası Çavuşlu Köyü'nde Berberoğulları'ndan Ali oğlu İbrahim Nefer Hâne 81/5 1891-1892 Duhûlü 14 Şubat 1912
223	Giresun Kazası Çınarlar Köyü'nde Hacısalıhoğlu Halil Oğlu İsmail Güverte Onbaşı
224	Marangoz Kasımpaşalı Ahmet oğlu Süleyman Usta
225	Burgucu Karahisarlı Ahmet oğlu Arif Usta
226	Dersaadet Aksaray Oruçgazi Mahallesinden Ahmet Hayri oğlu Hüseyin Hulki Nefer (Yavuz Zırhlısı Bahr-i Sefid Mitralyözünde görevli)

KAYNAK: Deniz Tarihi Arşivi, **Birinci Dünya Savaşı Şühedâ Defteri**, No: 164, 165 ve 167.

9. KAYNAKLAR

a. Arşiv Belgeleri:

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:3793.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:4111.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, **Başbakanlık Evrak Odası**, Dosya Nu.:4111, Gömlek Nu.:308301/2867.

Deniz Tarihi Arşivi, **Birinci Dünya Savaşı Şühedâ Defteri**, No: 164.

Deniz Tarihi Arşivi, **Birinci Dünya Savaşı Şühedâ Defteri**, No: 165.

Deniz Tarihi Arşivi, **Birinci Dünya Savaşı Şühedâ Defteri**, No: 167.

Deniz Tarihi Arşivi, **Fabrikalar Bölümü**, Nu.106/128.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 3637, **Barbaros Seyir Jurnalı**.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 3640, **Barbaros Seyir Jurnalı**.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 3643, **Barbaros Liman Defteri**.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 4068, **Muâvenet-i Milliye Seyir Jurnalı**.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 4457, **Sivrihisar Seyir Jurnalı**.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 4316, **Taşoz Seyir Jurnalı**.

Deniz Tarihi Arşivi, Gemiler, 4363, **Turgut Reis Seyir Jurnalı**.

Deniz Tarihi Arşivi, **Künyeler Bölümü**, No:326.

Deniz Tarihi Arşivi, Mülga Bahriye Nezareti, 1214, **Top Mühimmat Rapor Dosyası**.

Deniz Tarihi Arşivi, **Mülga Bahriye Nezareti**, 1219.

Deniz Tarihi Arşivi, **Tasnifsizler**, Klasör No:2007.

Deniz Tarihi Arşivi, **Tasnifsizler**, Klasör No:2853A.

Deniz Tarihi Arşivi, **Tasnifsizler**, No:2731.

Deniz Tarihi Arşivi, **Zabitan Künye Defteri**, No:1.

Deniz Tarihi Arşivi, **Zabitan Künye Defteri**, No:2.

b. Kitaplar:

AKERMAN, Nizamettin (1981), **Balkanlar Harbinde Osmanlı Donanmasının Deniz Muharebeleri**, Deniz Basımevi, İstanbul.

ALPAGUT, Ali Haydar Emir (1339), **1327-1328 Türkiye-İtalya Harbi Tarih-i Bahrîsi**, Bahriye Matbaası, İstanbul.

ALPAGUT, Ali Haydar Emir (1932), **Balkan Harbinde Türk Filosu**, Deniz Basımevi, İstanbul.

ALPAGUT, Haydar (1937), **Büyük Harbin Türk Deniz Cephesi**, Genelkurmay Yay., İstanbul.

APATAY, Çetinkaya (2007), **Ege'de Olup Bitenler**, Deniz Basımevi Ankara.

Balkan Harbi (1970), C.1, Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı Yay., Ankara.

Balkan Harbi Tarihi, Osmanlı Deniz Harekatı (1965), C.VII, Genelkurmay Yay., İstanbul.

Barbaros Zırhlı Hümayununun Tertibat-ı Dahiliyesi, Zırh Kuşağı, Eslihası, Kömür Sarfiyatı, Bölmeleri ve Sairesi Hakkında Malumat, Matbaa-i Bahriye (1328), İstanbul.

BARGUT, Şemsettin (2000), **1.Dünya Harbi'nde ve Kurtuluş Savaşı'nda Türk Deniz Harekatı**, Ankara.

Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi(Deniz Harekatı) (1976), C.VIII, Genelkurmay Yay., Ankara.

BOSTAN İ.-KURUMAHMUT A. (2009), **Trablusgarp ve Balkan Harplerinde İşgal Edilen Ege Adaları ve İşgal Telgrafları**, SAEMK Yay., Ankara.

BÜYÜKTUĞRUL, Afif (1948), **Türk-İtalyan Harp Tarihi**, C.II, Deniz Basımevi, İstanbul.

BÜYÜKTUĞRUL, Afif (1974), **Osmanlı Deniz Harp Tarihi**, C.IV, Deniz Basımevi, İstanbul.

Çanakkale Deniz Savaşları 1915 (2009), Çanakkale Boğaz Komutanlığı, İstanbul.

ERSÜ, Hüsnü (2006), **Balkan Savaşında Şarköy Çıkarması ve Bolayır Muharebeleri**, ATASE Yay., Ankara.

GENCER, A.İ.-ÖZEL S. (2005), **Türk İnkılap Tarihi**, Der Yay., İstanbul.

JAMESON, William (2004), **Submariners VC**, Humphrey Wood.

JANE, F.T. (1899), **All The World's Fighting Ships**, London.

KURTOĞLU, Fevzi (1928), **Cihan Harbinde Deniz Muharebeleri: Türk Donanması Ne Yaptı**, İstanbul.

KURUMAHMUT, Ali (1998), **Ege'de Temel Sorun Egemenliği Tartışmalı Adalar**, TTK Yay., Ankara.

LAFFIN, John (1985), **Damn The Dardanelles**, Sun Books, London.

LANGENSIEPEN B.- GÜLERYÜZ A. (2000), **Osmanlı Donanması 1828-1923**, Denizler Kitabevi, İstanbul.

O'CONNELL, J.F. (2010), **Submarine Operational Effectiveness in the 20th Century: Part One (1900-1939)**, iUniverse.

ÖZÇELİK, Selahittin (2000), **Donanma-yı Osmanî Muavenet-i Millîye Cemiyeti**, TTK Yay., Ankara.

PULESTON, W.D.(1926), **The Dardanelles Expedition**, Collegiate Press, Wisconsin.

SANCAR, Erdinç (2006), **21.Yüzyıl Stratejilerinde Türk Denizcilik Tarihi**, IQ Yay., İstanbul.

ŞIVGIN, Hale (1989), **Trablusgarp Savaşı ve 1911-1912 Türk-İtalyan İlişkileri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara.

T.S.K. Tarihi(1911-1912 Osmanlı-İtalyan Harbi Deniz Harekatı) (1980),C.III, Ankara.

T.S.K. Tarihi(Birinci Dünya Harbinde Türk Harbi) (1980), C.V. 3.Kitap. Ankara.

T.S.K. Tarihi, Balkan Harbi Şark Ordusu (1993), C.II. 1.Kitap, Genelkurmay Basımevi, Ankara.

TONYALI L.-ATMACA G. (2010), **Türk Deniz Harp Tarihi Atlası**, Sey.Hid.Oş.D.Basımevi, İstanbul.

TUTEL, Eser (1997), **Seyr-i Sefain Öncesi ve Sonrası**, İletişim Yay., İstanbul.

c. Süreli Yayınlar:

APATAY, Çetinkaya, (1978), "Balkan Harbi Öncesi Osmanlı Donanmasını Güçlendirme Çabaları", **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, 502, Temmuz: 9-15.

BESBELLİ, Saim (1959), "Çanakkale'de Türk Bahriyesi", **Deniz Kuvvetleri Dergisi Eki**, 424, Ocak: 5-54.

BÜYÜKTUĞRUL, Afif (1980), "Balkan Savaşı Deniz Harekatı Üzerine Gerçekler", **Belleten**, 176, Ekim: 717-752.

Ceride-i Bahriye, 7 Kasım 1328, 598: 1706.

ÇEKMECELİGİL, Ömer (1988), “Çanakkale Zaferi”, **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, 540, Nisan: 60-70.

ÇELEBİ, Mevlüt (1994), “Sultan Reşad’ın Donanmayla Rumeli Seyahati”, **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, 561, Kasım: 88-95.

Donanma Mecmuası (3 Eylül 1331), Numara 59-107.

FUAD, Sermed (1328), “Balkan Harbinde Türk Bahriyesi Topçuluğu”, **Deniz Mecmuası**, 310, Teşrin-i Evvel: 31-43.

İkdam, 2 Ağustos 1326.

METE, Şengül (1998), “Trablusgarp Savaşı ve İtalya'nın Akdeniz'deki Faaliyetleri”, **Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi**, 8, C.III: 261-292.

ÖNDEŞ, Osman (1966), “Sultan Reşat’ın Donanma ile Seyahati”, **Donanma Dergisi**, 454, Temmuz: 38-49.

SAKAOĞLU, Necdet (1975), “Şehit Yusuf’un İtalyan ve Balkan Savaşlarına Ait Hatıra Defteri”, **Deniz Kuvvetleri Dergisi**, 491, Ekim: 33-58.

SEMİZ, Yaşar (2004), “18 Mart 1915 Çanakkale Deniz Savaşı: Sebepleri, Gelişimi ve Sonuçları”, **Türkiyat Araştırmaları**, 14, Güz: 221-247.

SEREZ, Mehmet (2010), “Atatürk ve Tekirdağ”, **Tekirdağ Değerleri Sempozyumu**, Ekim: 98-105.

Tanin, 15 Ağustos 1326.

Tanin, 29 Temmuz 1326.

ç. Tezler ve Yayınlanmamış Çalışmalar:

BATMAZ, Şakir (2002), **II. Abdülhamit Devri Osmanlı Donanması**, Basılmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

KARADOĞAN, Umut Cafer (2007), **Türk Donanması ve Faaliyetleri(1914-1925)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

MERCAN, Mehmet (1993), **Harb Cerîdesi(İtalya ve Osmanlı Muharebesi ve Balkan Harbi)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.

SÖNMEZ, Berrin (1986), **Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'na Girişi**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara.

d. İnternet

[de.wikipedia.org/wiki/SMS_Kurf%C3%BCrst_Friedrich_Wilhelm_\(1891\)](https://de.wikipedia.org/wiki/SMS_Kurf%C3%BCrst_Friedrich_Wilhelm_(1891))

www.deutsche-schutzgebiete.de/sms_kurfuerst_friedrich_wilhelm.htm

10. ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Ankara'da doğmuştur. İlk ve orta öğrenimini Trabzon ve Ankara'da tamamladıktan sonra 1998 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun olmuştur. Aynı yıl girdiği sınavda başarı göstererek Deniz Kuvvetleri Komutanlığında Tarih Öğretmeni olarak teğmen rütbesiyle göreve başlamıştır. Beylerbeyi Deniz Astsubay Hazırlama Okulu ve Heybeliada Deniz Lisesi'nde toplam 10 yıl bu görevi yürüttükten sonra 2009 yılında İstanbul Deniz Müzesi Piri Reis Araştırma Merkezi'ne şube müdürü olarak atanmıştır. 2003 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans programını tamamlamıştır. Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, Tarih Eğitiminde Gösteri(Demonstrasyon) Yönteminin Sınıf İçi Uygulamaları ve Sürekli Kurum Gelişimi alanlarında eğitimler almış; bunları çeşitli kademelerde uygulama fırsatı bulmuştur. Türk denizciliği ve deniz harp tarihi konularında Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde yayımlanmış makale ve kitapları bulunmaktadır. Halen Genelkurmay ATASE Başkanlığı kapsamında bulunan Türk Askeri Tarih Komisyonu(TATK) ve Atatürk Araştırma ve Eğitim Merkezi(ATAREM) üyesidir. Evli iki çocuk babasıdır.